

Revolver

opli bra
vseh
dežel

junij - avgust 94 št. 12 450 SIT

je vendarle treba storiti odločen korak naprej. S festimi glavni v podporo vladi in sekretarjatu

glode na določeni venške ustave, cije človekovih p rodnega pakta o pravicah.

io viala kor izkušni svojih

dstev za

LOTI
NE SODIJO

v istospolnih

večina članov parlamentarnega odbora politiko zavrača mnenje vlade - Ustavni

JUBLJANA, 15. junija - Zgodba o petindesetih članih parlamentarnega odbora za ustavno pravo, ki je sprejela dva istospolna partnerstva, je v nedeljski reviji 'Revolver' objavljena. Parlamentarna komisija vlade in sekretarjatu je prva zadeva, ki pobudo homoseksualne zakonodaje, sta skrajšala in uspešno tudi isti. Člani parlamentarnega odbora in sekretarjatu so v nedeljski reviji 'Revolver' objavili mnenje, da vlada in sekretarjatu, temveč

je
ruž

avstvo, de... zino in...
išče naj oceni... vnost a.

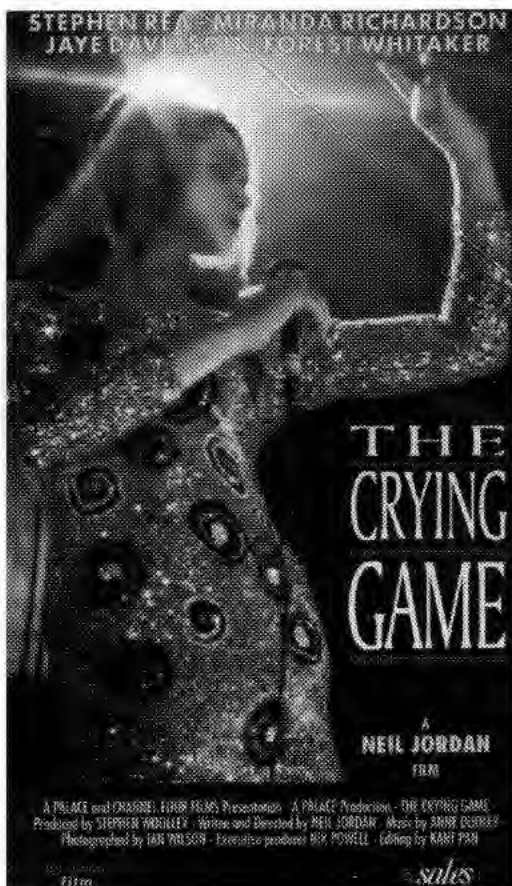
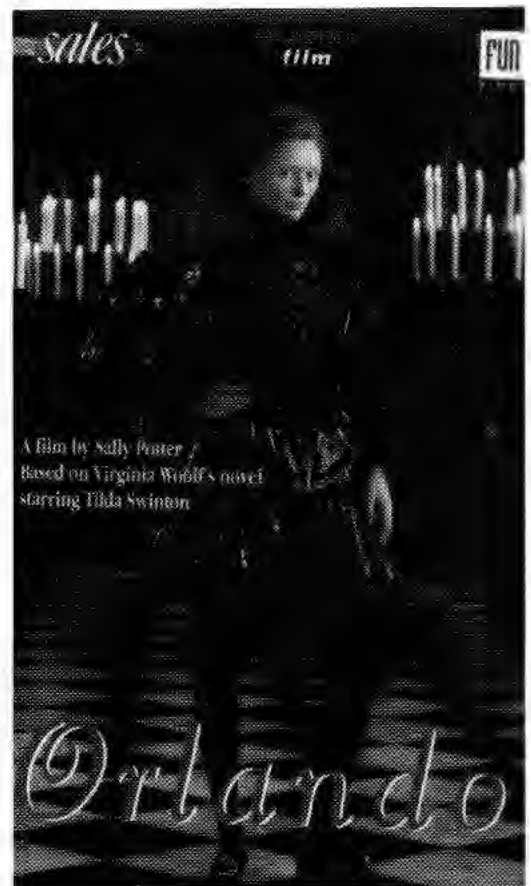
stavanti... in Aleh...
Per... pobudo ust...
ma... določila, ker...
istospol... par po v...
ljavni... ne moreta...
skleniti... zveze, ali...
ustvario...
mnenja pa...
glode na določeni...
venške ustave, so

to...
nabno...
brava...
prebravo...
jugoslaviji...
revijare...
za...
na...
Nepo...
na...
oboz...
mleta...
u...
Zbog...
jencu...
militar...
v...
to...
to...
to...

Fun Video Predstavlja

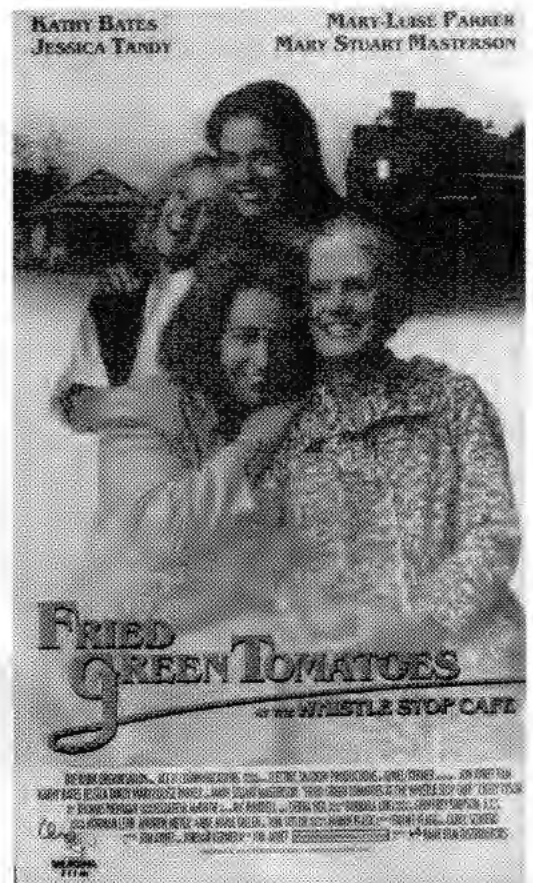
podobe
o ljubezni
s spodrezanimi
perutmi

Posamezne filme
lahko naročite
pismeno
na uredništvo
revije Revolver.

Pošljemo vam
jih po pošti.

Cena
posameznega filma
je 2.000,00 SIT.

Ob praznovanju obletnic ponavadi ne umanjka pohvalnih, spodbudnih in drugače lepih besed. Ampak ne bi zdaj govorili o tem. Dogodek na Gradu oziroma prepričitev praznovanja desete obletnice gay in lezbičnega aktivizma v Sloveniji nas zopet postavlja na trd(n)a tla in nam dobesedno ne dovoli počivati na lovorikah (kolikor jih pač je).

Sami nekako ugotavljamo, da je zgodovina našega aktivizma pravzaprav zgodovina škandalov, že zato, ker si nas po le-teh javnost najboljše zapomni oziroma šele takrat izve, da sploh obstajamo (in smo organizirani). Za hipec si priključimo v spomin "preprečitev" 4. festivala Magnus: polemiko o "toplih bratcih" v Teleksu; gostince, ki so nas, preden smo dobili Roza disko, metali na cesto (odpovedali gostoljubje), "razsodbo" IS Mesta Ljubljane o ukinitvi dotacij za Revolver, ker naj bi bil pornografska revija, in omenimo še črno cvetko iz lanskega leta, dr. Antona Dolenca (in njemu podobne čistune), ki so križali zgibanko o varni spolnosti.

Pri vsem pa je zanimivo še kaj drugega. Namreč, škandalov nikoli nismo delali mi, lezbijke in gayi, ampak so jih vedno povzročili DRUGI. Nenavadna misel? Da, če se strinjamo z onimi, za katere je že sam obstoj spolno drugače usmerjenih, kaj šele njihova organiziranost, kultura in (sicer še vedno bleda slovenska) infrastruktura nezasišani škandal. Višek vsega pa je, če homoseksualci nastopajo javno in celo zahtevajo enake pravice na vseh področjih, do pike take, kot jih imajo heteroseksualni državljani. In celo hočejo, glej ga, zlomka, obletnico svoje nečastne dejavnosti praznovati na tako elitnem ("protokolarnem", smo slišali...) mestu kot je Ljubljanski grad. Seveda je že tradicionalno zapozneta informiran ljubljanski izvršni svet (še dobro, da berejo časopise), ki je sicer že dolgo zrel za (politični) odstrel, "takoj" reagiral in najemnik grajskega lokala, "opeharjen" za informacijo, da so "njegov" rezidenco nameravali zavzeti homoseksualci, je odpovedal prireditve tik pred zdajci. Taka so dejstva. Škandal je tu, vzorec je pravzaprav star: škandalozni smo seveda mi, že nekako sami po sebi, ker smo pač gayi in lezbijke. Če to ne bi bilo res, najemnik ne bi imel prav nobenega vzroka za odpoved prireditve. In mestne oblasti ne bi pritiscale nanj.

Kako pa se odzovemo na škanđale, ki nam jih delajo drugi? Po reakcijah ob dogodku na Gradu se orisujeta dva osnovna pristopa.

1. Kvazimilitantni pristop. Jezni smo, prizadeti, užaljeni, ogorčeni. To je pa res preveč, da nas tako grdo zašijejo ob naši deseti obletnici. Za kaj smo se borili vsa ta leta, če smo spet na začetku, spet tako boleče diskriminirani? Ponovno zahrepenimo po tujini, kjer gre homoseksualcem dosti bolje. Razočarani smo nad slovensko demokracijo. Prišežemo si, da na Gradu ne bomo spili niti enega pira več. Divje podpisujemo peticijo, ki obsoja ravnanje mestnih oblasti.

2. Kvazirazumski pristop. Čeprav smo upravičeno jezni, je treba ohraniti trezno glavo in previdnost, preden napademo. Natančno se je treba pozanimati, kdo, kako, kdaj in zakaj je preprečil prireditev. Morda najemnik res ni bil seznanjen z dejstvom, da gre za shod lezbijk in gayev. Mogoče mu tega nismo dovolj jasno in dovolj zgodaj povedali. Priznati moramo, da naša organizacija kdaj zaškripa. No, sicer pa bi lahko že domnevali, da na Gradu najbrž ne bomo dobrodošli. Navsezadnje pa bi lahko imeli žur kjerkoli drugje, v kakšnem prijetnem lokalčku, kjer bi v miru pili, jedli in se spominjali, ne da bi kdorkoli vedel, kdo smo. Zakaj smo sploh šli na ta Grad?

Drugi pristop je izrazito defenziven, gre za prikrito iskanje krivde v nas samih. Mi si moramo prvi in najprej temeljito izprašati svojo kosmato homoseksualno vest. In se šele potem odzvati na dejanje "izigranega" najemnika in ravnanje mestne vlade. Ker če se bomo zaleteli, nas lahko obtožijo militantnosti.

Neverjetno, kako nasedamo retoriki stigmatizacije! Kajti: četudi najemnik ni vedel, da gre za praznovanje homoseksualcev, nam ne bi smel odpovedati gostoljublja! Z nami je pometel zgolj zato, ker smo homoseksualci - in ne zato, ker tega nismo "povedali" - in temu se reče DISKRIMINACIJA. Kako vam zvenijo naslednji primeri: "Prireditve smo odpovedali, ker smo izvedeli, da gre za skupino komunistov, muslimanov, budistov, črncev, Jehovinih prič,..." Ali je v teh primerih "nevednost" najemnikov že manj upravičena?

In - ali je sploh kdo vedel, pomislil, da ni bilo preprečeno samo praznovanje desete obletnice gay gibanja, ampak tudi dobredelna prireditve za projekt Sončna hiša, namenjen (samo)pomoci pozitivnih in obolelih za aidsom? Očitno zaradi tega nikogar ne peče vest.

Prvi pristop bi naj bil torej ofenziven. Pa ni. Je prej izraz (neproduktivne, pasivne) jeze, obupa, razočaranja in prav tako nemoči. In upanja, da bodo recimo mediji raztrgali ravnanje najemnika in mestnih oblasti. Toda tokrat so se mediji odzvali zelo mlačno, pogovor na Studiju City pa je izzvenel povsem v prazno. Kaj nam torej še ostane?

3. Sanje o Stonewallu? V Ameriki prav v teh dneh praznujejo 25 let t.i. stonewallskega upora, ko so se gayi, lezbijke in transvestiti prvič uprli "rutinski" policijski raciji v gay baru Stonewall Inn newyorške četrti Greenwich Village. Upor je trajal dva dni in zaznamoval začetek organiziranega ameriškega gay gibanja. Zgodovinski datum (25 let Stonewalla, 10 let slovenskega gay gibanja) pa nimajo prav nobenega vpiva na nas. Tako ob škandalu na Gradu ni bilo nobenih spontanih demonstracij, glasnih vzklikov, komajda kakšen glas (od nas) v medijih. Še pred TV kamerami smo se po večini kar skrčili vase in poskrili za drevesi.

In potem smo se seveda spraševali, kaj nam je vendar, da se ne odzovemo bolj odločno, da nas ne poženejo iz omar niti taki nizki udarci, kot je prepoved praznovanja desete obletnice gibanja in namigi, da določeni prostori pač niso za nas? Zavedamo se, kaj se nam je zgodilo, resnično smo ogorčeni, pa vendar je naš odziv v primerjavi z našo jezo dokaj mlačen. Je vzrok za to (v primerjavi z Zahodom) naša dokaj kratka zgodovina gay gibanja? Je to zaradi tega, ker smo "Slovenci pač takšni"; preveč razum(ar)ski, preveč cool, preveč easy, da bi se zaletavali z glavo v zid in tvegali, da nam po lakšnem fiasku na Gradu še bolj stigmatizirajo in nas, bogneđaj, razkrinkajo v javnosti in nam tako uničijo še naš zasebni "mir"? Saj so nas res grdo zatolkli, prikrājšali so nas za žur, toda, kaj nam je storiti. Zđaj je že mimo. Saj je vseeno, če norimo, podpisujemo peticije, pišemo ogorčene izjave za javnost ali pa se preprosto potolažimo, da imamo vsaj nedeljski K4 in Metelkovo, ter se obogatimo za eno "spoznanje" več, da na Grad več ne bomo šli in se brez potrebe frustrirali.

O tem, da gre za pomanjkanje zavesti, ni dvoma. Tudi solidarnost ni najmočnejša stran našega gibanja. Še manj uporništvu ali ponosu zaradi tega, kar smo. Seveda si za čisto vse nismo sami "krivi". Pa ne bomo zdaj mli o tem, kako daleč smo za razvitim gay/lezbičnim gibanjem po svetu, kjer obstaja nešteto specializiranih lokalov, diskotek, knjigarn, savn, kjer udeležence gay konferenc sprejemajo župani, kjer so mnoge lezbijke in gayi tudi v javnosti ljudje z imenom in priimkom in ne le sterorizirani anonimneži.

A tudi srečnejši iz tujine so bili nekoč na začetku, tudi njim ni bilo kaj dosti prihranjeno. Le kaj je bilo tistim norcem, da so se leta 1969 uprli raciji v baru Stonewall Inn in se šli ulične boje? Sociologi in politologi ugotavljajo, da je bil bistveni element upora v tem, da je v upor sodelovalo veliko ljudi iz vrst delavskega razreda, brezposelnih in najnižjih slojev z družbenega roba, ki niso imeli kaj izgubiti. Če sprejmemo to marksistično tezo, potem se moramo nujno vprašati, ali se je pri nas s prehodom v demokratični sistem posušil tudi delavski razred. Če pustimo sarkazem ob strani, pa je jasno, da imamo še vedno kaj izgubiti - ali pa to verjamemo.

Torej drage sestre in dragi bratje! Za nami je deset let gay/lezbičnega gibanja oziroma aktivizma, deset let škandalov - pa nobenega, ki bi ga povzročili mi sami. Za "neprijetnim" dogodkom na Gradu bodo ostali podpisi, (ne)objavljene protestne izjave, intervjuji, posnetki, dopisi ILGA (Mednarodni lezbični in gay organizaciji), IGLHRC (Mednarodni komite za pravice lezbijk in gayev) in nekaterim drugim organizacijam za zaščito človekovih pravic. Ostali bodo tudi naš obup, jeza, ogorčenje in razočaranje.

Koliko bomo še prenesli, preden nam bo zares prekipelo in bomo nastopili odločneje, bolj solidarno, manj defenzivno, skratka aktivno? Kdaj bomo stopili v tisti zakleti grad in denimo z javno demonstracijo poljubljanja razgnali duhove heteroseksualnih princev in princes? Ali pa, tako kot člani angleške skupine Act Up, vzeli v roke metle in krpe ter ljubljansko mestno hišo simbolično oprali homofobije? Kdaj si bomo mi privoščili "škanđale", brez slabe vesti, da moramo zaradi drugih (torej zaradi svoje spolne usmerjenosti!) nenehno paziti, kaj delamo?

Ali si upamo trditi, da je tudi neposredna, javna akcija stvar naslednjega desetletja?

3 žehra

4 dom in svet

14 intervju **Helena Blagne**

16 **Camille Paglia**

19 humanizem in renesansa

Miha Likar, Seropozitivni...

23 foto **Elizabeth Carecchio**

27 položaj v Romuniji

28 Oskarji, gayi in lezbijke

30 eseji

33 slike **Christian Schad**

34 **Thomas in Klaus Mann**

39 lajf **sedemdeseta leta**

42 **glasbenica Ethel Smyth**

43 moda **Gaultier**

44 seks **ezoterika,**

hepatitis B

prostitucija, vodni športi

48 kontakt

+ priloga **ob 10. obletnici gay**

in lezbične organiziranosti

Roza klub je organizacija, ki skuša pokrivati široko področje homoseksualnosti - tako moške kot ženske. V juniju 1990 so jo ustanovili člani Škucove sekcije Magnus in članice Škucove sekcije LL. Naš naslov je: Roza klub, Kersnikova 4, Ljubljana (IV.nad., soba 404), tel. 061.1324.089 (ob forkih in četrtkih med 12. in 13. uro), fax 061.329.185. Ziro račun za plačilo posameznih publikacij, članarine (2000 SIT za 93/94) ali prostovoljnih prispevkov je: 50100-678-44343.

Roza disko, K4, Kersnikova 4, vsako nedeljo od 22. do 4. ure (polnočne počitnice od 18.7. do septembra)

Revolver, revija s homoerotičnim nabojem, je revija Roza kluba

Metelkova - v bivši vojašnici na Metelkovi (hiša Lovca); Klubsko vzdušje, nastopi, razstave, pogovori... Magnus klub: pon., srede, četr. in petki po 20.00; Monokel (ženski): srede in petki po 20.00

Kontakt - navodila in obrazec v Revolverju

Projekti: Homoseksualnost, kaj je to?; Varnjši seks; Brošura: Gay in lezbične organizacije v Sloveniji

Tabori: Metelkova 20.6.-3.7.; Pink tabor 21.-27.8.94

Založba Škuc-Lambda: M.Foucault; Zgodovina seksualnosti, I.Knabino; Ganimed in drugi, C.Bergles; Ifrikiya

Magnus - gay sekcija pri ŠKUCu: mesečni časopis Kekelec, izleti...

LL - lezbična sekcija pri ŠKUCu: informator Pandora, pogovori, srečanja, izleti, rekreacija; pozanimajte se za termine

SOS telefon za ženske in otroke - žrtve nasilja: 061.97.82; 061.441.993 - je prav tako odprt za težave, stiske lezbijk

AIDS FOND - za pomoč seropozitivnim (prispevke nakazite na ZR Roza kluba, s pripisom Aids fond. Hvala.)

REVOLVER, revija za kulturna in politična vprašanja (revija s homoerotičnim nabojem). ISSN 1318-2668. Izhaja četrtletno. Cena posamezne številke je 450 SIT. Ustanovitelj in založnik: Roza klub, Kersnikova 4, Ljubljana. Odgovorni urednik: Brane Mozečič. Naslov uredništva: Revolver, Kersnikova 4, 61000 Ljubljana, tel.+386 61.1324.089, fax. 329.185. Tehnično urejanje in postavitve: Boštjan Lisec. Tisk: Grafična delavnica ČUK, Postojna, c.Revolver, 1994. Vse pravice pridržane. Ponatis celota ali posameznih delov revije je dovoljen samo s pisemnim privoljenjem založnika. Pridržujemo si pravico do objave pisem, fotografij ali člankov, prispelih na uredništvo. Mnenja avtorjev v reviji so njihova osebna in ne izražajo vselej stališč uredništva. Objava piscev, fotografov, modelov, reklamirjev ali drugih oseb in organizacij ne izpčuje njihove seksualne usmerenosti. Prispevki v reviji niso honorirani. Po mnenju Ministrstva za informiranje sodi revija med proizvode, za katere se plačuje 5% davek od prometa proizvodov.

Spoštovani!

Slučajno mi je prišla ponovno v roke fotokopija kratkega poročila s pomladnega lezbičnega srečanja v Freiburgu / Nemčija za binkošti lenškega leta, ki naj bi potekalo pod geslom: "Nieder mit den Mauern! Grenzenlos lesbisch!?" (Dol z zidovi! Lezbištvo brez meja!), ki me je spodbudilo, da nekaj svojih misli, ki vrejo v meni že dolgo, posebno pa sedaj, ko namesto starih zidov dnevno postavljamo nove, zapišem tudi v Revolver, pa čeprav nobena od njih ni originalna. Sicer pa, kaj je novega pod soncem? Gornje poročilo se konča z vprašanjem: "Lezbična identiteta - ali obstoji kakšen "me"? V katerem jeziku se lahko sporazumemo, potem ko padejo zidovi? Lezbijke in zasvojenost, športna kultura, lezbijke in starost, lezbijke in varnejši seks..." Osebnost bi dodala še: lezbijke in svetovni nazor, lezbijke in dnevna politika, lezbijke in narodnost... (Mimogrede, fotokopije teh in drugih člankov o dogajanjih v Nemčiji mi je poslala, malo tudi kot nek način opravičila, čeprav nepotrebnega, kot se bo takoj izkazalo, precej mlajša sonarodnjakinja, ki pa že celo življenje živi v Nemčiji in ki je, v nasprotju z menoj, imela pogum in srečo, da s coming-out(om)

ni nikoli oklevala; obratno, ponosna je, da je lezbijka. V diskusiji, ki sva jo imeli na mojem balkonu, je bila odločno mnenja, da je pravica in dolžnost vsake lezbijke, da svoje gaja jaza ne skriva in da za to ni opravičila - niti ne ob misli, kako bi to lahko prizadelo najbližje, ker mora konec koncev vsakdo živeti svoje lastno življenje, niti ne iz bojazni za službo, ker - po njenem mnenju - tako hudo v Sloveniji tudi ne more biti. Oklevanje s coming-out(om) je le znak šibkosti značaja. Po vrnitvi domov pa se je pogovarjala z eno od učiteljic. "Učiteljica, ki jo cenim in smatram za pogumno žensko, je rekla, da bi v primeru, če bi jo šef vprašal, ali je lezbijka, to odločno zanikala. Iz tega sklepam, da "normalni" državljanke tudi v Nemčiji ni lahko živeti odprto, posebno ne v Tvojem poklicu." A to ni tema današnjega pisma.) Omenila sem pojma lezbijka in dnevna politika, lezbijka in narodnost. Pri tem mi je prišel na misel nemški žid iz filma Ladja norcev, ki je svojemu sopotniku pritlikavcu na prekooceanki, ki je leta 1933 plula iz Mehike proti Nemčiji, obrazložil: "Mi, nemški židje, smo nekaj posebnega. Mi smo najprej Nemci in šele potem Židje!" Ali obstoji tudi v kateri od nas občutek, da smo najprej Slovenke in šele potem lezbijke, ali najprej

Srbkinje, Grkinje, Japonke... in šele nato lezbijke? In idejno, kje bi se laže prepoznale? V "Homoseksualci vseh dežel, združite se!", ali "Homoseksualnost je bolezen, hiba, ki nam jo je Bog naložil, ker nas preizkuša," ali "Če bi Nova zaveza nastala danes, bi se marsikaj bralo drugače," ali... Ali obstoji v vesoljnem slovenstvu politična stranka (vsakdo si želi biti ponovno izvoljen!), ki bi si drznila iti v ogenj po žerjavico in sprožiti v parlamentu pobudo, da se doreče 14. člen Ustave R Slovenije, ki pravi, da morajo/bi morale biti v Sloveniji vsakomur zagotovljene "enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, vero, politično in drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj ali katerokoli drugo osebno okoliščino" ter jasno zapiše - ne glede na spolno usmerjenost.

Začela sem z misljo s srečanja v Freiburgu: "Dol z zidovi!" in naj z njo tudi končam. Še več: Prihodnost človeštva je v sožitju in sobivanju ali pa je sploh ni!

Meta

Krivičnog dela, izgleda više neće biti

Stručna javnost se prvih dana marta upoznala sa Nacrtom Krivičnog Zakona Republike Srbije. Pada u oči novo rešenje krivičnog dela protivprirodnog bluda koje više ne sadrži inkriminisanje onoga što se zakonskim jezikom nazivalo "protivprirodnim bludom između lica muškog pola" tj. dobrovoljni homoseksualni odnos između punoletnih muškaraca.

Ostalo je inkriminisanje protivprirodnog bluda ili silovanja u analni otvor kod koga se kao oštećena strana može javiti i žensko i muško lice.

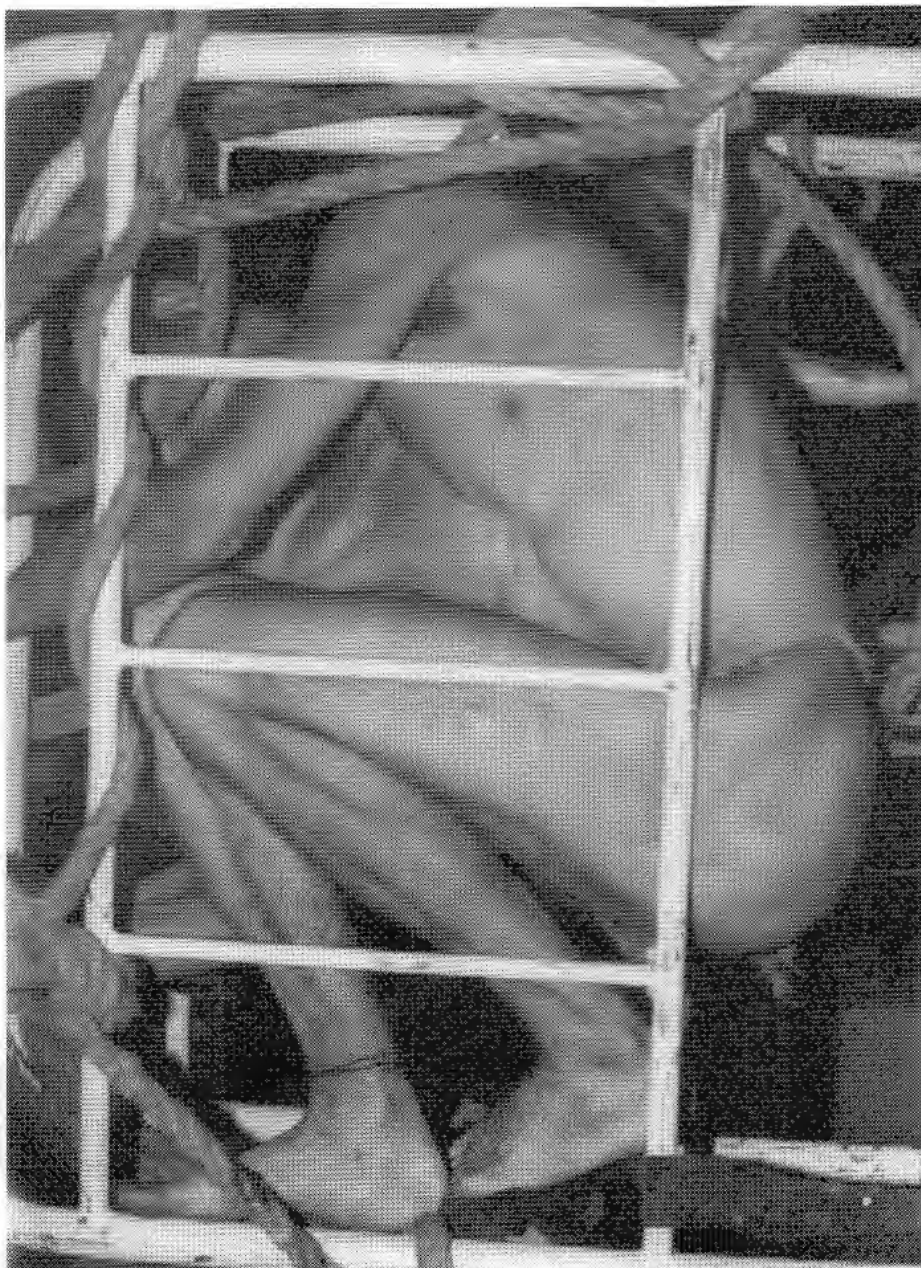
Kazna je ista kao i za "obično" silovanje tj. od jedne do deset godina. Radnja izvršenja im je slična: prinuda drugog lica na protivprirodni blud upotrebom sile ili pretnjom da će neposredno napasti na život ili telo tog ili njemu bliskog bića.

Kvalifikovani oblik nasilnog protivprirodnog bluda postoji ako je nastupila teška telesna povreda ili smrt prinudjenog lica ili je delo izvršeno od više lica ili na naročito svirep i ponižavajući način ili prema maloletnom licu koje je navršilo 14 godina u kom slučaju se predviđa kazna od najmanje tri godine.

Dobrovoljni seksualni odnos između lica muškog pola od kojih je jedno maloletnik stariji od 14 godina je zabranjen i kažnjava se zatvorom do jedne godine.

Protivprirodni blud sa licem koje nije navršilo 14 godina gubi epitet dobrovoljnosti ili prinudnosti jer se volja deteta mlađeg od tog uzrasta ne smatra relevantnom i svaki seksualni odnos, obljuba ili protivprirodni blud kažnjava se zatvorom od 6 meseci do 5 godina bez obzira da li su akteri istog ili različitog pola.

Mrki/Arkadija

roza disko

Ditka Haberl, foto: Frenk Fidler

Lidija Kodrič, foto: Frenk Fidler
Salome in Elena, foto: Frenk Fidler

V nedeljskem K4 se še naprej neutrudno vrstijo najbolj vroči koncerti daleč naokrog. Gay diskoteka s svojim oldies-goldies programom gosti nekdanje in zdaj ponovno priljubljene izvajalce, vmes pa še koga drugega, prav tako priljubljenega.

Trend nostalgije in obujanja spominov na slovenske popevke je morda povzročil tudi kakšen povratak na glasbeno sceno. Tako smo po dolgem času lahko na odru spet videli **Ditko Haberl**. 13. marca nas je navdušila s standarnimi evergreeni in nekaj svojimi uspešnicami, ki jih je bilo po mnenju obiskovalcev odločno premalo. **Salome**, že uveljavljena trans-zvezda, dela neutrudno naprej. 27. marca je ob sodelovanju **Elene in Gabriele** na svoj že kar pregrešni način zabavala in predstavila Lizo Minelli, J. Joplin, Severino in druge, nastop pa so sklenile v triu z venčkom uspešnic, koga drugega kot Helene Blagne. Prvo damo slovenske estrade pa smo v živo in povsem zares videli 17. aprila. **H. Blagne** je navdušila, kot je bilo pričakovati. O koncertu "lepe hetere z daljnega vzhoda", "pjevačici beograjskih kafan v najboljši maniri" so se na široko razpisali mediji, dama sama pa je povedala, da nastopa na lastno željo in besedilom pridodala tudi kakšno o Roza klubu. Noč 15. maja je minila v znamenju še ene povratnice. **Lidije Kodrič** se spominjamo kot dekleta, ki je nekdanje na ves glas prepevalo, da ima šestnajst let. Simpatična dama je sama opozorila, da je od takrat minilo že kar hm, let, zapela pa je še veliko drugih in tujih pesmic, in tudi njej je kar nekako manjkalo lastnih uspešnic. Konec maja Roza disko praznuje že peti rojstni dan, kar je svojevrsten rekord slovenske gay scene, ki ga je letos obeležil namesto že standardne Rozavizije festival **Slovenska popevka** (pod vodstvom **Deje Mušič**). V maniri zimzelenčkov so se pomerile že uveljavljene in tudi nove zvezde Roza diska. Pred poletnim premorom je bila to zadnja večja prireditev, na Kersnikovi pa ste seveda dobrodošli spet jeseni.

Helena Blagne, foto: Jasna Klančičar

Vsebinska zasnova filma Philadelphia, uperjena v problematiko aidsa, ene izmed najbolj izpostavljenih travmatičnih točk sodobnosti, je sila preprosta - populistično pravšnja za hitro konzumiranje in kar najširši sprejem. Način njenega podajanja najzvesteje ostaja v mejah jasnega sloga hollywoodske produkcije.

Že uvodni, dokumentarni kadri, ki beležijo "utrip ulice", dajejo slutiti naskok na socialno tematiko. Zgodba, postavljena v elitno družbeno sfero, pričinja na točki, ko junak postane žrtev. Yuppieski tip ameriškega mladca (**Tom Hanks**) na startni poziciji svojega vzpona zbolji za aidsom in tako prestopi linijo družbeno tolerantnega. Sledi hitra reakcija njegovih delodajalcev; pod pretvezo neprimerne vedenja na delovnem mestu mu ponudijo odpoved. Še pred kratkim nadvse priljubljen in obetaven pravnik se znajde v nenadni izolaciji, kjer mu sicer stoje ob strani njegov partner (**Antonio Banderas**) in kar nekam preveč razumevajoč družinski krog. Brezupna situacija mu narekuje izbiro odličnega odvetnika (**Denzel Washington**), ki se iz doslednega homofoba v toku dogodkov prelevi v zagovornika "gay-life-styla".

Mučna sodna procedura privede film do vrhunca: bistvene ugotovitve, da akt sodnega procesa ne zadeva zgolj problematike bolezni - aidsa, kakor predvsem izpostavlja koncept in status homoseksualnosti v družbi. Zmagoslavni (?) izid sojenja - glavni protagonist tožbo zoper delodajalce sicer dobi, a kmalu nato umre - implicira na "pravičnost" vsemogočnega državnopravnega sistema, oziroma še več kot le to, brezpogojno legitimizira zaupanje državljanov vanj.

Osveščanje javnosti v zvezi z nevarnostmi aidsa je tako edina odlika filma *Philadelphia* in če odmislimo vso patetiko hollywoodske filmskega ustvarjanja, začinjeno z neprimerno sentimentalnostjo, ameriško obsesijo s "pravico za vse in vsakogar", elitno kulisje visoke družbe in vse lepo raščene gaye, potem filmu ostane bore malo; ali pač preveč: vztrajnost zavajajoče logike, ki gledalcem diskretno ponuja lično dvojico "gay seksa" in "pravnega opravičevanja" le-tega v nerazdružljivi nevezi.

Tatjana Greif

Lezbična skupina LL ponovno vebi v svoje vrste aktivistke in vse, ki bi se želele družiti s sebi podobnimi. Kje nas nejdete? Ob sredah potekajo klubski večeri, sestanki in druženje na **Metelkovi**, drugi in četrti petek v mesecu pa je odprt bar **MONOKEL**, namenjen samo lezbijkam. Vse to se dogaja v stavbi Lovci, št. 17.

Kaj počnemo? Vsaka dva meseca izdajamo lezbični bilten **Pandora** s svežimi informacijami o lezbični sceni doma in po svetu, zgodbami izpod peres domačih avtoric, z vabili na piknike, izlete ter z osrednjo temo. V četrti številki Pandore smo razmišljale o lezbičnih zvezah, v peti pa pripravljamo daljši prispevek, kjer se sprašujemo, kako si predstavljamo idealno partnerko.

Pripravljamo material za **dokumentarec** o lezbijkah v Sloveniji (ki se bo prikazoval v tujini), urejamo prostore na **Metelkovi**, sodelujemo na srečanjih z mednarodnimi skupinami, žuramo...

Zakaj se pridružiti skupini LL? Razlog je lahko zelo preprost - če pogrešate družabnost v krogu lezbijk, ste naletele na pravo skupino. Če želite aktivno sodelovati pri projektih, nam lahko pošljete lezbične novice, razmišljanja o idealni partnerki, lezbičnih zvezah, coming outu... Če imate svoje ideje, kaj storiti, da bi bila lezbična scena pri nas še bolj razgibana, ste več kot dobrodošle! Če želite informacije o mednarodnih srečanjih ali o tem, kam iti v Berlinu, Parizu, na Dunaju, se obrnite na nas.

Skupina LL (ne mešati z LILIT!) je organizirana kot družbena sekcija pri **ŠKUCu**, je integralni del **Roza kluba** in članica Mednarodne organizacije lezbijk in gayev **ILGA**. Pa še naslov: **Sekcija LL, Kersnikova 4, 61000 Ljubljana**.

pink 94

Letos, že četrto leto zapored, naše krovne organizacije **Roza klub**, **Magnus** in **LL** organizirajo, v sodelovanju z **MOST**-om, ki je podružnica mednarodne organizacije Service Civil International v Sloveniji, poletni, raziskovalni, mednarodni **Pink tabor**.

Predvideni termin in lokacija sta **21. do 27. avgust** nekje na Primorskem.

Tabor bo mešan, kar pomeni, da so dobrodošli tako gayi kot lezbijke, in je zamišljen kot mednarodno srečanje gayev, lezbijk in seropozitivnih. Naredili bomo primerjalno študijo o položaju gayev, lezbijk in seropozitivnih v posameznih državah, iz katerih bodo udeleženci tabora prišli. Promovirali bomo varen seks ob obali...

V prostem času pa bomo sklepali nova poznanstva, se zabavali, masirali, plavali, plesali in sploh in oh uživali.

Za prvih 20 prijavljenih udeležencev bo vse brezplačno, pri tem imajo prednost seropozitivni, razen simbolične prijavnine, ki jo boste poravnali pred odhodom na tabor. Za vse ostale pa bo za simbolično ceno dovolj prostora in hrane, saj si vsi želimo, da bi se nas zbralo čim več.

Prijavite se lahko na **MOST**, **Breg 12, Ljubljana**, ali pisno na **Roza klub**, na vsem znani naslov - čimprej tem bolje.

Otroke zlorablajo, mar ne? O tem bi lahko kaj več povedala detektivka **Jane Tennison** iz nadaljevanke *Prime Suspect* (TVS, Sova). Čeprav tudi ona ni mogla odgovoriti na vprašanje, kam z vsemi tami otroki, ki jih razjeda aids in se brez strehe nad glavo klatijo po londonskih ulicah ter za ušiv drobiž na stranišcih "postrežejo" svoje stranke. Ali upravniki poljskih otroških domov, ki so mladoletnike "posojali" celo tujim državljanom, predvsem iz Skandinavije in Beneluxa, "med zimskimi in poletnimi počitnicami". Ali ameriški FBI, ki ugotavlja, da pedofili "vabijo" najstnike na svoj dom prek računalnikov. Ali zvodniki nekdanje Sovjetske zveze, ki po številnih vzhodnoevropskih državah za nekaj borih nemških mark ponujajo tudi dečke. Ali pa **Darja Zaviršek** v poglavju "*Spolne zlorabe otrok in odrasli*", ki ga objavlja v knjigi *Ženske in duševno zdravje* (Visoka šola za socialno delo, 1994). Ugotavlja, da je zloraba moči odraslege nad otrokom spolno specifična, saj jo praviloma izkoriščajo moški. Pri tem je otrok od njih odvisen in povsem nemoden, zato se večina zlorab tudi ne odkrije. Številne definicije spolne zlorabe poudarjajo, da gre za različne vrste spolnih dejanj, ki pomenijo vdor v otrokovo notranje življenje, njegov svet in njegovo spolnost, njihova skupna značilnost pa je, da odrasli zlorablja zaupanje, odgovornost in svojo moč, pred katero se otrok takrat, ko odrasli uporablja različne vrste nasilja, groženj in manipulacij, ne more braniti. In najbolj žalostno pri tem je, da je otrok orodje za zadovoljevanje tistih odraslih, ki izkoriščajo otroke pod "plaščem starševske ljubezni".

Večni temi, ali je homoseksualnost prirojena ali pridobljena, zdrava ali bolna, se loteva **Otto Weininger** v knjigi *Spol in značaj* (Društvo za teoretsko psihoanalizo, 1993); gre za ponatis prevoda **Filipa Kumbatoviča-Kalana**, ki je prvič izšel pri Modri ptici že daljnjega leta 1936. Homoseksualnost je po avtorjevem nazoru spolnost srednjih spolnih stopenj ter se sklenjeno uvršča k vmesnim spolnim tvorbam, ki so edino realne. Vsi so spočetka dvospolni, to pomeni, da lahko spolno občujejo z moškimi in tudi z ženskami. Lahko pa pozneje dejavno pospešijo svoj enostranski razvoj, svojo enospolnost, ter tako prepustijo premoč hetero- ali pa homoseksualnosti ter se tudi vdajo zunanjim vplivom. Torej, kakor so vsa bitja heteroseksualna, tako so tudi vsa homoseksualna. In v čem je (naš) problem?

Med revialnim tiskom naj najprej omenim Časopis za kritiko znanosti (št. 162 - 163) in esej *Istospolna partnerstva in otroci*, ki ga je podpisal **Bogdan Lešnik**. Če velja, da je prepovedano diskriminirati ljudi na podlagi spolne usmerjenosti, potem je prepovedano diskriminiranje tudi pri ustvarjanju (istospolne) življenjske skupnosti. Politika, ki v bistvu vsako diskriminacijo prepoveduje, je pa ne preprečuje, jo v danem primeru še dodatno vzpodbuja. In se pri tem sklicuje na "naravne zakone", javno mnenje in na tveganje za reproduktivno funkcijo zakonske skupnosti, če bi jo podprli tudi za "drugačne oblike".

"Res, težka se je bojevati s teorijo, da bi s

pripustitvijo istospolnih žvljenjskih skupnosti pripustili tudi 'usmerjenost na otroke, žvali in kipe', kakor zna formulirati kakšna ne preveč razgledana psihologinja." In ena takšnih, če ne celo edina, je prav gotovo **Angelca Žerovnik** (Pedagoški inštitut pri Univerzi v Ljubljani), ki je za Novice (26.4.1994) spet natresla nekaj "modric": "Menim, da je homoseksualnost problem v osebnosti teh posameznikov. Prepričana sem, da bi se lahko tej nagnjenosti uprli, kajti nihče še ni ugotovil, da je to dedna nujnost, ugotavljajo pa, da je nagnjenje v dispozicijah, ki jim morata pomagati okolje in lastna aktivnost, da se razvije... Družbena pomoč bi morala biti usmerjena v preprečevanje in ne v propagiranje nenaravnih partnerskih drž."

Zdaj pa k leposlovju, lepi besedi, skratka, ki nudi večno in varno pribežališče za vse, ki jih "duhovitosti" drage gospe izmučijo ali celo dotolčejo. Ko sem v radijski oddaji S knjižnega trga slišal kritiko zgodb *Pasijon* (Aleph, 1993) **Braneta Mozetiča**, sem bil najprej presenečen, nato pa povsem pretresen. Kritiko, ki jo je napisala **Vida Mokrin Pauer**, je objavila tudi revija *Primorska srečanja*: "Marginalstvo, v katero je pahnjena homoseksualnost, razkriva duhovno in duševno dvoličnost večine, ki svoje promiskuitetne in vseh vrst seksualne fantazije, trgovino s sentimentalnostjo in agresivnost odlaga v skrite kote na zaznamovane, v tem primeru z drugačno spolno usmeritvijo. Toda *Pasijon* ne pripoveduje o tem s klevetanjem tercijalcev ali z zgodbami o izločanju iz institucionalne vamosti, temveč naravnost z razpostavo svojega na skrivništvo, samoto in muko brez obstanka obsojenega iskateljstva ljubezni, predanosti in spoja s tako težko odprtim drugim. Ta želeni drugi, ki je gay, je želenemu dvakrat enak - po obsedenosti s sebi enakim (spolom) in predvsem po skupni zaznamovanosti z drugačnostjo oziroma izobčenostjo, zato je spoj dveh samot skoraj vedno še vedno samota, le dvakratna, ponavadi še pomnoženo sovražna, nihajoča med apatijo in besom." Sem mislil, da razen sebe, obvladam že cel svet, zdaj pa si ne morem oprostiti, ker na tako "preprosto" resnico nisem še nikoli pomislil. In res, če kaj, potem še vedno ne "vemo" drug za drugega: "Verjetno zato taka neusahljiva želja po prodoru vsaj v telo drugega, po ranjenju telesa, povzročanju in občutenju bole-

čin, tega nenadkriljivega znaka občutljivosti in občutenosti od drugega, mešanju krvi in sperme, kar je sicer klasična erotična teorija in praksa. Toda v *Pasijonu* se ta največkrat veže le na užitek izpraznjevanja samote, medtem ko se v nekaterih njegovih zgodbah o ljubezni kri in sperma zmešata v medsebojno pritrjevalni bolečini, ki je sreča." Ob koncu so izrečene še čestitke tej pogumni knjigi in tistim, ki bodo kljub njenim in svojim ranam odprli zanjo. Čestitk naj bo deležna tudi avtorica recenzije, ki je to in še marsikaj več.

Revija *Literatura* (št. 33) nas v svet poezije uvede s pesmijo **Cirila Berglesa** *Odhod iz Benetk*: Šel sem predaleč, šel sem onkraj, / še dlje, prav do jutra. / Ko se goli mladeniči vračajo / na slike v zlatih okvirih, / v sobane senčnega spomina... Proznemu delu pa svoj pečat daje **Vinko Möderndorfer**, ki je avtor črtice "*Chet Sanders - biografija nekega angela*". Kdor je v svetu jazzja vsaj malce doma, ne bo težko ugotovil, da gre za (ne povsem) namišljeno biografijo slavnega trobentača Cheta Bakerja. Bil je belec, ki je igral na črnskih pogrebih. Lep je bil kot James Dean in v Memphisu je igral v orkestru saksofonista Lonnieja Johnsona, ki bi bil lahko Gerry Mulligan in ki je nekega dne dejal: "*Madonca, fant, tako si lep! Za pohrustat! Ampak ne bom te pohrustal, čeprav bi te, madonca, res bi te... Odpustil te bom. Ja, točno to bom naredil. Saj, madonca, ne morem pustiti, da v džez klubu slavnega Lonnieja Johnsona vso slavo požanje nek neznan lepotko Chet, anedane?!*" Potem je postal junkie, še igle si ni imel več kam zabijati. In ko ga je zapustila še glasba, edina stvar, ki jo je zares ljubil, je kot angel zapustil ta svet: "*Zdaj stoji točno nasproti odprtega okna. Stol stoji ob njem. Prisloni trobento k ustom in zaigra prve tri takte Dotaknem se tvojih ustnic. Potem steče prek sobe. Stopi na stol. Odtod pa na okensko polico. Razširi roke in se z vso silo požene navzgor proti nebu.*" Lonnie Johnson je na dan pogreba poslal ogromen venec z roza vrtnicami in se širokoustil: "*Tega fanta sem kakšno leto dol dajal. Madonca, sva se fukala. Potem sem ga pa nagnal. Ubogi vrag se je fiksaj. Roke je imel kompletno preš-pikane, kompletno, vam rečem! Kot sito! Če ga ne bi tako sral, bi lahko bil res dober glasbenik. Ampak fukaj se je pa dobro! To pa!*" Bakerjevo tragično zgodbo pa je na film *Let's Get Lost* (1989) prenesel tudi gay fotograf in režiser **Bruce Weber**.

Zbirka XX. stoletja (CZ) je spet poskrbela za odlično branje. Izboru ni kaj očitati, res pa je, da spremna

besedila niso več tisto, kar so bila nekoč v zbirki Sto romanov. Delo *Jelšev kraj*, ki ga je napisal leta 1924 rojeni francoski pisatelj **Michel Tournier**, je izjemno zahteven filozofski roman. Tiskanje njegovih del v velikih nakladah in številne nagrade so dolgo odganjale resnejšo kritiko, ki mu je očitala predvsem ne tako skrito pederastijo, če ne že pedofilijo. Junak romana Abel Tiffauges pravi: "*Imeti enega, je imeti nobenega, ne imeti nobenega, je imeti vse.*" Tako meni o otrocih, v katerih družbi se najbolje počuti: "*Tako je dobri velikan, ki se spremeni v tovrno žival, da bi rešil malega otroka, povsem blizu človeku-ptici ujeti, ki požara majhne otroke... Vsa skrivnost in globina forije se nahajata v tej dvournosti. Služiti in zaslužniti, ljubiti in ubiti.*"

Drugi tu omenjeni roman iz pričujoče zbirke je **Bret Easton Ellis** naslovil *Ameriški psiho* in je že pred izidom dobil oznako škandaloznega dela in populistične senzacije. Mogoče najbolj slavni, leta 1946 rojeni, brat packovski pisatelj (drugi trije so Jay McInerney, Tama Janowitz in gay David Levitt, ki pa ga spremna beseda ne omenjal) ne pretirava, pretiravajo pa bralci, ki svojo zgroženost, gnus, odpor in protest naslavljajo nanj, ki v danem primeru res ni pravi naslov. Če pa smo že kritični, povejmo, da se je literarni trend, katerega junaki so mladi urbani uspešneži, yuppieji, že nekolikanj izpel. Mešanici seksa, krvi, video iger, drog, elitnih klubov in prepoznavne pop ikonografije je zato v tem delu pridružena še osupljiva brutalnost in sistematična krutost, ki zaznamuje glavnega junaka Patricka Batemana, lepega in bogatega bankirja z Wall Streeta. Do izraza pride tudi v poglavju Soočen s pedrom, ki opisuje neizprosno in na poraz obsojeno osvajanje, ki ga v Barneyevi trgovini teatralično uprizori Luis Carruthers. Patrick ga zgrabi za drgetajoča ramena in mu s pridruženim glasom, pa kolikor je le mogoče preteče, mirno pove: "*Poslušaj me, Luis. Če ne boš nehal jokati, ti pofukani, pomilovanja vredni peder, ti bom prerezal pofukani goltanec. Me poslušajš? ... Poslušaj, bi rad umrl? Poskrbel bom zato, Luis. To sem že naredil in zaklal te bom, razparal bom tvoji pofukani trebuh in ti stlačil lastno drobovje v pofukani pedrovski goltanec, da se boš zadušil z njim.*" In na koncu, že nekoliko spravljivo, mu še pove: "*Imej, veš, jajca za soočanje z, hm, dejstvi.*" To pa so že besede, ki so najbrž namenjene vsem nam. Vredne so premisleka, ki pa ga na tale predvečer Valpurgine noči ne zmorem. Kakor pravi Shakespeare: utrujen od vsega bi rad zaspa...

(gusti)

ilga in pedofilija

Kmalu zatem, ko je **ILGA** (Mednarodna lezbična in gay organizacija) dobila posvetovalen (konzultativen) status pri Združenih narodih, je desničarska ameriška skupina sprožila politično in medijsko kampanjo zaradi organizacije **NAMBLA**, ki je članica ILGA že deset let. Cilj NAMBLE je "v odpravi zatiranja moških in fantov, vpletenih v obojestransko sporazumne odnose." Gre torej za pedofilsko organizacijo, ki sicer nasprotuje zlorabi otrok. ILGA ni zavzela uradne politike do pedofilije, deluje pa v skladu s politiko zaščite otrok, ki izhaja iz Konvencije o pravicah otrok. Konvencija je bila sprejeta na Svetovni konferenci ILGA leta 1990 s 117 glasovi. Pet članic je glasovalo proti, med njimi tudi NAMBLA.

Med organizacijami, članicami ILGA, je mnenje o izključitvi NAMBLE deljeno. Mnogi zaplet razumejo kot stvar načelnosti - ali se potegujejo za solidarnost z vsemi zatiranimi spolnimi manjšinami ali nasprotujejo kakršnikoli povezavi ILGA s pedofilskimi skupinami. Nekateri govorijo o politični nujnosti ILGA je lahko pri Združenih narodih učinkovita le, če sledi zastavljenim ciljem, ki so pomembnejši od članstva NAMBLE ali drugih skupin.

Sekretariat ILGA je predlagel izključitev NAMBLE na svetovni konferenci, ki bo junija letos v New Yorku. O izključitvi, za katero je po Ustavi potrebna 80 odstotna večina glasov, bo odločalo članstvo.

Kakšne bodo posledice? Če bo ILGA obdržala pedofilске članice, obstaja verjetnost, da bodo Združeni narodi in druge regionalne organizacije ukinile konzultativni status ali da bodo ogroženi njeni odnosi s Svetovno zdravstveno organizacijo, s katero sodeluje na področju virusa HIV in aidsa. Prav tako obstaja možnost, da nekatere članice izstopijo iz ILGA in ustanovijo svojo nevladno organizacijo.

Če pa ILGA izglasuje izključitev pedofilskih skupin, NAMBLA meni, da bo ta korak povečal zatiranje pedofilov in zaviral razpravo o spolnih pravicah otrok in mladih.

Omenimo še, da ILGA uradno ni podprla določene sporazumne starosti, temveč ustrezno zakonsko zaščito za otroke. NAMBLA nasprotuje kakršnikoli sporazumni starosti za spolne odnose, zavzema pa se za zaščito pred spolno zlorabo otrok. IGLYO, Mednarodna lezbična in gay mladinska organizacija, uradno podpira sporazumno starost 14 let in meni, da "odrasli, ki imajo spolne odnose z osebami, mlajšimi od 14 let, zelo verjetno zlorabljuje svoje znanje in avtoriteto proti mladim adolescentom in otrokom."

pri joklnu

Odslej v Klagenfurt/Celovec ne boste hodili samo po nakupih - vsak petek lahko tam srečate tudi gay skupino! Ob 20. uri se morate oglasiti v gostilni Bierjokl/Pri joklnu na Badgasse 7., v prvem nadstropju. Lahko jim tudi pišete na naslov: QUEER KLAGENFURT, c/o OH Klagenfurt, Universitatstrasse 65-67, 9020 Klagenfurt/Celovec, Austria, ali jih ob sredah med 18. in 20. uro pokličete na telefon (0463) 50 46 90.

evropski parlament

je v Strassbourgu izglasoval anake pravice za lezbijke in gaye v Evropski uniji. Ni pa jasno, ali bo imela unija tudi moč za uzakonitev tah pravic v posameznih državah.

Claudia Roth iz nemške *Stranke zelenih* je evropskemu parlamentu predstavila poročilo, ki zahteva opustitev vseh zakonov, ki kriminalizirajo ali diskriminirajo lezbijke in gaye v državah, članicah EU. Zahtevala je, da evropske države sprejmejo skupno sporazumno starost, ki bo enaka za homoseksualce in heteroseksualce; da se lezbičnim in gay parom dovoli posvojitev otrok; dedovanje po smrti partnerja ali partnerke in uživanje enakih socialnih pravic, kot jih imajo heteroseksualni pari.

Rothova je povedala, da je bila razprava v parlamentu zelo burna, saj ni šlo za preprost razcep na levo in desno, temveč za razkol mnenj znotraj njiju. "Zmaga je dosežena," meni Rothova. "Sedaj lahko uradno zahtevamo uvrstitev diskriminacije homoseksualnih ljudi med ogrožanje človekovih pravic..."

šestnajst

Že več mesecev angleška koalicija aktivistov, znanstvenikov in drugih sproža kampanjo proti kriminalizaciji homoseksualcev v Veliki Britaniji. Na koncu se je britanski parlament le odločil za manjšo stopnjo kriminalizacije in mejo sporazumne starosti z 21 znižal na 18 let. Gay skupnost je razočarana in ogorčena, saj je zahtevala sporazumno starost 16 let, torej dekriminalizacijo prostovoljnih spolnih odnosov med moškimi od 16. leta naprej. Na sliki vidimo okoli 3500 demonstrantov, ki so v začetku marca zasedli londonski Trafalgar Square v znak protesta zaradi odločitve angleškega parlamenta.

telex

TUXLA GUITERREZ: Med junijem 1991 in februarjem 1992 je bilo v Mehiki umorjenih 25 gayev, večina v Tuxli Guiterrez, glavnem mestu pokrajine Chiapas. Mehška vlada je januarja letos končno naredila prvi korak in aretirala Ignaciása Floresa Montielá, nekdanjega koordinatóra policijskih enot v Chiapasu, ki je sodeloval pri umorih večih gayev in transvestitov.

JERUZALEM: Delovna uprava izraelske letalske družbe El Al je glasovala za enake ugodnosti za lezbijke in gaye, zaposlene v letalski družbi. Tako imajo odslej tudi njihovi partnerji in partnerke pravico do brezplačnih letalskih prevozov, kar je bilo doslej že zagotovljeno partnerjem heteroseksualnih uslužbencev.

KAIRO: Egiptovsko sodišče je 6. januarja letos obsodilo na smrt z obesanjem 22-letnega državljana Ahmeda Youssefa zaradi umora svojega ljubimca. Youssef je do smrti zabodel Jugoslovana Petra Brakica (!) in oropal njegovo stanovanje.

ZOA: Nacionalna organizacija za gay in lezbične znanstvenike in tehnično strokovnjake je 22. februarja stavela pomembno zmago: Svet Amenškega združenja za napredek znanosti je izglasoval njen sprejem kot pridružene članice.

LONDON: Video clip Just Keep Me Moving s piosce Ever Cowgirls Get The Blues (istoimenski film Gus van Santa) se za predvajanje v Angliji morali ponovno posneti. Britanske cenzorje pa nista motili "zajubljeni" kd lang in Uma Thurman na drvečem motorju, temveč dejstvo, da ne nosita -čelad!

ZDA: Greg Louganis, znameniti olimpijski prvak v skokih v vodo, je podpisal pogodbo za svojo biografijo z založbo Random House. Knjigo mu bo pomagal napisati gay pisatelj Eric Marcus. Louganis pa bo prvič javno spregovoril o svoji homoseksualnosti.

LONDON: 20. decembra 1993 je Colin Ireland, serijski morilec gayev, priznal, da je med 8. marcem in 15. junijem lani v Londonu umoril pet gayev. Obsodili so ga na dosmrtno ječo.

LOS ANGELES: Tom Cruise je bil gost preselečenja na januarski dobrodelni AIDS prireditvi. Cruise je povodil: "Gre za ljudi, ki umirajo... ne samo za njihova imena na zaslónu."

AMSTERDAM: Federacija Gay Iger je izbrala Amsterdam za organizatorja naslednjih Gay iger, ki bodo potekale leta 1998. Prve in druge igre so bile v San Franciscu, tretje v Vancouveru in četrte, letošnje, potekajo junija v New Yorku.

KIJEV: Ukrajinska vlada je uzakonila obvezno testiranje na virus HIV za vse tujce, ki delajo v tej državi. Vsi pozitivni bodo morali takoj zapustiti Ukrajino.

ABU DHABI: Vsi tuji državljani v Abu Dhabiju, Dubaju in Sharjahu, v treh največjih izmed sedmih pokrajin v Združenih arabskih emiratih, bodo za pridobitev ali podaljšanje dovoljenja za bivanje morali opraviti tudi test na virus HIV. Vsi pozitivni bodo izgnani.

NIZOZEMSKA: Nizozemska policija je objavila, da bo rekrutirala policiste iz vrst gayev, kar bi napadenim gayom olajšalo iskanje pomoči pri policiji. Nizozemski minister za pravosodje pa je obljubil tudi glasovanje o zakonu, ki predvideva enake pravice za homoseksualne in poročene heteroseksualne pare.

revije z vzhoda

V vzhodni Evropi se krepijo gay organizacije in so vedno bolj organizirane. Mnoge med njimi pa izdajajo tudi svoje revije in časopise. Oglejmo si nekatere.

MASOK

(Madžarski mesečnik - Madžarska ima približno 11 milij. prebivalcev.) Naklada: 3000 izvodov Obseg: cca 30 strani Tisk: ČB Cena: 150 Ft/250 SIT Izhaja od leta 1991

Naslov:

Masok, P.O.Box 388, 1461 Buda-pest, Hungary

Vsebina: V njem boste našli vesti iz gay sveta, članke o dogajanjih na madžarski gay sceni, kulturne recenzije, kritike gledaliških predstav in filmov, teme o aidsu in pa male oglase ter črno bele akt fotografije (nekateri med njimi tudi erotične). Žal pa je Masok napisan v madžarsčini in nima angleškega povzetka.

FLAMINGO

(Bolgarski mesečnik - Bolgarija ima pr. 9 milij. pr.) Naklada: 20.000 izvodov Obseg: cca 16 strani Tisk: barvni Cena: 14 BG Iv Izhaja od leta 1992

Naslov: Flamingo, P.O.Box 63, 1680 Sofija, Bolgarija

Vsebina: Časopis je napisan v cirilici. V njem lahko preberete teme iz življenja bolgarskih homoseksualcev, razmišljanja o gibanju v Bolgariji, včasih pa objavijo tudi lezbične članke, krajše zgodbe gay pisateljev ter predstavljajo gay potovanja, gay zvezde in "gay art". Revija je komercialno naravnana. Zraven člankov je veliko barvnih fotografij.

INACZEJ

(Poljski mesečnik - Poljska ima pr. 39 milij. preb.) Obseg: cca 38 strani Tisk: barvni Cena: 30 000 zł/ 200 SIT Izhaja od leta 1990/91 Naslov: Softpress, 60-971 Poznan

59, Box 84, Warszawa, Poland

Vsebina: Inaczej ima že takoj na prvih dveh straneh kratke novice, zbrane doma in po svetu. Preberete pa lahko tudi intervjuje,

iliga-osma regionalna konferenca

za vzhodno in jugovzhodno Evropo (Palanga, Litva, 22. - 24. april, 1994)

Letošnja osma regionalna konferenca se je pod okvirom Mednarodnega lezbičnega in gay združenja (ILGA) odvijala v Palangi, majhnem obmorskem kraju v Litvi.

Litva je ena izmed treh baltičskih republik bivše Sovjetske zveze, ki se je prva osamosvojila izpod sovjetske oblasti. Z osamosvojitvijo pa so se pojavile tudi prve težnje po gay in lezbičnih organizacijah. Kljub temu, da je gay in lezbično gibanje dokaj mlado, se Litvanci lahko pohvalijo z dvema organizacijama (**Amsterdam klub** in **Gibanje za spolno enakopravnost**) ter z dvema revijama (**Naglis** in **Amsterdama**). V glavnem mestu Vilni pa imajo tudi klubske prostore za srečanja in disko. Sedaj pa se lahko pohvalijo tudi z dobro pripravljeno in izpeljano konferenco. Zraven domačih organizacij (**Amsterdam klub**, **Diplomata**, **Litvansko gibanje za spolno enakopravnost**), so konferenco finančno in organizacijsko podprle še *Mednarodna zdravstvena organizacija* in litvanski AIDS Center.

Konferenca je bila sestavljena iz več kot dvajsetih delavnic, na katerih smo se srečevali z najrazličnejšimi temami. Delovni naslov je bil "Aids in diskriminacija". Slišali smo veliko poročil o dejavnostih vzhodnih držav pri reševanju problema aidsa. Na delavnicah se je največ govorilo o stiskah in problemih gay organizacij, o premajhni osveščenosti ljudi v zvezi z aidsom in o življenju homoseksualcev v bivših republikah Sovjetske zveze.

Lezbijke so imele tudi svoje ločene delavnice, na katerih je tekla beseda predvsem o feminizmu, lezbičnih gibanjih po Evropi in statusu žensk.

Ukvarjali pa smo se tudi s problemi človekovih pravic in kršenjem le teh (zakoni proti homoseksualcem). Delavnice so vodili posamezni predstavniki držav udeleženk, sogovorniki pa so bili tudi člani vladnih organizacij in novinarji.

Okrog 60 udeležencev je ob sklenitvi konference podpisalo peticijo, naslovljeno na rusko dumo, z zahtevo, da se po hitrem postopku sprejme zakon zoper diskriminacijo homoseksualcev. Organizacijo naslednje konference smo zaupali Ukrajini, čeprav se je za to potegovala tudi Rusija.

Torej vidimo se naslednje leto v Kijevu.

lezbične delavnice

Pet delavnic je bilo namenjenih izključno lezbični tematiki: Lezbične skupnosti v Ukrajini, Lezbištvo in feminizem, Lezbijske v mešanih in ločenih organizacijah, Lezbična in gay politika in Položaj žensk.

Konference so se udeležile predstavnice lezbičnih in/ali mešanih skupin iz Latvije, Estonije, Slovenije, ZR Jugoslavije, Rusije ter gostje iz Zahodnega Berlina. Žal ni bilo nobene predstavnice iz Litve, gostujoče dežele, ker tudi v gay organizaciji *Litvansko gibanje za spolno enakost* ni nobene ženske. V tej deželi je lezbištvo še vedno popolnoma zavito v molk.

Irina Shkeleby, predstavnica mešane organizacije *Two Colours* (Dve barvi) iz Kijeva, je spregovorila o položaju homoseksualne manjšine v Ukrajini. Do leta 1991 je zakon prepovedoval lezbištvo in homoseksualnost. Že v letu 1992 se o lezbištvu spregovori javno, tudi na TV, in pojavi se prva mešana skupina lezbijk in gayev z imenom *Ganimed*. Gayi so se zelo hitro organizirali, kar pa ne velja za lezbijke. Leta prepovedi so imela namreč drugačen vpliv na ženske, zato je še danes manj lezbijk v skupinah. Potrebno je ustvariti lezbično skupnost, ki ne bo zgolj obiskovala barov. Lezbijke obremenjujejo finančne in psihološke težave in problem prioritete. Zaenkrat so njihovi cilji nudenje psihološke pomoči lezbijkam in pomoč pri navezovanju stikov. Prvi korak k boljši organiziranosti bo lezbični kongres ukrajinskih in sosednjih skupin, ki bo potekal avgusta letos na Jalti, v organizaciji lezbičnega dopisovalskega kluba.

S podobnimi težavami se srečujejo tudi lezbijke v Latviji. V Rigi sicer obstajata dve gay organizaciji, vendar je zelo malo vidnih lezbijk. Mnoge so poročene, imajo otroke, mlajših žensk ni. Bojijo se, da bi jih okolica izločila in stigmatizirala, zato svoje istospolno nagnjenje ponavadi prikrivajo s porokami. Tudi v tej deželi je viden vpliv nekdanje prepovedi homoseksualnosti. Biti lezbijka je enako ali še slabše kot biti prostitutka. Moški vidijo lezbijke kot nekaj vznurljivega, ženske pa jih ponavadi smatrajo za bolnice in perverznic. V latvijskem javnem mnenju še vedno prevladuje mnenje, da lezbijke in gayi prihajajo iz zaporov, ker se pač tam pogosto odvijajo istospolne aktivnosti. To še zdaleč ni res, saj je v skupinah veliko različnih lezbijk, med njimi mnogo intelektualk.

Olga Laurentis iz ruske skupine *Čajkovski*, *Fondacija za zaščito spolnih manjšin* s se-

dežem v Petrogradu, je prav tak o opozorila na izolacijo lezbijk. Organizacija *Čajkovski* se v bistvu ne ukvarja z lezbištvom in praktično nima ženskih članic. Obstaja sicer bar, kamor zahajajo tudi lezbijke, vendar nima zveze z aktivizmom in osveščanjem.

Nekoliko drugačna je situacija lezbijk v Srbiji in Sloveniji. Srbska skupina *Žene i društvo* obstaja že več let. Čeprav gre za feministično skupino, so v njej vedno bile tudi lezbijke in skupina je bila odkrito naklonjena lezbični tematiki. Lezbijke pa so prisotne tudi v mešani beograjski skupini *Arkadija*.

Tako je naša skupina *LL* ena izmed redkih vzhodnoevropskih skupin, ki je namenjena izključno lezbijkam. Obstaja "že" od leta 1987 in za seboj ima že precej projektov, biltenov, srečanj, predavanj.

Zanimiv je bil pogovor o odnosu med lezbištvom in feminizmom. Udeleženke so imele zelo različna mnenja o tej temi, pač odvisno od njihovih osebnih izkušenj in od obstoja feminističnih skupin v njihovi deželi. Nekatere svoje lezbično identiteto postavljajo na prvo mesto in šele potem feministično, če sploh. Želijo biti v močnem lezbičnem gibanju, ki ne bi bilo povezano ne z gayi ne s feministkami. Menijo, da bi bil tak položaj za lezbijke še najbolj idealen. Druge, predvsem tiste, ki so postale lezbijke v feminističnem gibanju, feminizma in lezbištva ne ločujejo oziroma se opredeljujejo kot lezbične feministke. Večina Vzhodnoevropejk ni pobliže seznanjena s feminizmom, saj v njihovih deželah tega gibanja praktično ni bilo. Nekaterih feminizem ne zanima oziroma ne vidijo potrebe, da bi se ukvarjale s širšim ženskim gibanjem le zato, ker so lezbijke. Bilo je pa tudi nekaj udeleženk, ki so menile, da so feministke po srcu, in nekaj takih, ki bi se želele seznaniti s feminizmom ali se pridružiti kakšni skupini. Neka predstavnica iz Estonije je menila, da so feministke v javnosti še bolj osvoražene kot lezbijke. Ljudje lezbijke pač vidijo kot neka razvratna bitja, ki nenehno hlepijo po užitkih, feministke pa označujejo za bojevnice.

Udeleženke konference so sprejele tudi dokument *Položaj žensk*, predlog *ILGA* o pravicah za lezbijke, ki bo predstavljen *Ekonomski komisiji* pri *Združenih narodih* ter vsem vladam Evrope in Severno Amerike, ki se bodo udeležile *Evropske in Atlantske vladne konference*. Slednji sta priprava na *Svetovno konferenco* o položaju žensk, ki bo v okviru *Združenih narodov* potekala leta 1995 v Pekingu.

Suzana Tratnik

razprave in se seznanite z dogajanjem na knjižnem trgu, gledališču... Revija je usmerjena komercialno. Ima barvne platnice z moškimi akti in preko 400 plačanih oglasov v posebni prilogi. Cena oglasa je 1-2 USD za cm.

SOHO

(Češki mesečnik - Češka in Slovaška imata pr. 15 milij. preb.)

Obseg: oca 30 strani Tisk: barvni Cena: 27 Kč ali 33 Sk Izhaja od leta 1990

Naslov: Orbis, Vinohradská 46, 12041 Praha 2, Češka

Vsebina: Soho je namenjen tako češkemu kot slovaškemu bralcu. Na svojih barvnih in lepo oblikovanih straneh ima podobne teme kot *Revolver*. Obvešča o kulturnih dogajanjih, o sceni doma in v tujini... Med drugim objavlja tudi intervjue, razprave, oglase in članke o aidsu. Zraven barvnih in črnbelih fotografij objavljajo tudi daljše fejtone in povzetke iz knjig. Revija objavlja tako gay kot lezbične članke.

NAGLIS in AMSTERDAMAS

(Litvanska časopisa - Litva ima pr. 4 milij. preb.)

Obseg: Naglis 1000 izvodov, Amsterdamas 500 izvodov Tisk: ČB, dvobarven Izhajata od leta 1993/94

Naslov: Naglis, Nemenčines pl. 25, 2016 Vilnius, Lithuania

Amsterdamas, P.O.Box 429, 2038 Vilnius Vsebina: Naglis je pravzaprav prvi časopis, ki izhaja mesečno in se ga lahko kupi tudi v trafikah. Predvsem se ukvarja z gay novicami in raznimi komentarji. Napisan je v litvanščini in nima angleških povztkov. Objavljajo razne tekste gay pisateljev in pesnikov, predstavljajo zgodovino homoseksualnosti in slovarček manj znanih besed s področja spolnosti. Objavljajo tudi oglase. Amsterdamas pa je klubsko glasilo istotimenskega kluba in je internega značaja. V njem so poročila o dogajanjih v samem klubu. Med drugim ima tudi članke v angleškem jeziku. Zaenkrat ga lahko najdete samo v klubski pisarni.

ARKADIJA

(Beograjska edicija)

Obseg: 18 strani Tisk: ČB Naklada: 300 izvodov Cena: 2 nova YUD Izhaja od leta 1994 (trenutno št. 0)

Naslov: Arkadija, Kralja Petra 87, 11000 Beograd, ZRJ

Vsebina: Arkadijo izdaja beograjski ženski lobi in gay-lezbična organizacija *Arkadija*. V nulti številki lahko preberete uvodno pismo *Lepe Mladjenovič*, tekste o coming outu, informacije, zapise z delavnic, intervju s prostitutancem, intimne zgodbe, odlomek iz *Petronijevega Satirikon*a ter vodič po Beogradu in Novem Sadu. Zadnja stran je namenjena malim oglasom. Ker je to šele nulta številka, je težko reči v kakšni smeri se bo razvijala *Arkadija*. (prihodnjic dalje)

č e s t i t k e

ob 10 obletnici
gay in lezbičnega aktivizma

10 vrhunskih fotografij, vrhunskih fotografov

cena kompleta 990.00 SIT

naročite jih na naslovu: ŠKUC - MAGNUS, Kersnikova 4, 61000 Ljubljana (čestitke)

Telex

Vsi, ki bi želeli praznovati **18. Lezbični in Gay Pride Week** v Stockholmu, ste dobrodošli. Kulturni teden se prične 31. julija 1994, v njem pa se bodo zvrstili seminarji, gledališke igre, zabave, koncerti, razprave... Tema letošnjega švedskega festivala je Moč lezbijk in gayev. Za potne stroške boste morali poskrbeti sami, bivali pa boste lahko pri organizatorjih, zato čimprej pošljite podatke o spolu in jezikih, ki jih govorite, na naslov: RFSL Stockholm, Box 450 90, S-104 30 Stockholm, Sweden ali telefonirajte: +46-8-736 0212 (fax: +46-8-304 730). Ne pozabite omeniti, če kadite in če dobro prernašate mačke in pse.

Doslej je bila **Albanija** edina eksotična evropska dežela brez organiziranega gay gibanja. Tudi tam so se stvari letos obrnile na bolje. 29. marca letos je bila ustanovljena gay skupina *Shoqata Gay Albania* (SGA), ki zastopa interese homoseksualcev (moških in žensk) in si prizadava za njihovo enakopravno integracijo v albansko družbo. Prav tako želi družbo seznaniti s pozitivnimi informacijami o homoseksualni manjšini in se boriti proti predsodkom, fanatizmu, neznanju, sovraštvu in epidemiji aidsa. Vsi, ki bi želeli navezati stike z albansko organizacijo, pošljite fax Dushanu v Nemčijo: 06552-7125.

V letu 1994, ki ga je OZN proglasila za leto družine, bo 24. in 25. junija v New Yorku potekalo mednarodno srečanje staršev homoseksualcev kot tudi lezbičnih mater in gay očetov. Prijavilo se je že več kot 200 udeležencev. Kontaktni naslov: GLPGI 94, PO Box 2553, Church Street Station, New York, NY 10008-2553, USA.

V beograjskem gay/lezbičnem biltenu berno, da se v Skopju ustanavlja Klub homoseksualcev in lezbijk.

Douglas Conrad iz ZDA pripravlja 60-minutni dokumentarec, s katerim želi raziskati enakopravnost skozi povezave med zgodnjim socialističnim gibanjem in homoseksualnimi aktivisti/tkami v Srednji in Vzhodni Evropi. Dokumentarec bo zabeležil tudi novejšo zgodovino vzhodnoevropskih lezbijk, biseksualcev in gayev. Conrad, novinar, raziskovalec in producent, je gay aktivist že od leta 1979. V letu 1994 prihaja v Vzhodno Evropo, kjer bo posnel omenjeni dokumentarec *Shades of Red and Pink* (Sence rdečega in rožnatega). Doslej je že vzpostavil stike z aktivisti/tkami v Vzhodni Nemčiji, Rusiji, Češki, Srbiji, Sloveniji ter na Poljskem in Madžarskem. Vsi, ki bi kakorkoli želeli sodelovati pri snemanju filma oziroma pomagati z informacijami in osebnimi izkušnjami, pišite na naslov: Douglas Conrad, Shades of Red and Pink, 64 Caselli Ave, San Francisco, CA 94114, USA, telefon: 415/864-2179, fax: 415/252-7452.

Hrvaška lezbična in gay skupina **LIGMA** se je končno uspela registrirati kot uradna nevladna organizacija. Izgubila pa je prostore pri Transnacionalni stranki. Začasni naslov: LIGMA, PP 488, 41001 Zagreb, Hrvatska.

Lezbištvo kot modna muha

O lezbištvu se, vsaj na zahodu, v zadnjem času govori veliko več kot pred leti, kar pomeni, da je prodrlo v medije. Spomnimo se filma *Basic Instinct* (ki je sicer krasen seznam predsodkov o lezbijkah), Madonninega videa *Justify My Love*, škandaloznih izjav igralkinje in komedijantke ter bivše **Madonnine** ljubice **Sandre Bernhard**, številnih ljubezenskih afer **Martine Navratilove**... Nekateri trdijo, da lezbištvo postaja vse bolj prepoznavno in družbeno sprejemljivo, ciniki pa pravijo, da so mediji odkrili novo, še neizkoriščeno področje, ki vzbuja precej pozornosti. Kar se tiče modnih trendov za ženske se je uveljavil izraz "lesbian chic". Na tak lezbični šik je pristala celo vegetarijanka in poštenjakinja pevkva **kd lang** in kot moški skupaj s slavno manekenko **Cindy Crawford** pozirala za naslovnico revije *Vanity Fair*. **kd** meni, da je lezbištvo postalo moderno. V Ameriki celo kroži štos oziroma nasvet za ženske, ki želijo vzbujati pozornost in slediti najbolj svežim trendom: "Želite biti napredne? Nejdite si punco!"

Revolverašice

Da tudi ženske rade pritisnejo na petelina, so ugotovili tudi filmarji. Tako legenda (kot tudi film) o revolverašici Calamity Jane ni več taka posebnost. Streljata **Thelma in Louise**, divji zehod osvajata **Roseanne Arnold** in **Uma Thurman** v filmu *Even Cowgirls Get The Blues* režiserja **Gus Van Santa**. Slednji ima tudi nekaj lezbičnih elementov. Kljub odlični glasbi (kd lang), zvezdniški igralski zasedbi in solidnemu hollywoodskemu proračunu pa je film ob svoji premieri na torontskem filmskem festivalu doživel mešana kritike. Prihaja pa že nov film, *Balada o mali Jo*, ki jo igra **Suzy Amis**. Amisova igra žensko, ki se oblači kot moški, zapusti dom, ker se ne more spriljziniti z družinskimi vrednotami, in jo mahne s coltom 38 v svet. Tretji western o ženskah pa se imenuje *Bad Girls*, režiral pa ga je **Jonathan Kaplan**. Po režiserjevih besedah film govori o "štirih ženskah, ki se ne opirajo na moške, ampak si medsebojno pomagajo in se ščitijo". Toda njegova slaba dekleta so zelo ženstvena; imajo dolge plapolajoče lase, make-up in so seveda oborožena.

lezbicnih zvezah

Go Fish, nov čikaški film o lezbicnih zvezah, je sprožil veliko medijsko pozornost, ko ga je začela distribuirati filmska družba Samuel Goldwyn Co. Čeprav je film namenjen specifični publikli, so pri Goldwynu menili, da je vredno tvegati. Film je režirala **Rose Troche**, tudi sama lezbijka.

Billie "William" Holiday Big gay heart

Pri založbi Viking/Penguin je izšla biografija o Billie Holiday z naslovom *Wishing The Moon*. Avtor **Donald Clarke** jo je zastavil bolj radikalno kot prejšnji popisovalci življenja slavne pevke. Načel je namreč tabu temo Billijine biseksualnosti, o kateri zgodovina molči. Clarke Billie opisuje kot osebo s kompleksnim spolnim življenjem, ki ga ni mogoče zlahka umestiti v znane predalčke. Znano je, da je bila slavna pevka še posebej privržena nasilnim, izkoriščevalskim moškim in raznim vrstam mamil. Konzumirala je tako alkohol kot heroin. In tudi ženske. **Count Basie** jo je klical z moškim imenom William, ki ga je uporabljala, ko je osvajala ženske. Po njenih besedah je v odnosu z ženskami "vedno bila moški". Obiskovala je razvpiti harlemški bordel *Daisy Chain*, v katerem so se poleg prostitutk in njihovih klientov zbirale tudi lezbijke in gayi, med katerimi ni manjkalo znanih imen tistega časa. Prav nič pa ni znano o tem, ali je Billie kdaj živela v lezbični zvezi. Bolj verjetno je, da so ji ženske predstavljale le vmesno postajo na njeni življenjski poti, po kateri je do 45. leta "drvela kot ekspresni vlak", kot jo je opisal eden izmed njenih znancev.

D:REAM

East 17

Lemonheads

Girls (v *Philadelphiji* pejejo skladbo *I Don't Wanna Talk About It*).

Naj, naj, naj zadnjega časa pa je seveda spot skupine **Lemonheads** in skladba *Big Gay Heart*. Že besedilo je dovolj neposredno, v samem spotu pa smo priče dogajanju v mešanem disku, s plešočimi gay pari, z skratka, so

Madonna v postelji z Madonno

Sex in pevska zvezda **Madonna** ne predstavlja le erotične sanje moških. Revija *Esquire* je povprašala okoli tisoč žensk, s katero žensko zvezdo bi se najraje pregrešile v postelji. Kar 34% vprašanih bi spalo z Madonno. 17,7% žensk se ogreva za igralko **Jodie Foster** in 8,1% za **Jessico Lange**. S **kd lang**, kanadsko country pevko, pa bi skočilo v posteljo le 4,5% anketirank. Najmanj posteljnih glasov si je "prislužila" **Martina** - 2,7%.

Revija je mlajše ženske povprašala tudi za njihovo mnenje o lezbilstvu. Kar 60% vprašanih vidi lezbilstvo kot povsem sprejemljivo možnost, 20% meni, da gre bolj za izjeme, 15% ima do lezbilstva hladen odnos in 15% mladenk meni, da gre za napad na družinske vrednote. Tri odstotke anketiranih je dodalo, da se ne identificirajo kot heteroseksualke, 10,6% heteroseksualke pa je imelo lezbične izkušnje.

karseda erotični. Drugi so seveda prav tako Angleži: **East 17** (plošča *Walthamstow* s hiti: *House of Love*, *Deep, Gold*, *Slow It Down*, *It's Alright*) - ti se ne ponašajo toliko s postavnostjo, kot s kvalitetnejšimi komadi. Tretji, precej manj uspešni v glasbenem smislu, pa so **Bad Boys**, ki se najraje kažejo po koncertnih odrih (zelo uspešno tudi po odrih gay diskotek).

Če lahko za zgornje trdimo, da so straighti, ki bi radi ugajali tudi gayem, pa se pojavljajo tudi gayi, ki bi (včasih preveč) radi ugajali vsem. Nova zvezda je **D:REAM** (plošča *D:REAM On 1*, zlesti s hitoma *U R The Best Thing* in *Things Can Only Get Better*) - glasba je dokaj podobna Erasure, spoti so tako-tako, izjave tega dueta pa so kdaj kar preveč "skrivaške". Podobno previdna je tudi nova skupina **Two Thirds** (skladbi *Hear Me Calling* in *Best Friends*), iz katere bi nekateri radi naredili nove Bronski Beat ali Erasure. Bomo videli...

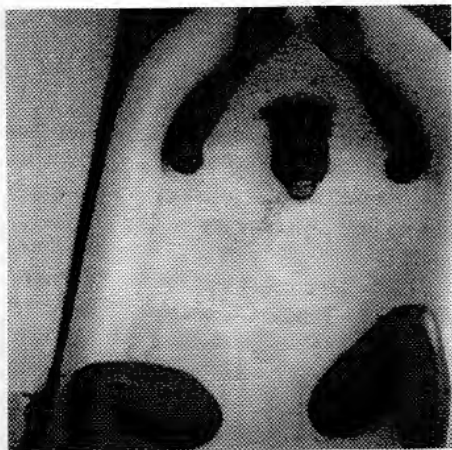
Da so aktivne tudi ženske, dokazujeta vsaj dva novejša ženska benda, za katera se šušlja, da sta lezbična: **Bikini Kill** ter **Indigo**

dekleti, ki se poljubljajo, s fantom, ki osvaja drugega... Lep, nežen komad in zelo pogumen, estetski črno-bel video.

Take That

Goldberg, ki je že igrala lezbično junakinjo v Spielbergovem filmu *Nekaj vijoličastega*, bo zaigrala lezbično pevko v filmu *Boys on the Side*. Film sicer govori o HIV pozitivni ženski, ki potuje po Ameriki. Na sliki pa Whoopi, kot jo je ovekovčela znana fotografinja **Annie Leibovitz**.

Filmska nagrada Jack Babuscio 1994

Filmsko nagrado Jack Babuscio, ki jo vsako leto podeljuje angleška revija *Gay Times*, sta letos dobila filmska ustvarjalca John Greyson in Ulrike Ottinger. Nemka **Ulrike Ottinger** je ustvarila nekaj vizualno zelo kvalitetnih filmov in upodobila like močnih, nekonvencionalnih in "težkih" ženskih junakinj. Najbolj znan je njen kamp film iz leta 1977 z naslovom *Madame X - An Absolute Tyrant*, ki govori o lezbični piratki, ki vabi vse ženske sveta, da se ji pridružijo.

Kanadčen **John Greyson** se je ukvarjal z video in filmsko umetnostjo že od osemdesetih naprej. Vedno se je loteval kontroverznih tem, recimo pretepanja gayev, zgodovinskih likov (Yukio Mishima, Bertold Brecht)... Njegovo zadnje delo pa je aids musical *Zero Patience*.

Greysona so začetna leta ACT UP aktivizma delovala fascinirano, šokantno. Tudi svoj najnovejši produkt *Zero Patience - Nični pacient* je zasnovan v duhu ACT UP-a. *Nični pacient* je film, non stop plesoči in pojoči mjuzikl. *Nični pacient* je hkrati komedija na temo aidsa. Pohujšljivo in brez okusa?

Gotovo je eno: "orodja", ki so v filmu vkorporirana, so še bolj megalomanska in neposredna kot jih je uporabljala sama mati Terezija aidsa - ACT UP namreč. Da postane aids dosledno obvladljiv v vseh okoljih, tudi v žanru mjuziklov, je zato ta bizaren in nevarno pohujšljiv koncept *Ničnega pacienta* toliko bolj nujen.

Svetovni mediji so že od vsega začetka želeli najti grešnega kozla, ki je pričel z epidemijo HIV-a. Subtilen občutek ameriške javnosti za tankovestno pravdo jih je pripeljal do logičnega zaključka, da mora biti za HIV epidemijo nekdo pač kriv. S tem je javnost kreirala "povpraševanje" in tako je bilo samo vprašanje časa, da je ameriška medijska industrija pričela proizvajati nove mite: nekaj, nekoga, kogarkoli že. Po možnosti tujega porekla. (Tokrat še niso pomislili na Reaganovo povsem okostenelo administracijo.) Tako so mediji v letu 1985 pričeli poročati o afriški zeleni opici, ki je v svojem organizmu za posledicami mutacij razvila virus HIV. Teorija "zelenih opic" je bila kmalu znanstveno ovržena. V letu 1987 so straight mediji svoj "you are guilty" znesli nad francoskega Kanadčana **Gaetan Dugasa**, pilota, ki se je okužil v Afriki, nato prenesel HIV v Ameriko ter s svojim promiskuitetnim življenjem pričel s splošno HIV epidemijo v ZDA. Kako preprosto trapasto, vendar je bila novica "in" in so jo vsi ameriški mediji jemali kot kredibilno. Gaetan Dugas je tako postal "nični pacient", ta, ki je vse začel.

Tudi Greysonov film se je ovil na kolut ničnega pacienta, vendar mit "ničnega grešnega kozla" razbije že v samem začetku filma, kjer prikaže Ničnega pacienta kot duha (in ne osebo), ki se prikaže viktorejanskemu znanstveniku Siru Richardu Francisu Burtonu. S tem postane njun odnos fokusna točka mjuzikla.

Ne morem ubežati misli, ki jo je tako podrobno razgradil **Larry Kramer** v knjigi *Reports From the Holocaust* in ki je netransparentno zaznana v sami filmski fabuli, to je, da je bil pojem HIV = GAY že od samega začetka zlorabljen s strani dominantnih straight medijev. HIV epidemija je bila namreč dolga leta predstavljena kot ekskluzivni problem gay seksualnosti, ki je bil za večinsko populacijo lociran "tam daleč". Do odmaknjenih mitov pa tako nihče nima strahu.

Greyson je torej želel razbiti tudi ta zadnji hetero mit - GAY = SEKS. Gay skupnost, pa najsibodi to kjerkoli po svetu, integrira fin smisel za humor, občutek za pomoč, podporo, ki jo izkazujemo drug drugemu, kar tudi film *Nični pacient* vseskozi izpričuje. Pisal sem o anti-mitiziranju.

Tomaž Rudolf

Nični pacient

Nični pacient - majhna enciklopedija mitov

Spomladi leta 1987 so v ZDA ustanovili organizacijo ACT UP (*Aids Coalition to Unleash Power*), t.i. pressure group, ki je s svojimi nekonvencionalnimi komunikacijskimi tehnikami pričela izvrševati pritisk na različne politične oziroma vladne organizacije in osebe. Sprva je bil namen takega pritiska pospešiti testiranje kontroverznega AZT, kasneje pa se je razširil na malodane globalno reševanje mnogih drugih problemov povezanih s samim aidsom.

Aids v ZDA je bil še v drugi polovici osemdesetih tabu tema večinskega srednjega in višjega socio-ekonomskega, belega ameriškega prebivalstva, ki je za reševanje aidsa držal v rokah vse strateške vajeti, vendar je

ostal do same epidemije presunljivo ignorantski t.j. neaktiven. ACT UP je tako s pomočjo oglaševanja z direktnim odzivom, s konkretnimi ultra ostrimi demonstracijami, bojkoti, direktno pošto itd. uspešno izsilil svoj "medijski prostor" ter s tem posredno spremenil mnenje večinske, bele ameriške rase o samem aidsu.

Zgodovina ACT UP je "succes story" o nekem aktivizmu, ki je spremenil percepcijo o aidsu. Fikcijo oziroma mit, globoko zasidrano v mentaliteti Američanov, so uspeli konvertirati v anti-mit, resničnost, saj v trenutku namreč, ko postane aids del življenja posameznika, ko le-ta govori o njem neposredno, brez dlake na jeziku, predvsem pa brez predsodkov, in ko se pojem celostno pozicionira v nekem prostoru, se lahko nekdo/vsakdo do pojma aids pravilno relira in ga tako "obvlada". Na kanadskega avtorja in režiserja **Johna**

Gayi in lezbijke

Prav je, da zopet rečemo kaj o odnosih med lezbijkami in gayi. Čeprav gre za dve (veliki) manjšini, pogosto zatirani in zamočani, je med njima veliko razlik, celo nasprotij in odkritega odpora. So pa tudi podobnosti, skupni cilji in navsezadnje prijateljstvo. Pravijo, da je bilo minulo leto 1993 "leto lezbijk". Lezbijke so zbudile veliko medijsko pozornost, pojavile so se v nosilni temi ameriškega *Newsweeka*, *Voguea*... Pojavil se je nov trend, tako imenovani lezbični šik, ko je nekako "moderno" biti lezbijka, seveda ekstravagantna, seksi in po možnosti slavna - kd lang, Madonna... Lezbični poljub je v svojo humorno nadaljevanje vključila tudi Roseanne in dvignila veliko prahu. Zdi se, da lezbijke šele sedaj nekako zares prebijajo molk, na katerega so bile dolgo obsojene tako v heteroseksualnem kot v gay svetu in v okviru ženskega gibanja. Navsezadnje se tudi sama lezbična scena vse bolj sprošča in diferencira na lezbične feministke, lezbijke, radikalne lezbijke, separatistke, feministične lezbijke, biseksualne lezbijke, politično korektnne lezbijke, mozače, ljubiteljke modnih trendov... In vse te podskupine imajo seveda diferenciran odnos do gayev. Tako je v Nemčiji lezbična scena povsem ločena od gay scene. Prvi poskus (politične) združitve je vsakoletna gay parada, ki jo namški gayi in lezbijke končno organizirajo skupaj. Nemci si lahko privoščijo to ločenost, menijo nekateri. Toda separatizem bi si lahko privoščili tudi Danci, Švedi, Finci, Američani, pa vendarle v večini teh držav gayi in

lezbijke sodelujejo v skupnih organizacijah, tudi pridobitev večine pomembnih političnih pravic je rezultat skupnega boja. Da, solidarnost je pomemben dejavnik. Skupaj smo seveda močnejši, dokler močnejša manjšina gayev ne pozablja na manjšino lezbijk, ki je šibkejša tako po številu deklariranih lezbijk kot po količini politične moči. Ne gre zanemariti odnosa med moškimi in ženskami v heteropatriarhatu, ki se (včasih močno) odraža tudi v "gay svetu".

In kaj lahko rečemo o naši slovenski, roza sceni? Vsaj pri *Roza klubu* nekako furamo skupaj in se medsebojno nenehno opozarjamo na enakopravnost lezbijk in gayev. Brez konfliktov seveda ne gre in naj nam ne bo žal za tiste, ki so bili produktivni.

Za konec si oglejmo še nekaj ustaljenih mnenj oziroma stereotipov, ki jih imamo eni o drugih. Pa ne zato, da bi jih upoštevali!

LEZBIJKE O GAYIH:

- gayi so obsedeni s falosom
- za gaye je spolnost ponavadi vedno v ospredju
- gayi imajo boljši odnos do spolnosti kot lezbijke
- gayem ženske sploh niso pomembne, ker živijo v izključno moškem svetu

GAYI O LEZBIJKAH:

- lezbijke so preveč separatistične
- lezbijkam je na svetu laže in se kljub temu bolj skrivajo
- lezbijke na vse gledajo tako resno
- lezbijke bi lahko naredile več iz sebe, pa v glavnem nosijo nezanimive obleke.

urbi et orbi

Diskriminacija drugačnosti

Pozorni bralci *Revolverja* ste v prejšnji številki morebiti opazili neko politkulturno razmišljanje v še bolj politkulturni rubriki z neopaznim titulom "urbi et orbi". Avtor omenjenih in tudi nadaljnjih vrstic sem povabilo k sodelovanju v reviji za drugačne sprejel z olajšanjem: neodvisna rubrika, v kateri lahko vsakokrat objavim komentar na dogajanja po-sili-razmer pritlehnih in (predvsem za marginalce) omatovažujočih vsebini, kjer lahko stresem gnev nad namišljeno strpnostjo in mimikrijo nekaterih homofobov, in kjer lahko izpovem svoje mnenje o ravni slovenske politične kulture - taka rubrika je sen vsakega ambicioznega perodržca. V prejšnji številki sem (samozavestno) opisal vzroke za "status quo" položaj na Metelkovi. Vzrokov za tokratni (dvoumni) naslov pa je kar nekaj. Najprej ja tu namig, da je 1994. leto za slovenske homoseksualce jubilejno, saj gre za desetletje njihovega organiziranega delovanja v družbi. Potem je tu osobna pritlehnost slovenskega prostora, ki zavzeto oznanja novo vero, ki bo (klasično) uperjena zoper drugačnosti vseh sort in oblik. Zadnji vzrok: *Philadelphia*, film, ki sunkovito in brez nepotrebnih travm zaroče v ozkostrnost človekovega bitja, ko gre za diskriminacijo odvečnih sobitij.

Dvoumnost v naslovu kar kljči po pojasnilu. Drugačnost v družbi, pa naj gre za drugačno barvo kože, versko prepričanje, spolno usmerjenost ali pa te naravno "odbitost, odštekanost" nekaterih posameznikov, je nujna posledica različnega razvoja individualnega duha, je pa tudi (kako murphyjevsko!) manjšinski modus vivendi, alternacija siceršnji ubranosti in harmoničnosti družbenih vrednot večine. Po drugi strani pa ne gre le za nekaj, kar postanoe zgolj zaradi sebe samoga, nekateri bi uporabili izraz "po svoji krivdi", ampak za nekaj samoo-umevnega, za sosednje naravnih zakonov, ki so se oza-veščeni v ljudeh vselej osredinili na večino in manjšino, na dobro in zlo, na jin in jang, če ste morebiti budisti. Pa tudi sicer veste, da gredo nasprotja, četudi družbeno skonstruirana, z roko v roki, in je torej modus vivendi manjšine oblika diskriminacije nad pravoverno večino, in obratno, stališča večine znajo biti v določenih okoliščinah presneto nasilna za drugače misleče. Diskriminacija drugačnosti ne pomeni nujno tistega zla, zaradi katerega je bilo sicer spočeto gibanje *Magnus*, ampak je prej politični konstrukt, na katerem se je razbahotila najprej demokracija, potem pa se država demokracije, Normirani protidiskriminacijski zakoni so tisti, na katerih talsta država stoji ali pada. In ko sem že pri diskriminaciji drugačnosti, ne gre zgolj za nenehen kompromis med enim in drugimi oblikami sožitja, peč pa tudi za nastanek novih socialnih kontaktov v sicer sivem slovenskem prostoru. *Magnus* je že eden od takih socialnih kontaktov isto misleče manjšine, pa ne zato, ker bi se omenjena manjšina počutila v siceršnjem svetu ogroženo, stigmatizirano, ampak preprosto zato, ker se v svojem okolju dobro počuti, saj lahko komunicira na isti ravni politične kulture med seboj. Sicer bi o dejanski stigmatiziranosti manjšin lahko še veliko povedali, vendar je to že stvar političnega boja za temeljne človekove pravice. Te pa pri nas vendarle imamo. Diskriminacija torej ni več stvar zakonov, peč pa predsodkov, ki varirajo od družbe do družbe. Glede na dejstvo, da smo kot Evropejci tudi sicer bolj vase zagledani in menimo, da imamo med vsemi največ tradicije in tudi sodobnosti v razmišljanju, in da živimo v sodobnem multikulturnem svetu, kjer se drugačnih že zdavnaj več ne natike na kole ali zažiga na grmadah, o splošni družbeni ogroženosti ne moremo več govoriti. Lahko se samo naslonimo na dejstva. Prvič: gibanje homoseksualcev je v slovenskem prostoru staro deset let, demokracija kot modus vivendi naše države pa nekaj krepkih let manj. Drugič: politika dialoga med večino in manjšino je na Slovenskem še vedno v začetni fazi razvoja, takisto raven politične kulture, kar je najopaznejše občutiti pri (javnih) govoreh. Tretjič: rojevanje nove države, ki se želi na silo otresti vseh multikulturnih vzorcev, je prineslo nekaj krčev, ki so prizadeli predvsem cvet slovenske alternative. Je potemtakem čudno, da premore Slovenija le en gay klub, en miniaturnen gay lokal v undergroundu na Metelkovi in en soliden gay časopis? Za predpogoje, v kakršnih ni uspelo nobeni drugi manjšini kot prav gay aktivistom, so desetletni rezultati več kot dobri. In če se bo v naslednjem desetletju še kak bogat potencialni mecen otresel predsodkov in denarno podprl še par dobrih gay pubov, bo prihodnost še bolj roznata. S čestitkami gay aktivistom ob desetletju odprtega boja za nove socialne kontakte se za tokrat poslavjam.

Tomaž Simon

Helena Blagne

Mi
smo
zelo
zadrt
folk

Helena Blagne - ste prva dama slovenske estrade. Ob takšni vlogi ste medijsko močno opaženi in mnogi vas hvalljo, drugi pa seveda kritizirajo. O vas se govori in piše ter dviga veliko prahu. Kako vse to vpliva na vaše delo, kako bi se predstavili vi sami?

Kar se tiče prve dame, moram reči, da mi je včasih všeč, če me tako imenujejo, posebej kadar imam slab dan, včasih pa sem zelo alergična na to. Slišala sem že o teh raznorodnih prvih damah in mislim, da je danes lahko vsaka, ki ima pet minut časa, prva dama v Sloveniji, ker jo pač izbere en medij in jo tako imenuje. Spomnim se pevke, ki je rekla, da je bilo vse v redu, dokler je niso imenovali prva dama, potem pa je šlo vse narobe in tudi meni se je tako zgodilo. V teh primerih se moraš znati previdno obnašati, biti močan, ampak to je že druga tema. Kdo je Helena Blagne? Rekla bi, da zelo ambiciozna gospodična, ne toliko trmasta kot govorijo - trmast moraš biti v pravih mejah normale, ne iti vedno z glavo skozi zid. Ne držim se tega pravila, da se zid podre, glava pa ostane cela, bolj se borim za svoje pravice, če se lahko tako izrazim, ne pustim, da tep-tajo moje delo, in včasih znam biti tudi zelo gospodovalna, ampak tako so me naredili ljudje, predvsem ti, ki so mi zelo nagajali npr. lansko leto, in potem me je pač ta življenjska šola pripeljala do gospodovalnosti. Ampak ne vedno, tak pač moraš biti včasih, ker v kolikor se sam ceniš, te tudi drugi.

Poznamo vas približno štiri leta, od izdaje vaše prve kasete *Adijo*, piši mi. Od takrat pa je šla vaša kariera strmo navzgor. Takšen rezultat ne more nastati čez noč, potrebno je mnogo dela in truda. Kdaj vas je zamikalo petje, kdaj in kje ste začeli? Ali pa: kdaj ste se odločili, da postanete slavni? Videti je namreč, da ste ženska, ki zagotovo doseže tisto, za kar se enkrat odloči?!

Absolutno, jaz sem na sceni že od najstniških let, kot najstnica sem začela nastopati z ansambli, najprej vsak vikend, in s tem si nabereš določene izkušnje, razvije se interpretacija. Potem sem z enaindvajsetimi leti zmagala na Makedonskem festivalu v Štipu, potem na Splitskem festivalu v prvem večeru, pa druga nagrada občinstva na Jugoslovanskem spot festivalu... Vedno sem bila nekeje, če že ne v ospredju, pa vsaj zelo opažena. Na slovenskem tržišču pa sem se prvič pojavila z **Nacetom Junkarjem**, ko sva zmagala z *Vrniva se na najino obalo*. Prva kaset *Adijo, piši mi* je bila zelo uspešna, na njej je tudi pesem *Moj dom*, ki je še danes velika uspešnica, mirno jo lahko imenujem kar evergreen. Še ko jo danes pojem, poje z mano staro in mlado. Najbolj me prosijo ravno za to pesem in za *Mornarčka*. To sta bila dva velika hita.

V nadaljevanju ste nizali uspeh za uspehom, postajali slavni, s tem pa izpostavljeni in trčili ste tudi na različne ovire. V razbohotenju nove slovenske morale je cenzura na TV Slovenija prepovedala predvajanje videospota za vašo kaseto *Nocoj*, čeprav je šlo za plačano reklamo. Dobili ste glasbeno limono, na vas pade tudi kakšna precej žaljiva kritika tipa *Crnkovič* ali *Tof*. Izjavljate, da je pomembno biti opažen in da se o vas govori, pa vendar so to le neke vrste 'porazi'.

S tem videospotom je bilo pa takole. Jaz sem obsodila TV Slovenija, ker sem se prenaغلila v izjavah. Spot pa je v bistvu ustavila Založba kaset in plošč sama, ker naj bi bil zelo sporen. Čeprav moram povedati, da sem imela tedaj toliko nastopov in obiskovalcev kot še do danes ne. Kar se pa tiče pohval in kritik, v vsakem poslu so neke krivulje, jaz besede poraz ne poznam. Prav je, da pride do takšnih stvari, zato da znaš ceniti. Prav pa je, da znaš iz takšnih "porazov" kaj potegniti. Konkretno: lanskoletna limona - edino jaz sem jo znala vnovčiti in obrniti sebi v prid. Kar pa se tiče drugih kritik, veste, zelo rada bi, da bi me končno skritiziral nek kritik v pravem pomenu besede, pravi kritik, ki je kompetenten za to. Ker do danes o sebi še nisem prebrala nobene kritike, temveč samo žalitve - od določenih ljudi, ki bi bili radi opaženi. Ker vsak se bo vprašal, kdo pa je ta **Crnkovič**, ki si upa kritizirati Heleno Blagne, ki napiše "ne kupujte CD-jev Helene Blagne". Ampak čez tri dni so bili moji CD-ji razprodani. V vsaki slabi stvari je tudi nekaj dobrega, hočem reči, da se vedno trudim iz slabe stvari potegniti dobro. No, če nadaljujem - crknjenega psa ne brcajo. Tistega, ki bolj laja, bolj brcajo, in če ti štrli glava iz množice, boš grajan, in lepo je, če to sprejmeš, če s tem živiš, ker lahko živiš, ker to je del igre in jaz se jo sprejela in verjetno sem zato še vedno tukaj in bom še v nadalje. Vedno sem rekla: nikomur ne bom dovolila, da me spodnese, s scene bom odšla takrat,

ko bom to sama želela, ne pa, ko bodo drugi, ki so zakompleksani in imajo probleme sami s seboj, to hoteli ali poskusili.

Že nekaj časa obstajajo trendi obujanja spominov na preteklost. V glasbeni modi so leta 60 in 70, dobre stare slovenske popevke, zimzelenčki... Ali čutite ta povratek kot izraz krize sodobne glasbe?
Rekla bi, da glasba je v krizi - ker je tudi veliko prevodov, in zelo težko je narediti nekaj novega. Podobno se tudi moda ravno tako vrača v stil šestdesetih. Rekla bi, da je to področje že zelo izkoriščeno in je težko napisati izviran hit, recimo **Beatlom** je bilo zelo lahko pisati hite, ker so bili takrat drugačni časi. V tem pogledu je kriza. Sama poslušam vso glasbo, imam zelo razgiban repertoar, dosti poslušam opere, **Pavarotlja** - če bi šla na njegov koncert, bi verjetno ves čas jokala, ker me tako gane. Mislim, da je zelo velik umetnik. Poslušam veliko jazza, od teh pevcev se lahko veliko naučiš, improvizacijo. Poslušam tudi zabavno glasbo, pop, komercialo, narodnozabavno... zelo raznovrstno, in vso glasbo imam rada.

Ali vas ne mika, da bi privedli in zapeli kakšno od teh starih slovenskih popevk?

O tem sem že malce razmišljala. Veste, katera mi je padla na misel? *Brez ljubezni mi živeti ni*. **Moni Kovačič**, vendar sem se ob tekstu spomnila, da bi bilo malo čudno. Lahko bi trdila, da brez ljubezni mi živeti ni, ampak teh 17 pomladi bi mi pač težko verjeli. Ja, razmišljala sem že, vendar imam še vedno toliko svojih idej neuresničenih, da mislim, da še ni čas za to. Ali pa npr. zapeti z nekim otrokom - pevci se takih prijemov poslužujejo takrat, ko že več ne vedo kam, kako, ko nimajo več idej. Jaz pa imam še vedno toliko idej.

Nocoj nastopate v Roza disku. Gre za vaš prvi nastop pred gay publiko, specifičnim občinstvom. Ste se nanj posebej pripravili?

Ne, samo ves teden sem vsak dan govorila, da komaj čakam, da bom nastopila. Kajti sama sem izrazila željo, da bi tu nastopila, in ne vem, zelo me je tudi zanimalo, kako izgleda. Za pustno nedeljo sem se hotela obleči v masko in inkognito priti noter, vendar sem imela na žalost nastop. Se pa veselim in upam, da bo prijetno.

Na videz gre za protislovje, da Helena Blagne, takorekoč posebjene ženskosti in ženske lepote, nastopa v klubu za homoseksualce. Vendar pa je neka povezava med vami, vašimi pesmimi in gayi - gre za neko obojestransko naklonjenost?

Mislim, da je to zelo zanimivo. Pričakovala sem določene odzive določenih ljudi, nisem pa jih pričakovala toliko. Spraševali so me, če bom res nastopila, eni so odobraval, drugi so se čudili, kako to, kaj se pa zdaj to dogaja. Zakaj pa ne? Ne vem, zakaj ne. Meni je to nekaj čisto normalnega, saj ima tudi **Madonna** zelo rada gaye, še veliko jih ima okrog sebe, tako kot jih imam tudi jaz. Če povem čisto odkrito, imam med njimi veliko prijateljev, in neverjetno, tudi na koncertih se mi gayi najprej približajo. Ne vem sicer, v čem je ta magnet, mogoče čutijo, da nimam do tega nobenih predsodkov. Mogoče je to to, bi kar rekla.

Zdaj so se časi malo spremenili in na dan prhljajo nazadnjaški pogledi, tradicionalizem in družina, spet je dosti napadov na homoseksualce, tudi izjav javnih oseb - pred kratkim izjava Stojana Auerja v Stopu, ki je dosti eminentna javna oseba, da so to pač belniki. Kaj mislite vi o homoseksualcih?

Kar se tiče napadov, o tem prvič slišim. Mislim, da se stvari drugače obračajo in tudi to napolnjenje, kar se tiče družine in teh zadev, to je vse vsiljeno. Mi vsi dobro vemo, kako je danes, kakšen čas je. Jaz sem pravzaprav zagovornica tega, da vsak počne tisto, kar mu paše, tudi kar se tiče homoseksualnosti. Tudi jaz počnem v življenju tisto, kar mi paše. Karkoli se o meni govori, o mojih ljubimcih - jaz izbiram, jaz odločam, in ne pustim, da bi kdorkoli drug, oziroma mi je vseeno, kaj govorijo. Mislim, da bi tako moralo biti tudi med homoseksualci.

Zdi se mi, da ste nekoč izjavili, da zelo hitro spoznate gaye?

Ja, to ga pa res. Mislim, da sem se samo enkrat zmotila, ne zmotila, ampak da ga nisem spoznala. Ne vem, neko specifično obnašanje, govor, ali vsebina pogovora, diskusija sama, kretnje, hoja. Ali pa preko pogovora, počasi, ko pride do poznanstva, in dam mu vedeti, da vem. Tu se tudi neha, ker nisem hudobna, da bi koga

potem ošpikala, da bi ga na negativen način spomnila, saj jaz pa vem, ampak ga vedno v pozitivnem smislu spodbujam: daj, še več mi povej.

Vas to zanima? Potem se še ni moglo zgoditi, da bi se zagledali v koga, ki je homoseksualec?

Na nek način ja. Bil mi je všeč nekdo, za katerega nisem vedela, da je, ampak potem, ko sem izvedela, sem takoj dvignila roke.

Niste gojili te utvare, ki jo imajo včasih ženske, da se ga da spreobrniti?

Ne, ker je to zelo napačno mišljenje. Mogoče se da za nek čas, dolgoročno rešitev pa to sigurno ni, in tiste ženske, ki mislijo, da bodo kaj spremenile, se zelo motijo.

Do gayev torej takšen odnos, kaj pa do lezbijk, in ali so bila kakšna nadlegovanja?

Čisto isto. Dvakrat se mi je zgodilo, ne nadlegovanje, ampak nago-varjanje, to je bilo pred leti, s strani lezbijke (s strani homoseksualcev normalno nel), in isti odgovor bi bil kot za moške homoseksualce.

Vas ni nikoli zanimalo biti skupaj z žensko?

Temu vprašanju se bom izognila malo diplomatsko: rekla bi, da si 90% žensk v bistvu želi tega stika. To bi bil torej ta odgovor.

Če greva na splošno družbeno klimo; dosti se govori o tem, da bi se dovolile poroke med istim spolom, celo Evropski parlament to nekako priporoča državam, papež pa temu nasprotuje; kaj pravite vi na to?

Glede porok. Zelo težko je o tem govoriti. Vem, da so ljudje zelo proti. Čudno se sliši, vem pa, da je za homoseksualce težko, ker se morajo dobesedno skrivati, skrivati morajo svoja čustva, svoje občutke, in mislim, da to ni lušno. Naj to ne izgleda tako, kot da piham na dušo homoseksualcem, vendar naj ljudje le pustijo, da živijo svoje življenje. Mislim, da bi trajalo zelo dolgo, da bi ljudje sprejeli - pri Slovencih bi to trajalo vsaj sto let, mi smo zelo zadržani folk. Lahko si predstavljam in vem, da mnogi skrivajo svojo homoseksualnost. Eni so tudi ravnodušni in to pokažejo, vseeno jim je, kar je tudi prav. Težko je, da v življenju ne moraš pokazati čustev, da se v javnosti homoseksualci ne morejo poljubiti, medtem ko se heteroseksualci lahko. Homoseksualci se bojijo zaradi družbe, vpliva družbe, celo morje stvari je tukaj.

Kaj pa homoseksualci na estradi, gotovo so, gotovo jih poznate?

So, samo bolj so izpostavljeni med nami, ker se poznamo med seboj. Ne bi rekla, da jih je več kot drugje, čeprav ljudje pravijo, da jih je med glasbeniki in igralci ogromno. Na splošno bi rekla, da je veliko homoseksualcev, ne bi pa rekla, da jih je vedno več, ampak da so zdaj bolj vidni. Mislim, da posebnih problemov v poslovnem svetu nimajo, se pa trudijo to zelo zakriti, zaradi publicitete, ker ljudje to še vedno obsojajo.

V svetu postaja moderno imitatorstvo, ki pa že dolgo obstaja v tradiciji ponudbe gay lokalov. Največkrat gre za velike filmske in glashane zvezde, ki so postale del gay kulture. Tako srečamo v odličnih izvedbah, od Marlene Dietrich, Marilyn Monroe, do Madonne, številne moške, ki postajajo skoraj bolj pristni od originalov. Tako obstaja tudi v Roza disku nekaj podobnega; med zgoraj omenjenimi zvezdami se je znašlo tudi vaše ime. Vam to laska?

Če gre za lepo oponašanje, mi to nedvomno laska. Tudi oseba mora temu primerno izgledati. Slišala sem za **Nenada** z Raba - zanj lahko trdim, da zelo lepo izgleda, ko se uredi, in to mi nedvomno polaska. Medtem ko nekdo, ki ne izgleda primerno mojemu videzu, ni dober: kajti imitator se mora približati ne samo petju, ampak tudi videzu in oblačenju. Pod besedo imitatorstvo smatram celovito podobo, recimo **Madonne**, imitator naj bi ji bil podoben. Moti pa me recimo imitator, ki strašno grdo izgleda in kaže spodnje hlačke in se zvira po odru, to mi nedvomno ni všeč, proti takšnim ljudem bom pravilno nastopila in če ne bo pomagalo, bom vložila tudi tožbo. Pač ne dovolim, da se maže moje ime, saj sem se preveč trudila, da sem zgradila imidž, da bi mi ga potem neki iks ljudje na takšen način mazali.

**Besedila vaših pesmi so zelo primerna, saj so izstopajoča, govorijo o ljubezni, moških... Kako bi vi opisali svoje pesmi? Večinoma po-
jete o žalostni ljubezni. Ali so morda prav zato homoseksualni publi-
liki tako všeč?**

Ne vem, v čem so moja besedila všeč homoseksualni publikli. Sigur-
no se pa v teh pesmih o nesrečnih ljubeznih, ki so verjetno všeč
tudi homoseksualcem, vsak najde, oziroma je imel vsak človek en-
krat neko nesrečno ljubezen - gotovo tudi homoseksualci, morda ti
še bolj. Moram še reči, da so homoseksualci zelo čustveni ljudje,
mogoče bolj kot drugi.

Mislím, da je tudi tu ta vzrok, in pa večén pritisk skrivanja, in ta čus-
tvenost - mislim oziroma vem, da so lahko ljubezni med homoseksu-
alci zelo močne, so tudi ljubosumni izbruhi, samomori itd., in možno
je, da doživijo več nesrečnih ljubezni - ravno zaradi tega.

In kakšni so vaši načrti in naslednji projekti?

O načrtih zelo težko govorim, ker delam po instinktu, normalno pa
je, da vsako leto naredim en projekt. Zdaj že delam na tem in imam
toliko dobrih pesmi... **Z Nacetom Junkarjem** nameravava posneti
operne arije, dve ali tri, in začela naj bi poleti. Tega se zelo veselím,
ker je to moja življenjska želja, pa ni bilo nikoli časa, ker sem zapla-
vala v zabavne vode. Zdaj obiskujem tudi pouk solo petja pri profes-
sor **Vidalljevi**. V meni je še veliko stvari, še vedno imam občutek, da
sem komaj začela, toliko imam še energije in načrtov. Konkretno:
nova skladba naj bi se pojavila pred poletjem, potem pa v jeseni;
čez poletje snemam spot, ne bom povedala kakšnega, to bo malo
presenečenje. Delala bom z nekom, ki živi zunaj in je primerna ose-

ba. Ne gre za moj kompleks, da bi morala izbrati tujca ali pa iti delat
v tujino, zakaj, če lahko delam doma, tu sem doma, verjamem v
svojo deželo, ker sem ljudska.

**Kakšno pa je vaše zasebno življenje, ob glasbi, nastopih in zvezd-
ništvu?**

Veste, dogajalo se mi je, ob vsej tej noriji, da sem pozabila nase, da
sploh nisem več imela občutka, kdo sem. Nisem se več čutila. Lani
nekje na jesen sem se zamislila sama nad sabo in se odločila, da
bom delala drugače, da si bom vzela več časa zase, da bom žive-
la tudi svoje življenje. Zato sem tudi izdala *Najlepše pesmi*, če povem
čisto odkrito, in malo sem počivala. Že pred letom sem se začela
ukvarjati s konji, z ježo, to je krasen šport za relaksacijo. Vsako jutro
zgodaj vstajam, velikokrat tečem, veliko hodim na fitness, zaradi
psihofizične kondicije... Veste, ta tok te potegne za sabo, sploh se
ne zavedaš kdaj. Ampak jaz sem si čas kar vzela, na silo. Treba se
je držati v rokah, če se imaš rad. Moraš se imeti rad. Jaz vedno
pravim: najprej sem jaz, potem je pa dolgo dolgo tema.

Komentar po nastopu:

To sem pričakovala, zato ker... enostavno pričakovala sem, čeprav
je to zelo relativna stvar, in zelo sem vesela, da je bila publika nav-
dušena. Tudi jaz sem zelo navdušena in upam, da se bom še kdaj
vrnila.

M.F.

Foto: Jasna Klančičar

Zaljubljena sem vase. To je romanca stoletja.
Če bi mi ljudje videli v možgane, bi me zaprli.
Moj feminizem zahteva močne moške in močne ženske.

Camille Paglia

je avtorica umetnostnozgodovinske uspešnice *Sexual Personae: Art and Deceit from Nefretiti to Emily Dickinson* (1990) in knjige *Sex, Art and American Culture* (1992). Predava humanistične študije na Philadelphia College of the Performing Arts, University of the Arts. Potem ko je njen prvenec osem let čakal na objavo, je v izdaji Yale University Press takoj postal vrtočlavo uspešnica na obeh straneh Atlantika, avtorica pa je zaradi svojih provokativnih razlag zahodne umetnosti postala najbolj znana intelektualna osebnost v Ameriki zadnjih nekaj let. Uspelo ji je prebiti izolacijo univerzitetnih naselij, saj poleg strokovnih publikacij nenehno objavlja v najbolj nakladnih množičnih medijih in se redno pojavlja na tv. Slavna je postala predvsem zaradi svojega feminističnega napada na feministične dogme. Sama zase pravi, da je "antifeministična feministka".

Tukaj objavljeni tekst predstavlja odlomke iz njenega intervjuja za *Gay Times* in kratkega filma *Dr Paglia*, ki smo ga kot del filma *Female Misbehaviour* videli lanskega decembra na Dnevih lezbičnega in gay filma v Ljubljani.

Izgleda neverjetno - kljub temu, da je visoka le meter šestdeset ima pozornost zbujajoč obraz z ostrimi, izrazito oblikovanimi potezami. Za razliko od večine akademikov je naraven komunikator, imeti jo za učiteljico, mora biti izkušnja svoje vrste.

Paglia je vedno vedela, da bo nekoč slavna. Obstaja njena fotografija, na kateri ima 8 let in je oblečena v Napoleona. "Samo moja prva pustna maska je predstavljala žensko - bila sem Alica iz Čudežne dežele, vse kasneje so bili moški. Bila sem Napoleon, Robin Hood, toreador iz Carmen. Leta 1955 je bilo nezaslišano, da bi majhne deklice nosile transvestitska oblačila. V zletí dobi Debbie Reynolds

in Doris Day tega od tebe res niso pričakovali."

V sedemdesetih in osemdesetih in delala na svoji obsežni knjigi *Sexual Personae*, zgodovini umetnosti, spolnosti in kulture, katere prvi, sedemsto strani obsegajoči del je izšel leta 1990 pri Yale University Press. Učena knjiga, polna resnih, učenih kritik/razprav o **Spenserju**, **Emily Dickinson**, **Wildu** in mnogih drugih. Ob izidu je razburkala javnost, delno zaradi živahnega stila pisanja, delno in predvsem pa zaradi tega, ker si je Paglia drznila skočiti v obraz politično pravilnega feminizma. "Če bi bil razvoj civilizacije v ženskih rokah, bi še danes živeli v slavnatih kočah," se glasi eden od največkrat citiranih stavkov. Zagovarja mnenje, da so večino zahodne kulture ustvarili gayi, ki imajo od vseh največji dar brezobzirne estetske sposobnosti. "Tako kot **Madonna** prinašam v feminizem lepoto, užitek, čutnost. Glavni problem feminizma v zadnjih dveh desetletjih je, da ni sposoben ceniti umetnosti. V feminizmu ni estetike, so samo družbeni problemi. Umetnost je postala sužnja družbenih problemov. Feminizmu omogočam, da sprejme estetiko, tudi psihologijo."

Paglia, ki ne skriva svoje biseksualnosti in trenutno celo doživlja pomlad svojega ljubezenskega življenja, uničujoče udriha po tistem, kar imenuje "etablirani feminizem" in označuje prispevek lezbijk v kulturi kot minimalen. "Lezbijke nimajo občutka za estetiko," trdi v *Sexual Personae*. Njena najnovejša zbirka esejev *Sex, Art and American Culture* (izšla je pri Penguinu) je potrdila njeno predanost popularnim kulturnim idolom kot sta **Madonna** in **Elizabeth Taylor** in razbesnela feministke, ker zavrača koncept posilstva na zmenku (date-rape), ki je velik problem v Ameriki, predvsem na ameriških kam-

pusih. Študentje posiljujejo svoje kolegice na zmenkih.) "Feministke so kot Rousseau. Mislijo, da smo rojeni naravno dobri. Kar je na nas slabega pa prihaja iz nepoštenega sistema. Nihče ne posiljuje naravno. Kriva naj bi bila pornografija. Moške uči posiljevati. Posilstvo je brutalna oblika boja za oblast. Moške učijo, naj ne posiljujejo. Misel, da so feministke odkrile posilstvo in ga obsodile, je absurda. To kaže njihovo nevednost. Etični moški so vedno obsojali posilstvo. Tirani v Rimu so padli zaradi posilstva Lukrecije. S pomočjo etičnih načel, z vero, z moralo učimo ljudi, naj ne ubijajo, kradejo ali posiljujejo. Feministke se lotevajo posilstva kot neizkušene študentke: ustavimo ga lahko s sprejemanjem zakonov. V moji generaciji smo morale biti device. Na faks smo šle leta 64. Imele smo skupne spalnice. Ob enajstih so jih zaklepali. Moja generacija je to prebila. Rekle smo: Dovolj je. Nehajte se nam mešati v spolno življenje. Pustite nam svobodo, da tvegamo nevarnost, da tvegamo posilstvo. Feminizem je trapast. Hoče potegniti avtoriteto nazaj v seks. Si šla na randi? Položil ti je roko na prsi, to ni bilo prav. Trapasto. Ženske morajo prevzeti odgovornost za seks. Ženske ne bi smele ostati doma, ampak vsekoli, ko grejo na randi, naj bo seks v zraku. Če ga ni, ne razumem, zakaj bi šle na randi. Feministke mislijo, da so bili randiji ustvarjeni na Sinaju. Bog je dal 10 zapovedi, ena med njimi je bila randi. Randi brez nadzora staršev je relativno nov pojav. Omejen na industrijske družbe. Celó v Nemčiji. Lepo se oblečeš in greš na randi. To je zelo novo. Feministke mislijo, da lahko spremenijo način, kako se moški vedejo do žensk, če se bodo usmerile na posilstva na zmenkih. Kakšne provincijalke so! Naj odprejo oči. Nič niso naredile izven majhnih skupin belih moških iz zgornjega srednjega razreda. V pisarni ti zdaj moški ne more reči: Mačka, dobre joške imaš. To je edina sprememba. Navadni delavci se ne zmenijo za to. Ves svet je ostal nespremenjen."

S svojimi pogledi na lezbijke in lezbično sceno si je prislužila sovraštvo vseh, ki so ti. politično pravilni. Njen odnos do seksa in pornografije ji ni prinesel zaveznic niti med najbolj promiskuitetnimi lezbičkami.

"Zame gayi in lezbijke nimajo nič skupnega. Masters in Johnsonova sta to pokazala na svoji razvpiti lestvici spolne aktivnosti, na kateri so se homoseksualni moški pokazali za najbolj spolno aktivne, sledili so jim heteroseksualni moški, tem hetero ženske, čisto na dnu te lestvice pa so bile lezbijke. Meni pa leta in leta govorijo 'Motiš se, strastne smo, zelo smo seksualne, pojma nimaš, o čem govoriš.' Oprostite, prosim, 46 let se že potikam naokoli, bom pa že vedela... Tudi moja ljubica, Allison, stara je 27 let, je bila že obupana. V lezbičnem svetu obstajajo zelo globoki problemi in nima smisla, da bi o njih molčali. Celó glasba v lezbičnih barih je obupna v primerjavi z glasbo v gay barih, ki je zelo seksi. Gayi vedo, kaj je seks. Straight moški vedo, kaj je seks, in straight ženske vedo, kaj je seks, ampak lezbijke..."

Pripoveduje o obisku domnevno 'vročega' lezbičnega bara na Zahodni obali Amerike. "Mislija sem, da bom končno videla tiste vroče lezbijke iz Los Angelesa, o katerih sem toliko slišala. Tam pa je bila le skupina žensk v mrežastih nogavicah in oblekah z globokim izrezom, njihove oči pa so bile mrtve, totalno mrtve in nič se ni dogajalo. Ko sem odhajala, sem na ulici zagledala prostitutke in bile so vroče, vroče, vroče. Gayi in prostitutke so vroči, lezbijke pa niso in lezbična scena je en velik dolgčas, odtočni kanal, kamor sta izginili dve generaciji talenta. Nobena dobra lezbična knjiga še ni bila napisana, nobeno veliko lezbično umetniško delo še ni bilo narejeno. Kar slabo mi je ob provincializmu lezbične kulture..."

Zdi se ji sicer, da se stanje v lezbični kulturi izboljšuje, vendar se morajo osebnosti kot je sama in njena ljubica **Alison Maddex**, umetnica in kustosinja, odpovedati idaji ženskega separatizma, ker se je 'revolucionarno' zavračanje vsaga moškega izkazalo za katastrofalno. "To, čemur pravijo 'patriarhalnost' jaz imenujem 'civilizacija'. Vsa umetnost, vse umetniške konstrukcije, celo konstrukcije mostov, so poskusi moških, da bi ustvarili lastno identiteto poleg tiste ogromne neustavljive zadeve, ki je ženska moč, tista vseobsegajoča figura matere, iz katere vsi izhajamo. Lahko rečete, da je to 'fobično', je pa tudi kreativno in konstruktivno in zame je zgodovina človeštva zgodovina umetnosti. Feminizem je pragmatična družbena akcija, ki jo podpiram, ko pa pride navzkriž z umetnostjo, sem za umetnost. Feministke mi očitajo, da govorim o moških kot o surovih zvereh, ki niso sposobne čutiti. Cela moja knjiga govori o čustvenem življenju moških. Razgaljam anti-intelektualizem sodobnega feminizma. Feminizem

zem v trenutni fazi se je začel kot gibanje ekscentričnih individualistov in sprevrgel v kult, prismojene so, religiozni misleci so. Ločile so se od verskega ozadja, iščejo identiteto. Ne dvomijo v lastne predpostavke, niso intelektualke. Ko jih izzoveš, odgovorijo čustveno, ker drugega ne znajo. Ameriški feminizem je postal niz naučenih žargonskih fraz. Če izzoveš njihovo stališče o posilstvu, se ujezijo. Vse, kar povejo nazaj, je izjava v stilu: POSILSTVO JE DEJANJE NASILJA, NE SEKS. Kot roboti so. Ali pa "NE VEDNO POMENI NE". Oboje je neumno in brez smisla. Kot feministka in intelektualka hočem razgaliti te žargonske fraze. Sovražim dejstvo, da je teorija žrtve v središču ideje sodobnega feminizma. Ženska je dominanten spol. To vsi vemo. Skozi vso svetovno kulturo ženske dominirajo moške. To vedo vsi, razen feministk. Perverzno in nevrotično je trditi, da je zgodovina nenehno moško zatiranje žensk. Ženske delajo majhne. Je to feminizem, da delajo ženske majhne? To je absurdno! Med spoloma vlada vojna. Oven sem. Z vojno nimam težav. Borbena sem. Vojna je način, kako oblikujemo svojo identiteto. Tako so vsi veliki umetniki v nekem smislu v vojni z vero, kulturo, družino, tistimi, ki so bili pred njimi. Konflikt in agresija sta center mojega sistema."

Paglia verjame, da je feminizem pokvarilo nekaj, kar imenuje mentaliteta "pridnih deklic srednjega razreda, ki verjamejo, da bi jih svet moral občudovati", in ki nočejo nikogar užaliti. Zdavnaj že je izgubila potrpljenje s staro separatistično šolo feminizma, ki jo zastopata **Gloria Steinem** in **Andrea Dworkin**, vendar tudi do 'nove generacije' čuti enak prezir, a z določenimi izjemami. "Knjiga *The Morning After* avtorice **Katie Rolphe** ponavlja moje poglede na posilstvo na zmenku. To je prvič, da z univerz prihaja točno tisto, o čemer govorim. Ta knjiga govori o tem, kar skušam sama sporočiti že ves ta čas: da imajo bela dekleta srednjega razreda občutek, da jim pripada svet in njihova verzija politike je preprosto to, da je svet prijazen privilegirano mesto, kjer jih lahko vsi častijo. Sploh pa se feministke spreobračajo. Ugotovile so, da so moja stališča popularna, pa jih prevzemajo. Nič nimam proti, zame je to znak, da so se tisti, ki so govorili 'tvoja taktika je nevarna, ne bo šlo..' motili. Pred tremi leti so bila moja stališča šokantna, danes so povsem običajna."

Te izjave bi lahko ocenili kot prilivanje ognja na trditev, da sovraži ženske, vendar v enaki meri sipa svoj prezir na površno razmišljanje in pisanje moških. Eden najboljših esejev v *Sex, Art and American Culture* je 'Junk Bonds and Corporate Raiders', nepopustljiv napad na dve knjigi gay študij, ki ju uporabi za to, da pride do svoje glavne tarče: širokega vpliva francoske filozofske šole (**Foucault, Lacan, Derrida**). "Zame je **Foucault** kot tretjerazredni **Genet**." Graja poskuša zadnjih desetih let, da bi Foucaulta naredili za velikega očka gayev. "**Foucault** je slepar, vsi so sleparji, vsi po vrsti. Gotovo imajo nek smisel znotraj francoske kulture, popoln nesmisel pa jih je presaditi v angleške študije. Pol stvari, ki jih počnejo, je že nekdo drug naredil v angleščini. **Joyce** *Ulysses* počne to, kar **Foucault** trdi, da počne, pa mu nikoli ne uspe. Ali poante, ki jih **Foucault** dela o norosti in normalnosti, moj bog, te je sprožil že **Blake**, so del romantike. Trditve, da **Foucault** izpodbija celotno idejo razsvetljenstva, dajte no, to JE romantika! Nič, kar je **Foucault** naredil, ni bilo izvorno. Tudi ko si je obriil glavo, je le imitiral **Geneta**."

Paglia je vedno uživala v družbi gayev. Prav zato, ker v njih ni našla niti sledu kulta pridnosti, ki jo moti pri ženskah srednjega razreda. "Gayi so začeli vplivati name na fakulteti. Posedali so po kavarnah, bili pasje zopni, vendar povsem iskreni, vsakogar so presojali, niso se pretvarjali, da so lepi in prijazni, niso govorili 'imejte nas radi, tako pridni smo'. In njihov glas, hladen, značilen, prodoren glas. Lezbijke pravijo 'Nočemo biti elitistke', ampak umetnost je elitistična. **Oscar Wilde** je bil napreden liberalni mislec, v umetnosti pa je bil elitist. Umetnost JE elitistična, saj rečemo 'To je dobro, to je slabo.'"

Pagllii se zdi lezbičen odnos do penisa preveč napadalen. Nekoč je gledala nastop lezbične umetnice **Robin Tyler**, ki je med predstavo opisala svoje mladostne izkušnje s fanti in srečanje z grdo zariplo stvarjo, ki je štrlela v zrak. Pagllii se je zdel smeh ženskega občinstva hipokritičen. Če bi na odru moški pokal vice na račun ženskih genitalij, bi ga linčale. "Kaj daje lezbijkam pravico, da se spravljajo na moško telo?"

Čeprav je po desetih letih seksualne suše ('človek začne misliti, da je mutant') zdaj srečno spravljena v lezbičnem razmerju, Pagllia ostaja velika občudovalka penisov. "Penis je temeljni simbol človeškega poželjenja, ker je edina stvar, ki jo lahko vidimo. Hočem lezbištvo, ki

se lahko odziva na moško telo, hočem novo vrsto lezbištva, biseksualno lezbištvo, ki bo vroče, hočem, da se lezbijke odzivajo na lepote moškega telesa."

"**Andrea Dworkin** je obsedena z idejo, da je penetracija podrejanje, da moški uporablja penis, da oskruni, uniči, napade žensko telo. Penetracijo primerjajo s sodomijo, ampak e moški, ki ima pri analnem seksu pasivno vlogo, zato uniči svojo identiteto? Moja identiteta je dovolj močna, da lahko priznam, če želim da me penetrira penis ali dildo. Uporabljam ju za svoj užitek."

"**Alison** pravi, da je težava lezbijk v tem, da ne mislijo na kurac, tako kot **Madonna**. Vse straight ženske so bolj možate kot lezbijke. Zakaj? Zato, ker imajo opravka z moškimi. In vsaka ženska, ki uspešno opravi z njimi, je močnejša kot lezbijka, ki ima opravka samo z ženskami. **Chrissie Hynde** od *The Pretenders* je res močna, močna mačka, opravka ima s tipi, zato je veliko bolj možata od **k.d. lang**. Ta se trudi biti možata, v sebi pa je čisto mehka in sentimentalna. Pretvarja se, da je butch, v resnici pa je kot majhna punčka, ne - kot majhen fantek. Njena glasba je sentimentalna in depresivna, čisto drugačna od *Madonnine*."

Neizogibno je torej, da ji je ugajal lik **Sharon Stone** v filmu *Basic Instinct*. "Če bi bile vse lezbijke tako seksi, bi imela razgibano spolno življenje".

Njen heroj med moškimi je **Jean Genet**, ker je bil odpednik, trd tip, ki je iskal umazan seks, kjer ga je le našel. **Genet** in **Tennessee Williams** sta edina "resna" povojna pisatelja, ki ju spoštuje.

Stvar, ki jo o njej redko slišimo, je kako zelo uživa v življenju. Njen odnos do seksa je del tega pozitivnega hedonizma. Prezira institucionalizirano gay industrijo, od raznih svetovalcev pa do učenja otrok o življenjskem stilu gayev in lezbijk, ki je ponekod sestavni del šolskega programa. "Vse kar je naredil ta šolski program je to, da je mobiliziral skrajno desnico v boju proti homoseksualcem. Koga sploh zanimajo gay ali straight življenjski stili? Če hočete učiti multikulturalizem, potem učite o velikih kulturah kot sta azteška in inkovska, ne pa da je treba biti prijazen s sosedji. Mogoče jih nikoli ne boste marali, mogoče različne rase nikoli ne bodo mogle žveti v harmoniji."

Ničesar noče slišati o tem, da se ljudje rodijo homoseksualni, čeprav na zanimiv način sprevača **Freuda**, ko za lezbištvo krivi preveč dominantne (pasivno-agresivne) matere. "Ko so odraščale, so premalo ali pa prevečkrat dobile piti pri joški." Pagllia verjame, da se ljudje rodijo z "nagnjenjem do nečesa. Osebnost se mi zdi, da gre pri homoseksualnosti za kasnejšo prilagoditev nečemu, kar si. Ljudje pravijo 'Vedno sem bil tak', ne, vedno si bil DRUGAČEN. Ogromno število gayev, ki jih poznam, ima v sebi nekaj umetniškega, kar je tam od rojstva, neko dojemljivost, nekaj v zvezi s čuti. Družba, vsaka družba, je netolerantna do občutljivih in zasanjanih fantov, in potem se normalni, grobi fantje IN tvoj oče IN tvoji bratje negativno odzivajo nate in to v tebi oblikuje občutek, da si izvržen iz moške družbe, kar sem lahko videla na lastne oči. Na živce mi gre to 'rodil si se gay', nahajte že s tem. Zato ne verjamem, da imajo gayi kaj skupnega z lezbijkami. Ni variante, da bi lezbištvo izviralo iz zatritega umetniškega talenta."

Politično se spogleduje z levico, čeprav krivi ti. politično pravilnost za to, da je bila debata na levici utišana in da se je pobuda prenesla na desno. "Z zatiranjem debate na levici so pametne ideje odtele na desno in to se trenutno dogaja v Ameriki. Ker kritiziram liberalizem, me imajo za konservativko. Norost. Kot da ne moreš kritizirati liberalizma z njegovega levega krila. Povsod poudarjam, da sem za prostitucijo, za pornografijo, splav, legalizacijo drog, homoseksualnost.. Kako je to lahko konservativno?" Ne prizanaša niti gay in lezbičnemu gibanju. "Poudarjati bi morali nekonzervativizem, ne pa spolno orientacijo. Spolnost je zame itak spremenljiva. Če se greš gaye proti straightom, bodo gayi vedno izgubili, ker so straighti številčno močnejši, in dosežeš to, da gaye pobijajo po cestah, ker gay moški dejansko ogrožajo identiteto straightov. Naivno je pričakovati, da fanatikov lepega dne ne bo več. Prava revolucija zame bi bila, če bi izničili človeško predstavo o spolni identiteti. Hotela bi kulturo, ki ni polarizirana, v kateri bi straighti govorili: 'Enkrat sem pa res poskusil, tip mi ga je pofalval v prehodu. Je bilo kar v redu, ampak ženske imam raje.' To hočem."

Miha Likar Scena na Metelkovi lahko v boju zoper aids naredi več kot Ministrstvo

Prof. dr. Miha Likar je na Medicinski fakulteti diplomiral leta 1949. Leto kasneje je bil prisilno mobiliziran v Beograd, na kurz mikrobiologije in epidemiologije. Prav v tem času pa so bile epidemije pegavice na Kosmetu in ga je tako pomen nalezljivih bolezni v teh nerazvitih razmerah za vse življenje inficiral. Po vrnitvi v Ljubljano je postal bakteriolog na Zavodu za zdravstveno varstvo, od tam pa so ga povabili na Mikrobiološki inštitut. V letih 52/53 ga je štipendirala WHO v Londonu, kjer je postal virolog in metode iz njihovih viroloških laboratorijev je prenesel v Ljubljano. Sodeluje na več mednarodnih konferencah, kjer spozna prof. Dicka, prijatelja za vse življenje. Pri njem, v Belfastu, se v letih 57/59 pripravlja na doktorat iz virologije, ki ga zagovarja v Ljubljani. Še prej, leta 55, diplomira na Biološki fakulteti (izolacija virusa klopnega meningitisa iz klopov). Kasneje postane docent, vseskozi pa piše poljudnoznanstvena dela iz mikrobiologije in pripravlja učbenike; napisal jih je preko 60. Štipendija Rockefellerjeve fundacije mu je omogočila delo na inštitutu Rockefeller v New Yorku, kjer pa zaradi domoljubja ni mogel dolgo ostati. Vendar z delom doma ni bil pomirjen in čez leto je že sprejel povabilo univerze v Kingstonu na Jamajki. Doma je leta 72 postal redni profesor, leta 83 pa predstojnik Mikrobiološkega inštituta. A tudi vmes je bil še marsikaj, kar ne bi smeli prezreti: v letih 68/72 poslanec v republiški skupščini, v letih 75/78 pa celo podpredsednik IS občine Center. Na strokovnem področju je bil v letih 80/84 dekan Medicinske fakultete, kasneje pa, 87 in 88, prorektor Univerze. Lansko leto se je upokojil. Še naprej seveda piše in trenutno dve knjigi čakata na izid. Predava podiplomcem medicine in mikrobiologije, s posebnim veseljem pa dela kot profesor v na novo ustanovljeni Šoli za sanitarne inženirje.

Leta 1981 sem zasledil, da obstaja nova bolezen in postal sem pozoren. Spisal sem tudi članek, ki pa ga Delo ni objavilo, ampak so ga dali v Nedeljca. Nekako so ga cenzurirali na nižji nivo, kot bi bolezen že takrat zaslužila. Tako sem se prvič srečal s tem, da ljudje kar neradi sprejmejo, da imamo na svetu novo kugo.

Toliko predzgodovine, kdaj pa ste se z virusom HIV "uradno" srečali?

Bil sem na konferenci v Atlanti, maja leta 85. Udeležbo mi je ponudilo beograjsko Ministrstvo za zdravstvo, ne da bi mi jo plačalo. Nekaj je sicer prispeval Inštitut, nekaj sem dal sam, vendar sem se v Atlanti znašel brez denarja in sem na koncu pristal v Domu za mlade krščanske moška, kar je bilo 37 dolarjev za 7 dni. Ampak to v najbolj revnem predmestju Atlante, kjer sem se srečal z razmerami, ki so mi bile povsem nove, čeprav sem Ameriko že poznal. Celotangleškimi prijateljem, ki so me povabili na večerjo, si nisem upal povedati - bil sem pač delegat Jugoslavije, čeprav na svoj strošek - kje stanujem. Rekel sem jim, da sem nastanjen v Hiltonu in tja so me z avtom tudi pripeljali. Ko sem hotel na-

jeti taksi za YMCA, mi je taksist odvrnil, da po polnoči tja ne vozi. Šel sem peš in na srečo se mi ni nič zgodilo. Lahko pa si mislite, da sem na tisti konferenci zares zelo živo sodeloval, ker sem bil dejansko zraven s precejšnjim trudom. Je bil pa to odličen sestanek, saj so bili zbrani vsi, ki so do takrat kaj vedeli o aidsu.

Kakšno pa je bilo vaše osebno (pred)znanje o aidsu?

Spremljal sem dogajanja s pnevmonijami v Kaliforniji: vedel sem, da iščejo virus in da so ga pravkar tudi našli, in vedel sem, da se pripravajo, kakšne vrste je ta virus. Tam sem občudoval zlasti francoske epidemiologe, ki so zelo nekonvencionalno nastopali, ampak imeli so argumente. Trdili so, da je veliko evropskega aidsa prišlo iz Amerike. Avstrijski epidemiolog je celo trdil, da je veliko njihovega aidsa posledica ameriške vojske v Evropi. Pozneje se je o tem molčalo. Istočasno pa je bil v Atlanti tudi sestanek evropskega oddelka WHO, kjer sem zopet zastopal Jugoslavijo, seveda pa o situaciji aidsa pri nas nisem mogel ničesar povedati.

Pri nas takrat aidsa "teoretično" še ni bilo?

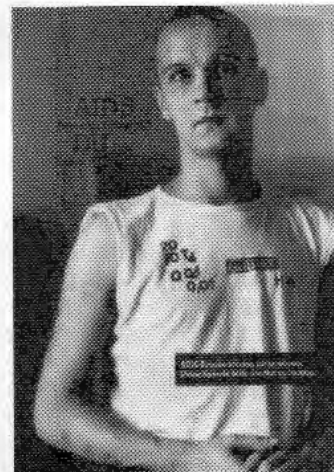
Ko sem se vrnil in poskušal na Ministrstvu povedati svoje izkušnje, so se mi nekateri uradniki posmehovali, češ da govorim o neki kapitalistični bolezni. V resnici pa je bilo že takrat očitno, da gre za bolezen, ki kljub pomembnosti posameznih rizičnih skupin, presega vse meje. Zato sem odstopil tudi iz komisije za aids, iz protesta. Srečal sem se namreč s tistimi, s čimer so se srečevali povsod: da so oblasti, zlasti zdravstvene, poskušale zmanjšati pomen, češ da delam paniko. Takrat sem imel neko oddajo na TV in verjamem, da sem zelo vneto govoril, ker me je pretreslo nekaj dejavnikov. Prvič: če virus uspe priti v celico, se vključi v celično dedno snov in praktično si zapečaten. Drugič: zavedal sem se, da če se to zgodi ženski, tvega vsako rojstvo, da bo otrok inficiran. Tretjič: tisti, ki zbolijo za odkrito boleznijo, vsi umrejo. In četrtič: pri nas v Kliničnem centru so bili bolniki, ki so imeli Kaposhijev sarkom in so bili iz Angole. Ko smo začeli njihove sarkome preiskovati, še nismo imeli specifičnega testa za virus, imeli pa smo že teste za določanje imunske pomanjkljivosti na podlagi števila imunskih celic. In pri dveh so bili rezultati takšni, da so imeli imunsko pomanjkljivost. Onkologi so bili mnenja, da pri tumorjih imunska pomanjkljivost običajno pade in da to nikakor ni dokaz, da bi imeli aids. To je lahko argument, ampak nek drug faktor je govoril meni v prid; eden teh angolskih bolnikov je umrl za akutnim vnetjem ledvic. Par mesecev pozneje pa je prav glomerulonefritis postal tipična bolezen za aids. In tisti Angolci so imeli aids, samo pri nas niso prijavljeni.

Se jih še danes ne vodi v statistikl?

Ne. Namignili so mi, ampak dokazov nimam, da je bil eden od njih v sorodu z nekim pomembnim človekom v Angoli.

Je bilo vmešavanje politike v vaše delo pogosto?

Politika se je vtikala na način, da bi nekako zmanjšala opozorilne stvari, o katerih sem takrat govoril. Pomočnik ministra za zdravstvo je na TV celo izjavil, da pri nas aidsa ni in ga ne bo. Meni to ni bilo razumljivo. Morda sem grešil, ker se nisem bolj potrudil, da bi ljudem podrobneje pojasnil stvari, ki sem jih takrat že vedel. Namreč, da aids ni samo epidemija, temveč pandemija. Takrat pa pri nas niso priznali niti tega, da je epidemičen, priznali so samo posamezna žarišča bolezni, vezana na rizične skupine. Jaz pa sem že vedel, da so bile te skupine najbolj prizadete samo v začetku. Vedel sem, da so ameriški homoseksualci bistveno spremenili spolne navade, da so se v San Franciscu začeli zavedati nevarnosti in so začeli poudarjati pomen, ne mi zameriti, ampak

samo enega spolnega partnerja.

Slišim, da je danes menda spet vse po starem. Tamkajšnji homoseksualec namreč živi pod takšnim pritiskom, da ko postane pozitiiven, lahko reče samo: končno, zdaj lahko vsaj normalno živim!

To je posamezen primer, ki po moje samo odseva njihovo stisko. Jaz sem bil v San Franciscu na konferenci leta 1989, ravno takrat, ko je bil velik shod ameriških homoseksualcev in lezbijk, in moram reči, da imajo tam res veliko skupnost. Ampak znanje o aidsu je bilo takrat že čisto drugo: virus je bil definiran, bili so že prvi poskusi z vakcino. Je pa San Francisco res krasno mesto, verjetno najlepše, kar sem jih videl: lepo, čisto, zanimivo, sončno mesto. Bil pa je v mnogih deželah tudi vzrok infekcije. Med bogatimi Švicarji je en takšen izlet v San Francisco prava malenkost in prav Švicarji so imeli dolgo časa najvišji odstotek aidsa v Evropi.

Ja, ta potovanja in stevardi in...

V Ameriki pa je šla stvar po svoje naprej. V New Yorku je nastala huda epidemija, kjer pa pri začetku niso bili tako bistveni homoseksualci, ampak intravenski uživalci drog. Potem se je ta scena začela počasi spreminjati, ker se je virus začel širiti pretežno heteroseksualno. In ta trend je zlasti viden v deželah severne in srednje Evrope. Mene to zanima s tega našega sveta, bivše Jugoslavije in Slovenije.

Po zadnjih uradno objavljenih podatkih, se je večina obolelih pri nas vendarle okužila s homoseksualnimi spolnimi stiki.

Ker gre tukaj le za majhno število oseb, ta statistika niti ni bistvena. Medtem ko za Beograd lahko rečemo, da je aids izrazilo narkomanska bolezen, saj so imeli že leta 86/87 nekaj sto inficiranih.

V nekaterih afriških, azijskih in ameriških državah se govori o pandemiji, v nekaterih evropskih o epidemiji, mi pa smo (že zelo dolgo in že zelo živčno) še vedno na začetku...

...ampak smo notri, vsi smo notri. Mene aids zanima res bolj globalno, ampak pozneje, ko sem se vrnil v republiško komisijo za aids - nisem človek, ki bi mulo kahal, gre mi za strokovnost - spet nisem bil zadovoljen, ker so vsi poudarjali, da aids za nas ni zanimiv. Poslušajte, na vsakem gnojišču res ni vse zanimivo. V globalnem smislu pa je aids zares začel dobivati strahotne dimenzije. Predvsem v letih, ko je virus prišel v Indijo, Bangladeš, potem v jugovzhodno Azijo... To so številke, ki jih ne premore domišljija.

Evropske so precej manjše.

Največje število inficiranih in obolelih je zdaj pravzaprav v Španiji. Španija in Italija sta izraziti državi, kjer se je aids od začetka širil predvsem preko uživalcev drog. Medtem ko je v Franciji, Nemčiji, Veliki Britaniji, na Švedskem in v severnih deželah, šlo za izvorno homoseksualno sfero. Kmelu pa se je zgodil hiter preskok na heteroseksualno širjenje, tako da se je pomen rizičnih skupin v številkah manjšal, večala pa se je nevarnost heteroseksualnega širjenja. Mi pa smo podobni Avstriji.

To je torej napoved za vnaprejš?

Seveda. Tudi pri njih je šlo zelo počasi, kot gre pri nas. Ampak lansko leto so epidemiologi že priznali, da je bilo v letu 93 toliko novih primerov, kot prej skoraj vseh skupaj. Nekateri mislijo, če bomo naredili takšne uradne programe za boj proti aidsu in jih tudi poskusili udejaniti, da bo to kaj vplivalo. Mnogi so imeli boljše programe, pa niso nič vplivali. To je tako huda zadeva. Spet bo kdo rekel, da sem paničen, ampak samo številke gledam. **Montaigner** je leta 1986 rekel, da bo čez neke let 6 milijonov okuženih. Zmotil se je za približno 10-krat premalo, pa so se kljub temu vsi zgražali. Ker pa smo Slovenci zapečkarji, je trajalo skoraj 10 let preden je nekdo priznal, da smo v svetovni pandemiji. Je pa res, da se je v svetu skoraj vsem tistim, ki so opozarjali in imeli pravilne napovedi, prav slabo godilo.

Aids-Help, ki je deloval pri ZSMS, je mrtev, še vedno pa je živa komisija za aids.

Iz vsega skupaj ni nič nastalo, po mojem, ampak s tem se najbrž ne bodo vsi strinjali. V enem momentu se je zgodilo celo, da je pomočnik ministra na komisiji objavil, da jo je zdaj konec, ampak potem so jo spet sklicali, v malce drugačni sestavi, čeprav smo bili v glavnem spet isti. Če bi hotel biti dosleden, bi lahko rekel, da ravnajo amatersko.

Kaj bi radi uveljavili v komisiji, a niste mogli?

Imel sem več takšnih problemov. Sem virolog in zanimala me je predvsem diagnostika in možnost raziskovalnega dela za aids. Inštitut je iz svojih sredstev opremil laboratorij za aids, potam pa je še v prejšnjem režimu v skupščini padel predlog - na pobudo **Aids-Helpa** ga je podal **Thaler** - da bi bilo dobro, če bi se lahko kje v Sloveniji anonimno in zastonj testiralo, da bi ljudje, ki se zanimajo, ki

so prosvetljeni, lahko svoje stanje preverili. Zagrabil sem in pričeli smo to delati. Imel pa sem težave, lahko si mislite. Inštitutu, kjer sem bil nekakšen šef, sem skoraj vsilil, da je to delal zastonj. Dve leti sem tudi kri jemal sam, ker si ni nihče upal, češ da je nevarno. Več sto ljudi se je ves ta čas hodilo testirat k nam. In se še hodi. Laboratorij pa je imel svoje vzpone in padce. Imeli smo raziskovalko, **dr. Ovcakovo**, ki je naredila prvi doktorat na aidsu pri nas, seveda pa smo jo mnogo pošiljali po svetu in ostala je v Kaliforniji. Zdaj je stvar sanirana, prišel je **dr. Poljak** in zdaj to dela on. Vse obvezne molekularno virološke raziskave in teste, med katerimi je eden postal absolutno nujen: verižna reakcija s polimerazo, ki mu pravimo PCR.

Pri nas, se zdí, aids "obvladujejo" predvsem ženske.

Ja, tu je prim. **dr. Kosmačeva**, ki si kot šef (nacionalna koordinatori- ca programa za aids) prizadeva marsikaj, **dr. Leskovškova** skrbi za splošno izobraževanje in se tudi zelo trudi. Na Inštitutu za varovanje zdravja pa je še ena prav nadarjena oseba, **dr. Irena Klavsova**, ki je disertacijo naredila v Londonu. Ona je že takoj, ko je prišla, vedela za kaj gre. Pri aidsu moraš namreč vedeti za kaj gre.

Testiranje ima pri nas, mislim, da lahko tako rečem, kar častljivo tradicijo.

Takoj ko sem prišel iz Atlante, sem poslal sodelavca na Dunaj, da so mu pokazali teste in pri nas na Inštitutu jih tako redno opravljamo od avgusta 1985. Prav tako tudi na Infekcijski kliniki, kjer se je te zadeve lotil zelo požrtvovalni zdravnik **dr. Vidmar**. Na Zavodu za transfuzijo pa testiranje teče od januarja 86, kjer je bila **prof. Glonarjeva** celo tako zavzeta, da nam ni nikoli priznala primata. Kljub temu pa morajo priznati, da so pred tem nekaj hemofilikov vendarle inficirali s faktorjem osem, samo da to zelo neradi slišijo.

Anonimni in brezplačni testi so na Mikrobiološkem inštitutu še vedno možni, samo finančni problemi so vse večji.

Nujno bodo nastali. Inštitut tega ne more brez konca in kraja financirati. Tu je več oddelkov, ki se sami vzdržujejo in težko gledajo tistega, ki nič ne zasluži, stane pa več. Velik problem bo tako latos plačati udeležbo na svetovnem kongresu, ki bo potekal v Tokiu.

Ste se vi, ki ste teste delali, srečevali s pozitivnimi, z bolniki?

To pa manj, ker smo pač samo laboratorij. S tistimi, ki so bili pri nas spoznani, pa smo se pogovarjali. Opozarjali smo jih, da morajo paziti na zaupnost. Spomnim se nekega nesrečnega primera, ko je mlad fant, zelo simpatičen 17-letnik, zahteval, da je njegov homoseksualni prijatelj zraven, ko bomo govorili o testu. Pozneje me je srečal in mi povedal, da je iz tega zanj nastala velika nesreča. Prijatelj je namreč vsem neokrog raztrobil, da je pozitiven. Najbolj pa me je pretresel neki mlad človek iz Srbije. To je bil prav gotovo najlapši možki, kar sem jih v življenju videl, čeprav nimam, ne mi zameriti, prevega občutka za možko lepoto. Na žalost ja bil tudi pozitiven.

Zdaj bi zastavil vprašanje o etičnem vprašanju. Kaj smo dosegli s tem, da smo "rizične skupine" preimenovali v "ljudi s tveganim vedenjskim vzorcem"?

Diskriminacija inficiranih oseb in bolnikov je od vsega začetka kazala na neko pomanjkljivost današnjega človeka. To, kako so novinarji kot hijene iskali, kje bi našli kakega bolnika, je strašna stvar. V tistih državah, kje je število večje, se to počasi umiri, zlasti tam, kjer je število manjše in taki smo tudi mi, pa je to neprijetna stvar. Človeka kaže v slabi luči. Sicer pa, kakšen tvegan vedenjski vzorec je to, če se pri dveh zakoncih lahko eden inficira od drugega. V začetku je tukaj Cerkev zelo zgrešila.

Saj še.

Ponekod je ponehala. Cerkev je naredila pravo katastrofo v Mehiki, kjer je aids proglasila za kazen božjo. Sklicati so morali celo neki ekumenski koncil, da so proglasili aids za bolezen. Imeli pa so takrat že več kot sto inficiranih.

"Aids ni nekaj nelzbežnega. Izkoreninili smo koze, premagali bomo tudi aids," je znan Galijev citat. Ste tudi vi optimist?

Prepričan sem, da bo sankcija za aids vakcina, ne bo pa zdravila.

Lansko geslo naj postane tudi vprašanje za konec: Aids grozi - kaj še čakamo?

Takšno geslo je navadno bla, bla, bla... Rizične skupine so veliko naredile - ne mi zameriti, ker ste tudi vi - in tudi v prihodnje lahko več pričakujemo od njih, kot od te zagamane, zatohle meščanske scene. Scena na Metelkovi lahko v boju zoper aids naredi več kot Ministrstvo na Kidričevi (Štefanovi).

Gusti G. Leben

Kolikor vem nisem seropozitiven, toda moj partner je. To je zelo čudna situacija, nekaj kar zapleta moje življenje. V zadnjih 21 letih sva res vse počela skupaj... resnično vse. Spala sva v isti postelji, jedla isto hrano, imela iste moške. Pred letom dni je nastopil pravi šok, ko sva odkrila, da je zdaj eden od naju drugačen. Zavedla sva se, da ne deliva več vsega.

"Tako, vi ste pozitivni, vi pa negativni," je rekel zdravnik. Kakšna groza! Prišel je šok, moje solze, partner pa je samo vprašal: "No, kaj pa zdaj?" Za čimer se je pravzaprav skrivalo vprašanje: "Kaj se bo v prihodnje zgodilo?"

Ker sem zelo stvaren, pa tudi rad dramatiziram, so se mi po glavi v naslednjih dneh podile različne stvari. Zelo temne, a vendar sem odkril, da karkoli že se bo zgodilo, se lahko opreva na nekakšen smisel za humor. Na primer, kasneje mi je povedal, da je bila ena prvih misli, ki ga je prešinila: "Zdaj mi vsaj ne bo treba kupovati novih oblek..." Pozneje je prišel do nakupovalne terapije. Zmetal je stran vse, kar mu ni bilo več všeč in kupoval nove stvari. Drugi predmet razmišljanja je bil: "Kaj bova zdaj naredila z najinim življenjem?" Vprašanje, ki še vedno visi v zraku. In odgovor je: naredila bova, kar lahko. Povsem preprosto.

Ali je res? Morala sva sprejeti veliko nenavadnih in težkih odločitev. Ena najlažjih je bila - varnejši seks. Dvajset let sva seksala ne-varno, zadnjih pet mesecev pred testom pa kolikor toliko varno. Ne zaradi kake slutnje, temveč iz povsem praktičnih vzrokov. Najprej je bil nekaj časa bolan, tako da nisva počela vsega, pa tudi z najinim drugim partnerjem sva seksala varno. Drugi vzrok je bil v tem, da sva si prebodla penisa in sva raje počakala, da se ranica povsem zaceli. Tako sva se na nek način že pred testom ljubila varneje.

Takoj ko so bili vključeni možgani, je bilo drugače. Marsikaj sva morala obravnavati, tudi to, da je on čutil, da mi je nevaren. Takoj pa, ko sem sprejel to odgovornost, da bom storil vse, da ostanem varen, sem bil spet srečen kot prej. Njemu je bilo potrebno dosti več časa, da je dosegel to točko. Dosti časa, da se je znebil tistega utripajočega napisa HIV, HIV, ki ti kar naprej sveti pred očmi.

Med drugim sva se morala odločiti, komu povedati. To ni bilo težko. HIV je bil za naju nekaj resničnega, novo dejstvo v najinem življenju. Bližnji prijatelji so morali vedeti. Povedala sva jim. Jokali so, izražali simpatijo, morda malce strahu, na vsak način pa pomoč in podporo. Mami sem povedal takoj, ker me je vselej podpirala in ker je imela oba rada. On svoji mami ni povedal, ker jih ima že skoraj osemdeset in živi v tujini; predalet, da bi ji pomagala, če bi začela zganjati paniko. Nobene potrebe ni bilo, da bi bila vpletena. Mislim, da je bila to dobra odločitev. Pravzaprav sva imela že dovolj tistih, ki so govorili, kako jim je žal za naju! Nazadnje sva jih morala še sama tolažiti.

Šla sva tudi v posvetovalnico, najprej sama,

potem ločeno. To ločeno je bilo bolje, pa vendar ni izpolnilo najinih želja, da bi bil tam nekdo, ki bi rekel nekaj, da bi se počutila bolje. Vse je odvisno od tebe samega. Morda je to težko, vendar je edino res. Moj svetovalec mi je pomagal razmišljati o stvareh in mi dal, ko gledam nazaj, nekaj neprecenljivega. Bil je neka nevtralna oseba, s katero sem se lahko pogovarjal in rekel stvari, ki jih ne bi mogel nikomur drugemu. Celo sam sem bil presenečen, da so stvari, o katerih nikoli prej nisem govoril. Kajti navajen sem bil, da sem ljudem odkrito govoril o svojih občutkih.

Drug problem je bila partnerjeva potreba, da bi govoril z nekom, ki je prav tako pozitiven. Se pogovarjal in, če sem iskren, tudi imel kaj z njim. Tu sem imel srečo. Že prej sem omenil, da sva imela še enega partnerja. Tudi ta je pozitiven. To se je torej uskladilo. Kot pri večini stvari so bile tudi tu temne plati. Oba sem pravzaprav imel rad. Enega sicer že dvajset let, drugega skoraj dve leti. In naenkrat sem zvedel, da sta oba pozitivna. Enakovreden odnos med nami je nenadoma zletel iz ravnovesja. Tudi v najboljšem primeru stoji poligamija na spolzkih tleh, če pa gre za ljubezen in ne zgolj za seks, so stvari še bolj zapletene. Prišel sem do spoznanja, da ne morem več zadovoljevati vseh partnerjevih potreb. Sicer pa, saj jih nikoli nisem mogel! Priznati sem moral potrebo po resnični intimnosti med dvema človekoma, ki imata skupnega nekaj zelo pomembnega. So stvari, ki si jih lahko delita, česar jaz ne bi mogel.

Morda ena najtežjih stvari, ki sem se je moral naučiti, je bilo njegovo počutje. Šele po parih mesecih sem prišel do tega, da ga nisem kar naprej spraševal. In to ni bilo lahko! Verjetno me je imel že dovolj, predno sem spoznal, da mu s svojim obnašanjem prav nič ne pomagam. Pravzaprav ravno nasprotno. Kar je dobil od mene, je bil moj zaskrbljeni obraz. Res sem bil zaskrbljen. Prijatelj mi je rekel: "Od tebe potrebuje to, da si prav tak kot si bil prej." Še vedno ga kdaj vprašam po počutju, a ne kar naprej.

Mislim, da me raje vidi veselega kot žalostnega. Nihče ni popoln, pa me skrb zanj včasih zanese, a se trudim, da ne težim...

V zadnjem letu so se zgodile velike spremembe v mojem življenju. S partnerjem sva dala res veliko skozi. Nenavadno je, da se nisva soočila z občutkom krivde ali jeze. Kar se tiče krivde - karkoli sva delala prej, sva delala skupaj in oba prevzemala odgovornost za to. Jeza pa se zdi nekoristna - biti mora nekaj konkretnega, na kar si lahko jezen. Sicer se obrne nate samega. Spopasti sem se moral tudi s samoto (ki jo šele zdaj cenim), s strahom, s spoznanjem, da moramo vsi nekoč oditi (čez taden dni ali čez petdeset let). Spopadati se s takimi občutki ni lahko, pa tudi življenje ni lahko - sicer pa kdo je rekel, da nam bo v življenju lahko?

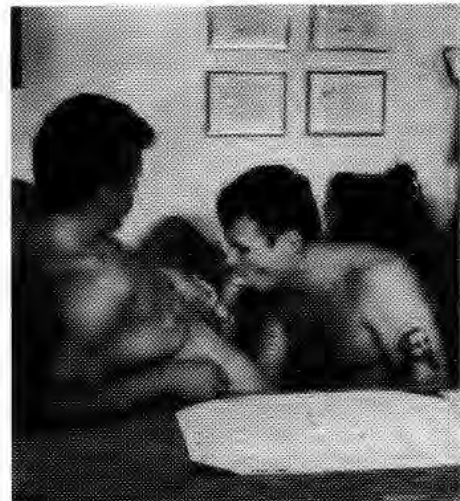
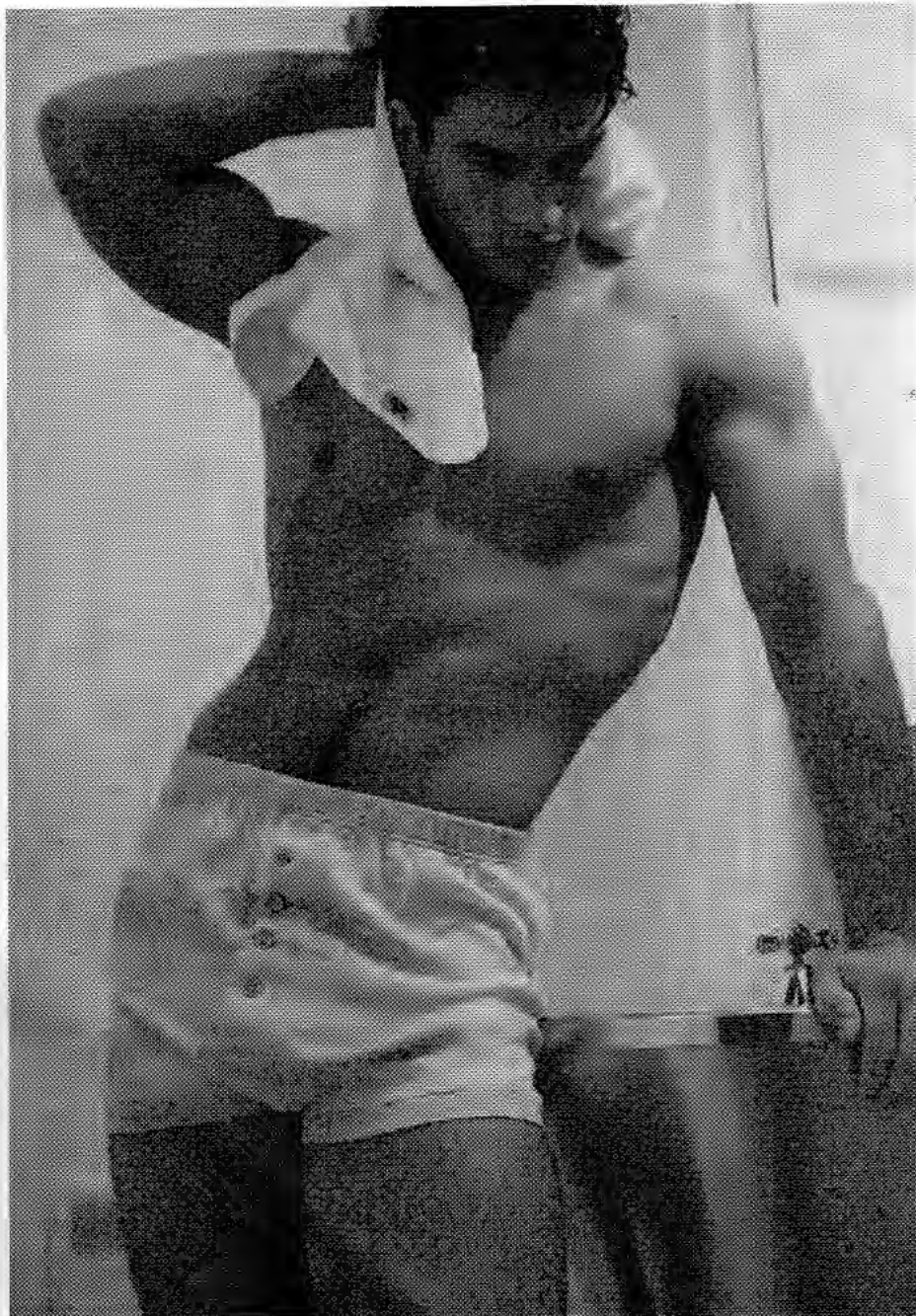
Cee Pee, London

kako k zobozdravniku

Vsi vemo, da je aids predvsem spolno prenosljiv. Vseeno pa obstajajo tudi drugi načini prenosa (zlasti preko krvi) in še več strahov, da bi se z virusom okužili kje drugje. Ljudje dosti bolj kot o seksu razmišljajo o drugih načinih prenosa virusa HIV - to dokazujejo tudi stalna vprašanja v radijskih kontaktnih oddajah, češ kaj pa možnost okužbe pri frizerju, kozmetičarki, akupunkturi in seveda zobozdravniku. Teoretično so ti načini prenosa sicer možni, vendar res samo ob skrajno malomarnem opravljanju tovrstnih uslug. V praksi pa v svetu naletimo na komaj kak primer takega prenosa.

Zobozdravnik naj bi sebe, predvsem pa pacienta, zaščitil z rokavicami, sterilnim priborom in ustno masko. To je vse! In ne samo zaradi možnega prenosa virusa HIV, temveč tudi drugih infekcij. Tako naj bi ravnal z vsakim pacientom, saj ne more za nikogar vedeti, kakšen je njegov HIV status (največkrat tega tudi pacient sam ne ve).

Pozitivni, ki ve za svojo okuženost, je navadno pripravljen zobozdravnika opozoriti na to. To je etično in moralno - ni pa obvezan to

storiti (kajti, kot smo rekli, zobozdravnik mora z vsakim pacientom ravnati enako varno!). Ne-varno ravnanje zobozdravnika ni nevarno samo zanj, temveč tudi za pacienta, zlasti za pozitivnega, ki je bolj dovzeten za kakršnekoli infekcije. Torej, pozitivni naj zobozdravniku pove, da je okužen. Morda se bo zgodilo, da ga bo zobozdravnik zavrnil z izgovorom, da njegova ordinacija ni primerno opremljena (tu je ta strah! - kajti, če ni opremljena z rokavicami itd., jo lahko takoj zapre). Pregovarjanje tu nima smisla, bolje se je nato obrniti na Stomatološko kliniko. Pa tudi to ni tako enostavno. Pot namreč vodi preko Infekcijske. Tu vam bodo dali napotnico za zobozdravnika in vas tudi naneseto vas naročili pri določenem zobozdravniku. Naprej pa bo šlo vse gladko.

Lahko bi sicer rekli, da naj pozitivni pri zobozdravniku raje molči - tako si bo prihranil malo daljši postopek. Toda! Ker mora skrbeti predvsem za lastno zdravje, je že bolje, da se prepusti res varnemu zobozdravniku - torej tistemu, ki bo vedel, da je njegov pa-

cient seropozitiven, in ki bo temu primerno postopal.

Skratka, vse je tako kot pri seksu. Pozitivni naj najprej in predvsem zavaruje samega sebe - tako kot s kondomom tudi z varnim zobozdravnikom!

pozitivni in poklic

Strah pred pozitivnimi obstaja tudi na delovnih mestih. Čeprav vsi vemo, kako se virus HIV prenaša (se pravi preko sperme in krvi, ob direktnem vstopu v telo!), mnogi še kar naprej mislijo, da se lahko okužijo tudi drugače. Tako nekateri delodajalci v tujini zahtevajo od uslužbencev ali iskalcev zaposlitve HIV test. To seveda nikakor ni v skladu s priporočili Svetovne zdravstvene organizacije (WHO) o nediskriminiranju seropozitivnih. Kar se tiče poklicnih omejitev obstajajo zgolj priporočila, naj seropozitivni ne bi opravljali del na področju kirurgije in podobnih medicinskih posegov. Vsi ostali poklici pa so takorekoč varni. Z vidika stranke torej

ni nobene možnosti, da bi jo pri delu okužil seropozitivni učitelj, šofer, natakar, prodajalec, kuhar, maser... Celo če bi seropozitivna oseba želela okužiti svojo stranko, obstaja kaj malo možnosti za to. Virus HIV je namreč zelo slabo obstojen na zraku in ob temperaturnih spremembah. Recimo da vzamemo seropozitivnega mesarja, ki se rani ter s krvjo zalije vaš zrezek. Če tega zrezka ne boste kar na licu mesta takoj polizali, ni nobenega strahu pred okužbo (pa tudi če bi ga, verjetnost ni prav velika). Podobno velja, če bi kri stekla v vašo coca colo - sprememba temperature bo opravila svoje. Takih primerov, ki jih vzbudi bujna domišljija, je lahko nič koliko. Dejstvo pa je, da do podobne okužbe v svetu še ni prišlo.

Drugo vprašanje pa je, v kakšnem zdravstvenem stanju je seropozitivna oseba. Če je prišlo do kake infekcije, velja tako kot za negativne - bolniška itd. (pogoste bolniške so tudi vzrok prej omenjene zahteve delodajalcev po testiranju - gre torej bolj za denar!). V najslabšem primeru vam lahko torej seropozitivni mesar prinese kako drugo infekcijo, nikakor pa ne virusa HIV.

Z vidika pozitivnega pa je stvar obrnjena. On se mora gotovo bolj paziti strank kot le-te njega. Zaradi oslabiljenega imunskega sistema je seveda dosti možnosti, da dobi kako infekcijo od svojih strank, sodelavcev itd. Zato je včasih priporočljivo, da ne dela fizično napornih del, da dela v zaprtem prostoru in morda ne na mestih, kjer ima stike z velikim številom strank.

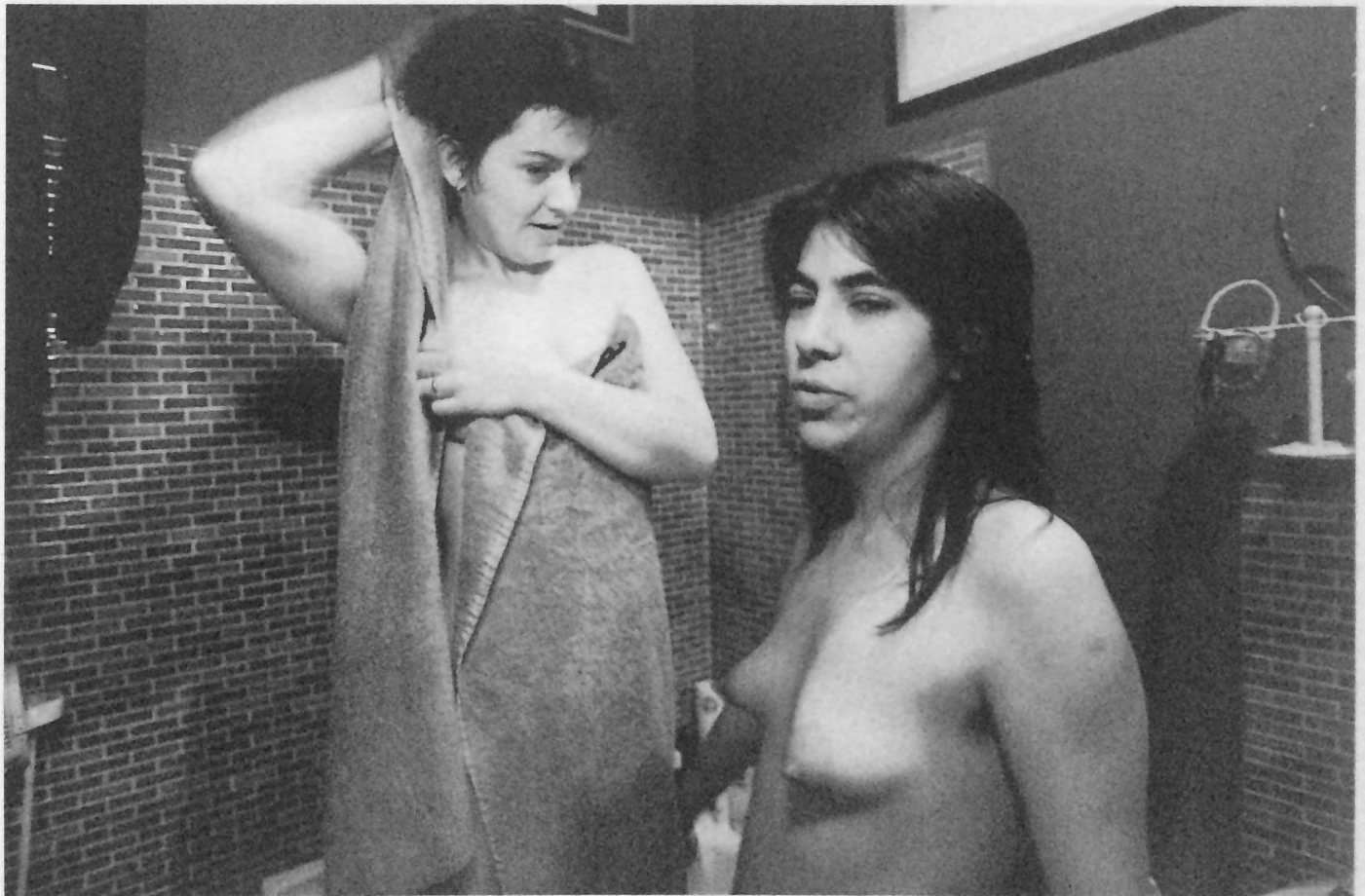
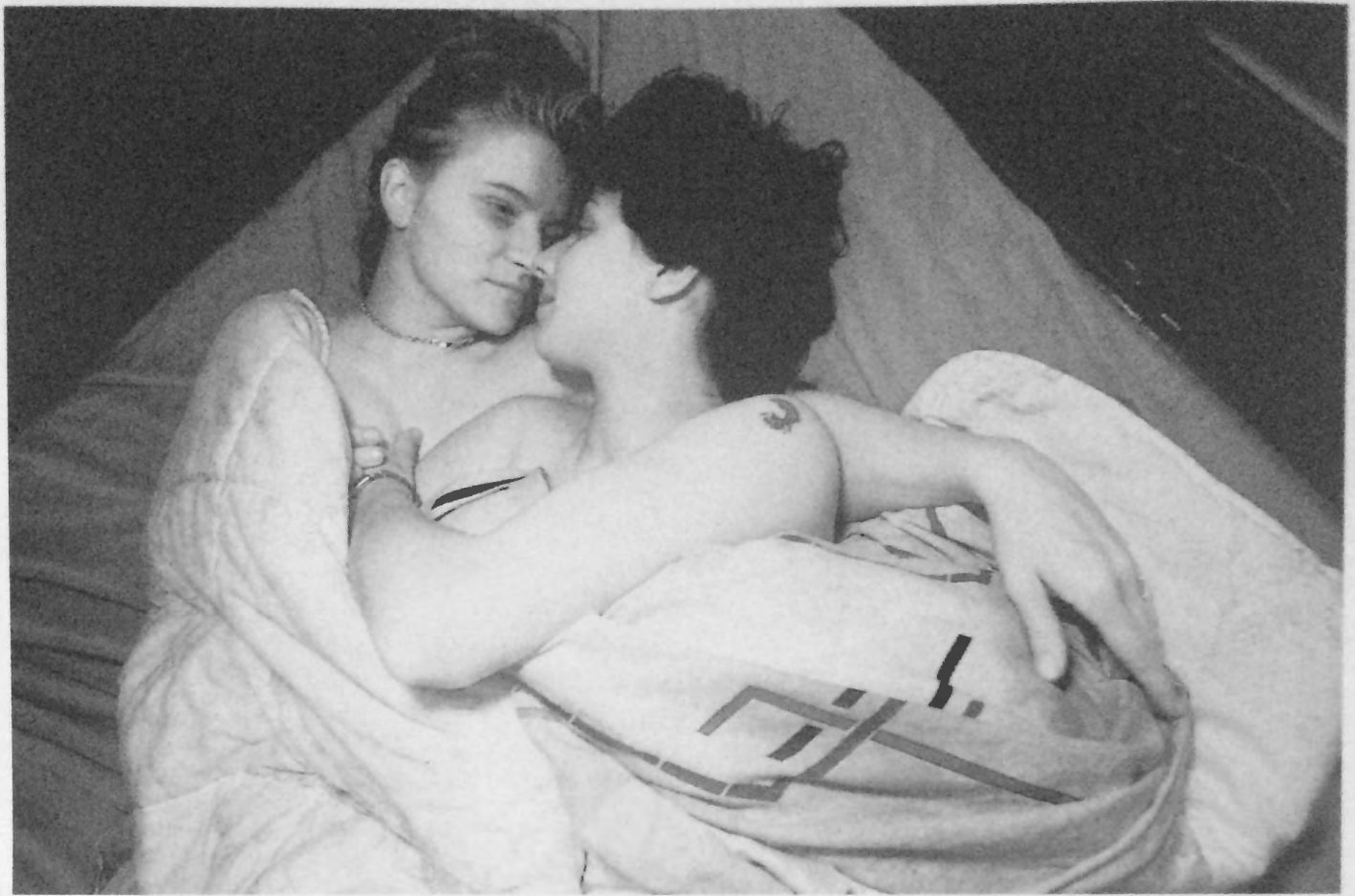
aids si vzameš sam - nihče te z njim ne okuži

To zelo enostavno pomeni, da se moraš vselej zavarovati, torej prakticirati varnejši seks. Velika večina okuženih sploh ne ve, da so okuženi, to torej pomeni, da ti tega ne morejo povedati. Pa tudi če vedo, ni njihova dolžnost, da ti bodo to povedali (še posebej, če gre zgolj za avanturo). Lepo bi sicer bilo, da bi ti, toda življenje ni pravljica. Za svoje zdravje boš pač moral poskrbeti sam! Da te je nekdaj (namerno) okužil, lahko rečeš le tedaj, če te je le-ta ne-varno posilil!!! Drugače pa si si z ne-varnim seksom virus vzel sam!

ELIZABETH CARECCHIO

Ob desetletnici gay gibanja na Slovenskem

Preteklost je seveda pomembna, a vprašanje je, ali ima ta preteklost kakšno prihodnost, ali pa je tudi ta že mimo. Zdaj je za slovenskega gaya najpomembnejše vprašanje, ali je formalno enakopraven državljani Slovenije ali ni. Odgovor bo imel daljnosežne posledice. Namreč, če je, bo treba:

1. prepovedati diskriminacijo zaradi spolne usmerjenosti

(a) pri uveljavljanju legitimnih zahtev v vseh javnih, državnih in zasebnih strokovnih službah in poklicnih ustanovah, npr. v šolah, bolnišnicah, zavodih, uslužnih dejavnostih, varnostnih organih in oboroženih silah,

(b) na delovnem mestu, kar vključuje, da ni mogoče nikomur odkloniti delovnega mesta zaradi spolne usmerjenosti, in

(c) pri članstvu v združenjih, društvih in prostovoljnih organizacijah;

2. omogočiti partnerjema istege spola sklenitev zakonske zveze z namenom oblikovanja družine pod istimi pogoji kakor partnerjema različnih spolov;

3. na primeren način popraviti krivice, ki so posledica preganjanja posameznikov ali skupin na podlagi spolne usmerjenosti v stari Jugoslaviji, pod nemško okupacijo in v socialističnem sistemu;

4. priznati azil za tujce, ki so doma preganjani zaradi svoje spolne usmerjenosti.

Videti je, da bi bilo skoraj lažje živeti, če gay ne bi bil enakopraven državljani. Zastavlja se vprašanje, prvič: ali bomo zmogli delo, ki ga to nalaga? Odpor je seveda močan in diskusija rada uhaja iz rok. In drugič: ali bomo prenesli udar javnosti, ki grozi, ko se bodo - če se bodo (nekoč se najbrž bodo) - te zahteve implementirale? Ta bo vsekakor hujši od medijskega udara, ki ga zmore kakšna priložnostna proslava, ko se ljudje, zvečine napačni, trepljajo po ramenih, če po kakšnem naključju drug z drugim še govorijo.

Pri tem sploh ne gre za vprašanje prioritete. Emancipacijski dogodki in projekti se lahko mirno odvijajo drug ob drugem, saj si v vsakem primeru dajejo oporo, čeprav je videti, kakor da so popolnoma skregani. Dajejo si jo v tistam širšem smislu: vsak nekoliko bolj odškme vrata - kam? - v dolgočasno, normalno življenje. Da si skregani in ogrožen, še najbolj od tistih, s katerimi bi moral sodelovati, ali da se vsaj počutiš tako, seveda sodi prav v to dolgočasno, normalno življenje in ni nikakršna posebnost spolne usmerjenosti.

Pač pa gre za vprašanje, s kakšnimi silami razpolagamo. Roza klub nima in ne zastopa nobenih političnih pobud, čeprav je politična stranka in je ustanovljen prav za politično dejavnost. Namesto tega se ukvarja z družabnim življenjem in kulturnimi dejavnostmi, kar je sicer tudi v njegovem programu, vendar je tam z namenom, da bi mobilizirali latentno članstvo. Koordinator Brane Mozeč zdaj načrtuje celo prereгистраcijo, če se bodo pogoji za ustanovitev strank zaostriili. Brez dvoma drži, da ima še sam obstoj Roza diska in Revolverja posredna politične razsežnosti, a nekateri - zlasti mlajši - člani menijo, da se Roza klub vse preveč ukvarja

sam s seboj, da bi imel kakšen vpliv navzven.

K sreči se je angažirala skupina Yoldašim, ki ni politična organizacija, ampak "neformalno združenje homoseksualnih parov"; njihov neutrudni govorec pa je Aleksander Perdih. So avtorji pobude za oceno ustavnosti zakonskih določil, po katerih sta partnerja v zakonski zvezi nujno različnega spola. Pobudo so pozneje iz taktičnih razlogov umaknili in se angažirali pri spreminjanju zakonodaje. Njihova pobuda, da bi kazenski zakon v določilih, ki zadevajo posilstvo, upošteval enakopravnost spolov, torej tudi možnost posiljenih moških, je bila pri drugi obravnavi tega zakona sprejeta.

Kar zadeva lezbijke, bodo najbolje povedale same zase. Poleg Škucove lezbiške sekcije LL, ki deluje v tesni povezavi z Roza klubom in izdaja svoje glasilo Pandora, se je organizirala še skupina feminističnih lezbijk z imenom Kasandra, a mi njihove dejavnosti niso poznane.

Naj si na koncu dovolim en sam skok v preteklost, seveda za **hommage**: to, čemur lahko (še vedno) rečemo "gay scena", je začel Magnusov prvi koordinator Aldo Ivančič. V posebno veselje mi je, da prav ta Magnus (sekcija pri Škucu) že spet deluje, čeprav se je bil že precej stopil z Roza klubom, in še zlasti, da so ga zasedli v glavnem mladi. Rezultat je mesečnik KEKE(C), ki je nastal po zamisli Zorana Pavasoviča, njegov glavni in odgovorni urednik pa je Tomaž Škorjanc. Čeprav časi niso naklonjeni pretiranemu optimizmu, to zbuja upanje, da slovenska gay scena nima le veličastne preteklosti.

Bogdan Lešnik

Zdravica

Leta 1989 smo skoraj spravili enakopravnost ne glede na spolno usmerjenost v ustavo. Leta 1990 ja bila več kakor polovica ljudi s-predsednikom na čelu za Slovenijo brez vojske. Vmes smo dobili svojo državo, svojo vojno in svoj fašizem. Pet let je šlo navzgor, pet let navzdol. Ob 10-letnici zato nazdravljaj na novo petletko!

Rastko Močnik

Naprej v preteklost

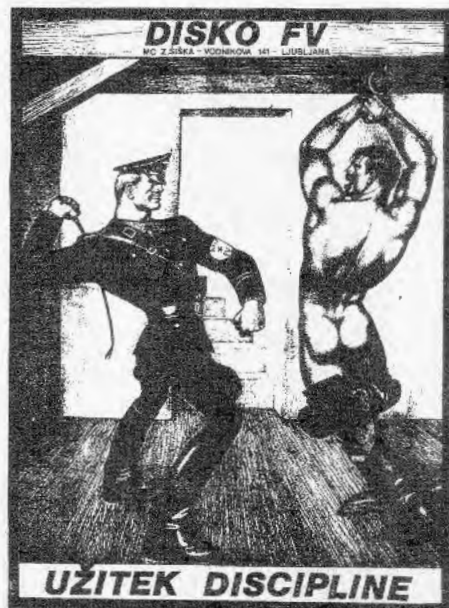
Razvpiti Anglež, ki je vohunil za Ruse, je nekje pojasnil, da je to počel iz idoloških, ne materialnih razlogov - verjel je namreč v komunizem: v komunizem pa je verjel zato, ker sovjetska oblast ni preganjala homoseksualcev. Zakonodajca, ki jo je zgodnja komunistična oblast sprejela za homoseksualce, je bila Angležu očitno zadosti prepričljiv razlog, da se je bil zanj pripravljen vpisati med "izdajalce domovine". Demokratičnost, naprednost režima je meril prav po zakonodaji s tega področja. (Ko je ta oblast pozneje glede homoseksualcev - in še koga - "zamenjala ploščo", se mu je opravičil visok predstavnik oblasti, rekoč, da morajo homoseksualno zakonodajo spremeniti, ker v tem

nimajo podpore ljudstva. Najprej so zamenjali zakonodajo, potem še ljudstvo ali pa kar oboje hkrati. Zdaj je zamenjano ljudstvo zamenjalo njih, in samo upamo lahko, da nekdanja Sovjetska zveza ne bo šla po jugoslovanski poti.)

Eden od naukov, ki ga lahko potegnemo iz zgornje anekdote, je: Komunizem ni bil preveč lev, ampak premalo. Vendar pa, ko zdaj ugotavljamo, da komunizem ni bil torej nikoli zadosti lev, pa hkrati, žal, na lastni koži ugotavljamo tudi to, da je antikomunizem onemogočil in še vedno onemogoča levo kritiko komunizma. Pljuvanje en gros po vsem, kar je bilo povezano s komunizmom, zapira (je zapiralo) kritično debato, in prav to ima (je imelo) - tako kaže - usodne posledice za naše se danje in prihodnje življenje.

Ob obletnicah, še zlasti, če so tako lepo okrogle, navadno ljudje razmišljajo "bilančno". Nedvomno je med "dosežke" boja za enakost ne glede na spolno usmerjenost mogoče naštet Revolver, pa kar nekaj objavljene literature, filmske in druge kulturne dogodke, okrogle mize itn. Vendar: "nova država" je imela (vsaj) dve področji, na katerih bi lahko pokazala svojo napredno usmeritev: mirovniško politiko in spolno usmerjenost. Mirovniško opcijo, ki je imela zelo široko podporo, je zamenjala s prepucavanjem dveh državnih aparatov, vojaškega in policijskega, spolno usmerjenost je v ustavi "sramežljivo" skrila pod "druge okoliščine", v katerih ljudem zagotavlja enakost. Še več: v skupini, ki se ukvarja z enim delom predlogov za spremambo družinske zakonodaje, smo se odločili, da zaenkrat ne predlagamo pobude za legalizacijo zakonske zveze istospolnih partnerjev. Bojimo se namreč, da bi zakonodajca pod pritiski ozračja, ki ga tako uspešno ustvarjajo mediji in tako podjetno izkoriščajo politične elite v svojih prerivanjih za oblastne vrtičke, postala še bolj konservativna in se vrnila nazaj v časa, za katere smo nekaj časa mislili, da so za zmerom za nami.

Zoja Skušek

Zgodovina gay in lezbičnega gibanja v Sloveniji

1984

24.-29.april

Festival MAGNUS (evropski in ameriški gay filmi, razstava svetovne gay publicistike, predavanja o gay kulturi: F. Arnal, A. Avanzo in G. Hockquenghem, diskusija o gay kulturi in organiziranosti, video Framed Youth s predstavitevjo avtorje iz Londona, družabnost) Cankarjev dom, Galerija ŠKUC, CIDM, Filozofska fakulteta, Dom mladih Šiškarjev-Vodnikov

24.april

VIKS št.2: HOMOSEKSUALNOST IN KULTURA (lestna publikacija o kulturni in socialni problematiki homoseksualnosti)

junij 84 do maj 85

MAGNUS GAY CLUB vsako soboto zvečer v K4 (CIDM Ljubljana), Kersnikova 4 (10.nov. jeans & leather party in promocije Tom of Finland video)

8.december

Ustanovni sestanek sekcije MAGNUS pri ŠKUC-Forumu, Ljubljana; sekcija je združevala predvsem gaye, deloma pa tudi lezbijke; v tistem času je imela močno podporo alter scene

pomlad 85 do konca leta 85

DISKO AMERIKANEC (današnji Marco Polo) - disko gayev, lezbijk in alter scene

1985

2.februar

AIDS (lastna informativna publikacija), Ljubljana

20.februar

Srečanje s klubom 28. GIUGNO (Cassero) iz Bologne (delovni sestanek s sodelavci ter javna predstavitev kluba, ki deluje pod okriljem komunistične mestne uprave), CIDM, Kersnikova

30.marec

GAYZINE 1 (lastna publikacija: informacije, literarni prispevki), Ljubljana

13.-25.maj

MAGNUS 1985 (evropski, posebej kinotačni gay filmi, filmi novega ženskega vala, predstavitev nekaterih avtorjev, razstava fotografij Pariz - Ljubljana, predavanje H. Demiroviča, video program iz Zagreba, Ljubljane in Dunaja in pogovor z avtorji, srečanje z organizacijo Homosexuelle Initiative Wien, družabnost, večer Lilit) Cankarjev dom, Galerija ŠKUC, CIDM, Filozofska fakulteta

1986

11.januar

COPI: otvoritev razstave karikatur francoskega slikarja, Galerija ŠKUC

18.januar

GAI PIED: predstavitev pariške revije, Galerija ŠKUC

9.-14.junij

MAGNUS 86: filmi Dereka Jarmana, razstava Kriste Bernstein, performance DIS-TANZ, letak o aidsu, srečanje z organizacijo COC iz Amsterdama, družabnost; Cankarjev dom, Galerija ŠKUC, CIDM

avgust

Sekcija Magnus v MANIFESTU za festival novih družbenih gibanj v Novi Gorlci zahteva:

- da se člani, ki kaznujejo homoseksualne odnose v kazenskih zakonih republik Srbije (110/3), BiH (93/2), Makedonije (101/2) in pokrajine Kosovo (81/3), takoj odpravijo;

- da se v slovenski ustavi prepovedi diskriminacije zaradi spola, vere in narodnosti doda prepoved diskriminacije zaradi spolne usmerjenosti;

- da se v šolske programe vključi pouk o homoseksualnosti, a ne kot o patološkem spolnem odnosu, marveč kot o življenjskem izboru, ki je enakopraven heteroseksualnemu, le različen od njega;

- da vlada SFRJ protestira pri vladah držav, ki diskriminirajo homoseksualno manjšino, tako da ljudi zaradi homoseksualnosti diskreditirajo, zapirajo ali celo likvidirajo (Rumunija, SZ, Kuba, Iran).

15.-18.december

AIDS: okrogla miza, filma Buddies in No Sad Song, gledališka predstava Tako kot je; Cankarjev dom

1987

16.april

V marcu 1987 se proti sekciji sproži gonja zaradi napovedi, da se bo **festival Magnus 87** začel na 25. maj. Festival preimenujejo v "kongres"; svet za socialno in zdravstveno varstvo RK SZDL in ljubljanska inšpekcijska služba skleneta, "da bi bilo treba kongres prepovedati". Na pobudo sekcije se sestane IZREDNA SKUPŠČINA ŠKUC-Foruma in med drugim sprejme sklep, da predlaga ustavni komisiji uvrstitve "spolne usmerjenos-

ti" med primere, za katere je po ustavi diskriminacija izrecno prepovedana. Festival se preloži ze nedoločen čas...

25.maj

DAN MOBILIZACIJE PROTI AIDSU: razstava materialov homoseksualnih organizacij proti aidsu, zastoj kondom, Galerija ŠKUC julij-avgust

AIDS letak, s pomočjo RK ZSMS distribuiran po vsej Sloveniji.

oktober

Priloga o lezbilstvu "Ljubimo ženske", Mladina

Ustanovi se **lezbična skupina LL** pri sekciji Lilit (feministična sekcija Škuca)

november

Ženski disko večer v Klubu mariborskih študentov

1988

januar

Skupina **LL se osamosvoji** v samostojno Lezbično sekcijo LL pri ŠKUC-Forumu

6.februar

DELO objavi **ODPRTO PISMO** sekcij Magnus in LL Jožetu Smoletu (RK SZDL), Smole ne odgovori.

marec

LL literarni večer slovenske lezbične poezije, Galerija ŠKUC

Prva številka publikacije **LESBOZINE** (informacije, prevodi, literarni prispevki)

Predavanje Barbare Martin iz Berlina o švicarski lezbični pisateljici Annemarie Schwarzenbach, Sociološki inštitut

junij

Od pomladi 1986 potekajo nenehna prizadevanja, da bi sekcija dobila stalen **KLUBSKI PROSTOR**; vsa se izjalovijo. V juniju sekciji organizirata **klubski večera** (prvi ženski, drugi mešan) v zasebnem lokal **Stara cerkev**. Kljub temu, da sta v vseh pogledih zelo uspela, lastnik ne odobri nadaljnjih večerov.

10.-24.avgust

Prvi mednarodni **LEZBIČNI KAMP** na Rabu z udeleženkami iz Z. Nemčije, Italije, Anglije, Irske, Portugalske, Avstrije, Nizozemske

22.oktober

DELO objavi **PROTEST sekcij** proti interpretaciji Jožeta Smoleta na novosadskem mitingu (1. zaradi njenih fašistoidnih implikacij, 2. ker si je Smole očitno "ni zaslužil").

20.november

GAYZINE 2: izid publikacije (teorija, literatura).

10.-18.december

TEDEN LEZBIČNEGA FILMA (Deset Hearts. Olivia, Anne Trister, Lianna, Another Way), Galerija ŠKUC

18.-24.december

TEDEN GAY FILMA (Anger, Babenco, Genet, Kanievska, Molinaro, Morrisay idr.), Galerija ŠKUC

december

Trije mešani **klubski večeri Pri Žagarju**

31.december

Silvestrovanje v Galeriji ŠKUC

1989

9.januar

Sekcija Magnus in lezbična sekcija LL obnove pobudo, naslovljeno na RK ZSMS:

(1) da predstavniki RK ZSMS v slovenski ustavni komisiji zastopajo pobudo, da se v člen o človekovih pravicah v slovenski ustavi med primere, za katere je diskriminacija izrecno prepovedana, vstavi tudi 'spolno usmerjenost';

(2) da predstavniki RK ZSMS zastopajo enako pobudo tudi ob spremembi jugoslovanske ustave;

(3) da v zvezi s točko (2) RK ZSMS preko ZK ZSMJ sproži pobudo za odpravo tretjega odstavka 110.člena kazenskega zakonika republike Srbije, drugega odstavka 93.člena KZ republike Bosne in Hercegovine, drugega odstavka 101. člena KZ republike Makedonije in tretjega odstavka 81.člena KZ avtonomne pokrajine Kosovo;

(4) da se RK ZSMS preko ZK ZSMJ zavzame za enakopravno obravnavanje homoseksualnih in heteroseksualnih primerov v vseh zakonih, ki obravnavajo spolna in družinska razmerja.

februar

Druga številka publikacije Lesbazine

8.maj

Priloga Magnusa in LL v **Tribuni**

1.junij

Izide publikacija **GAYZINE 3**

1.-8.junij

DNEVI GAY FILMA, Cankarjev dom (Za vedno prijatelja, Wendel, Goljučija, Ranjeni možki, Zlata očala).

28.maj

Začetek diska v K4 - sprva je nedeljski disk razdeljen na LL in Magnus večere, avgusta pa sekciji združita večera v **Disko lezbijk in gayev**, ki se nato preimenuje v **ROZA DISKO**; začetni obisk okoli 100 gostov sčasoma naraste do 250 in občasno tudi do 350; pred ali v okviru diska je v K4 potekal raznovrsten program: tropska noč (13. 8.), transvestitski žur (20. 8.), projekcije filmov (Torch Song Trilogy, Mascara, Liquid Sky, The Last

Of England, Brezglavo), pogovor o homofobiji - LL (3. 9.), predstavitev antologije homerotične poezije Drobci stekla v ustih (24. 9.), literarni večer slovenskih avtorjev (22. 10), pogovor o homoseksualnosti in politiki (29. 10), pogovor o aidsu (3. 12.), transvestitski show (24. 12.)

16.-22.julij

Sodelovanje sekcij na svetovni **konferenci ILGA** na Dunaju

julij-avgust

Javno pismo Čeliku zaradi nočnih napadov na homoseksualce. pogovor s Čelikom ter njegov javen odgovor

avgust
Izid priponk **Silence = Death**, v boju proti aidsu in homofobiji

september

Sodelovanje Magnusa in LL na prireditvi **Europe Against The Current** v Amsterdamu

oktober

Sodelovanje sekcije LL na **Lezbičnem tednu** v Berlinu

3.-5.november

Udeležba na 13.kongresu ZSMS v Portorožu: kongres sprejme s sedeče pobude: Spolna usmerjenost naj se uvrsti med primere, za katere je izrecno prepovedana diskriminacija tako v Ustavi SRS kot tudi SFRJ. To pomeni izenačitev sporazumne starosti za homoseksualne odnose s sporazumno starostjo za heteroseksualne odnose; možnost zakonske zveze med partnerjema istega spola; odpravo zakonov, ki prepovedujejo homoseksualne odnose v ožji Srbiji, B.H, Makedoniji in na Kosovu.

1990

Roza disko: transvestitski show iz Beograda, pustovanje s sexy tombolo

25.januar

Začetek **Gay strani v Telexu** (izide deset števil, do 29.3., ko je Telex ukinjen)

17.marec

Celodnevna **oddaja o homoseksualnosti na RGL**

pomlad 90

Sodelovanje na volitvah v okviru **neodvisne liste novih družbenih gibanj** (NDG)

23.junij

Člani(ce) Magnusa in LL **ustanovijo ROZA KLUB** - samostojno politično združenje za preprečevanje in odpravljanje diskriminacije zaradi spolne usmerjenosti ter za uveljavljanje načela enakopravnosti na vseh ravneh zasebnega in javnega življenja

jesen 90

Sredstvom javnega obveščanja, kakor tudi drugim političnim organizacijam in strankam, je bilo poslano **SPOROČILO ZA JAVNOST - POBUDE PROTI DISKRIMINACIJI:**

Homoseksualni ljudje so v republiki Sloveniji še vedno državljani in državljanke drugega razreda, kar se kaže zlasti v:

- tem, da ne morejo oblikovati zakonitih partnerskih zvez z možnostjo dedovanja po partnerju in posvojitve otrok,

- tem, da so, naj to želijo ali ne, potisnjeni v "drugačen način življenja" in v zunanji ali notranji geto (ne da bi jim bilo omogočeno upravljati z enim samim lastnim prostorom!),

- vzgojnih, kulturnih in drugih ideoloških obrazcih, kjer je homoseksualna usmerjenost obravnavana tako, da to otežuje njihovo čustveno in socialno dozorevanje ter spodbuja hipokrizijo,

- popolni odvisnosti od tega, ali jih je njihovo neposredno okolje pripravljeno tolerirati ali ne, tako da so marsikdaj žrtve različnih oblik zatiranja, tudi fizičnih napadov, in je lahko izkazovanje lastne spolne usmerjenosti veliko tveganje za njihovo telesno, poklicno in socialno integriteto.

Ker je pravica vsakega državljanca in državljanke, da država varuje njegove in njene pravice in temeljne svoboščine, in ker pravice in temeljne svoboščine ne morejo biti zagotovljene molče ali zgolj implicitno, se zlasti ne, če se navezujejo na nekaj, kar je kakor homoseksualnost podvrženo večstoletnim predsodkom in večstoletnemu zatiranju, je Roza klub oblikoval naslednje pobude, ki povzemajo prejšnje pobude sekcije Magnus:

A) Da se v slovenski ustavi med primere, za katere je diskriminacija izrecno prepovedana, vstavi tudi "spolno usmerjenost" tako da se 13. člen Delovnega osnutka ustave Republike Slovenije v celoti glasi: "Vsi ljudje imajo enake pravice ne glede na narodnost, raso, spol, spolno usmerjenost, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj ali katerokoli drugo osebno okoliščino. Vsi so pred zakonom enaki."

B) Da se Republika Slovenija ne vključi v nobeno tvorbo in ne pridruži nobeni skupnosti, ki preganja ljudi zaradi njihove spolne usmerjenosti.

C) Da se, kjer zakon obravnava družinska in partnerska razmerja in razmerja, ki se navezujejo nanje, homoseksualni in heteroseksualni primeri obravnavajo enakopravno.

D) Da se v državnih (nacionalnih) informativnih, edukativnih, kulturnih in znanstvenih programih odmeri ustrezen prostor za obravnavanje homoseksualnosti in za problematiko, ki zadeva homoseksualne državljane in državljanke.

Za konkretizacijo teh in oblikovanje in realizacijo drugih pobud s ciljem normalnega sožitja ljudi, ne glede na njihovo spolno usmerjenost, Roza klub predlaga vladi RS ustanovitev centra, ki se bo v skladu s tradicijo imenoval "Roza center", politične stranke pa Roza klub naproša, da podprejo te pobude v skupščini RS.

Bilten Roza kluba 4x (julij, september, oktober, november)

11.-14.oktober

Sodelovanje na konferenci nevladnih aids organizacij **EUROCASO** na Dunaju

8.november

Začetek oddaje Roza val, Val 202, Radio Slovenija (do junija 1991)

Roza disko: (po avgustovskem premoru) koncert Anje Rupel, modne revije, moški striptiz, transvestitski show

Založba ŠKUC - zbirka LAMBDA: Modra svetloba - homoerotična ljubezen v slovenski literaturi

3.-7.december

DNEVI GAY FILMA: retrospektiva Rosa von Praunhelm (Rdeča ljubezen, Mesto izgubljenih duš, Anita: ples greha, Dva pogleda na aids, Virus ne pozna morale, Molk=smrt, Ni perverzen homoseksualec), plakat, Cankarjev dom

December

REVOLVER 1 (revija za kulturna in politična vprašanja) - revija s homoerotičnim nabojem, plakat

1991

Roza disko: Svetlana Makarovič, Ana Monro, Katja Levstik, Rimska cesta, Vita Mavrič marec

Revolver 2, Deklaracija: **Pravica do drugačnosti**, ki jo podpišejo: Liberalno-demokratska stranka, Zeleni Slovenije, Socialdemokratska stranka, Socialdemokratska mladina, Stranka demokratične prenove, Socialistična stranka, Slovenska demokratična zveza, Ženske za politiko, Center za kulturo miru in nenasilja ter Roza klub

19.-21.april

Sodelovanje na konferenci gay in lezbičnih organizacij vzhodne in jugovzhodne Evrope v Pragi

maj - junij

Afera Revolver (ljubljska mestna vlada prepove financiranje kakršnihkoli dejavnosti Roza kluba iz mestnega proračuna), ki potihne z junijsko vojno v Sloveniji

4.-8.september

Prvi Pink tabor v Ankaranu

Revolver 3

1.-22.december

GO-GAY filmi (Dnevi gay in lezbičnega filma) v Cankarjevem domu in Roza disku (Mlada upornika soula, Vrt, Na straži, Želja, Novembermond, Er moretto, Nokturno, Zakon žele..)

Aids akcija - plakat Z mano je varneje, v sodelovanju s ŠOU

1992

Roza disko: Marquis de Sade teater, Jr.

Gone Wild, Wild Boyz, Amazonas, transvestitski showi

januar

Revolver 4

14.-28.januar

Foto razstava POGLED MOŠKEGA, galerija ŠKUC, Alen Kos, Boštjan Lisec, Gorazd Majaron, Marko Radovan, Mio Vesovič

januar-marec

Obratujeta privatna lokala, disko **Joy club** in restavracija **Flamingo**

22. maj

Tretja obletnica Roza diska + Rozavizija

junij

Sodelovanje na srečanju "pozitivnih" skupin pri Goetingenu

julij

Sodelovanje sekcije LL na srečanju **Lezbijke in Evropska skupnost**, Munchen

Revolver 5

26.-30.avgust

Drugi Pink tabor v Groznojnu

november

Homoseksualnost, kaj je to? - vzgojno-informativni projekt: zloženska, priloga v Revolverju, oglas v Anteni

december

Spolnost in aids - plakat Varno v meni, zloženska, oglas v Anteni in Mladini

Revolver 6

6.-13.december

8.dnevi gay in lezbičnega filma (video projekcije v Kapelici na Kersnikovi: Nighthawks, Swoon, Kamikaze Hearts, Mala Noche, Harvard II., Oranges... + okrogla miza filmskih kritikov o homoerotiki na platnu), plakat

31.december

Silvestrovanje v Kapelici

1993

Roza disko: The Aftertouch (koncert z Dunaja), predstava B.Brecht, plesni performance Fine Young Animals, nastopi: Amazonke, Elena, Salome, Mirč, duet Fine Young Animals, Alenka Vidrih s šansoni Edit Piaf, Rozavizija pod vodstvom Alenke Sivka, Go go boys z Dunaja, Senad, Nel, Tomaž in Alenka Pinterič (O joj, težko je biti skromen), video program, showi...

marec

Pandora 1, lezbični bilten

Revolver 7, plakat

april

začetek afere ob zloženci Spolnost in aids, odzivi za in proti so se v medijih pojavljali vse do sredine poletja

15.-18.april

sodelovanje na **7. ILGA regionalni konferenci** za vzhodno in jugovzhodno Evropo, Dunaj

17.-22.maj

3. ŠOU kulturni festival, Križanke, in okrogla miza Gay in lezbična kultura 20.5.

sodelovanje na konferenci **Migranti in aids**, Blossin, Nemčija

23.maj

četirta obletnica Roza diska + Rozavizija

10.junij

sodelovanje na **9. mednarodni konferenci o aidsu**, Berlin

nastopi in javna podpora ob privatni pobudi za legalizacijo **istospolnih partnerskih zvez**
Založba ŠKUC - zbirka Lambda: Michel Foucault, Zgodovina seksualnosti, 3. del: Skrb zase

Revolver 8

11.-17.julij

sodelovanje na **15.ILGA svetovni konferenci**, Barcelona

23.-29.avgust

3. Pink tabor in tabor **Body positive**, Bohinj september

uvedba članskih izkaznic

Revolver 9

zasedba vojašnice na Metelkovi in pridobitev prvih klubskih prostorov za Magnus, LL, Roza klub; poteka program in družabni večeri; proti koncu leta začne klub redno obratovati

oktober

Založba ŠKUC - zbirka Lambda: Ino Knabino: Ganimed in drugi, Ciril Bergles: Ifrikijski december

Revolver 10

Začne izhajati gay mesečnik **Kekec**

5.-12.december

9. dnevi gay in lezbičnega filma v Kinoteki in Kapelici (Wittgenstein, Pariz gori, Claire of the Moon, Divje noči, Za izgubljenega vojaka, Moj oče prihaja, The Living End, S Claudom doma...), plakat

27.-31.december

sodelovanje na **ILGA Evropski konferenci**, London

31.december

silvestrovanje na Metelkovi

1994

Roza disko: Marjana Deržaj, Bedlam Rowers, Lado Leskovar, Ditka Haberl, Helena Blagne, Lidija Kodrič, Salome, Elena, video program april

Revolver 11

sodelovanje na vzhodno-evropski konferenci **ILGA** v Palangi, Litva

27.maj

okrogla miza ob desetletnici gay in lezbičnega aktivizma (v Kapelici). Slavnostno prireditev na Ljubljanskem gradu je mesto Ljubljana preprečilo izid priložnostnih voščilnic

29.maj

5. obletnica Roza diska + festival Slovenska popevka (vodi Deja Mušič)

Pogled s scene

Pogovarjala se bova predvsem o sceni, ki si jo spoznaval, kakšna je bila in kakšna je zdaj. Ti si živel v Celju, potem pa si prišel v Ljubljano.

Vsa stvar se vedno začne na železniški postaji in v Celju je bilo tako, da sem naletel na zelo znano osebo - Mikija, ki je v Celju vpeljal ogromno ljudi oziroma fantov v gay life. Preko njega sem spoznal še več ljudi. Zbirali smo se na prostem, po zakotnih ulicah, parku... v glavnem je šlo za starejše od nas, kakih 10 ali 15 let, in na začetku sem imel občutek, da sem sam na svetu. Sčasoma smo se tisti, ki smo se poznali, tudi družili v večjem številu - na raznih zabavah ob rojstnih dnevih, praznikih. V Celju je tudi zelo poznan Ciril, ki smo ga klicali Cilka. Ima hišo v starem delu mesta in pri njem smo takrat naredili akcijo ter kletne prostore preuredili v nekakšen disko in priredili otvorno zabavo. Zbrali smo se tisti, ki smo se že poznali, in vsak je pripeljal še svoje prijatelje. Prišli so ljudje iz Maribora, Ljubljane, Zagreba, bilo nas je kakšnih 15 - 20. Cirilov prijatelj iz Holandije je priskrbel glasbo, ki se je tedaj pri nas še ni dalo slišati ali kupiti, in pa 8 mm filme. Takšni žuri so trajali nekaj časa, predvsem ob vikendih, prihajalo je veliko ljudi, s seboj smo prinesli hrano in pijačo. Ciril je dal na razpolago celo hišo, tako da se je v kleti plesalo, v pritličju jedlo in pilo ter v nadstropju počelo marsikaj. Na teh zabavah so se pojavljali vedno novi ljudje, in tako smo se spoznavali. Sčasoma je prišlo do razprtij, saj so prihajali tipi predvsem zaradi osebne koristi ali iz firbca, ne pa da bi kaj doprinesli k vsej stvari - kot je to še danes. V bistvu ni šlo za nobene probleme s sosedi in okolico, ali pa tega nismo vedeli. Predvsem notranji problemi so nato Cirila navedli, da je prenehal prirejati te zabave.

Potem pa sem prišel v Ljubljano. Tu sem nekatero že poznal, ker so prihajali v Celje, spoznal pa sem še nove ljudi. Zbirali smo se v kavarni Union, za štreko, na postaji, v restavraciji Jadran. Štreka je bila takrat dobesedno korzo, po katerem se je sprehajalo tudi po 40 ali 50 tipov na večer. To so bili zlati časi. Prihajali so še ljudje iz Trsta, Celovca, Zagreba, Beograda... V kavarni Union je bilo tudi do tri četrti gostov "naših". Prihajali smo vsak večer, prihajali so vedno novi ljudje, poleti tudi tujci, saj je bila kavarna omenjena v gay vodniku Spartacus. Med nami je bilo tudi dovolj znanih ljudi s televizije, z estrade, kar se nam je zdelo zelo fino. Danes neprimer se taki ljudje ne pojavljajo na sceni, morda iz večjega strahu pri ustvarjanju kariere. Prisotnost "zvezd" nam je veliko pomenila, ker smo videli, da so tudi oni "taki", da je veliko igralcev, pevcev, ljudi na televiziji, ki so prav taki kot mi. Tedaj so si ti očitno več upali, zdaj pa bi bil vsak rad skrit.

Leta 1984 se je scena začela organizirati, s festivali Magnus, z ustanovitvijo sekcije, s diskom v starem K4... Kako je vse to vplivalo?

Prav na začetku sem bil v vojski, hodil pa sem že v stari K4. Začetek je bil super. Diskoteka je bila odprta samo do polnoči, na-

Stari K4 v Ljubljani

prej pa smo morali sami poskrbeti za svoj žur. Navadno smo šli k nekemu gospodu z velikim stanovanjem in se tam zabavali do jutra. Pri njem nas je pristalo 10 do 15. Vedeti je treba, da so se v tistih časih lokali zapirali najkasneje opolnoči. V K4 je hodilo od 40 do 50 ljudi, bil je pa to dosti manjši prostor od današnjega diska (današnji bifejski del in prostor z mizami), dosti slabše urejen, po tleh je bil navaden beton. Ko smo plesali, se je prah kar dvigal in iz diska smo prihajali dobesedno zaprašeni, čeprav smo šli v disko vsi zelo urejeni. Ta gay disko je deloval ob sobotah, tako da smo naslednji dan lahko spali. V času obratovanja K4 se je odprl še Amerikanec, kjer je bil prav tako gay disko, tako da smo navadno iz K4 odšli v Amerikanca (današnji Marco Poio). Po ambientu nam je bil ta lokal zelo všeč, spodaj je bilo plesišče, v pritličju pa šank in separejčki, tako da so se lahko ustvarjale manjše družbe. Vse je bilo nekako bolj kulturno, tudi glasba je bila drugačna. V K4 se je vrtela bolj alter glasba, v Amerikanca pa bolj komercialna, ki nam je bolj odgovarjala. Zaradi pritiskov od zunaj (zlasti v krajevni skupnosti) se je potem zelo kmalu zaprl najprej K4, konec leta 1985 pa še Amerikanec.

Potem smo spet hodili v Union, za štreko, drugega pa ni bilo. No, v resnici je Union ves čas funkcioniral, ker je bilo dosti ljudi, ki si niso upali v stari K4. To je bil vseeno nekakšen alter disko, pred katerim so dostikrat stali punkerji, in seveda, marsikdo se jih je bal. Bil je tudi kakšni ekscesi, vendar to je štel v nočno življenje.

Ali je bila tedaj povezanost med mlajšimi in starejšimi gayi večja?

Mislil, da je bilo tako. Vsi smo se učili od starejših, pripovedovali so nam, kaj so vse doživeli, kako je v tujini, ker so dosti potovali in so veliko vedeli. Kljub razliki 20, 25 let smo se imenitno zabavali. Morda je k tej

sociali oziroma družabnosti pripomogel tudi prejšnji sistem, tiste težnje, da bi bili vsi enaki. Tudi tujci so se čudili, kako se dobro razumemo, kajti oni so prihajali z zahoda, kjer je vsak skrbel zase, gledal samo nase. Spraševali so nas, kako to, da smo tako prijateljski, da ni nobenih preprirov, nobene nevoščljivosti; vsa ta razlika se je naprimer videla že pri plačevanju pijače. Tedaj smo si mi še lahko privoščili, da je kdo plačal pijačo za celo omizje, oni pa so zelo gledali na to, da so plačali samo zase... Bolj skupaj smo držali in tudi razlike v letih niso prihajale do izraza. Obstajalo je neko spoštovanje. To, da smo imeli kar dve stvari, dva diska, potem pa vse takorekoč naenkrat izgubili, je gotovo vplivalo na nas. Sicer smo tedaj hodili tudi v Zagreb, kjer je bila scena močnejša kot v Ljubljani, čeprav ni bila organizirana. Nekateri pa smo šli tudi dlje, recimo do Münchna v diskoteko New York, kajti bliže ni bilo nobenih lokalov. V Ljubljani sami večjih domačih zabav ni bilo, poleti smo se mogoče zbirali v večjem številu na Savi, imeli piknike - ampak vse to je bilo višje ob Savi, naprej od Gameljna.

Če zdaj spustiva tiste večere pri Žagarju in poskus v Stari cerkvi, prideva do leta 1989, ko se je zopet odprl K4. Kako gledaš na ta novi K4? Nekateri trdijo, da je prav ta prostor "uničil" druga zbirališča? Kavarna Union ni bila več aktualna, pa tudi poskus z gostiščem Pod velbom niso bili preveč uspešni. Na nek način celo zbiranje v Mestni galeriji ni doživelo večjih razsežnosti.

Pod velbom je bilo zelo uspešno silvestrovanje leta 1988/89, prav tedaj, ko je bilo drugo gay silvestrovanje v Galeriji Škuc in novi K4 še ni obratoval. Za tiste čase je bilo to zelo na nivoju, z večerjo, glasbo, toaleta... Opolnoči smo se preselili še na silvestrovanje v Galerijo Škuc.

Novi K4 je bistveno boljše izgledal od starega, bil je večji in prišlo je dosti več ljudi. Pri-

hajali so iz cele Slovenije, kajti to je bilo spet po dolgem času neko uradno zbirališče, ki je bilo tudi dovolj reklamirano. Obiskovalce so privabljali tudi gay porniči, ki so bili tam prikazovani. Marsikdo je prišel tudi zaradi strežnega osebja, ki je bilo dosti zanimivo. Posebej nas je zanimal Milko, ali je naš ali ni. Takrat je bilo gotovo veliko bolj kot zdaj. Odnos šanka do gostov je zdaj slabši.

Zdi se mi, da je bilo v začetku še dosti ljudi nad 30 let, zdaj pa so obiskovalci pretežno dosti mlajši. Kam so izginili vsi tisti "starejši"?

Človek se z leti malo umiri ali pa naveliča, začne drugače živeti, razmišljati. Nekateri se počutijo enostavno presteri za K4. Čutijo se odrinjene, plešejo ne, da bi kaj uštrikali, je kaj malo možnosti.

Mislím, da se zbirajo po svojih domovih,

Flamingo je imel napačen pristop že na začetku, kajti odpreti gay restavracijo v Ljubljani je čista bedarija. Mogoče tudi čas ni bil ugoden zaradi ekonomske krize (pomladi 1992). Tudi lokacija ni bila primerna - sredi stanovanjskih blokov. Gotovo pa so bili razlogi za propad Flaminga tudi v prevelikih apetitih lastnikov. Bilo je tudi nekaj izgredov, Joy club je bil meni še najbolj všeč, bolj kot K4. Bil je zelo zračen, v njem se nisi počutil utesnjenega. Tudi tu je bila lokacija dosti slaba, sredi Tivolija in v bližini lokala Koala, v katerem se je zbiralo dosti

N e s l o -

jev. O gayih nimam nič drugačnega mnenja kot o ostalih ljudeh. Med njimi se dogajajo povsem enake stvari kot v heteroseksualnem svetu, prepirčki, ljudje pridejo skupaj, grede narazen... Mogoče vsak misli, da bi morali že zaradi tega, ker smo drugačni, bolj držati skupaj. Vendar si ne znam predstavljati, kakšna skupnost bi to bila, verjetno preveč monotona. Meni bi se zdelo neumno, da bi imeli neko svoje področje v Ljubljani, v katerem bi imeli same gaye. Najbolj zanimivo mi je prav opazovanje in odkrivanje drugih gayev, nekakšno zapeljevanje. Če pa vem, da so nekje sami gayi, mi to ni tako zanimivo.

Kaj pa misliš o mladi generaciji na sceni, ali je kaj drugačna od tvoje?

Niti ne. Oni so mogoče pod večjim pritiskom okolja, nekega hitrejšega tempa življenja. Mi smo šli naprej bolj počasi, danes pa je mladi na soočena s skrbjo za lastno prihodnost, večjo vlogo ima denar, materialne koristi, kariera. Recimo včasih tudi ni bilo prostitucije, danes pa je to že čisto normalna stvar. Imajo pa mladi dosti več možnosti: K4, ostale prireditve, pojavljanje v medijih, več filmov itd. Zdaj vsi začenjamo živeti nekako bolj kot zahodnjaki, bolj egoistično, za sebe, in to se pozna zlasti na mladih.

Kako je na tebe osebno vplival pojav aidsa?

Moja prva izkušnja z aidsom je bila nekoč, ko smo sedeli v nekem klubu v Gradcu in je bil z nami tudi nek pozitiven. Ko so nam domačini to povadali, je bil naš prvi občutek zelo obupen, blazen strah. Takrat bi najraje kar vstal in odšel. Danes mi ni noben problem biti v stiku s seropozitivnimi. Kar se tiče varnega seksa, se uporabljajo kondomi. Tako tudi mladi seksajo s kondomi - a kljub temu, da vedo dovolj, nekateri še mislijo, da jim aids ne more priti do živnega. Mislím, da mlajši gledajo na te stvari premalo resno. So pa tudi stvari, ki marsikomu niso jasne, recimo če si aktiven pri seksu z nekom, ki je pozitiven. Veliko jih napačno misli, da se ne moreš okužiti, ker ti odda sperm. Če bi jaz vedel za nekoga, da je pozitiven, z njim ne bi seksual, enostavno zato, ker se ne bi mogel sprostiti, pa tudi zdi se mi, da mi tega ni treba.

Kako pa je bilo tedaj, ko se je aids pojavil?

Temí smo sproti sledili, pokupili vse časopise in spremljali vse novice. Za nas je bil to vseeno nek šok, pri marsikomu se je seksualno življenje avtomatsko spremenilo, nehali je hoditi za štreko, ali pa dosti redkeje. Zanimivo je, da se aidsa bojijo predvsem starejši gayi. Sicer pa so mlajši o problematiki dovolj obveščeni, prisotna je tudi v vsakdanjih in intimnih pogovorih, le včasih so premalo resni.

B. M.

hodijo na izlete, kartajo, ali pa potujejo po svetu, mogoče še z drugimi interesi, ne pa samo zato, da bi gledali fante. Družijo se v istih zasedbah kot pred 10 ali 15 leti.

Kaj pa to, da je na drugih mestih, kjer so se včasih zbirali, dosti manj ljudi?

Mislím, da ni razlog manjšega števila recimo v parku v tem, da se lahko najdejo ali srečajo v nedeljskem disku. Gotovo so vplivali tudi razni izgredi, pretepi, večja prisotnost policije... skratka strah. Recimo na parkirišču v Tivoliju, ki je postalo bolj aktualno, se ti lahko vsak dan zgodi, da te legitimira policija, kar se prej ni dogajalo. No, veliko se jih je izza štreke preselilo v avtomobile na parkirišče, kar je dosti bolj praktično, ker po potrebi lahko hitreje zbežiš, pa tudi prostor za štreko je zdaj drugačen, bolj osvetljen, manj je grmovja... Blazno se pozna tudi to, da ne prihajajo več ljudje iz ostalih delov bivše Jugoslavije.

Kaj pa misliš še o drugih poskusih oblikovanja scene, o Flamingu, Joy clubu in Metelkovi?

vencev, ki so radi delali izgrede. Verjetno so se tudi počutili prizadeti, ker smo jih izrinili iz Joy cluba. Tudi vstopnina in pijača v tem klubu ni bila poceni. Gotovo pa so obstajali še notranji razlogi za ukinitve te gay diskoteke. V tistih mesecih je bilo tako, da so obratovali kar trije lokali: Flamingo, Joy club in še nedeljski K4, kar je bilo verjetno preveč za Ljubljano.

Metelkova je problematična zaradi ambienta - da je to podn. Na začetku smo se zajevali, da gremo na Metelkovo čez Sarajevo - se pravi čez tisti prvi porušeni del. Vedno je tako, da se zmeče skupaj neke alter skupine, kjer pristanemo tudi mi, in verjetno je tudi to narobe, ker obstajajo tam skupine, ki še danes pretepajo gaye.

All misliš, da bi se moral odpreti kak lokal v centru Ljubljane?

Verjetno se stvari ne bodo spremenile, dokler ne bo odprt nek privaten lokal, dokler se ne bo našel nek privatnik, ki bo vložil veliko kapitala v svoj lokal in ki se bo pripravil tudi žrtvovati za svoj biznis, za gay life. Do tedaj pa bo tako kot je - temu bi rekel životarjenje. Doslej se ni še nihče pojavil, iz strahu pred okoljem, v katerem živimo: gre za dejanska šikaniranja, pa tudi za paranojo.

Kako se pa ti osebno počutiš na gay sceni?

Zaenkrat še dobro, imam svoj krog prijatel-

Sedem let skomin (pogovor z Natašo in Suzano)

Kaj mislita, kdaj se je pri nas začela lezbična scena oziroma kdaj se lezbična scena kjerkoli sploh začne?

N: Leta 1987 se mi je zdelo, da lezbična scena ni, danes pa se mi zdi, da je že bila v nekakšnih zametkih, samo da takrat tega nismo vedeli, kajti prve lezbijke, ki so se izpostavile, so se pojavile že prej, v Magnusu. Tisto so bili zametki neke scene, sama lezbična scena pa se je dejansko začela leta 1987, ko smo v Mladini objavile prilogo Ljubimo ženske in se odločile, da bomo začele organizirano delovati.

Ti si prišla v Ljubljano v začetku osemdesetih, ali si do leta 1987 spoznala kakšne lezbijke?

N: Sama sem zelo pozno odkrila svojo identiteto in ko sem jo, sem pravzaprav že začela delati na sceni. In to ravno zato, ker nisem poznala nobenih lezbijk. Videla sem, da smo izolirane, in zato se mi je zdelo, da se je potrebno organizirati. Razmišljala sem, da bi bilo prav, da bi kaj obstajalo tudi za nas in bi se tako lahko informirale, sestajale...

Magnus festivalov, ki so bili pred tem, torej sploh nisi spremljala?

N: Ne, pozornost mi je zbudil šele festival leta 1987, ko je bil prepovedan oziroma odpovedan. Ravno v tistem času sem v bistvu odkrivala svojo identiteto in od tedaj sem bolj spremljala te dogodke.

S: Jaz sem že bila na drugem in tretjem festivalu, hodili pa smo tudi v Amerikanco.

Kako si sploh prišla do tega, da si šla na festival, v disko, ali si že poznala lezbijke ali gaye? Kje si jih spoznala, ali je že obstajala neka scena?

S: V bistvu sem se začela šele v Amerikancu zavedati, da obstaja neka gay scena, in slišala sem, da so v njej tudi lezbijke, vendar so bile zelo skrite. Na vsa ta mesta sem hodila pravzaprav s svojimi straight prijatelji, ki pa so bili zelo odprti.

Alli je bilo to povezano z alter sceno, ki je bila tedaj recimo zelo povezana in prepletena z gayi in ki je hodila na te prireditve?

S: Meni se ni nikoli zdelo, da je alter scena tako prepletena z gay gibanjem. V njej je bilo ravno toliko predsodkov. Ti ljudje, s katerimi sem se družila, so bili enostavno bolj odprti.

Zakaj pa so oni hedlji v Amerikanco?

S: Eden izmed teh mojih prijateljev je bil gay. Druge pa so zanimale različne stvari, torej tudi ta.

Kaj so ti osebno pomenili ti festivali?

S: Najbolj se spominjam drugega festivala, tistega, ki je bil v polovici namenjen ženskam. Mene so te stvari že prej zanimale in v sebi sem slutila, da sem drugačna, vendar tega nisem imela s kom deliti, pa ne iz strahu. Brala sem knjige, gledala filme, tadaj pa se je o tem prvič javno govorilo. Prišli so ljudje iz tujine, ki so bili deklarirani homoseksualci, videla sem, da obstaja neka kultura, da ima to gibanje že zgodovino, da izhajajo časopisi...

Ali si se tedaj tudi srečala z lezbijkami?

S: V bistvu ne, spoznala pa sem dve ženski iz feministične sekcije Lilit. V Amerikancu so

sicer bili večeri, ko je bil prost vstop za ženske, ampak ne bi rekla, da se je tam zasnivala kaka lezbična scena. Ko je bil ustanovljen Lilit, je bil prvi ženski ples v Ljubljani in na plakatih je pisalo, da je za vse ženske, take in drugačne, in rekla sem si, mogoče bo pa zanimivo. Ples je bil v K4 in tudi potem so bili večeri v K4, ki so bili samo za ženske. Prvi trije so bili dosti zanimivi, prišlo je veliko žensk, ampak še vedno nisem opazila nobenih lezbijk.

Kako pa sploh opaziš lezbijke?

S: Scena v Lilitu je imela nekako previdno vzdušje in potem je začela scena usihati in na koncu je bilo samo še 50, 60 žensk. Šele ko je bil krog manjši, smo se začele spoznavati. Tedaj so se začele ustanovljati razne podskupine v okviru Lilita in med njimi je bila tudi lezbična in v tej sem bila. Ta skupina se je sestala enkrat in od sedmih so štiri izjavile, da niso lezbijke. Že na naslednjem sestanku smo bile samo še tri. Hotele smo narediti bilten, pa iz tega ni bilo nič. Še me smo se porazgubile in iz vsega ni bilo nič. Leta 1986 sem odšla na lezbično konferenco v Ženevo, kar je bilo zame povsem novo doživetje. Ko sem prišla nazaj, sem ves čas razmišljala o tem, da bi začeli tudi tu delati. Našle smo se tedaj, ko smo začele delati prilogo za Mladino.

Zakaj se ti je zdelo, da je treba kaj narediti?

S: Gay scena se je že razvijala, lezbična pa se ni, in o tem vprašanju sploh ni bilo nobenih informacij. Vsiljevala se mi je primerjava s tujino in vedela sem, da so tudi tam enkrat morali začeti.

Ali misliš, da se začne ustvarjati sceno zato, da bi se ljudje spoznali, našli?

S: Ja, pa tudi da najdejo sebe.

N: Ker sem svojo identiteto odkrila zelo pozno, sem imela pri tem tudi velike težave, nekaj časa sem bila celo zelo homofobična. Ko sem se zaljubila v žensko, sem pomislila tudi na to, da morda v Lilitu obstajajo lezbijke. Zato sem tam hotela ugotoviti, ali je bila moja zaljubljenost nekaj slučajnega ali ne. V Lilitu se mi je sicer zdelo, da je nekaj lezbijk, vendar se o tem ni govorilo. Šele čez nekaj mesecev smo se teh vprašanj dotaknile, a zelo po ovinkih. Z gayi smo šli na Nizozemsko, na neko srečanje, in šele tam sem se srečala s pravo lezbično sceno. Tisto srečanje, vsi dogodki, nekaj tisoč gayev in lezbijk, vse to je močno vplivalo name in mi nekako utrdilo zavest o sebi. Kar sem iskala, sem našla pravzaprav tam. Ob povratku smo se ustavili v Koelnu, kjer je bila ILGA konferenca, in tedaj smo se odločile in v ILGA včlanile Lilit. Ko sem

prišla nazaj, sem bila prepričana, da moramo nekaj storiti. Tedaj je bila v zraku ta priloga in čutila sem dolžnost, da sodelujem, da enostavno prenesem vse to, kar sem videla, tudi drugim ženskam.

In iz te skupine šestih žensk, ki ste delale prilogo, je potem nastala lezbična sekcija?

N: Okoli konkretnih projektov se navadno ljudje združijo in imajo tudi motiv, da delajo naprej. Takrat se je rodila ideja, da bi kot skupina naredile še kaj, recimo bilten. Najprej smo bile v okviru Lilita, potem pa smo se osamosvojile v samostojno sekcijo LL.

S: Največ smo imele zunanjih članic, ki smo jih dobile, ko smo v različnih slovenskih medijih objavljale svoj naslov. Zdej jih je blizu 100. Oglašalo se je precej žensk, pravih aktivistk pa je bilo malo, mogoče pet, šest. Samo to jedro se je kar naprej spreminjalo in je bilo odvisno od samih projektov.

V tovrstnih skupinah rado prihaja do trenj, ali pa do simpatij?

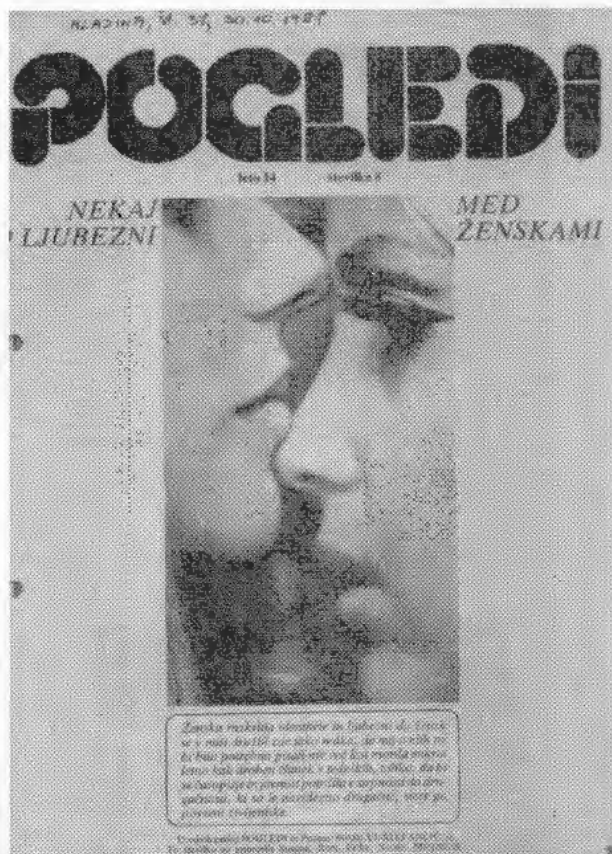
N: Zelo kmalu po ustanovitvi je prišlo ogromno žensk, tudi do 20, in to iz cele Slovenije. Me, ki smo pogonale skupino, smo bile mogoče še naivne in smo mislile, da se bodo vse aktivirale. Kot ponavadi se je pokazalo, da so prišle z različnimi motivi, zlasti pa, da bi si našle partnerico. Zato je tudi prihajalo do osipa. Kakih velikih trenj pa med nami pravzaprav ni bilo.

Česa ste se pravzaprav lotile?

S: Tu je bil bilten, se pravi dve številki Lesbosina, teden lezbičnega filma v Galeriji Škuc 1988, literarni večer, par predavanj, mednarodni kamp na Rabu, par plesnih večerov za ženske...

Kakšen je bil obisk in interes lezbijk?

S: Obisk je bil še kar, ves čas pa sem imela občutek, da rabijo veliko časa, veliko kontinuiranih dogodkov, da bi se na njih

navadile. Pri nas pa takih stalnih stvari tedaj ni bilo.

Kaj pa mediji?

S: Mediji so bili zelo zainteresirani. Navadno so objavljali vse naše informacije, ki smo jih pripravili. Dale smo precej intervjujev, ne samo za slovenske, ampak tudi za ostale jugoslovanske medije. Poročanje samo pa je bilo dokaj različno.

N: Za medije je bil naš pojav verjetno velik boom in so bili resnično zelo zainteresirani. Večinoma so bili dokaj naklonjeni, poročali so pozitivno ali vsaj objektivno. Bile pa so tudi izjeme, recimo članek v Telexu Jaz sem za konkretno in pa pisanje Miroslava Slane.

Iz česa se je ta dejavnost financirala?

N: Tedaj je na Škucu obstajal še sklad za družbena gibanja, enkratno pomoč pa smo dobile iz tujine (z Nizozemske). Ta mednarodna podpora ni bila presenetljiva, saj smo bile tedaj prva artikulirana lezbična skupina v Vzhodni Evropi. Sicer pa so bili naši projekti dokaj skromni.

Če sledimo zgodovini, je nato nastopilo obdobje večjega pa tudi pomešanega sodelovanja z gayi. Ali je to vplivalo na sekcijo?

S: V resnici je že prej aktivnost sekcije začela pojenjati. Nekaj gayev je po zatišju Magnusa pokazalo interes, da bi zopet začeli delovati in tako smo se nekako skupaj lotili oživljanja scene.

N: Pravzaprav so začeli gayi enostavno hoditi na naše sestanke (smeh). Tedaj je prišlo do nekkih konfliktov, predvsem je izkazalo, da je bilo mnogo žensk, ki so prihajale zgolj zaradi druženja. Tiste pa, ki smo hotele delati, smo se dobro ujele z gayi, ki so imeli podobne interese. Nekatere ženske so se tako ločile od te mešane skupine in na nek način je tedaj prišlo do rahlega razsutja skupine LL. Da bi še kaj rešile, smo imele potem spet ločene sestanke. Kljub vsemu je kar naprej prihajalo do nekakšnih faz mirovanja. Skušale smo organizirati tudi evropsko konferenco ILIS, pa jo potem v zadnjem trenutku odpovedale zaradi pomanjkanja žensk, ki bi pomagale pri organizaciji in izpeljavi. Takrat sva se prav iz tega razloga začasno umaknili iz sekcije, v nekakšnem razočaranju nad ostalimi članicami. Sekcija se je sicer še naprej sestajala, pa tudi to je počasi usahnilo. Kasneje sva skušali zopet obuditi delo sekcije, predvsem z mladimi članicami (že v času obstoja Roza kluba), do prave oživitve pa je prišlo šele decembra 1992. Dolgotrajno zatišje je verjetno sprovciralo vse te lezbijke, ki so večinoma že prej spremljale dogajanje, da so zdaj tudi stopile na sceno oziroma se aktivirale. Spet se je pojavil večji entuziazem, porajale so se številne ideje, načrti za nov bilten...

Ali zdaj obstaja lezbična scena?

S: Če obstaja, obstaja še vedno v nekem omejenem smislu. Delno obstaja v okviru Roza diska in pa na sestankih na Metelkovi, kakšnih izletih. Toda ta scena obstaja samo, če se jo nekako sklīča. Ne vem, če bi temu rekla scena, mislim, da ne bi.

N: To še vedno ni tista scena, kakršna je na zahodu. Je pa vsaj to, da se je začelo nekaj dogajati tudi v drugih mestih in da se je premaknilo na Primorskem in deloma v Mariboru. Sicer pa nas čaka še dolga pot, pre-

den bomo lahko temu rekli scena.

S: Jaz si ne morem pomagati in vedno vidim pred očmi tisto, kar je na zahodu. Nekako razumem, da je to šele začetek poti, ampak včasih mi gre že vse na živce. Mislim si, zakaj smo tu vsi tako zatumbani... Gotovo rabim več kot je zdaj, sigurno.

Ampak zakaj se stvari hitreje ne premikajo?

S: Celotna gay scena se je začela šele pred desetimi leti in lezbična organiziranost se ponavadi, ni pa nujno, začne kasneje. Pri nas sploh ni tradicije teh civilnih gibanj, podobno je v vsej Vzhodni Evropi, še zlasti za lezbijke.

Praviln zunanjih ovir takorekoč ni?

S: Saj ne gre za zunanje ovire, gre za družbeno situacijo, ki je prepletena. Ne bi tako ločevala zunanje in notranje, to se prepleta. Ni vseeno kje živiš, to ni samo stvar poguma.

N: Mislim da se je pristop v zadnjih letih spremenil, tudi na zahodu gre za ljudi, ki se gredo zabavati. Mi smo ravno v neki paradoksalni situaciji. Komaj smo začeli gibanje, že se nam je zgodilo marsikaj, kar se dogaja na zahodu. Tu so kar eni preskokili desetletij, oni imajo petdeset let tradicije za sabo, mi pa šele deset. Osemdeseta so bila res čas prebujanja civilne družbe, tudi sama družbena situacija je bila povsem drugačna, šlo je na nek način za osvobajanje posameznika. Potem pa so se stvari v družbi kar naenkrat spremenile in obrnile, kar čutimo tudi na sceni. Tako prihaja v zadnjem času ogromno novih ljudi v disko, predvsem mladih, ki pa očitno ne kažejo interesa, da bi kaj delali. Enostavno pridejo tja, kjer je že neka formirana scena, ne briga jih, kdo za tem stoji, da so ljudje, ki morajo vložiti dosti entuziazma v to, da stvari sploh živijo. Oni pridejo, se zabavajo in to jim očitno zadošča.

Saj verjetno klientela, če grdo rečem, in aktivizem drug drugega pogojujeta? Problem je v tem, da te klientele ali potrošnikov ni veliko, v vseh teh letih se število ni bistveno povečalo.

N: Sama bolj opazujem ženski del scene in vidim, da jih je vedno več, ne vem pa, če bodo te ženske kdaj poskušale soustvarjati sceno tudi na drugačen način, kot samo s svojo prisotnostjo. Skupina LL se krepi, se je stabilizirala, to je nekaj pozitivnega. Mislim, da je zelo pomembno, da obstaja publikacija kot je Revolver in bilten Pandora, da so to mediji, preko katerih prihajajo novi ljudje.

Pognali sta in poganjata še veliko stvari, kaj bi še radi naredili?

S: Navadno ne vem o tem kaj dosti povedati, ker čutim, da sem preutrujena. V načrtu je antologija lezbičnega gibanja v Sloveniji. Mogoče zdaj razmišljam bolj pragmatično. Veliko mi je do tega, da ostanejo stvari, ki so, da se nadaljujejo, da vztrajamo pri Pandori, Revolverju, dnevih filma... Glede novih stvari pa... bi bilo dobro, da pridejo še druge.

N: Rada bi, da Monokel na Metelkovi zaživi kot nek lezbični klubski prostor, da bi ga lezbijke začutile res kot svoj prostor, in da se tisti projekti, ki so že zasnovani, tudi uresničijo: recimo dokumentarec o lezbijkah, športna udejstvovanja, rekreacija, ki je bila

že lani, pa je letos malo zamrla. Želim si, da bi prišle nove lezbijke, s konstruktivnimi idejami, ki bi jih skupaj uresničile. Sama pa vztrajam, da se te obstoječe stvari obdržijo, in to na nekem nivoju, ne pa da bi bile same sebi namen.

Torej še imaš voljo biti aktivistka?

N: To je verjetno večna dilema. Po eni strani si želim oditi, po drugi strani pa ko si enkrat na sceni, si nekako ujet... ne znam si predstavljati, da bi nehala delati, čeprav sem blazno utrujena. Zato recimo nekaj časa minimalno delam, to je odvisno tudi od drugih žensk, če one prinesejo nek dober pristop in energijo, tudi jaz dobim več volje, drugače pa delam te utečene stvari, brez katerih več ne morem.

S: Mislim, da se ne moreš kar tako umakniti v zasebno življenje. Vedno imaš tudi neko zunanje, družabno življenje, in pri meni je pač to povezano z gay in lezbično sceno oziroma z aktivizmom. Hočem imeti nek aktiven pristop, mislim, da bom vedno na nek način aktivistka, mogoče v manjši meri in mogoče ne na ta način kot zdaj. Vse raje pišem o stvareh, organizacijske zadeve pa me izčrpavajo.

Ti ni še nihče rekel, da si poklicna lezbijka?

S: Ne vem, mogoče, ja, to je nevarnost!

N: Sama si ne znam odgovoriti, zakaj sem sploh začela z aktivizmom. Če bi to vedela, bi si znala tudi odgovoriti, zakaj vse to še vedno počnem, čeprav sem utrujena.

S: Mislim, da eni ljudje vedno nekaj delamo, mogoče neko humanitarno dejavnost - če ne bi to, bi pa mogoče kaj drugega, recimo okolje... Vedno bi nekaj takega počela, neka želja spreminjati svet.

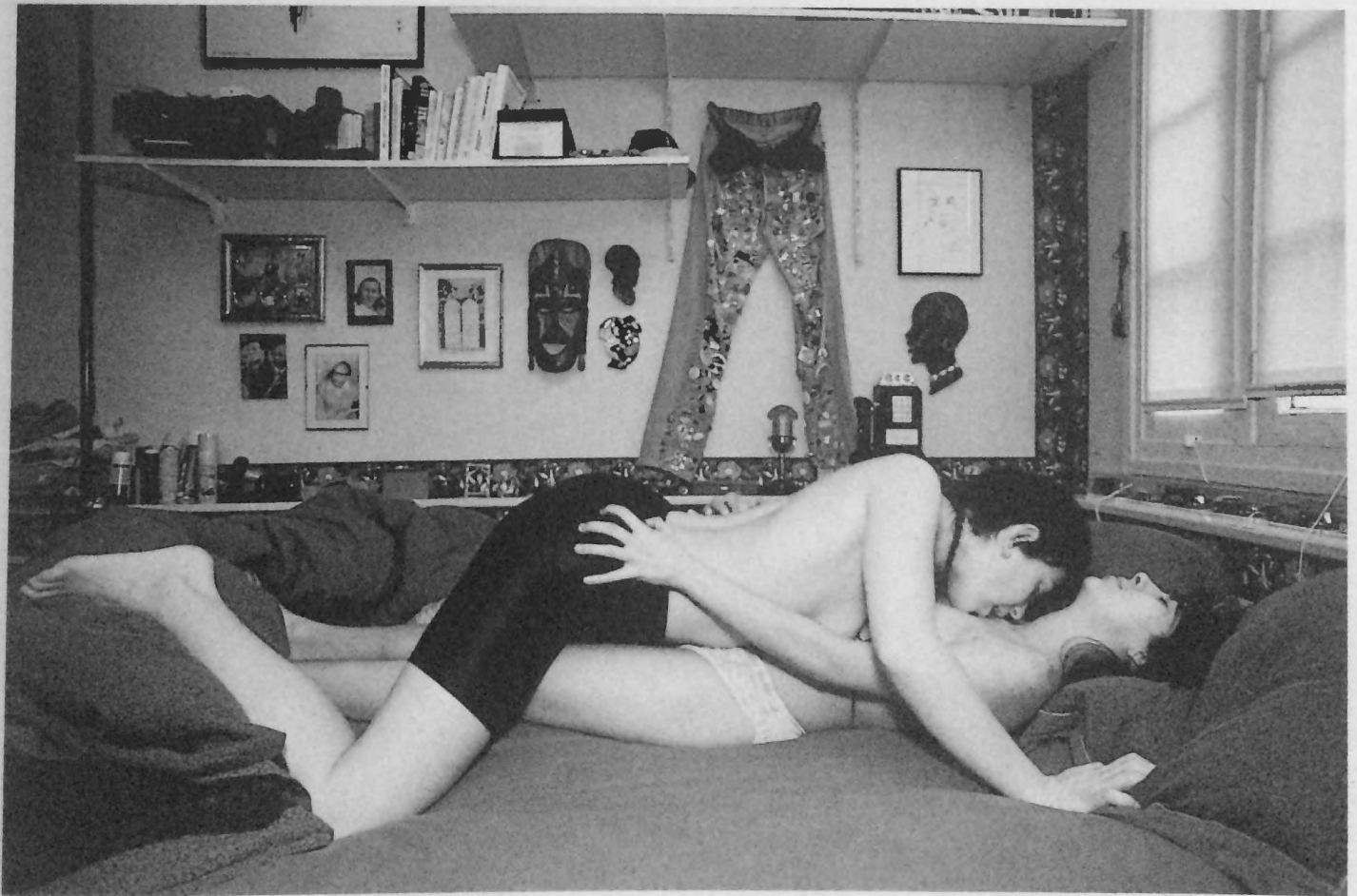
V vsem tem času sta srečali dosti lezbijk. Kakšno je važno mnenje o lezbijkah?

S: Lahko rečem, da sem pri sebi ugotovila, da sem do lezbijk dosti bolj tolerantna kot do drugih žensk. Včasih ko bolje spoznam kakšne lezbijke, pomislim, da če bi se srečale drugje, ali pa da bi bile hetero, se sigurno ne bi družila z njimi, mogoče se ne bi niti pogovarjale. Tako pa sem dosti bolj tolerantna. Moje mnenje o lezbijkah se spreminja, včasih sem razočarana, pravzaprav sem bila razočarana, mogoče sem preveč pričakovala. Med njimi imam nekaj zelo dobrih prijateljic, ostale pa so znanke.

N: Tiste, s katerimi sem v tesnejšem stiku, vidim drugače. Nekoč sem preveč idealizirala lezbijke in tako sem po svoje zelo razočarana nad njimi, pri nas. Nimajo zadosti zavesti, niso osveščene, kar se odraža na sceni. Nekoč sem verjela, da moški gledajo ženske kot objekt svoje želje, ne kot subjekt, zdaj pa sem prišla do spoznanja, da marsikatera lezbijka prav tako gleda na drugo lezbijko kot na objekt svoje seksualne želje. Ne vem, ali je to posledica neke neosveščenosti ali pa nezadostnega medsebojnega spoštovanja, in to me preprosto boli. Zdi se mi, da imajo lezbijke na sceni pač svoje prijateljice, kar funkcionira, do ostalih pa se obnašajo na dva načina: ali jih vidijo kot objekt svoje želje ali pa se počutijo ogrožene od drugih.

S: Najhuje pa je to, da je še vedno premalo objektov!

B. M.

Romunski pekel

Nič novega v Ceausescujevi deželi

Mirel Ciprian Cucu in Milorad Mutascu kot primer

Novembra 1992 je sedemnajstletni dijak Mirel Ciprian Cucu, živeč v manjšem romunskem mestu Sinnicolau Mare, blizu madžarske meje, objavil mali oglas v temišvarskem dnevniku *Publitem*. Odgovoril mu je dvaindvajsetletni Milorad (Marian) Mutascu iz Temišvare. Mutascu je kakšno leto vodil privatno detektivsko agencijo, potem pa je nameraval odpreti trgovino.

Mirel in Milorad sta se takoj zaljubila, njun odnos je trajal približno dva meseca. Najprej sta živela v Marianovem stanovanju, skupaj z njegovo materjo, in potem pri Mirelovi družini v Sinnicolau Mare. Vseskozi sta pred družinskimi člani prikivala narevo svojega odnosa. Kljub temu je Mirelova starejša sestra opazila, da je "nekaj narobe" in prijavila njun homoseksualni odnos lokalni policiji. 22. januarja 1993 ju je policija aretirala in odpeljala v Temišvaro.

Mutascu je bil obtožen po členu 200, drugi odstavek, ki govori tudi o spolnih odnosih z mladoletniki. Cucu pa je bil obtožen po členu 200, prvi odstavek, torej kot polnoletna oseba. Seveda ni šlo za nikakršno zaščito mladoletnika - oba so zaporniki pretepeali, čim so jim pazniki povedali, da sta homoseksualca. Oba sta bila večkrat spolno zlorabljena in prisiljena v spolne odnose z vodjami celic, ki so ju v zamejno ščitili pred drugimi zaporniki. Kasneje je Mutascu svoje izkušnje v zaporu takole komentiral: "Zapor naj bi ljudem preprečil homoseksualno obnašanje. Toda prav tam veliko ljudi postane homoseksualnih."

Policija in tožilci so primer razbohnali po celi Romuniji. Februarja je izšel članek v *Tim-polis*, policijskem tedniku, ki je do podrobnosti opisal primer Cucuja in Mutascuja. Tednik je objavil njuni fotografiji, imena in polne naslove. Čeprav še nista bila uradno obtožena, ju je članek že opisoval kot kriminalca. Krivdo je pripisoval predvsem mlajšemu Cucuju, "potencialni nevarnosti za družbo". Prav tako je moč prebrati, da je bil Mutascu aktiven in Cucu pasiven. Zdravniško poročilo ugotavlja, da gre za "tipičen primer homoseksualnosti". Na koncu novinar dodaja, da "AIDS trka na naša vrata, zato je klic S.O.S. nadvse nujen korak."

Nacionalni dnevnik *Tineretul liber* je v celoti povzel zgodbo po policijski reviji *Tim-polis*. Po branju tega članka so se predstavniki *International Gay and Lesbian Human Rights Commission* odpravili na poizvedovanje v Temišvaro.

Romunski *Helsinki* komite je najel pravnike, ki so zastopali obtožena. Še več kot to. Aprila lani je organizacija *Amnesty International* obtoženima podelila status oporečnika vesti. Pod pritiskom omenjenih organizacij je bil Cucu 22. aprila izpuščen iz preiskovalnega zapora. Mutasca so zadržali

še en mesec in ga premestili v temišvarski preiskovalni zapor, kjer so ga zaporniki večkrat pretepli in posilili. Ko je dobil nevarno kožno infekcijo, so ga 22. junija 1993 končno izpustili.

9. junija so oba obsodili. Mutascu je dobil kazen dve leti zapora, Cucu pa eno leto. Toda predvsem zaradi pritiska mednarodne skupnosti je bila obtožba preklicana.

Čeprav sta oba svobodna, je njuno življenje še naprej podobno peklu. Če bi bila še enkrat aretirana zaradi istega "prestopka", lahko preklicana obsodba takoj postane veljavna. Poleg grožnje pred ponovnim prestajanjem zaporne kazni se morata nenehno soočiti s krutimi posledicami publicitete, ki je je bil deležen njun primer. Mutascu je po izhodu iz zapora našel zaposlitev, vendar jo je zaradi nadlegovanja sodelavcev moral pustiti. Cucu se ni smel vrniti v srednjo šolo v Sinnicolau Mare, ker se ravnatelj šole strinja s policijo in tožilci, da sedaj osemnajstletni fant zaradi svojega nagnjenja ogroža družbo.

Romunska demokracija

Ceausescu je očitno nesmrten, njegov povampirjen duh še naprej živi v "demokratični" Romuniji na pragu 21. stoletja. Romunski zakon o homoseksualnosti je najbolj represiven v celi Evropi in eden najbolj nazadnjaških, skorajda srednjeveških v svetu. Člen 200, prvi odstavek romunskega kazenskega zakona kaznuje "spolne odnose med osebami istega spola" z enim do pet let zapora. Septembra 1993 je romunska vlada, pod nemajhnim vplivom mednarodnega pritiska, dala predlog za spremembo člena, ki naj bi odslej kaznoval homoseksualne odnose, ki "povzročajo javni škandal", z enim do pet let zapora.

Jezik tega ukrepa so kritizirali aktivisti za človekove pravice ter gay in lezbični aktivisti tako v Romuniji kot v svetu. Kljub temu je februarja 1993 romunski senat sprejel verzijo kazenskega zakona, ki je vključila vladni predlog za člen 200, peti odstavek: "*Zapeljevanje ali spodbujanje osebe k prakticanju dejanj, ki so opisana v prejšnjih odstavkih, in propaganda ali*

združenja ali kakršnokoli dejanje prozelitizma, storjeno s tem namenom, se kaznujejo z enim do pet let zapora."

Ta zakonski osnutek je sedaj pred zborom poslancev romunskega parlamenta.

Lezbijke in zakon

Romunija je edina dežela Evrope (in ena izmed redkih v svetu) z zakonodajo, usmerjeno proti sporazumni lezbični spolnosti. Zaenkrat omenjene mednarodne organizacije še nimajo zanesljivih podatkov o aretacijah lezbijk na osnovi spolne usmerjenosti.

V Romuniji je zelo malo gayev, ki bi se javno izrekli. Deklariranih lezbijk praktično ni. Ne gre le za zakon, ampak za strukturo močno moško orientirane in patriarhalne romunske družbe, zaradi česar bo razvoj lezbične vidnosti zelo počasen. Družbeni pritisk na ženske, ki se poročajo zelo mlade, je posledica ekonomskega pritiska - še posebej v sedanji gospodarski krizi - ki ženskam onemogoča neodvisno življenje. Zato je obstoj lezbične identitete ali skupnosti, ki bi lahko vzbudila pozornost policije, v najboljšem primeru redkost in v povojih.

Romunski tednik *Zig-Zag* je v decemberski številki (17.-23. dec. 1992) sicer poročal o aretaciji dvanajstih lezbijk, ki so jim sodili po členu 200, prvi odstavek. Imena in kraj dogodka niso bili navedeni. Organizacijam ni uspelo dobiti dodatnih informacij niti najti novinarja, ki je poročal o primeru. Ker sodi *Zig-Zag* v rumeni tisk, obstaja možnost, da je bila zgodba izmišljena.

IGLHRC

Poročilo o položaju homoseksualcev v Romuniji je pripravil Scott Long, Američan in gay aktivist, ki trenutno poučuje ameriško književnost na univerzi v Cluju (Transilvanija). Kot pripadnik organizacije *International Gay and Lesbian Human Rights Commission* (Mednarodna komisija za človekove pravice lezbijk in gayev) je tudi opazovalec uresničevanja (pravzaprav kršitve) omenjenih pravic v Romuniji. Poročilo *The Legal Situation of Gays and Lesbians in Romania* (Pravni položaj gayev in lezbijk v Romuniji), ki opisuje primere več kot dvajsetih gayev, obsojenih po členu 200, je bilo predstavljeno tudi na 8. ILGA konferenci za Vzhodno in Južnovzhodno Evropo, ki je potekala od 22. do 24. aprila letos v Litvi. Poročilo in druge informacije na naslovu: *ILGA Action Secretariat, c/o IGLHRC, 520 Castro Street, San Francisco, Ca 94114, USA; fax: +1 415/255 8662.*

Prevedla in pripravila S.T.

Oskar **NE** bo umrl

Ko sem v "predrevolverjevi" dobi sestavljal Bilten, sem enkrat vanj zapisal tudi znamenito izjavo režiserja **Joela Schumacherja**: "Vse bi bilo drugače, če bi namesto **Rocka Hudsona** za aidsom umrla **Doris Day**." Za tole (filmsko) razmišljanje pa me je pravzaprav vzpodbudil stavek iz (prevedenega) članka v drugem *Kekcu*: "V Hollywoodu gayi končno upravljajo velike studije, režirajo visokoproračunske filme in igrajo glavne vloge." Nič ne bom polemiziral, ker nisem strokovnjak. Sem laik in zato bom to "resnico" preprosto ovrgel in zapisal: V Hollywoodu so gayi vedno upravljali velike studije, režirali visokoproračunske filme in igrali glavne vloge. Res pa je, da niso nikoli snemali gay filmov, jih ne snemajo in jih tudi nikoli ne bodo. Stvar je preprosta: kar se pederček nauči, to peder zna. In v Hollywoodu se znajo predvsem skrivati in do onemoglosti pretvarjati. Homofobija med njimi samimi je tako globoko zakoreninjena, da zadobiva že prav pošasten obseg. Sprenevedanje obvladajo tako dobro, da se drugače niti obnašati ne zmorejo. In zato si projekt o **Harveyu Milku** podajajo iz rok v roke, **Gus Van Sant** se ne more prav odločiti, koliko ženskih likov naj strpa v svoj naslednji film, vsi pa se bojijo aidsa, na platnu bolj kot v resnici. Itd... Nič čudnega torej, da **Derek Jarman** Hollywooda ni maral. Ni bil namreč samo filmski režiser ali samo gay, bil je gay režiser. Kadarkoli je stal za kamero, si je sebe predstavljal kot borca za pravice homoseksualcev, šele na drugem mestu kot filmskega ustvarjalca. Iz enega samega motiva so nastajale tudi njegove umetnine: da bi vzpodbudil razpravo o zakonskih reformah in ponudil roko solidarnosti od družbe prisilno izoliranim ljudem. Kaj naj bi torej počel v Hollywoodu, kjer bi se počutil kot nikjer in kjer bi z nikomer govoril samo o ničemer. V filmu *Velikan* pravi bogato dekle **Liz Taylor** revnemu fantu **Jamesu Deanu**: "Denar ni vse". **Dean** jo premeri s svojim gay pandinimi očmi in ji odvme: "Če ga imaš, res ne." In prav v

teh besedah, se zdi, je iskati ključ do gay identitete. Identiteta je koncept neklih možnosti, ki povsem obvladujejo posamezno življenjsko izbiro, osebno ali družbeno. Ni prirojena, je pridobljena ali priučena, zelo intenzivno predvsem skozi romantične, dramatično mitične predstave. In v Ameriki se dominantne ali (pre)vladujoče kulturne predstave identificirajo prav s filmskimi zvezdami. Heroji in heroine z bogato zbirko dramatisiranih primerov, idealov, modelov in kalupov vlog določajo, kako naj ljudje živijo, kako ljubijo. Vendar vsi ti straight idoli, ki izstopajo iz moje celuloidne stratosfere, imitirajo le sami sebe in svoje obnašanje, homoseksualci pa pri tem treščimo na nepredirljiv zid tišine. Če še tako buljimo v čudovit svet na platnu, vidimo le, da preprosto ne obstajamo. In zato lahko ponovimo za Liziko in Jamesom: gay film ni vse, še posebej, če ga (n)imamo. Se pa da (ker vse sploh ni tako črno, ampak je črno še bolj) tudi skozi prerez ameriškega filma, napisati neko povsem novo zgodovino filmske umetnosti, ki bi govorila izključno o "gay" filmu. Saj smo gayi, nenazadnje, tako zelo prilagodljivi. Ker smo postavljeni v "out", se z zvijačo prikrademo "in". Filme znamo in zmoremo gledati tudi na samo nam lasten način. Najslabše, kar se nam lahko zgodi, je, da pri tem vidimo le odtujene karikature in tako postanemo ciničen ali kliničen opazovalec. In najboljše, da se z junaki filma preprosto identificiramo. Vsak film je namreč možno gledati tudi z gay očmi. Če dvornite, naj vam za primer posluži mogoče najbolj razpiti film *V vrtincu*: s Scarlett se lahko identificiramo, ker tudi mi ljubimo moške, z Rhettom, ker smo tudi mi moški, z Melanie, ker moramo biti tudi mi preudarno modri, z Ashleyem, ker tudi mi živimo z lažjo, s sužnji, ker imamo tudi mi svoje gospodarje in z Belle Watling - no je, samo zato, ker. A o zgodovini gay filma bomo govorili v prihodnji prilogi, tokrat nas zanima ta semo Oscar in *Philadelphia*, torej, najvišje in najpopularnejše priznanje, kar jih podeljuje

in prejema filmski svet, in film o aidsu, kar vse skupaj povezuje **Tom Hanks**, letošnji nagrajenec.

Čisto brez zgodovine tudi ne gre: leta 1927 je bila ustanovljena Academy of Motion Picture Arts and Sciences, ki je takoj dobila za nalogo tudi podeljevanje Academy Awards za, jasno, najboljša (ali najprimernejša) dela. Prve za leti 1927/28, ker so nagrade podeljevali za sezonske uspešnice od avgusta do julija, od leta 1934 pa vse do danes pa jih podeljujejo hitom koledarskega leta. Nagrade so se z leti spreminjale, pravzaprav dopolnjevale, kakor tudi sam sistem, ki je nominirance oziroma nagrajence izbiral. Pri prvi podelitvi so bili zmagovalci znani že tri mesece prej, nato sedem let po teden dni vnaprej, potem so ostali anonimni vse do same slavnostne razglasitve. Kipec je iz bronu, ki ga po površini krasi pozlata in ni vreden več kot kakih sto dolarjev. (Ima neprecenljivo vrednost, bi rekel tisti, ki na podelitvi izvisi.) Kako pa je kipec dobil rojstno ime, o tem krožita dve inčiči anekdote. Po prvi naj bi arhivarka Akademije, **Margaret Herrick**, ko ga je zagledala, vzkliknila: "Kaj, saj izgleda kot moj stric Oscar!", po drugi naj bi ga krstila **Bette Davis**, ker naj bi jo tako zelo spominjal na gladko rit njenega prvega soproga, **Harmona Oscarja Nelsona**. Sprehodimo se sedaj med nagrajenci in odkrivajmo gay teme. Že prvi dobitnik oskarja, film *Wings*, je eden zgodnejših mejnikov, ki je zakoličil žanr "buddy filma", kar je zgolj substitut ali pa kar oblika (če ne samo "ameriški izgovor") za gay film, ki žanr tako in tako biti ne more. Prijateljski par v vojni sta na ameriško pretresljiv način odigrala **Buddy Rogers** in **Richard Arlen** in ko eden ob obeh letalskih herojev umira, z ramo ob rami drugemu, ga preživele tolaži: "Ničesar ni na svetu, kar bi mi pomenilo več kot tvoje prijateljstvo." Prvega oskarja za žensko vlogo je prejela lezbijka, igralka **Janet Gaynor**, za tri vloge, med drugim tudi za film *Sunrise*, ki ga je le malo pred svojo tragično smrtjo posnel gay režiser **Friedrich W. Murnau**. Naslednje leto, 1928/29, je oskarja kot najboljši film prejel *The Broadway Melody*, v katerega je scenarist **Edmund Goulding** "vthotapil" lik kostumografa (tipičen pederski lik iz sicer tudi tipično pederskega miljeja gledališkega zakulisja), ki v dveh od treh svojih scen jasno nakaže cilj svojega seksualnega poženja. Preskočimo leto, ko je zmagovalec ostavnil, da ni *Na zahodu nič novega*, in se ustavimo ob letu 1930/31, ko je bil med nominiranci tudi film *The Front Page*. Rahločutni in pesniško navdahnjeni reporter **Bensinger** je tipični hollywoodski lik (prikritega) homoseksualca, sicer pa gay igralec **Edward Everett Horton** v vlogah tako in tako ni mogel nikoli iz svoje kože. Nominacijo si je tega leta, oskarja žal nikoli, prislužila **Marlene Dietrich** in sicer za film *Marocco*, v katerem si v moški "uniformi" lahko neovirano privoščiči, da poljubi tudi žensko. 1931/32: tokratni laureat je bil film *Grand Hotel*, ki ga je posnel gay režiser **Edmond Goulding**, ki pa sam oskarja nikoli ni dobil. Kakor tudi ne **Greta Garbo**, ki tokrat ni bila niti nominirana, bila pa je leto poprej za Anno Christie, kakor kasneje za *Camille* in *Ninotchko*. 1932/33: med nominiranci je bil film *Little Woman*, ki ga je posnel

gay režiser **George Cukor**, ki je bil nominiran kar štirikrat, preden mu je petič le uspelo osvojiti oskarja za režijo s filmom *My Fair Lady*. 1934: popolni zmagovalec tega leta je bil film *It Happened One Night*, kakor tudi glavna igralca v njem, **Clark Gable** in **Claudette Colbert**, verjetno najbolj prefinjeno zakamufilirani biseksualni filmski par. In tako dalje... da skrajšam, če ne mi bo kdo še (upravičeno) očital, da vidim okrog sebe same pedre. Ampak stvari so res zanimive, nenazadnje je bil z oskarjem nagrajen tudi *Midnight Cowboy*, ki ga lahko najdete med vodilnimi v vsaki gay filmski enciklopediji. Leta 1983 je bil kot Dorothy in Michael v filmu *Tootsie* nominiran **Dustin Hoffman**, **Julie Andrews** pa kot *Victor/Victoria*. Kot Victorijin gay prijatelj je bil nominiran **Robert Preston**, **John Lithgow** pa kot transseksualec v filmu *The World According to Garp*. Leta 1984 je bil kot *The Dresser* nominiran **Tom Courtenay**, kar pa je bila samo ena od treh nominacij za gay moško vlogo v tem letu. Prav tako je bilo tudi v kategoriji stranskih ženskih vlog: za nagrado sta se potegovali **Cher** kot lezbijka v filmu *Silkwood* in **Amy Irving** kot soproga **Barbre Streisand** v filmu *Yentl*, zmaga pa je **Linda Hunt** kot moški v filmu *The Year of Living Dangerously*. Leta 1985 se je z vodilno žensko gay vlogo v filmu *The Bostonians* za oskarja potegovala **Vanessa Redgrave**, tega leta pa je bil podeljen tudi prvi pravi "gey" oscar in sicer za najboljši dokumentarec, *The Times of Harvey Milk* v režiji **Roberta Epsteina**, ki je taisti uspeh ponovil tudi s filmom *Common Threads: Stories from the Quilt*. Ze prvo vodilno moško gay vlogo je bil nominiran **Peter Finch** v filmu *Sunday, Bloody Sunday*, **William Hurt** pa je postal prvi igralec, ki je oskarja za glavno gey moško vlogo tudi v resnici dobil, leta 1986 kot **Morina** v filmu *Kiss of the Spider Woman*. Ampak, ze svet filma povsem običajno, ne eden ne drugi nista bila gaya. V Hollywoodu je pač vsakdanja praksa, da gayi igrajo in tudi uspevajo s straight vlogami. Tako so oskarja dobili (če pomešam glavne in stranske vloge) med drugim tudi **Charles Laughton**, **Laurence Olivier**, **Marlon Brando**, **Burt Lancaster** in **John Gielgud**, ki je pred kratkim (čestitamo!) praznoval, ves čil in delaven, že devetdeseti rojstni dan. Med nominiranci pa so bili **Maurice Chevalier**, **Cary Grant**, **Monty Woolley**, **Gene Kelly**, **Michael Redgrave**, **Montgomery Clift**, **Brandon de Wilde**, **Dan Dailey**, **Clifton Webb**, **James Dean**, **Laurence Harvey**, **Sal Mineo**, **Nick Adams**, **John Travolta**, **Jaye Davidson**... In **Rock Hudson**, **Anthony Perkins**, **Leonard Frey** in **Denholm Elliott**, ki so umrli za aidsom. In **Bruce Davidson**, ki je za eisom umiral na filmu, kot **David** v *Longtime Companion*. Z oskerjem so se ovenčale **Bette Davis**, **Joan Crawford**, **Judy Holliday** in **Jodie Foster**, blizu pa so mu bile tudi **Barbara Stanwyck**, **Jean Arthur**, **Paulette Goddard** in **Lotte Lenya**. **Marilyn Monroe** ni bila nominirana nikoli, zato pa je kar dva prejela **Elizabeth Taylor**, ki ji jaz ljubkovalno pravim "pederska mati", ker je ob najhujših ureh stala ob strani številnim gay prijateljem, neprecenljiva pa je tudi njene vloge v boju zoper aids. Čas je, da se vrnem na začetek. K režiserju **Joelu Schumacherju**, ki je bil ravno ne obisku

pri prijatelju, obolelim za aidsom, ko je dobil idejo za film *Dying Young*. **Campbell Scott** (Willy iz *Dolgoletnega prijateljstva*) v njem umira za levkemijo. Režiser je po premieri prejel mnogo telefonskih klicov in pisem gledalcev, ki so v *Prvi ljubezni* (kot so film

narist **Ron Nyswaner** je imel nemalo težav, kinodvorane pa so se polnile in blagajna tudi. Saj, Ameriko lahko v hipu preplavijo filmi o aidsu, samo da prinašajo denar. Zato imajo zdaj načrti, ki jih že leta pripravljajo **Barbra Streisand**, **Francis F. Coppola** in **John Schlie-**

Dolgoletno prijateljstvo

"duhovito" prevedli pri nas) videli zgodbo o aidsu. Edina razlika je v tem, da ljudi, ki umirajo za rakom, vsi poznamo, meni režiser tudi pri nas popularnih filmov *Elijev ogenj*, *Izguljeni fantje* in *Tenka linija smrti*. No ja - skoraj edina. Film mogoče res vsebuje paralele z aids zgodbo, vendar samo paralele. Ali kot je neki kritik sarkastično ugotovil, da film res ne govori o aidsu, ampak o epidemiji, v kateri mladi ljudje umirajo za levkemijo. **Schumacher** je kasneje napisal pravi scenarij o mladcu, za aidsom umirajočem fantu, e nima mnogo upanja, da bo *Intimate Relations* sploh kdaj posnel. Ne pristane na mali "art house" film, za projekt so mu ponudili zgolj 9 milijonov dolarjev. Tu lahko odgovorim prijatelju, ki je spraševal zakaj *Philadelphia* predstavlja prvi hollywoodski film o aidsu - (ker je prvi "big-budget" ali visokoproračunski) in ne mogoče *Longtime Companion* - (ki je samo "low-budget" ali nizkoprorračunski film), ki smo ga videli pred tem. (Medtem ko sta *Buddies* in *Parting Glances* nastala seveda v neodvisni produkciji.) Denar je torej tisti in sploh edini, ki kreira hollywoodsko programsko politiko. In aids na splošno ni "donošen". Je pa nenaden, nenadejan in nepričakovan uspeh *Philadelphie* močno presepetil, še najbolj sam Hollywood. Gledalci so namreč v glavnem junaku "prepoznali" ker nekaj resničnih oseb. In ugibali, kdo je **Andy Beckett** alias **Tom Hanks** v resnici bil. Sce-

singer, mogoče nekaj več možnosti za realizacijo. Prav nič možnosti za delo pa nimajo igralci, ki javno priznajo, da so okuženi ali oboleli za aidsom. Eksil in čakanje na smrt je edina vloga, ki jim je še "ponujena", a te se ne odigrava pred kamero. In seznam ze aidsom umrlih hollywoodskih umetnikov bo kmalu daljši od Schindlerjevega. Izgleda, da je aids odkril Hollywood. Nikakor ne obratno. Žal izza kamere in platna. Zaznamovan je z njim in spomenik žrtvam ne bo nikoli postavil režiser, ki se piše **Jonathan Demme**. In ne igralec kot je sicer odlični in fotogenični **Tom Hanks**, ki igra povsem normalnega guya, ki se mu je povsem naključno zgodilo, da je postal gay. In potem se mu zgodi še aids, ampak to že povsem nenaključno. Igralec leta je v evforiji pripovedoval, kako krasno je bilo snemati film, v katerem so HIV pozitivne igrali negativni. In obratno, seveda. Samo črni humor ali stvari nekaterim nemara že uhajajo čez rob? Ne vem; vem samo, da me njegova filmska smrt ne sili v jok. Kljub oskarju. Pa saj ni umrl Oscar. Ne more se niti okužiti, obsojen je namreč na večno življenje. Četudi se bo *Sunset Boulevard* preimenoval v *Bulvar zatona*. In četudi bodo vsi gayi v njem pomrli, ga bodo pač prejeli dinozavri.

Gusti Leben

Med nami

"Mit o večnem povračanju nam skozi zanikanje pove, da je življenje, ki bo enkrat za vselej izginilo in se ne bo nikdar več vrnilo, podobno senci, da je brez teže, da je mrtvo že vnaprej, in najsi je bilo še tako kruto, še tako lepo, še tako sijajno, vsa ta strahota, lepota in sijaj nimajo nikakršnega smisla."
Milan Kundera

Gay skupnost je svojevrsten fenomen v sodobnem razvitem svetu. Je artikulirana subkultura, nekakšen organizirani geto znotraj družbe, ki se, naj bo še tako demokratska, karseda ograjuje od takšnih in drugačnih marginalnih oblik obnašanja posameznikov in skupin. Jasno, za homoseksualno populacijo je vzpostavitev "gay skupnosti" nujna, brez katere si je danes težko zamisliti "človeka vredno življenje", saj kot ogrožena skupina še kako potrebuje "varne" prostore, kjer lahko nemoteno razvija svoje aspiracije in goji svojo kulturo. Do tu zveni še vse lepo in prav, dokler... dokler ne postanemo tudi sami del skupnosti, ki ji zaradi svoje spolne preference "pripadamo". Res je, tukaj se začne druga zgodba; poenostavljeno rečeno je to zgodba o pokopanih iluzijah ali o tem, kako boleče je bližnje srečanje z izpraznjenostjo, izgubljenostjo, brezbriznostjo, zagrenjenostjo in predvsem odtujenostjo, z obnašanjem posameznikov na sceni, ki že skorajda postaja norma, namesto izjema. Na zunaj homogena skupina ljudi se nenadoma tu, na sceni, razdrobi v brezštevilne gruči, ki se med seboj, če ne že ravno izločajo, pa vsaj "komajda prenašajo". Cinizem, škodoželjnost, obrekljivost in kar je še takšnih lastnosti, ki jih lahko pripišemo "junaku današnjega časa", tukaj, na sceni, naletijo na rodovitna tla, tukaj so preprosto doma. Ta tako opevana solidarnost med gay ljudmi, s katero se predstavljamo navzven, svetu, na sceni nenadoma izgine, se razblini v prazen nič.

Kot rečeno, je zgoraj omenjeno le poenostavljen povzetek dogajanja na sceni. Najti odgovor, zakaj je temu tako, je preveč kompleksna, že skorajda nemogoča naloga. Kje je torej tisti osnovni vzvod, ki narekuje tešne vzorce obnašanja? Je to skrajno ponotranjen občutek manjvrednosti zaradi "odstopanja" od večinskih, družbeno priznanih in uveljavljenih, s tem pa tudi spoštovanih norm obnašanja (straight način življenja); smo žrtev predstav o eni sami, veliki, nenadkriljivi ljubezni, prvi in edini za vse življenje, in ko te ni več, preprosto omagamo, izgubimo vero v smiselnost lestnega obstoja, zapademo v apatijo, potonemo v izgubljenost...? Ali kaj tretjega? Je morda to splošen sindrom, ki vlada v današnjem svetu? Konec koncev je res, da se kot manjšina, ki skorajda nima prostora za uresničevanje lastnih aspiracij, gibljemo na majhnem, izredno omejenem prostoru, se neprestano srečujemo med seboj in tako mnogo bolj opažamo, kaj se dogaja z nami; drugače povedano, živimo v nekakšni "vsiljeni" koek-

foto: Marian Bakker

sistenci, nehoti smo povezani s celo množico ljudi, ki bi se jim v drugačnih življenjskih okoliščinah morda celo izognili. Kakorkoli že, če poskušamo iti globlje, vsekakor ne moremo mimo ugotovitve, da igra zavest posameznikov pri vsem tem zelo pomembno vlogo. Gotovo bi bila nevzdržna trditev, da je večina ljudi, ki se giblje po gay sceni, karakterno kakorkoli drugačna od predstavnikov večinske populacije. Je pa gotovo res, da nas pomanjkanje zavesti o lastni vrednosti zlahka pripelje v stanje resignacije, apatije, brezbriznosti... rezultat tega pa je v končni fazi odtujenost, popolna distanciranost do sveta, ki nas obdaja, tudi tistega, ki smo si ga prikrojili tako, da naj bi bil vsaj malo naš. Kako naj spoznajemo in cenimo druge, ko pa samih sebe ne maramo? Strah je tisti, ki nas nemalokrat potisne v "odtujeno" držo, na varno razdaljo, kjer nas ne more nič več raniti, se nas zares dotakniti. Vendar, kaj ko to nenadoma postane stalnica našega obnašanja, ko je to povsem običajno, ko se večina v naši skupnosti obnaša natanko tako, kaj tedaj?

Za lezbijke je vseskozi veljalo tiho prepričanje, da smo nekoliko drugačne od gayev, da smo trdnje povezane med seboj, da imamo dolgotrajnejše in stabilnejše zveze, da smo bistveno manj promiskuitetne... Pa je vse to res? Ali ni to zgolj romantična predstava nas samih o nas, tisto, kar bi želele, da bi bilo res, pa se nam vse bolj oddeljuje? Ali pa je samo deloma res?

Kakorkoli že, kljub temu, da teče že sedmo leto od začetka delovanja prve lezbične iniciative, to je *lezbične skupine LL*, še zmeraj lahko rečem, da lezbična skupnost pri nas ni dosegla kakšnega bistvenega premika v smislu samozavedanja, krepitve identitete in podobno. Res da nas je sedaj številčno več tistih, ki smo stopile iz izolacije, ki se bolj ali manj redno pojavljamo na sceni (predvsem v *Roza disku*, manj na *Metelkovi* in še manj v sami skupini *LL* ali v *Roza klubu*), vendar se kvalitativno vseeno ni kaj dosti spremenilo na bolje. So pa zato vse bolj vidni tisti neprijetni negativni učinki, ki sem jih naštel zgoraj. Namreč, prišlo je do paradoksalne situacije; kot da nas je še

zmeraj premalo, da bi lahko zares kaj bistvenega naredile za uveljavitev naše subkulture v širšem družbenem kontekstu in s tem prebile bariero stereotipov, ki nas ekskomunicirajo v javnosti, pa vendar preveč, da bi ohranile tisto povezanost in solidarnost, ki je bila značilna za zgodnje delovanje lezbičnega gibanja pri nas. No, je že res, da se devetdeseta nasploh razlikujejo od osemdesetih, kar ni zgolj posledica drugačne družbene situacije, pač pa je odraz realnosti sodobnega sveta, ki postaja, roko na srce, vse bolj skomercializiran in potrošniško naravn. To je v bistvu čas krize osebnih vrednot, problem, ki na Zahodu postaja že kar akuten, pri nas pa vse bolj aktualen. Sodobna lezbijka je pričela izgubljati osnovni občutek za lezbično skupnost, jemlje jo le še v smislu, kaj ji le-ta lahko ponudi, ne pa tudi obratno, temu skladen pa je tudi njen odnos do ostalih lezbijk, ki jih, razen tistih nekaterih svojih tesnih prijateljic, vidi le še bodisi kot objekt lastne seksualne želje bodisi kot tekmice, ki jo ogrožajo. Nalašč malce karikiriram situacijo, čeprav se bojim, da je ta trditev precej blizu resnici. No, če se vrnemo k nam, je pa sploh tako, da nimamo zares dolge tradicije lezbičnega gibanja in smo kar nekako zdrjale na sceno, ki je po eni strani še zmeraj v povojih, po drugi strani pa pod vplivom razvitega Zehoda prehitevamo dogodke - skratka, nastopila je zmešnjava, ko smo čez noč preskočile desetletja postopnega razvoja in oblikovanja lezbičnega prostora; na hitro smo ga vzpostavile in še preden smo razvile občutek o lastni identiteti, še preden smo se zares poistovetile s tem, kar smo ustvarile, že smo privzele potrošniške značilnosti obnašanja lezbijk v razvitem svetu, ki pa imajo vseeno, za razliko od nas, močno razvito zavest in lezbično samozavedanje, saj imajo za sabo vendarle zaledje vsaj petdesetih let razvoja lezbičnega gibanja. Da je zmešnjava pri nas še očitnejša, je pač tako, da smo lezbijke "prisiljene" v nekakšno koeksistenco, ne glede na naš okus, stil, način življenja ali celo svetovni nazor; strpane smo na en sam, majhen prostor, zato so tenzije med nami tem večje, latentna konfliktna situacija tem globlja. Na

Zahodu vsaj tega ni - tam se različne skupine lezbijk združujejo v različne organizacije, kjer poskušajo vsaj delno zadovoljiti svoje potrebe, kar pa še zmeraj ne odpravlja prej omenjenih, bistvenih problemov.

Kako naj torej kot lezbijke preživimo v tej "komediji zmešnjav"? Tako, da se pritajimo, morda celo prilagodimo in postanemo del izgubljene, prazne in obupane množice, stojimo ob strani in le nemo opazujemo vse to dogajanje in se sprenevedamo, da nam ni mar, ali pa preprosto odidemo, se umaknemo, zavestno stopimo v samoizolacijo? Izbira ni ravno rožnata, kajne?

Sicer pa, kaj bi si belile glavo v svetu, "ki v bistvu temelji na odsotnosti povračanja, zakaj v takem svetu je vse že vnaprej odpuščeno in potemtakem tudi vse cinično dopuščeno."

Nataša S. Vegan

Ob-stoj diferenc

*"a ja kažem
a gde je Amerika"
VIS Idoli*

(Amerika z MC Paket aranžman)

Evropski prostor je izgledal še v "Osem-desetih" jasno razmejen: točno nekje je obstajal "Zahod" in še bolj točno na nasprotni strani "Vzhod". Geografsko poimenovanje ideoloških diskurzov je v tovrstno raz-ločevanje vnašalo precizno orientacijo v nek določen "way-of-life": "Zahodnjaki" so bili že od daleč prepoznani prav po pestrosti svojega videza, kar je v nas, ki smo bili "po jusu", zbuvalo nemalo skomin. Hkrati sta oba pojma oživljala stare vsebine iz registrov evropske zgodovine, v katerih je "Vzhod" vedno označen kot tista pokrajina, kjer se (s)koti Tuje in Nevamo: od koder hrumijo

umazane in pohotne bande, podivjani, kosmati in psoglavi "huni" s svojimi satanskimi Vladarji. Masovna brezobličnost "barbarov" z "Vzhoda" je postala čista opozicija na ideologiji individualizma utemeljenemu "Zahodu". Tako se - kot realno - vzdržuje še danes. Kamor pač začrtamo njeno mejo.

Čistost vsakega in jasnost meja sta se ohranjala v diferenci dveh ideoloških konceptov, individualizma in kolektivizma: v političnem govoru kot nasprotje med parlamentarno demokracijo in enopartijsko ureditvijo; v shemi socialnega sistema kot razlika med civilno družbo in socializmom/komunizmom; na ekonomskem polju kot ločevanje med državo blaginje in socialno državo. Na tak način je bila brisana nepokorščina (večine) državljanov na obeh straneh: vsaka polovica je ujčkala domislico, da bolje Zna in bolje Ve o "občem Dobrem". Saj se spomnimo tistih preganjanj gor-in-dol po kozmosu:

saj znamo na pamet vse odlike Sojuza in Apolla, v očeh še imamo nasmehe Neila Armstronga, da o odločni Valentini Tereshkovi - ki je povrh še, ah, ženska! - sploh ne govorimo. Kaj zato, če je tu ali tam razneslo kakšen nori "space-shuttle", komu mar za nek "Challenger"! Kot dodatno zagotovilo v svoj prav je služila "tista Druga stran": grozeča podoba ("buržajskega" ali "boljševiškega") kaosa Drugega je nenehno reproducirala prostovoljni odmik od poskusov imitacij. Druga stran je bila vedno bolj totalitarna in manj bumana: medtem ko je "Zahod" s pomilovanjem zrl v kolhozniško suženjstvo in se ustoličeval na Svobodi, mu je "Vzhod" očital odtujenost od-česar-si-že-bodi in pel himne Solidarnosti. Ker je bila energija - ob tako intenzivnem ideološkem dopingju - nenehno usmerjana "ven", k Drugemu, ni bil vpogled v lastne Domov(in)e niti možen niti pomemben.

Prav tu se je - na obeh straneh - z(a)lomilo. Sistem, čigar slava in vitalnost sta odvisna zgolj od poloma Drugega, je (p)ostal hrom in neokreten v svoji lastni strukturi. Pravzaprav ji pozornosti nikdar ni niti posvečal: "socialistične države" - že ime dovolj jasno pove - so eksistirale in insistirale kot amorfne Postave, ki v eno samo telo, v en sam kod vijejo popolnoma različne diskurze. Zaradi sovpadanja polj transcendence in imanence, smisla in forme, je prišlo do zlepljenja po logiki delovanja nezdržljivega: politike, ekonomije, družbe ter ideologije. Moč je služila Resnici, Resnica je pogojevala Vrednote, ki so narekemale smer gospodarjenja. In obratno. In vseporek. A vedno - to je tudi (bila) "socialistična" specifika - z osrednjo Avtoriteto v presečišču, centralno usmerjalno instanco, ki si jemlje monopol nad Vednostjo o teku posameznih diskurzov. Takšne Partije se nikdar ne da točno umestiti: (bile) so hkrati politični organ, del Skupnosti, vir Modrosti in razsoden Gospod(ar). Uni-formnost znotraj strukture je že vnaprej brisala možnost pestrosti. Ker funkcije posameznih sistemov niso mogle biti specializirane v samo-svojem diskurzu, se tudi ni mogla razviti tista nujnost - ki je sicer na "Zahodu" izgledala samoumevna in je predstavljala minimalni pogoj za vzpostavitev "moderne družbe" - izbira ali sploh svoboda izbire. Zato so razlike lahko vznikale le po generacijski osi, kar je zelo spominjalo na neke arhaične skupnosti: znotraj starostne skupine je vedno obveljal enoten kulturni kod, nikakor pa ni moglo priti do nastajanja alternativnih "žanrov". Podoba življenja ali razvoja sistema je tako izgledala jasna in neproblematična: ilustracija tega je spremljanje "umetnosti po letu 1945": od realizma do reizma je sprehod skozi čisto zaporedje: brez kakršnihkoli vzporednic. "Zahod" nam je zaradi svoje "modernejši" zgradbe in postavitve sistemov predstavljal neizčrpan prostor "turistične" zvedavosti. Vsak sistem je deloval zase in takšno svojo avtonomnost tudi negoval: da smo se čudili široki in pisani paleti stilov, je pomenilo vsaj to, da smo "Vzhodnjaki". "Jugoslovanci", so pravili naši zamejski rojaki iz tiste luke Onstran. "Zahodnjak" je imel na voljo "Več Hkrati"; če oblast njegove izbire potem ni institucionalizirala, je ta udarila v javnost kot sub-verzija. Mestni plani so se na tak način polnili z množico različnih getov, sub-kultur, ki so "Zahodu" dajali tisti bleščeči utrip in atraktivnost: s tem je bil "volk sit in koza cela". Medtem pa mi Tu: sit(n)i že, a vse ostalo nekako na pol. Ali v fragmentih. "Nova družbena gibanja" so se prav zato "morala zgoditi": kar je Eno-Dušna ideologija skušala utajiti ali zaNikati, ob čemer se je nevrotično sprenevedala, se ji je v sredini "Osemdesetih" pognalo naravnost pred oči. Eksplozija "alternative" na "Vzhodu" je bila rezultat razcepa, ki se je širil med realnim in nominalnim znotraj sistema, tistih procesov v sami strukturi, ki s strani Eno-Umne Vrhuške niso bili zares (pred)videni, za katere zato ni imela uspešne obrambne strategije. "Socialistični oblasti" (!) v Jugoslaviji dogajanje "ni ušlo iz rok", temveč se je odvijalo v od nje neodvisnem, paralelnem diskurzu, na

katerega ni znala reagirati, niti ni mogla razumeti in ga je zato srdito psovala ali pač potiskala v polja Grozljivega: oporečniki so bili zgolj anarhisti, mirovniki poženiščeni "buziji", umetnost "Neue Slowenische Kunst" nacistična. Prava pravcata SVOJat. No, samo "pedri" so ostajali "pedri": hujšega znaka si v tej kulturi pač ni moč misliti.

"Alternativne" skupine so se formirale v vzporednih linijah in jih rigidni sistem ni uspel pogoltniti. Hkrati pa so - s svojim obstojem - pravzaprav oblast in tudi sistem sam učile in navajale na prepoznavanje in priznavanje diferenc: to, da je Plečnikov trg lep čas nosil še nek drug naziv in je s preimenoivanjem dejansko nastal "drugačen prostor realnosti", je nakazovalo način legitimiranja "Novih družbenih gibanj". Meje jezika oblasti so (bile) meje njenega Sveta, če preobrnem neke odlične besede, in prav tod je tekla tista fronta, ki je širila zorni kot ali celo obzorje spoznavanja (in) možnosti. "Alternativa" je dobesedno iz-mišljala samo sebe in s tem polnila svoja mesta: z vztrajnim definiranjem njenih vsebin in njihovim medijskim plasiranjem se je raz-množil besednjak, raz-ločevali so se prostori, nastajale so sub-kulture in z njimi spekter izbir. Po drugi strani pa je bila oblast bombardirana z zahtevami po rekonstrukciji celotne sistemske mreže: prizadevanja za vzpostavitev civilne družbe so bila "anti-politična": niso bila usmerjena v centre politične moči ali na oblastniške pozicije, temveč so težila prav k razmejiti obeh polj: socialnega in političnega. Diferenciranje novih vsebin in diskurzov - kar naj bi na prelomu v "Devetdeseta" zavarovala in institucionalizirala nova "Prav(n)a Država" - je s seboj prineslo tisto razno-likost, ki je navduševala toliko bolj, kolikor se je v njej slutilo ali upalo na nek (možen) izhod: zmožnost tolerance ali občutja za drug(a)cnjega.

Spominjam se prizora izpred let, ko smo otroci iz tistega ultra-novega mesteca, ki je znan po svojih sicer zelo širokih, a tudi zelo Ravnih ulicah - skrivoma pogledovali prodajalko v neki trgovini, ki naj bi bila "ma res, lezbijka!" in se potem še lep čas zarotniško hihitali v svojih varnih skrivališčih. Nekako smo bili vedno znova zbegani in razočarani, saj je izgledala silno nezanimivo in neznan-sko vsakdanje: ni bila niti zobata niti krilata, ne kakorkoli Drugačna. Ne vem, kaj smo takrat pravzaprav pričakovali. Pa tudi staršev nismo o tem spraševali. Kaj še, še povedali jim nismo! Danes pač sumim, da je (bil) prav takšen način zorenja precej tipičen: ilustracija dojemanja neke pojavnosti v okolju, ki tega ne (pozn)a. "Homoseksualnost" je namreč tista diferenca, ki je teže prepoznana in si zato svoj javni prostor tudi počasneje izbiri. Družba in njeni člani smo nekako pomanjkljivo naučeni: socializacijski nauki in vzgoja potekajo skozi raster, ki določenih - npr. homoerotičnih - vsebin ne (pre)pušča v vedenje in jih zato realno ni: so večini neprepoznavne: v njih samih in v njihovem srečevanju z drugimi. Če pride do stika, ta poteka zato po logiki reagiranja na tabu.

Poskusi za de-marginalizacijo homoseksualnosti zato vedno znova tečejo skozi pred-

stavljanje najosnovnejšega vedenja in informacij ali skozi potrpežljivo re-definiranje tistih "Danosti", ki že Od Nekdaj "držijo kot pribite" in izgledajo zato povsem v-mesne. Raz-množitev možnih "življenjskih stilov" je nasploh bil cilj "alternative": tisti, ki so "slovenski javnosti" (?) prvi podajali znanje o obstoju tako moške kot ženske homoseksualnosti, so v ta prostor prav gotovo vnašali najbolj bistven element za vzpostavitev "razvitega", funkcionalnega socialnega sistema: svobodo individualne izbire. Slovensko romanje v "Svobodo-miselno Evropo" bi moralo zato slediti tej liniji: prav sposobnost ne-problematičnega vzdrževanja razlik je bilo tisto realno "Zahoda", ki je "Vzhodu" manjkalo in ki je nenazadnje tudi zrušilo Zid. Umestitev, prepoznavanje in priznavanje "(homoseksualne) diference" - ne na nivoju tabuizirane/getoizirane sub-kulture, temveč kot povsem vsakdanji bivanjski vzorec - bi morala postati "(dobra) volja" vseh strani: "gay gibanja", Mojstrov oblasti, ki so skušali v Sloveniji uzakoniti "Evropo" in ljubečega občestva. Edini, ki so svoj del korektno opravili in to še vedno dosledno počnejo, so prvi: po desetletju - feministke, pozor! - ne-plaćanega (tudi in predvsem) javnega dela so postavili ogrodje kvalitetne "gay kulture": s prostori, s svojimi mediji, založbo in sploh z dogajanjem, ki se mu lahko reče "scena". Druga dva sta se nekako polenila. Najprej je postala problematična ena bistrejših slovenskih revij. Saj ne, da bi bila zares "pederski cajteng", le malce so jo takole ukiniti. Potem se je Vsem naenkrat zgodil nov Najpomembnejši Kolektiv in je narodna zavest dosegla stopnjo najvišjega možnega izražanja kulturnosti. Še potem So napisali Ustavo, ki Nam bo zagotavljala, da Nas ne bo Nikdar Več nihče teptal, poniževal ali kako drugače podlo zlorabljal. In nenazadnje je neka razbojniška sodrga, ki se sklicuje na "tisto alternativo" - ki, mimogrede, sploh ni bila nobena "alternativa", ampak "partijski komosmoi", "pankrtski del" rdeče udbomafije in poganjek "starega režima" - vdrla na "Metelkovo", v svojem besnilu sesula par zidov in se vgnezdila tam, kjer bi vendar moralo biti - sveta pomagavka! - kaj bolj ljudem dostojnega! Ja, tako daleč smo prišli! Zares.

"Metelkova" je resda tu, ampak - skozi jezik oblasti - nelegalno. Prav to je najlepši pokazatelj, kako celotna konstitucija sistema ostaja ista: kako se "Vzhod" ohranja še dalje kot prostor neartikulirane množičnosti, vulgarne Demo-Kracije brez minimalnega smisla za (po)znanje nekih drug(a)cnih diskurzov, getov, kaj šele individualnih opcij. S to razliko, da "Vzhod" danes nima tistega proti-pola, ki bi mu pred očmi držal podobo: mrk "Zahoda" je postopna pozaba tistih vsebin, ki so ga pravzaprav spočele in ga ohranjale kot referenco svetovnega napredka. Ničesar več ni, k čemur bi se "Vzhod" obračal ali zaradi česar bi se "Zahod" negoval: po-ENOtenje Evrope je s seboj prineslo transparenco lastnih strukturnih mankov in zato sistemsko krizo. Ki se jo - zopet! - rešuje z iz-ločitvijo Krivcev in s konceptom "Tujosti". Kdo bo Drugi?

Nataša Velikonja

ali

Z vsako avanturo nas je manj

Christian Schad (1894 - 1982) je eden pomembnejših predstavnikov slikarske struje **Neue Deutsche Sachlichkeit** (Nova nemška stvarnost), ki ji pripadajo še **M. Beckmann, G. Grosz, O. Dix**. Gre za reakcijo proti ekspresionizmu, za izrazit realizem torej, čigar osnovna tematika je človekova brezcolijnost v sodobnem svetu.

Brezcolijnost torej. Globalna skepsa. Vse storjeno, mišljeno, čuteno ima priokus brezvrednosti; padec vrednot. Izčrpanost. Praznina.

Schadovi *Prijateljici* - zrcalna podoba nedeljskega K4!

Osnovni pomen slike je seveda očitni na prvi pogled: narcistična usmerjenost na lastno telo; egocentrizem; ločitev spolnosti od emocij; partner ni vpleten v nič več, še v erotiko ne; globoka osamljenost. Kot v vseh umetnostih pa je tudi tu enako pomembno ali še pomembnejše dogajanje v polju "izven", konkretnije, v izvenslikovnem prostoru in času.

Prostor: pozornost obeh oseb je usmerjena na točko, ki ostaja znotraj same slike prikrita. Možni sta dve interpretaciji: prvič, pred obličjem deklet je nekaj - karkoli - kar ju erotično stimulira. Ob tej predpostavki je zanimivo dejstvo, da dominantna oseba na sliki - imenujmo jo A - s svojim kolcomem (namerno?!) zastira pogled dekletu B. Onemogočena torej ni le kakršnakoli njuna komunikacija - A celo skuša preprečiti B pogled na morebitni objekt želje. Če prenesem to trditev na dogajanje v K4, je komentar skorajda odvečen... Naša čustvena invalidnost je dosegla tako stopnjo, da smo nesposobni občutiti in užiti lastno življenje, zato usmerjamo naša stremjenja k škodoželjnosti ob krizah drugih, ali, skrajnejša inačica, celo k izzivanju tuje nesreče.

Druge interpretacija se zdi verjetnejša: pred dekletu je izprazen prostor. Njun pogled ne pomeni pogleda **proti** nečemu, temveč **odmik** pogleda, namreč: dekletu se izmikata očesnemu kontaktu, saj bi jima le-ta (dokončno) razodel svoje stanje - stanje nesposobnosti navezave stika, stanje radikalne odtujenosti (preveč nas je v K4, da bi mogli nenehno umikati oči... morda se počutimo še najbolje, ko zamižimo, se zabrišemo v megli ali skrijemo v najtemnejši kot... da ne vidimo njih in oni ne vidijo nas... in ne morejo zasčiti brezna v naših očeh...).

Čas: posteljnina je razmetana, dekletu sta razgaljeni oz. napol razgaljeni - v izvenslikovnem času se je dogajalo nekaj, kar ostaja prikrito. Slutimo lahko, da je šlo za popolnoma izjalovljen poskus zblizanja, med

katerim sta ugotovili, da si niti emocionalno niti telesno nista sposobni dati ničesar več. Zdaj ju združuje le še (skupno) iskanje (lastne) zadovoljitve, predvidevamo pa lahko, da bo tudi to hotenje klavno spodletelo - preveč prazni, iztrošeni, izčrpani sta (smo), da bi mogli karkoli dajati sebi, kaj šele drugim(m).

ln še zanimiv detajl, ki povzema celotno situacijo: zgornji del roke dekleta B je deformiran.

Izkrivljenost odnosov.

Zabloda čustev.

Življenje, ki to več ni; imitacija življenja.

ln kakšna je (naša) pot do tovrstnega stanja?

Prva faza - iz slutnje se porodi spoznanje in priznanje, da je naša erotična orientacija homoseksualna. Neuresničene zaljubljenosti, sveto hrepenenje; čim dlje svojih želja ne uresničimo, tem bolj se počutimo v nekakšnem "vmesnem prostoru", na "pravo življenje" (=življenje z istospolnim partnerjem) pa čakamo z globoko vero in čistimi ideali; zdi se, da nas čaka raj na Zemlji. Pred sabo imamo jasen cilj, vse je smiselno, dokler... dokler se, navni in polni pozitivne energije, ne prikrademo v nedeljski K4.

Naslednja faza - uresničitev sanj - toda... Poplava potencialnih romantičnih partnerjev, plaz ponudb, pričetek zmede. Vse postane

dosegljivo; vse je le še "zamenljivo blago". Večno iskanje novega, boljšega, primernejšega, popolnejšega, idealnejšega. Strah, da ne bi ničesar zamudili; težnja po nadomestitvi preteklega tj. "neizkoriščenega, zapravljenega" časa. Krog brezkončnega hlastanja.

Nadaljevanje - življenje postaja vse bolj kaotično in neurejeno. Izgubljamo oblast nad njim; počasi izgubljamo odnos do samega sebe. Preveč izpraznjeni, preveč šibki smo, da bi mogli sami osmisliti bivanje, vdahnuti vero vanj; zaradi svoje izčrpanosti vedno nekoga potrebujemo; "nekoga" kot sredstvo, preko katerega skušamo zapolniti lastno iztrošenost. Ljudi degradiramo v figurice, ki jih vidimo le še skozi optiko lastnih potreb; izginja osnovno spoštovanje do sočloveka. Zdi se, da ne iščemo več partnerja, partnerja pravim!, temveč zajedalsko pijemo kri svojemu izbranemu objektu ter pričakujemo od njega lastni vzpon, ponovno osmislitev lastnega življenja. Znova in znova sicer spoznavamo, da ta sistem ne deluje, prav obratno - z vsako novo avanturo nas je manj, naš notranji prostor se krči tem hitreje, čim več "partnerjev" izmen-

jamo (ki jih "trošimo" z vse manjšimi presledki, ker vse krčeviteje iščemo svojega Velikega Odrešenika); naša gonja za "novim" je vse rapidnejša; samospoštovanje, občutek smiselnosti in vera v karkoli pa vse manjši.

Kaj nam preostane v predzadnji fazi?

Prvič - ne preiščujemo več, ker nas je strah preiščevati. Iz tega izhajajoče - drugič - ne prenesemo samote, ker s sabo ničesar ne moremo početi; samo senca v praznem prostoru smo. Tretjič - nismo več gospodar lastnega življenja - življenje "se-nam-dogaja". Ne odloča lastna volja; odločajo naključja. Ne živimo več po načalu "zgodilo se bo, kar sam(a) hočem", temveč "zgodilo se bo, kar se bo pač zgodilo". Petič - edini užitek, ki ostane, ja absurdni, tragični opoj ob samorazkroju ter uživaški pogled na nesrečo drugih, ki jo z veseljem spodbujamo, če se nam zdi nezadostna. Patos uničenja in konca. ln zadnja faza?

Prešibki smo, da bi še uspeli biti aktivni. Preveč prazni, da bi mogli karkoli občutiti; obup recimo. Ostane nam le še energija za opravljanje temeljnih bioloških funkcij. Vegetiranje.

ln zgolj otopel (dekletov) pogled in Nič.

Petra H.

Smrt v Benetkah

Bilo je pomladnega popoldneva v tistem letu 19..., ko se je pisatelj Gustav von Aschenbach odločil, da zapusti München. Preveč so ga zaposlovala naloge, ki sta mu jih zastavljala njegov jaz in evropska duša; preveč ga je obremenjevala dolžnost ustvarjanja, da bi do takrat pomislil na potovanje. Zdaj se je v njem vzbudil impulz za pobeg. Ni kaj, Benetke s svojo bogato zgodovino in misterioznim šarmom, predvsem pa z zapeljivo razprostrtimi plažami na Lidu, so "pomežiknile" tudi sicer tako resnemu Nemcu.

Pripeljal se je z ladjo, nato pa je pot nadaljeval z gondolo skozi Veliki kanal, mimo znamenitega leva in bazilike svetega Marka in se končno namestil v elegantnem "Hotel des Bains" na Lidu. Med gosti, kozmopolitni predvsem, je bila tudi bogata Poljakinja, njene tri uglajene hčerke in sin Tadzio: "Aschenbach je presenečeno opazil, da je deček popolno lep. Njegovo obličje, blede in prikupno zaprto vase, obkoderano z lasmi medene barve, z ravnim nosom, z ljubkimi usti, z izrazom mile in božanske resnobe je spominjalo na grške kipe iz najbolj žlahtne dobe. A četudi je bilo v svojih oblikah kar najčisteje dognana, je vendarle imelo povsem enkratno osebni čar. Zato se je opazovalcu zazdelo, kot da ni še nikdar, niti v umetnosti niti v naravi srečal ničesar do take mere uspelega." Srečal je povsem nov tip junaka (ne v romanu, da bi ga oboževali njegovi bralci, pač pa v življenju, da bi ga oboževal on sam), v podobi intelektualne mladeniške moškosti, ki v ponosni sramežljivosti stiska zobe in mirno stoji, medtam ko ji meči in kopja predirajo telo. (Podoba svetega Sebastijana je najlepša prispodoba, ne samo gay umetnosti, ampak umetnosti nasploh.) Tadzio, ki je že v prvem hipu postal objekt Aschenbachovega skrivn(ost)nega občudovanja in (ne)prikritega opazovanja, postane tudi resnična esenca vsega, kar bolj ali manj (ne)uspešno poskušamo opisati z besedo "lepota". In Tadzio je bil lepši, kot je mogoče povedati, zato je Aschenbach bolesto občutil, da lahko beseda čutno lepoto le hvali, ne more pa je obnoviti. Čeprav je bila Amorjeva puščica izstreljena in ljubezen rojena, ga je bil, kljub veliki želji po potešenosti izgorevajoče sle za njim, sposoben oboževati le od daleč. Preprosto mu ni uspelo zbrati dovolj smelosti in poguma, da bi se vključil v njegovo družbo: "Aschenbach je vsak dan pričakoval Tadzijev nastop, in kadar je prišlo do tega, se je včasih pretvarjal, češ da je zaposlen, ter pustil lepotca, naj gre mimp njega na videz neopažen. Včasih pa je tudi dvignil oči in njuna pogleda sta se srečala. Kadar se je to zgodilo, sta bila oba globoko resna. V inteligentnem in častitljivem obličju starejšega ni bilo ničesar, kar bi izdajalo notranji nemir; a v Tadzijevih očeh je bilo raziskovanje, zamišljeno vprašanje, njegova hoja je postala omahujoča, zazri se je v tla, spet ljubko dvignil pogled, in ko je bil mimo, je nekaj v njegovi držji izražalo, da se le zavoljo dobre vzgoje še enkrat ne obrne." Sledil mu je povsod, prav zasledoval ga

je. V hotelski restavraciji se je smukal okoli njega in si zaman skušal izmisliti tehten razlog, da izmenja vsaj besedo z njegovo materjo. A vse zastonj, ostal je verbalno paraliziran. Povsem nezmožen je bil zaigrati na svoja čustva, kaj šele da bi do konca odprl njihove registre: "To pot ni bil pripravljen na drago prikazen, prišla je nadenj nepričakovano, tako da ni utegnil učvrstiti svojega izraza v mir in dostojanstvo. Veselje, presenečenje in občudovanja so se morebiti odkrito zrcalile v njegovem pogledu, ko se je srečal z izgubljenčevimi očmi, - in v tej sekundli se je zgodilo, da se je Tadzio nasmahnil; nasmehnil se mu je zgovorno, zaupno, ljubezljivo in neprikrto, z ustnami, ki so se šele v smehljaju počasi razprle. Bil je smehljaj Narcisa, ki se nagiblje nad zrcalno vodo, tisti globoki, očarani, omamljeni smehljaj, s katerim steguje roko za odsevom lastne lepote, smehljaj; prav malo spačen, ker je bilo v njem brezupno prizadevanje, da bi poljubil mile ustne svoje sence; koketen, radoveden in tiho bolesten, omamljen in mameč smehljaj." Nič več ni mogel, kot da si je kasneje v parku, ves iz sebe, sam vase, zašepetal tisti stalni obrazec hrepenenja, ki se mu je zdel tukaj nemogoč, absurden, zavržen, smešen, a vendarle tudi tu še dovolj svet in častitljiv: "Ljubim te!" Potem pa je izbruhnila epidemija kolere, turisti zapuščajo mesto. Nezmožna izpolnitev strasti ga pripelje do patetičnih poskusov pomladitve, s pomočjo barve v laseh in šminke na obrazu. Naličen in nališpan, vročično razburjen in panično raztresen izve, da odhaja tudi poljska družina. Opetekajoč se še poslednjč napoti na plažo, da bi še zadnjič uzrl svojega idola. Medtem ko se Tadzio igra s svojimi prijatelji, se Aschenbach zlekne v ležalni stol in se s pogledom odpravi po njegovi poti: "Minute so prešle, predan so mu

priskočili na pomoč, ker je pri strani zdrknil s stola na tla. Prenesli so ga v sobo. In še istega dne je svet vzdrltel v spoštovanju, ko je izvedel vest o njegovi smrti."

Novelo *Smrt v Benetkah* (Der Tod in Venedig, 1911) je napisal velikan nemške pisane besede in nobelovec, 6. junija 1875 v Lubecku rojeni pisatelj **Thomas Mann**. Dokaj lagodnemu življenju, ki ga je kot sin bogate patricijske družine užival do leta 1891, ko je umrl njegov oče in je družina doživela materialni razkroj, je moral dati slovo. Skupaj z materjo in bratom **Heinrichom** (avtor romana *Profesor Nesnaga*, ki ga mogoče bolj poznate po von **Sternbergovi** ekranizaciji v filmu *Modri anđel*) se je preselil v München in postal poklicni pisatelj, ki je svetovni uspeh in slavo doživel že leta 1901 z družinskim romanom *Buddenbrooks*. Vseskozi uspešnemu pisatelju pa je privatno življenje potekalo mirno, celo monotono in se ni zamajalo niti leta 1933, ko je pred nacizmom emigriral najprej v Švico in nato v Ameriko. Leta 1905 se je poročil s **Katjo Pringsheim** in imel z njo kar šest otrok. Intenzivnemu heteroseksualnemu življenju predstavlja seksualno hrepenenje po drugih moških, navadno mnogo mlajših od njega, privlačno čarobni pol, kot alternativa in antiteza hkrati njegovemu vkalupljenemu svetu, s tem pa tudi sublimacijo njegovega življenja. Kača ne more pičiti, si je verjeto mislil, če "samo gledaš", a je bil močno zainteresiran za precej več kot le za voyerizem brez neposredne spolnosti, ko je že 50-letni leta 1927 srečal **Klause Heuserja**, 17-letnega sina direktorja Umetniške akademije v Düsseldorfu. Globoko se je zaljubil vanj, ga povabil k sebi v München in mu sploh posvečal vso pozornost. Na žalost je Mann uničil svoj dnevnik iz tistih časov, a leta 1935, ko ga je Heuser na kratko obiskal v Zürichu, je zapisal:

"Nespremenjen, ali samo malo naspremenjen... Strmim v njegov obraz in rečem: Moj Bog! Pričakuje, da ga bom poljubil, a nisem mogel storiti ničesar. Trudil sem se izreči samo nekaj ljubeznivega, preden odide, karkoli." In potem razmišlja o njunem "pasijonu", o ljubezni, ki verjetno ne bo nikoli več vzplamtela. Čuden, srečen in izpolnjen možki pri petdesetih - in potem "finis".

Vsa njegova dela bi lahko označili za avtobiografijo, a le kot notranje duhovno. Takšna je tudi novela *Tonio Kröger* (1903), v kateri opisuje odnos Tonja (sebe), izpod katerega kučme so gledale "črne in nežno obsenčene oči pretežkih vek, sanjave in nekoliko plašne", do sošolca Hansa Hansena, ki je bil "nenavadno čeden in postaven, širok čez rame in ozek v bokih". Adolescentska ljubezen igra pomembno vlogo tudi v romanu *Čarobna gora* (Der Zauberberg, 1924), v podobi umetnika Rudija pa homoseksualnost predstavi v impozantnem delu *Doctor Faustus* (1947). Junak novele *Smrt v Benetkah* (v slovenščino jo je leta 1951 prevedel **Herbert Grün**) pa je, poleg ostarelega pisatelja, deček kot mojstrovina, ki jo je ustvarila narava z božjo roko in pomočjo, ali še bolje, kar nežni mladi bog sam, ki se je pojavil v višini neba in globin morja. Mann je nasploh rad poimenoval mlada bitja z imeni grških bogov. Tako Tadzija, ki ga je sam resnično srečal v Benetkah, apoteozira v Erosa in Aschenbach se kot imaginarni tekmeč bori za dečkovo pozornost, z njegovim čednim prijateljem Jaschijem, v stilu tekmovalni in konkurence med klasičnimi bogovi; kot da včasih ni bil Tadzio tisti, ki mu je namenjal pogled, pač pa Hijačint, obsojen na smrt, ker sta se za njegovo naklonjenost potegovala kar dva bogova. Leta 1971 je *Smrt v Benetkah* na filmski trak prenesel **Luchino Visconti**. Občudoval je Mannova dela, s to zgodbo pa je čutil neke vrste osebno povezanost. Kot otrok je z družino preživljal počitnice na Lidu in je za film uporabil nekatere povsem avtobiografske elemente; tako je portret Tadziove, v bistvu portret njegove lastne matere. Celo sam je dejal, ko je gledal **Manganijevo**, kako bere na plaži, pod tistim širokokrajnim klobukom in senčnikom in z nekoliko odsotnim izrazom na obrazu, da se mu je vzbudil občutek, kot da bi še enkrat videl svojo mamo. Samega sebe pa je videl kot Aschenbacha, ki ga je transformiral v skladatelja **Gustava Mahlerja** in zgodbo interpretiral s svojim pogledom nanj (nase in vase). Mannov Aschenbach je intelektualce findesieclovskega obdobja, v tem pa leži najbrž tudi odgovor (ali zagovor in izgovor) - z nepremajhno Wildovo pomočjo! - za njegovo slepo zaljubljenost v 14-letnega dečka, ki privede do kolapsa moških vrednot. Mannova drama je družbena, Viscontijeva pa strogo razumska; razlika je le v tem, da je Mann zgodovinar estetske dekadence, Visconti pa dekadentni estete. V filmu je nekatere prizore polepšal, nekatere dodal (flash-back na koncertni fiasko v Nemčiji), sicer pa vseskozi verno sledi zgodbi in s pomočjo sijajne fotografije pričara vznemirljiv odsev njenih kvalitete, svoj višek pa doseže prav v finalu fatalnega konca. Odlomki mogočne Mahlerjeve *Pete simfonije* brezizhodno atmosfero samo še dodatno podkrepijo.

Tista prava avtobiografija je ostala v Mannovih dnevniških zapiskih, ki jih je malce pred smrtjo zapečatil in na zavitek napisal: "Dovoljeno odpreti šele 20 let po moji smrti." Dnevnik ga ne kažejo kot pokončnega državljana, odličnega pisatelja in ironičnega mojstra življenja in književnosti, ampak takega kot je v resnici bil: zavrtega homoseksualca, popolnoma negotovega v svojih političnih nazorih, kot preobčutljivo in prenatanko karikaturu narcisističnega tipa. Še leta 1951 (pri 76-tih) je zapisal: "Že več tednov traja popolna in neobičajna nezmožnost spolne potence. Najbolj dramatična (in žalostna? k vragu!) manifestacija starosti. Ker nočem masturbirati brez prave erekcije, se že kaže konec mojega fizičnega seksualnega življenja." A že tri dni kasneje je zapisal: "Smrt potence - prenačljena trditev." Bravo!, naj se prične proces demitizacije. Thomas Mann je umrl 12. avgusta 1955 v Kilchbergu pri Zurichu, v 80-tem letu življenja.

Leta 1906 se mu je kot drugi otrok rodil igravec, dramatik, pisatelj in esejist **Klaus Mann**. Podedoval je očetov literarni genij, ni pa se pustil vkalupiti in se je povsem spustil z vajeti. Svoj dnevnik je pričel pisati že v mladosti, ga potem za nekaj časa opustil in se ga spet lotil leta 1931. Objava je bila dolgo časa sporna, končno pa se je njegov brat, zgodovinar **Golo Mann** (umrl je 8. aprila letos), le odločil, da ga ob 40-letnici smrti predstavi javnosti. Že prvi vtis nam daje vedeti, da je bil izjemno aktivna osebnost. Kaj vse je doživel 13. decembra 1932, ko se je mudil v Londonu: vstane okrog poldne, zajtrkuje, bere, telefonira, gre s prijateljem v kino, obisk pri frizerju, peš se vrne v hotel, sreča se z znancema, potem bere v hotelu, ponj pridejo prijatelji, z njimi si ogleda mesto in znamenitosti, spet sam po mestu, zmenek pri čaju, opravi pri krojaču, poišče nekega prijatelja, spet peš do hotela, bere, spi, potem gre z nekim drugim spremljevalcem v gledališče, po predstavi ga čaka že tretji znanec, z njim na večerjo, pozneje obisk parne kopeli (da bi navezal morebitne erotične stike), ne najde nikogar, sprehod po mestu, po naključju naveže na cesti stik, v dvoje nazaj v hotel, dan se konča z erotično avanturo... Vsa čast, in takih dni je bilo še in še. In ob tem je ustvarjal še svojo umetnost. Že 20-leten je opozoril nase z *Otroško novelo* (Kindernovelle), nato pa se je posvetil gledališču. Skupaj s svojo ljubljeno sestro **Eriko** (1905-1969), igralko in esejistko - igrala je tudi v lezbičnem filmu *Maedchen in Uniform*, **Pamelo Wedekind** in **Gustavom Grundgensom** je uprizoril deli *Anja in Ester* (1925) in *Revija v štirih* (1926). Tudi sam je leta 1933 emigriral pred nacizmom in le malo kasneje, po uspešni *Patetični simfoniji*, ga je obsodil v romanu *Mefisto* (1936). V njem je prikazal duhovno klimo, ki omogoča nastanek, razcvet in zmago tako dvomljive ideologije, kot je nacizem. Po inspiracijo za roman ni hodil

daleč, le po svojih kolegih in znancih se je ozrl. Tako glavni lik Hendrik Hofgen ni nihče drug kot njegov nekdanji prijatelj, slavni gay igravec **Gustav Grundgens**, ki je svojo dušo "prodal hudiču". Na film ga je leta 1981 prenesel režiser **Istvan Szabo** in bil nagradjen z oskarjem. V sezoni 1989/90 pa smo ga v režiji **Žarka Petana** gledali na deskah MGL, s prečudovito scenografijo z ogledali, kjer smo tudi gledalci postali del mizanscene.

Klaus Mann je homoseksualnost odkrito priznaval, čeprav to takrat ni bilo samoumevno - če je sploh kdaj bilo? in če sploh kdaj bo! Iz dnevniških zapiskov je več kot jasno, da je bil v svojem bistvu pravzaprav zelo tragična eksistenca, saj so ga kratkotrajne, naključne in bežne erotične avanture vse prej kot osrečevale. A bil je popolnoma nezmožen, da bi se za dalj časa navezal na eno osebo, čeprav si je trajnejšo zvezo nad vse želel. To se pri osebah z izredno močno stilizacijo lastne eksistence in osebnosti, ki se giblje že v območju narcisoidnosti, niti ne izključuje. V dnevnik je 2. julija 1933 zapisal: "Odkar nisem več v Münchnu, stran od *Babsa* (igravec **Herbert Franz**), sem ljubil samo za gotovino: moral sem plačevati. *Mornarji, maseerji, prostitutanci*. Iz dveh ali treh

Thomas Mann

Klaus Mann

primerov, ko sem hotel drugače (na primer z ruskim pianistom), ni bilo nič. Ni moči, da bi kakemu posameznemu primeru notranje in bolj podrobno sledil. Ločitev od Babsa. Ampak, bi ostalo tako lepo, kot je bilo v zadnjih dveh tednih? Huje: senca, ki meče razočaranje nad Hansom (finski posestnik Hans Aminoff) čez vse. Zraven še manjši nesrečni slučaji kot Bonzo (prijatelj iz Pariza), ki sem ga zelo precenjeval. Willi (prijatelj iz Berlina) - že tako pozabljen. Prisotnost Reneja (op. francoski nadrealist René Crevel, ki bo čez dve leti storil samomor), ki je kot neka preteklost. Tako je to." Klaus Mann je, ves zasvojen z mamilami, storil samomor maja leta 1949 v Cannesu.

Tako je to.

Gusti G. Leben

Lepotne napake lezbištva

Kolikokrat se vam je kot lezbijki že zgodilo, da spite z žensko, ki vam potem gladko izjavi, da ni lezbijka ali pa da sploh nima/noče imeti opravka z lezbijkami? Seveda, nič vam ni jasno, saj se dotična oseba nekako kotali v gay družbi in morda celo hodi v *Roza disko*, videle ste jo v intimnih trenutkih z ženskami ali iz bolj ali manj zanesljivih virov slišale, da je lezbijka. Kaj, hudiča, je potem narobe?

Lezbična scena

Med gayi je znana delitev istospolno usmerjenih moških v dve globalni kategoriji - na homoseksualce in gaye, o čemer je slikovito pisal Tomaž Rudolf v prejšnji številki *Revolverja* v eseju z naslovom *Gayi niso homoseksualci*. Za "zgolj" homoseksualno usmerjene moške je nekako značilno, da se dobivajo na standardnih shajališčih (parki, postaje, savne, sekreti...), praviloma nimajo nikakršne gay identitete, večina se jih skriva, mnogi so poročeni, gay kultura in aktivizem sta jim deveta briga. Gayi se zavedajo svoje identitete, "delajo" na njej, so aktivni na gay (ali "svoji") sceni, seznanjeni z gay kulturo in emocionalno dostopni.

Ne vemo čisto dobro, ali imamo gay in/ali lezbično sceno, vemo pa, da se jo kritizira in tudi podpira. Torej mora biti nekaj na tem, da scena obstaja.

Ali obstaja lezbična scena? Kaj naj bi sploh bila lezbična scena?, je boljše vprašanje. To gotovo niso zaprti lezbični družabni krogi (nemalokrat skregani med seboj), ki so se dobivali po stanovanjih že dolgo pred obstojem *lezbične skupine LL*. Obstajale so tudi redke posameznice, ki so lezbični življenjski stil skušale razvijati in živeti (če je pri nas kaj takega sploh mogoče) v okviru raznih

ženskih skupin, med gay ali celo hetero prijatelji, s (tujimi) knjigami in revijami ter preko potovanj in stikov z lezbičnimi skupinami v svetu. Našteti fenomeni seveda ne morejo konstituirati scene. Lezbična skupina LL obstaja od oktobra leta 1987 in recimo, da se je z njo začela razvijati tudi scena, ki pomeni izdajanje časopisov, organiziranje srečanj, predavanj, sestankov, žurov; informiranje in osveščanje javnosti ter samih lezbijk in razvoj lezbične kulture, življenjskega stila. Naštete aktivnosti so pomemben korak v smeri lezbične vizibilnosti (lesbian visibility), torej vidnosti v javnosti, opozarjanje družbe na obstoj lezbijk, lezbične kulture, politike, kreativnosti... Menim, da vizibilnost ni samo stvar predstavljanja lezbištva v javnosti, temveč je bistvena tudi za same lezbijke in razvoj njihove lezbične identitete, nekakšnega samo-priznanja, coming outa oziroma izrekanja pri sebi. Tu se namreč vse začne. - O sceni samo še toliko: Če našte dejavnosti razumemo kot konstitutivne elemente lezbične scene, potem je pri nas scena še vedno stvar desetih ali morda dvajsetih žensk ali morda tridesetih, ki so razvrščene na kontinuumu od aktivistk, do aktivnih in povsem pasivnih ali zakamufiranih "potrošnic" scene. Velja omeniti še "dopisno" članstvo lezbične skupine, ki doseže relativno visoko številko 100. Večina dopisnic živi v drugih, ponavadi manjših krajih Slovenije in nima možnosti za integracijo v skupino oziroma sceno. Morda pa slabe slovenske ceste tudi niso vsega krive?

Kdo so "homoseksualke"?

Če obstaja pri moških kategorija homoseksualcev, ali je mogoče ta pojav prenesti na lezbijke in reči, da obstajajo lezbijke in ho-

moseksualke? Pojem homoseksualke se sicer pri ženskah ne uporablja, kategorizacija pa drži, saj obstajajo lezbijke, ki si sicer tega ne rečejo, se pa v mnogočem razlikujejo od lezbijk, ki so prostovoljno in ZAVESTNO sprejele to oznako kot del svoje identitete.

Kako je torej mogoče identificirati homoseksualke, ki sicer niso monolitna skupina, in locirati njihove (sub)kulture? Za razliko od homo-seksualcev/gayev se lezbijke nikoli ne srečujejo na krajih kot so parki, savne, postaje in podobno, kar je tudi eden izmed vzrokov za to, da se veliko težje spoznajo, prepoznajo in (organizirano) povežejo med sabo. Manjši lezbični krogi so velikokrat bolj stvar naključnih srečanj, najpogosteje pa se lezbijke spoznajo preko malih oglasov. Pred leti so bili oglasi gotovo edina možnost za lezbijko, da pride v stik s sebi podobnimi, ki jo potem morda predstavijo še drugim lezbijkam. Vse ženske, ki dajejo oglase, niso lezbijke. V mnogih primerih gre za homoseksualke, torej ženske, ki iščejo (priložnostne, občasne) spolne stike z ženskami ali tretjo osebo za "v troje" z moškim partnerjem, brez kakršnihkoli "dodatnih" obveznosti. Torej niso emocionalno dostopne, ne identificirajo se kot lezbijke, podpirajo moške in heteropatriarhat, v svojih in v očeh drugih živijo kot heteroseksualke ali se kvečjemu ogrevajo za "biseksualnost", ki pa ima zgolj seksualno konotacijo.

Ena izmed podvrst žensk, ki si ne morejo reči, da so lezbijke, so tiste, ki so nekako na poti k preskoku v lezbični svet, ki ga pa ne morejo opraviti v eni sapi in se morda nikoli ne odločijo zanj. Mnoge med njimi imajo "fante". Zelo rade iščejo razloge in pojasnila za tako med-stanje. Najbolj znana floskula je "Vsi smo biseksualni." Ali pa: "Ne maram

razvrščanja po predalčkih. Nisem ne hetero ne homo ne biseksualna." Toda, - vedno so drugi, ki te bodo zvrstili v predalček! Če se ne identificiramo same, smo avtomatsko heteroseksualne. Morda zveni hecno, vendar imamo lezbijke in gayi, za razliko od heterosov, možnost, da sami povemo, kaj smo. Če si seveda vzamemo to možnost... "Strah me je. Mnogi me bodo odklonili, če bom lezbijka," je prav tako pogosta značilnost med-stanja. "Ne morem se odločiti." Zelo vprašljivo je, koliko se je sploh mogoče odločiti o svoji spolni identiteti. Lezbištvo in heteroseksualnost namreč nista primerljivi, enakovredni izbiri. Razen tega so odločitve vedno prinesene znotraj družbenega in političnega konteksta, kar pomeni, da nas nakateri "izbire" stanejo več kot druge oziroma da nobena opcija ni nikoli zares svobodna. Seveda se lahko odločimo za skrivanje ali pa se zavestno odpovemo svoji spolni preferenci in to razumemo kot izbiro, ki pravzaprav to ni, saj se za to možnost nismo odločile zato, ker bi tako želele, ali ker bi nam predstavljala prioriteto, ampak smo recimo izbrale "manjše zlo". Obstaja še več pojasnil, denimo: "Seksam z ženskami, vendar se zaljubljam v moške", "Nimam zaupanja v lezbijke; vse zveze so kratke, veliko je promiskuitete, čisto drugače kot v odnosu moški-ženska, ki je bolj stabilen" (sic!). Preprosteje bi lahko rekli, da gre v večini omenjenih primerov tudi za ponotranjeno homofobijo, ki še poglablja stanja zmedene identitete, za katero so značilni tudi občasni straight popadki, torej zveze oziroma afere z moškimi. Zanimiva med-vrsta žensk so zlasti tiste, ki so nekje na meji med zgolj homoseksualnim obnašanjem in lezbičnim življenjskim stilom. Nekateri tudi živijo v zvezah z žensko in se zavedajo, da so odnosi z ženskami pomemben del njihovega življenja, vendar jih prikrivajo z različnimi psihološkimi dežniki, izgovori. Recimo dežnik posebnega prijateljstva: "Moja partnerka je zame zelo poseben človek. Z njo bi bila tudi, če bi bila moški. Sicer pa me ženske ne zanimajo na ta način." Oblika racionalizacije, ki posameznico varuje pred občutki krivde, je tudi dežnik začasnosti, prepričanje, da je njihova lezbičnost

boljčasne, naključne narave in da si bodo nekoč gotovo poiskale moškega partnerja in (imele z njim otroke).

Lezbijke in (spolne) vloge

Poskusimo opredeliti lezbično sceno še bolj podrobno oziroma jo razdeliti na aktivizem in na družabno sceno, kamor ponavadi pršte vamo diskoteke, bare, družabne prireditve, žure. V družabni kategoriji srečamo gotovo veliko več žensk, ki na različne načine ne/opredeljujejo svoja lezbično nagnjenje. Raziskave na Zahodu ugotavljajo, da so lezbične aktivistke praviloma del levo usmerjene inteligence, torej reflektirajo svoj položaj v svetu kot lezbijke in kot ženske ter ga tudi želijo izboljšati. Gre torej za politično angažiranost. Slednja ponavadi ni značilnost skupin lezbijk/homoseksualk, ki so prisotne na družabni sceni, redkeje se aktivno angažirajo v lezbičnem gibanju, ker pravzaprav ne reflektirajo svojega položaja kot lezbijke ali ženske oziroma prevzemajo že uveljavljene heteroseksualne vzorce. Tukaj so mišljene zlasti ženske, ki spolno in tudi emocionalno živijo z ženskami, vendar se identificirajo z moškim principom, ne kot lezbijke. Seveda ne gre za zavestno identifikacijo, še najmanj za izbiro. Po raziskavah naj bi te lezbijke sodile v srednji, najpogostejše pa v nižji sloj ali izhajale iz delavskih slumov, iz vrst lumpanproletariata. Seveda je omenjena dalitev groba, možna so medsebojna prepletanja in odstopanja.

Gre za znani pojav lezbijk, ki zaradi pomanjkanja vlog pristajajo na heteroseksualno delitev sveta na žensko/moško, aktivno/pasivno, močno/šibko, nadrejeno/podrejeno. Ker so spolno nagnjene k ženskam, prevzamejo aktivno vlogo, ki je pripisana moškim. Na Zahodu se je uveljavil pojem "butch" lezbijka, ki v slovenščini nima ustreznega prevoda. Po domače bi lahko rekli možača, ki pa ima preveč pejorativen prizvok, zeto ostanimo pri izrazu butch. Pomembno dejstvo je, da moško orientirane ali aktivne lezbijke ponavadi iščejo partnerke med heteroseksualkami, ker ustrezajo njihovim pričakovanjem - heteroseksualke naj bi pač bile predpisano ženstvene (tako v oblačenju kot ob-

našanju), pasivne, potrebne zaščite itn. V takem istospolnem odnosu se morda partnerki sploh ne identificirata kot lezbijki. Aktivni homoseksualki so pač vseč ženske (ne lezbijke), (pasivna) heteroseksualka pa je morda v svoji partnerki našla "moškega" in ni nujno, da ga bo še kdaj videla v ženski. Tako je razumljivo, da butch ponavadi niso zagrete za "prave" lezbijke, ki niso pasivne in tudi njihova pojavnost ne ustreza klasičnim ženskim standardom.

Razmerje aktivno/pasivno se nanaša tudi na področje spolnosti. (Tukaj gre za podobno razmerje, ki ga poznamo pri gayih/homoseksualcih.) Čeprav naj bi tak medsebojni odnos veljal bolj za heteroseksualce in gaye, pri lezbištvu pa naj bi šlo, vsaj na področju spolnosti, za obojestransko brez ostrijših delitev vlog, v tem primeru ni tako. Aktivne lezbijke tudi v spolnosti prevzemajo aktivno, "moško" vlogo. Prevzamejo lahko tudi moško seksualno ikonografijo (kult "dobrih" ženskih nog, riti, jošk) in besednjak - na primer "dala sem jo dol", "tudi njo bom enkrat nategnila", "dobro sem jo pofukala". Za ženske morda uporabljajo seksistične oznake in opise, (denimo: "ta je pa potrebna", "tista punca je zelo lahka") jim pripisujejo "frigidnost", "razvratnost" ipd. Opisane ne gre povsem enačiti z dihotomijo butch - femme, zgodnjo lezbično subkulturo, za katero je bila značilna delitev vlog na aktivne in pasivne. Butch - femme koncept seveda obstaja tudi danes in mnoge lezbijke ga zavestno oživljajo, kar pomeni, da se tako aktivne (butch) kot pasivne (femme) partnerke identificirajo kot lezbijke - tukaj gre za zavestno identifikacijo.

Naj živijo razlike

To je vse, kar lahko rečemo na koncu - važno je, da smo vse "naše".

Suzana Tratnik

Založba ŠKUC Zbirka Lambda

Modra svetloba, antologija

Michel Foucault: Zgodovina seksualnosti, Skrb zase

Ino Knabino: Ganimed in drugi, roman

Ciril Bergles: Ifrikija, pesmi

V jeseni:

Nataša Velikonja: Abonma, pesmi

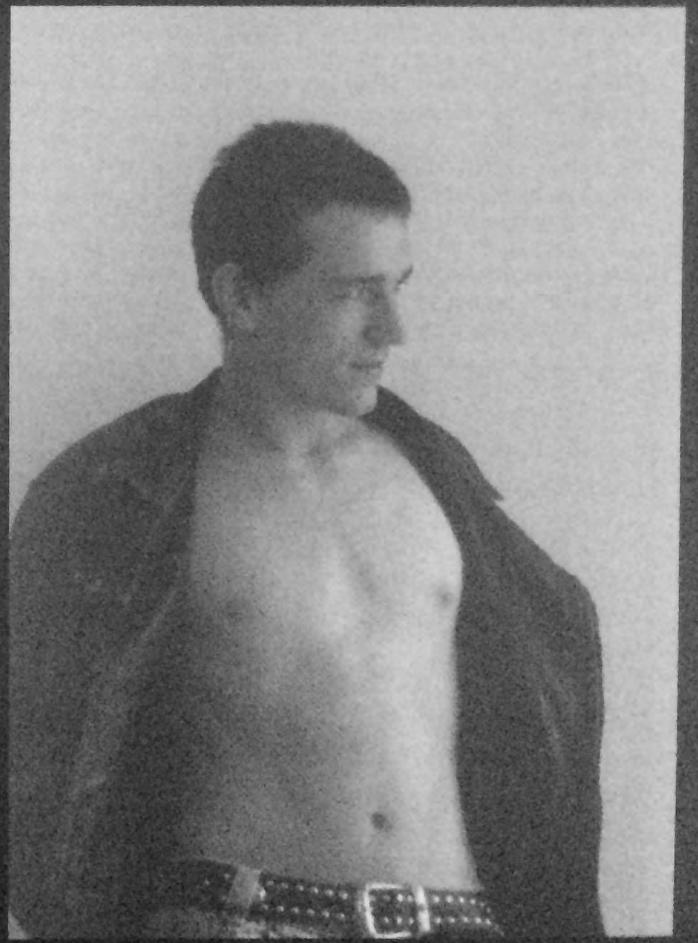
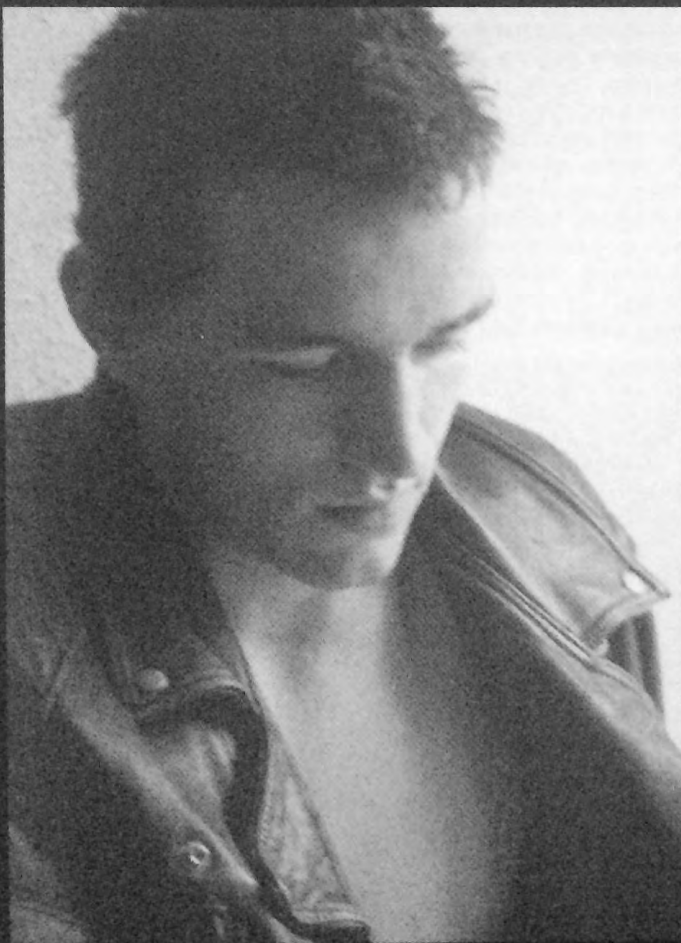
Rita Mae Brown: Rubyfruit Jungle, roman

Hervé Guibert: Prijatelju, kd mi ni rešil življenja, roman

Lezbijke v Sloveniji, zbornik

foto: Revolver

Sedemdeseta leta

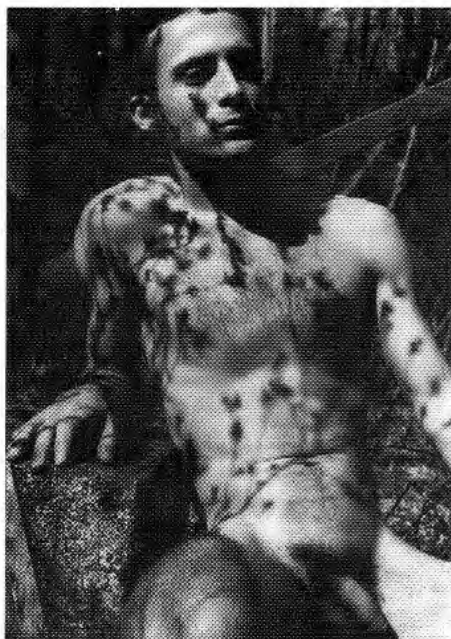

foto: Castelli

Dobivali smo se v kavarni Union, torej v javnem prostoru. To druženje je bilo zelo napredno, saj kavarna ni bil gay klub, ampak javna ljubljanska kavarna. Naš projekt se je imenoval "res-publika", kar po latinsko pomeni "javna stvar". Govorili smo o javnih prostorih, kjer se bomo javno družili, tako kot vsi drugi. Prihajali so tedanji tovariši, današnji gospodje in zasedali smo dobršen del kavarne... včasih je padla kaka opazka z one strani... Iz tega obdobja moram silno pohvaliti ženske, ljubljanske dame so bile nekaj izrednega, namenoma so hodile v našo družbo, da smo na zunaj dajali vtis pomešanosti, hkrati pa so bile naše pristne kolegice, prijateljice in potrebno jim je dati izredno priznanje za tista 70. leta in tudi za naprej, v bolj dramatičnih časih, ker so znale tako perfektno odigrati stvari. Velikokrat smo jih povabili na strogo zaprte gay žure, saj so bile del scene in so sodile zraven. Tu in tam je prišlo do kakšnega kolapsa zaradi zaljubljenosti v kakšnega fanta, zakaj pa tudi kak gay ne bi osvojil kake dame, saj ljubezen pač ne pozna meja. V tej vlogi, ki so jo imele, v tem spremstvu, in tej bitki skupaj z nami jim dajemo premalo priznanja za tista leta. Bile so odlične - ne bom povedal nobenega imena - in nekatere so še danes na sceni. Resnično si zesužijo vse priznanje za tiste tako imenovane unionske leta, ko so se spreminjale stvari na kulturni ravni, ko so padli paragrafi v skupščini, ki so obsojali vsako gay dejavnost. Mislim, da so dame veliko imele ravno pri tem, ker so znale pihati na dušo nekaterih tovarišev, ki so sedeli v skupščini in ravno preko njih smo tem največ dosegli.

Kako so izgledali zaprti žuri?

Zaprti žuri so bili enkratno organizirani. Enkratnost je bila v tem, da, kar je zadevalo neše fante, so bili zelo spontani, zelo dinamični, saj veste, da je gay scena vedno dinamična, glede čustev, čustvovanj in povezav, ter da se spreminja. Včasih so bile te spremembe zelo dramatične in jih je bilo treba na nek način proslaviti... V tem času smo gayi tudi bogateli. Tega ne smete pozabljati. Dobivali smo svoja stanovanja, potovali.

Tisti, ki so bili na dobrih položajih, so pomagali tistim, ki so bili na slabših. Tretji so spet zaradi politike prišli na višji položaj in so povabili tiste, ki še niso imeli avtomobila, stanovanja. Kolegialnost je bila na zelo visoki ravni. Ti žuri so vedno sodu izbili dno. To so bili rojstni dnevi, silvestrovanja so včasih trajala tri dni. Tri dni smo žurirali v kakšnem stanovanju, kjer ni bilo sstanovalcev, ali pa so bili tako bogati, da so si lahko privoščili odhod iz Ljubljane.

Gostje

Gostje so bili od vsepovsod. Iz cele naše ljube Jugovine: iz Zagreba, Makedonije, Beograda, Novega sada, ne vem od kje vse so bili. Velikokrat smo povabili tudi Nizozemce, Nemce, fantje so imeli kolege v Italiji, Avstriji. V najslabšem primeru je bila zbrana vsaj cela Jugoslavija.

Ustava

Veste, stvari, ki smo jih mi pričakovali in o katerih smo razmišljali v okvirih nekakšne demokratizacije, so nastajale in nastale vedno neodvisno od nas. V kakšnem smislu? Tako, da smo dobili vedno vse spremembe, ki so nas zadevale, na pladnju. Socialistični sistem je funkcioniral tako, da so včasih v njem dejansko odločali klani znotraj partije. In če se je za določen predlog, tudi zaradi kopiranja svoboščin z Zahoda, našlo dovolj ljudi, ki so ga verbalno podprli, je za tak predlog, danes je to nekaj nezaslišanega, dvignila roke cela skupščina. In vidite, sedaj v demokraciji si ne morete predstavljati, da bi vsi dvignili roko za eno stvar, ki ni prišla iz nobene stranke, iz nobenega interesnega klana. Takrat pa se je to zgodilo, zaradi kopiranja svoboščin in pretenzij takratnega jugoslovanskega socializma, da razvije tudi znotraj sistema neke vrste demokracijo. In vse te ustavne spremembe so bolj, kot da bi zrastle na nekem dejanskem delu ali presežkih dela, prišla v skupščino skozi ta vrata. Socializem ni glasoval za svobodo iz presežkov svojega dela, ampak iz gledanja na Zahod, ker se je bal prevelikih razlik in Jugoslavija je brez dvoma, v tem jo je treba pohvaliti, silno dobro gledale na Zahod in zelo skrbno kopirala vse tisto, ker je bilo tam. Tako tudi to, da so bili brisani nekateri paragrafi... Dejansko smo to dobili na pladnju in sicer na čisto pravem buržujskem pladnju, za katerega so vsi v skupščini dvignili roke, ne da bi pri tem prišlo do kakšne take bitke, kot bo danes potrebna za sleherno stvar, če jo bomo hoteli izglasovati ali dati na glasovanje. Nobenega pladnja ni več. To je bil samo socializem, ki je poznal tak pladenj, da ti je prinesel torto, čeprav je nisi naročil, paradoksalno rečeno.

Še scena

Vse kar je bilo izven Uniona je bilo ali v strogo privatnih iniciativah ali podprto s to ali ono osebnostjo v Ljubljani ali izven nje, v Zagrebu itd. Saj smo imeli v Zagrebu zelo fine in vplivne gospode, ki so vabili ljubljance na srečanja in podobne zadeve, kulturne prireditve ipd. Saj pravim, socia-

lizem je poznal svoje gospode in ti so ponavadi imeli zaščiten hrbet in so si lahko privoščili dosti več kot danes. Danes moram reči, da je to "sponzorstvo" minilo in škoda je, da je minilo. Takrat so se mladi, po ljubljansko "fejst fantje", na ta način zelo organsko vklopili v sceno, ne da bi jih preveč koštalo.

Spoznavanje

Spoznavali smo se izključno po osebnih kontaktih. Kajti kakšnih oglasov, kar so zunaj že poznali, takrat pri nas še ni bilo. Zato je bil ta osebni kontakt in vtis, ki ga je nekdo naredil, takoj predebatiran na dolgo in široko na levo in desno. Včasih s predznaki, eni dobro eni slabo, kajti včasih so bili klani medsebojno izključujoči in niso prenesli, da bi člani prehajali iz enega klana v drugega. Šlo je namreč za parcialne interese nekaterih gospodarjev, ki so vendarle hoteli imeti vojake po številu in vrsti. Ja, tudi to je obstajalo. Tako da je bilo treba računati tudi s tem. Medsebojno spoznavanje je imelo to prednost, da je bilo vedno spontano, da je bilo odvisno resnično od tega, kar imenujemo šarm, osvajanje, bitke in podobne stvari, ki so dobre, življenjske, ki imajo svojo težo.

Problemi s policijo

Tega je bilo veliko. Morate vedeti, da je socialistični sistem, policijski, deloval v tako imenovanih tretjih in četrtyh silah. To je v raznoraznih in različno rangiranih obveščevalcih. To je bil sistem, ki je, če citiram nek Kardeljev govor, poznal osem, devet, deset, enajst, dvanajst vrst notranjih sovražnikov. On jih je v tistih govorih včasih nominiral po imenih, to so bili uzurpatorji, razredni sovražniki in bolj kontra ne vem vsemu čemu, razni revizionisti. Torej veliko sovražnikov, notranjih sovražnikov, ki delujejo zoper naš sistem. Vsi ti so rabili nekoga, da jih zasleduje. To niso bili uniformirani policajci, ampak tako imenovani špiclji, in ti so bili seveda tudi v naši vrstah.

Homo notranji sovražniki

Ne, ne bi rekel tako. Vendar ker so bili med homoseksualci ljudje, ki so bili na ta ali oni način izpostavljeni, ali resnično drugače misleči ali pa v sporu s kakršno koli strukturo, takrat je ta scena postala zanimiva in so v to sceno pošiljali špiclje, ki so seveda zbirali podatke. Še huje je bilo s tistimi fanti, ki niso imeli posebnih kvalitet, to se pravi, da so se ukvarjali z drobnim kriminalom, kraji, pa so vendarle bili na nek način povezani z gay sceno, s tem, da so včasih pri komu "prespali" ali kaj podobnega. Takrat je vedno sledil pripor oziroma zaslišanje. Policija je hotela zvedeti podatke o tem človeku. Navadno so jih dobili preko teh ljudi. Tako so bili maltretirani mnogi, ki jih poznam in ki so bili v odgovornih službah v Ljubljani. Če ne drugega, so bili kasneje tudi sami pritegnjeni v tako obveščanje, pač z ozirom na to, kaj je kdo bil. Ker so bili gayi na sodišču, v skupščini... je bilo treba tudi o njih zbrati podatke. Gay scena se je v tem primeru zlorabljala za obveščanje. Ta stvar se je stopnjevala vse do propada režima. Ne

bom pa rekel, da so se stopnjevale mere, drastičnost ukrepov, kajti od nekega obdobja naprej ni bil nihče več izpostavljen tako hudim pritiskom. Vendar podatki so krožili in dosjeji, ki so se v tem pogledu polnili na notranjih upravah, so bili za gaye, to natančno vem, zelo obilni. Ker so bili to vedno ljudje, ze katere je režim mislil, da jih lahko v skrajnem primeru vendarle izpraša. Zlasti, če je bil kdo na vplivnem mestu ali če je marsikaj vedel, iz svoje službe ali zaradi svoje službe.

Danes pa

Mislím, da v tem pomenu gotovo ni. Da pa bo tudi sedanja država rabila podatke in da jih v zasliševanjih vseh mogočih tatičev uporabljajo, o tem ne dvomim. Veste, vsi sistemi so taki, da rabijo podatke, drugače ne bi bilo obveščevalnih služb in podatke o neki konkretni stvari dobiš od konkretnih ljudi, ne od nekih abstraktnih ljudi. Koga boš torej spraševal o gay sceni v Ljubljani, če ga moraš službeno spraševati, če ne tistega, ki je z nekom spal.

Ne bi rad želel delati nobenih primerjav sistemov, ker se ve, da so nekdanji morali služiti režimu do njegovega propada. Ne verjamem pa, da se mentaliteta službojočih tako silno spreminja. Tu je še vedno veliko možnosti za karkoli, kajti kultura človeka se ne spreminja od ponedeljka do petka, in nekdo, ki je prej nosil peterokrako in bil v civilni, policijski obveščevalni službi, in večina jih je še sedaj na tem mestu, gotovo nima drugačnih kategorij, kot jih je takrat imel, čeprav ima drugačen zakon. Zakon da, kategorije razmišljanja pa menim, da ima enake tako tovariš kot gospod.

Skrivanje

Skrivanje morava analizirati. Če mislimo, da bi se kdo trkal po prsih in si pripenjal ne vem kakšne znake, tega se ne spominjam. Vendar kot sem prej dejal, kar mi je bilo zelo všeč, so bila ta javna srečanja v popolnoma javnih lokalih. Ali smo mi vedeli, ali smo registrirani ali ne skriti? Čisto natančno smo lahko izvedeli za svoj dosje, ker smo imeli kolege in prijatelje, ki so nam to posredovali. In smo vedeli, kdaj je bilo kaj vpisano, iz kakšnih virov je bilo vpisano, vedeli smo celo za naše prijatelje, ki so dajali določene izjave. Tisti, ki smo se zelo močno zanimali za naš dosje, ki ga nismo videli šele sedaj, v demokraciji, ampak tudi kdaj prej, čeprav je bilo to teoretično nemogoče, pa vendar se je zgodilo. V kakšnem pomenu so se ljudje skrivali? Rekel bi, da se niso izpostavljali, da se niso deklarirali in ta led smo hoteli prebiti, vsaj v zaključnem krogu, na katerega mislim, v katerem smo razpravljali o tej "res-publika" (o javni zadevi), torej o gay sistemih brez klanov, v tem pomenu, da ne bi bili ti zaprti v nekakšen geto. Vendar v socializmu nam to ni uspelo, čeprav je bil 1977 v skupščini sprejet zakon, da to ni več kaznivo itd., čeprav so bila določena razdobja, ko smo se lahko popolnoma mirno sestajali na tem in onem kraju, ne da bi kdorkoli dobil zaradi tega kakršnekoli slabe posledice. V 14 dneh se je lahko taka stvar spremenila. Tisti, ki so bili napadeni ali okradeni, so imeli posledice za svojo neskritost. Včasih je bilo objavljeno, da je bil kdo napaden za štreko zaradi tega, ker je homoseksualec,

včasih pa, ker je, citiram, "iskal moško družbo". Niti poročevalci niti sodne ekspertize niso bile vedno enake in tudi na sodišču, kadar so morali naši fantje pričati, je bil postopek zelo različen. Se pravi, ta skritost in javnost se je obravnavala od primera do primera, kakršno zaledje je imel kdo. Kdor je bil brez zaledja in bil slabo zapisan, tega so ponavadi do tal stekli in ga onemogočili celo na delovnem mestu. Nekateri pa so imeli zaledje, recimo da mislim na dva, tri gospode, ki so bili sami uslužbenci policije. Tam se je dogajalo vse in policija je za to seveda vedela, saj so prisluškovali telefonom. Vedeli so za sceno, ki jo je imel ta in ta upokojeni gospod, pardon, tovariš. Ali je bilo kaj javno ali skrito? Ne bi rekel, da se je kdo lahko skril v takem smislu. Da pa so bili nekateri skriti v tem smislu, da ga ni nihče kaznoval, gotovo. Kategorija skritneskrit, javen-nejaven je bila v socializmu ad-hoc, za rabo, za kakršno so jo rabili. Ni šlo za dejstva! Kdaj pa je šlo pri kakšni ideologiji za dejstva, lepo vas prosim! Gre za to, kako dejstva tolmačimo. In če jih tolmačimo benevolentno, to se pravi v prid določnemu, jih pač tolmačimo tako in to zadostuje. Če pa jih tolmačimo s hudim, potem pa ste lahko pričakovali, da vas bodo prišli iskat in potem so vas krepko izprašali, s pomočjo ali brez pomoči. Navadno so svoje špiclje prej krepko izprašili, da so lažje govorili, saj veste, kjer se maže, tam teče.

Union

Nekam je bilo treba iti in Union je bil posrečena kavarna. Zelo posrečena. Imela je vrtljiva vrata. Že to ja bilo nekaj posebnega. Imela je separeje in imela je glasbo, imela je vse mednarodne časopise.

V sedemdesetih?

Ja, ja. To je paradoksalno. Kasneje ni bilo več časopisov in revij, tedaj pa. V Unionu ste lahko brali cajtnge, ki ste jih hoteli. V Unionu je bil klavir. To ni bila kasnejša kavarna, beznica Union, kamor so ljudje hodili pijačevati - ko se je gay scena totalno umaknila iz Uniona, saj potem ni bila nikoli več prisotna. Končala se je takrat, ko se je končala kavarna, ko so se končali inozemski časopisi, ko so nehali čaji in kavice in kakao s smetano. Fantje so to pili, saj se nismo nalivali z alkoholom. Mi smo prišli tja brat, se pogovarjat in ni bilo treba, da si bil pijan, da si se pogovarjal. To je bilo kasneje, ko smo se umaknili iz Uniona. Takrat je postal Union gasterbajterski. Delavci najnižjih kategorij so se stekali v Union in takrat smo mi odšli. To je bil konec unionske scene.

Kam ste šli?

Takrat so se začele potem te privatizacije in razpust javne gay scene na domove. Treba je bilo iti na postajo. Ne zato, da bi bil tam ta gospod ali tovariš kaj manj vreden, ki je po postaji hodil, ampak ker praktično ni imel več kam iti.

Park

Tudi v parku je bilo zelo nevarno. Kot se je zgodilo pred parimi meseci, je tudi takrat kdo izgubil življenje. In sicer ga je izgubil navadno zaradi denarja. Tudi tisti, ki so bili ubiti na domovih, tam okrog osemdesetih, zverfinsko, nekateri zelo grodo, mesarsko, so vsi umrli zaradi denarja.

Prostitucija?

Ne, ne. Ni bila prostitucija, ampak dobičkaželjnost. Tisti, ki nima notranjih kvalitiet in ki bi karkoli počel v seksualnem smislu, ne bo nikoli mislil, da ne bo imel tudi nekakšne koristi, nekakšnega dobička. Navadno so taki obiskovali ljudi, pri katerih je bilo kaj vzeti. Nekdo, ki je storil tak zločin pred par leti, je prišel v službo oblečen v oblačila svoje žrtve. Tako, da so ga dejansko prepoznali po oblačilih. Do te mere je šlo. Tragične stvari. Dobitkaželjnost je vedno obstajala. Kakšne kategorije so ti ljudje, ne bi želel razpravljati.

MAGNUS

Da, natančno se spominjam ustanovitve. Nek mlad nadebuden fant mi je o tem pripovedoval. Še sedaj se spominjam, kje sva se o tem pogovarjala. Mnogo mlajši je bil od mene. Tudi sam sem bil vesel. Vendar moram reči, da takrat v tem nisem videl nekega koraka dalje, ravno zaradi naših idej, ker se nismo hoteli spraviti v nek geto, zgolj organizacijo, ki bi bila nekako deklarirana in vendarle ločena od vsega ostalega. Bal sem se, da bomo dobili en klub s 300 m2, en časopis in še en košček iz državnega proračuna in bomo s tem popolnoma zadovoljni.

Javna kopališča

Moram reči, da mi je zelo žal... Kultura kopališč, ne bom rekel, da je bilo kopališče na Miklošičevi na ravni rimskih kopališč, v katerih so se srečevali pesniki in ostali. Za to kopališče je lahko vsam žal, ker je bilo znano. Tudi *Spartacus* je objavljaval podatke, da je v Ljubljani savna, v katari je gay scena. Moram reči, da je bila starejša generacija vsa po vrsti prisotna v tem kopališču in tukaj smo velikokrat dobili od starejših zelo koristne napotke in od tu so verjetno izvirale korenine za bližnjo kavarno Union. Vsi, ki so se kopali, so nato brez dvoma odšli tudi v Union. Z ozirom na režim je kopališče delovalo dokaj svobodno in gay scena v kopališču je bila svobodna, domala brez pritiska. Takega kopališča v demokratični Sloveniji, v Ljubljani nimamo. Kar je zelo velika škoda. Ne zato, ker bi morala biti gay scena v posebnih kopališčih, dnevih, urah, torej spet v nekakšnem getu, in geto kot vidite odpravljamo (v Južni Afriki je padel), ampak, da bi bila vrnjena tista svoboda, ki je bila v tem kopališču. Tega ni in to je minus. In ta spontanost druženja, kot je bila tam. Predvsem ta svoboda in kontinuum generacij. Srečali ste osemdesetletnega gospoda in skoraj mladoletnega fanta, ki si je prišel ogledovat določene stvari, kako izgledajo in kaj bi ga moglo privlačiti. Bila je zelo pozitivna scena, ni bil geto, in delovala je ves čas socializma.

Prvi gay film

Ne bom rekel, da je šlo za gay film. Prej za kakšno sceno, prizor, kakšen namig. Včasih, ko smo bili bolj kot gledalci bralci, smo se zastrmeli v knjigo z naslovom *Dečki*. Kdaj je bila že napisana in vendar je bila v naših fantazijah zelo prisotna. Potem smo šli v kinematograf kradoma gledat *Orient express* ali kaj podobnega, kjer smo videli nakazano kakšno reč, ki je bila še zelo daleč od gay scene, ampak je dala misliti. Veste, ko ni nič, ali skoraj nič, je asociacija ali domišljija mnogo močnejša. Nato so nam starejši fant-

je pripovedovali, do so v angleščini ali francoščini brali Baldwina ali koga drugega in smo si prepisovali odlomke. Iz Pariza smo si naročali roman *Les amitiés particulières* (R.Peyrefitte). Šlo je za ljubezni med dečki. To smo si solidarnostno posojali. Potem so začele prihajati tudi revije, v glavnem iz Nemčije in kasneje tudi iz Italije. Bolj pogumni smo si iz Anglije naročali časopise, ki smo jih dobivali diskretno zapakirane. Mogoče jih je policija enkrat odprla, a kasneje te pošte niso več odpirali, saj so vedeli, kaj prihaja. Danes je takih naročnikov malo, takrat pa smo bili nekateri naročeni. Ne morem reči, da bi bili slabo obveščeni.

Ivan Mrak

Ja. Gospoda Mraka sem osebno poznal, tudi ljudi iz njegovega kroga. Bili so moji prijatelji. Tudi avtor mojega portreta, ki je bil njegov najintimnejši prijatelj. Gospoda Mraka sem imel v velikih časteh zaradi njegovih pogledov na Eros. To je bilo tisto, kar je Mrak na veliko, brez zadržkov razlagal. Erotična komponenta v človeku, ne toliko seksus. Pri Mraku, kot sem ga poznal, ni bil nikoli, ne v debatah ne kako drugače, prisoten Seksus, ampak Eros, zelo močan in vseobvladljiv, z Mrakove strani tudi dokaj absolutiziran Eros, močan Eros. Nekateri njegovi prijatelji hranijo nanj skoraj svetniški spomin in to želim tudi sam. To sem slišal od svojih najbližjih frendov, nekaterih sedaj že pokojnih, zelo nadarjenih, genialno nadarjenih ljudih, med njimi tudi ta slikar. Vse je bilo izredno visoko in do kraja počlovečeno. Ne bom rekel, da je pokojni, veliki slovenski dramatik Mrak, imel same prijatelje. Imel je mnogo sovražnikov in tudi nekaj zaničevalcev.

Zakonska zveza

Morava iti na pravno področje in sicer, kdo lahko sklene zakonsko zvezo. Pri nas dve osebi različnega spola, če gledava zgolj pravno. Kakšna je ta svoboda, da naj zakonska zveza velja samo med deklariranim moškim in žensko? Gre za pravni princip, ki določa tako deklaracijo, da se nekdo deklarira za moškega in za žensko. Tukaj mislim, da je sklenitev zakonske zveze pod tem pogojem čisto stvar konvencije. Lahko bi tudi pisalo, "ki ga skleneta dve osebi, ki se za to odločita", in ob tem naj diskutirajo pravniki. Če se je treba boriti za tako spremembo zapisa v nekakšnem kodeksu, gotovo, da je v demokracijskih državah potrebna parlamentarna procedure. Tretje, najbolj zanimivo vprašanje je, ali bi gay svetu konkretno, ali bi gayema to dejansko pomenilo nekakšno kvaliteto, osebno namreč. Če bi gayema to pomagelo na psihološkem področju, potem dobro. Naj psihologi povedo, kaj in zekaj jim pomaga. Tukaj mislim, da je glavni problem spet isti - javna zadeva, družbena zadeva. Dva poročena za državo, za družbo, za sosede v bloku, za ne vem koga... Pri nas, pri taki mentaliteti tudi sprememba zakona ne bi kaj dosti pomagala, ker je nivo razmišljanja povprečnega Ljubljana, da ne rečem kje drugje, kjer sploh ne bi vedeli za kaj gre, še zelo daleč od tega. Tudi če bi v parlamentu izglasovali tak ali podoben zakon, ne pomaga nobena gay poroka, če ti ne najdeš nobenega bloka, v katerem bi lahko mirno, dostojanstveno, človeško stanoval s svojim frendom.

Časi...

Se morajo spremeniti, samo se mora spremeniti podstrešje, način razmišljanja, reciva temu kultura.

Aktivizem

Vsak aktivizem je treba na nek način pohvaliti, ker je prebijal led. Vendar moram reči, da aktivizem ni dovolj. Gay scena mora v komunikacijah vedeti, da se slovar spreminja takrat, kadar v medije vržemo novo besedo. In vsebina nove besede se spreminja takrat, ko jo napolnimo z novo vsebino. Zato aktivizem ni zadosti. Treba je dejansko zasedati človekov slovar. To pa ni mogoče brez vseh medijev, brez vseh sredstev, ki jih neka družba mora imeti. In šele, ko se pojavimo v vseh plasteh, ko smo na vseh nivojih izvedli akcijo za eno besedo in jo napolnili s tisto vsebino, ki jo mi želimo, in ko bodo vsi ljudje to tudi spregovorili, takrat nismo več aktivisti, takrat je akcija uspele.

Nasvet

Svoj aktivizem naj usmerijo v vse tisto, s čimer sodobna družbe komunicira. Komunikacija dejansko je tista, ki spreminja izraze in vsebine v človeških glavah. Ne smemo priti v nek nov klub, ki bo imel marmornat šank in z zlatom okrašene stole. Moramo priti v možgane in razmišljanje naše družbe. To je akcija in to je aktivizem. In potrebno mu je čestitati - kamorkoli prodre v tem smislu, je absolutni dobiček. V tem sem tudi jez dobičkaželjen.

Pogreša

Ne bi rekel, česa nam manjka, ker bi bilo tega preveč. Tri stvari, ki jih absolutno moramo imeti, so izredna volja in prodornost, izreden ponos in brezmejna vztrajnost. Brez tega se ne da ničesar spremeniti. Če bi rekel, da rabimo kakšen klub na hribu ali v tunelu pod Ljubljanskim gradom, ga pač

sorazmerno lahko imamo, z nekaj denarja in koga bi podkupili, pa bi šlo. Vendar brez vztrajnosti in ponosa in visoko dvignjene glave tudi s tistim klubom nimamo kaj početi.

Smo gayi v Sloveniji bolj malo ponosni?

Ne bi rekel. Mislim, da ja ponosen vsak, ki zvesto opravlja svoje delo in se dosledno trudi, da uresniči samega sebe, tam kjer je in v tistem poklicu, kjer je, in tam doseže, ne polovične, ampak najboljše rezultate. S tem smo vsi potrjeni. Moramo skrbeti, da tam, kjer smo, da v tistem poklicu, kjer je kdo, doseže vrhunec, da preskoči druge. Da smo sposobnejši in boljši od drugih.

Lobi

Ne bi rekel, da ni potreben. Mislim, da je to samo po sebi razumljivo. Moramo zbrati kapital, moramo dobiti vplivna mesta, moramo zasedati vplivne položaje, drugače ne bo šlo. Tudi če nekega pepčka postavijo za ministra, kaj pa lahko naredi. Menim, da nam ne manjka ljudi, v nobenih službah in na nobenih položajih. Samo velikokrat nas naša bogata čustva razdvajajo, namesto da bi nas združevala. Čeprav bo morda kdo rekel, da je to banalno. Velikokrat sta se dva, ki sta skupaj delala in vlagala kapital, razšla, ker sta slučajno imela istega ljubimca. To je paradoks in je banalno, ampak se zgodi. Naša močna in plemenita čustva bi morali spraviti skupaj, ne pa da se postavimo vsak na svoj breg in lovimo zlate ribice.

Miran Soruz

ETHEL SMYTH

skladateljica in sufražetka

Ethel Smyth, hči britanskega generalmajorja in Angležinje s pariško vzgojo, je bila skladateljica, sufražetka, dirigentka, ljubiteljica

jahanja, psov, golfa, krikata in tenisa. Predvsem pa odločna ženska, ki ni skrivala ne svojih talentov ne strasti do žensk. Skladala je komorno glasbo, pesmi, zborovske skladbe in ustvarila šest oper. Vendar je glasbeni leksikon skorajda ne omenjajo...

Ethel Mary je prišla na svet 23. aprila 1858 v Sidcupu (Essex, Anglija). Po vmitvi njenega konservativnega očeta iz angleških kolonij, je kasneje Ethel zapisala: "Moja mati, vjena potovanj in družbe slavnih ljudi, je bila nenadoma obdana z vojaškimi tepci." Oče ni hotel podpreti Ethelnega zanimanja za glasbo. Prve učne ure iz klavirja ji je dala njena nemška guvernanta, ki je študirala klavir v Leipzigu, in jo navdušila za Beethovena, Schuberta in Schumannna. Ethel in sestro so starši vtaknili v dekliški internat, kjer so se gojenke učile šivanja, pletenja in krpanja nogavic. Tam je Ethel prvič ugotovila, da jo dekleta privlačijo bolj kot fantje in v svoji "book of passion" (knjiga strasti) je zapisala imena deklet, katerih roke bi prav rada držala, če bi bile fantje. Ta pojav je sama pri sebi imenovala sappizem, ni pa jasno, ali se je kdaj deklarirala kot lezbijka, čeprav svojega nagnjenja ni prikrivala.

Po vrnitvi iz dekliške šole se je iz protesta zaprla v svojo sobo in nehala govoriti. Tako so starši popustili in jo leta 1877 poslali na študij glasbe v Leipzigu. Že prvo leto študija je pisala sonate za klavir, preludije, glasbo za godalni kvartet. Njena nadarjenost je bila nesporna. Učitelji so menili, da še niso nalteli na tak talent - v ženski. V svoji prvi avtobiografiji *Impressions that remained* (Vtisi, ki ostanejo) je obdobje študija v Leipzigu opisala kot najsrečnejše obdobje v svojem življenju. To je bil tudi čas nežnih odnosov s starejšimi ženskami in srečanja s skladateljem

Johannesom Brahmsom, ki je bil njen vzornik do konca življenja.

V hiši Heinricha von Herzogenbergsa, ki jo je poučeval glasbeno teorijo, je spoznala njegovo ženo Elisabeth, po domače Lisl, na katero se je izjemno navezala. Leta 1882 je odpotovala v Italijo, na obisk k Lislini sestri Juliji Brewster, ki je bila poročena z ameriškim literatom Henryjem Brewsterjem. Ethel in Henry sta skupaj pisala libreto in ostala prijateljca za vedno, toda Ethel se ni mogla odzvati njegovim čustvom: "Ženske, ki skladajo, si ne morejo privoščiti moža in otrok." Leta 1890 Ethel uspešno debitira v londonski Crystal Palace z delom *Serenade in D*. Dve leti kasneje umre Lisl in Ethel vso svojo žalost izpove v *Ljubezenski pesmi*. Prijatelju Henryju pa piše takole: "Včasih se sprašujem, zakaj je zame tako preprosto strastneje ljubiti isti spol kot pa tvojega. Že moja ljubezen do matere je bila tako intenzivna, da je ne morem označiti drugače kot strast. Tega si ne znam pojasniti, saj se imam drugače za povsem zdravo osebo. To je večna uganka."

Od leta 1892, Lisline smrti, pa do leta 1894 Ethel piše svojo prvo opero *Fantasio*, ki je prvič predstavljena javnosti leta 1898 v Weimarju. Kritike so pohvalne.

V začetku 20. stoletja Ethel, ki se prej ni zanimala za politične dogodke, spozna Emmelino Pankhurst, ki je leta 1905 ustanovila WSPU - *Women's Social and Political Union* (Ženska socialna in politična zveza). Srečanje s Pankhurstovo pomeni novo prelomnico v njenem življenju: zopet se zaljubi, seveda v Pankhurstovo, preko katere spozna tudi gibanje sufražetk, ki se borijo za volilno pravico žensk v Angliji. Ethel postane strastna sufražetka, pripravljena sprejeti blatenje časopisov in meščanskega razreda, iz katerega je sicer tudi sama izhajala. Ustanovi ženski orkester in zbor, katerima tudi sama dirigira in napiše *March of the Women* (Ženska koračnica). Ethelina koračnica postane Marseljeza ženskega gibanja.

Kljub škandalom je leta 1922 imenovana za *Dame of the British Empire* (Dama Britanskega imperija). Naziv dame, ki ima pandan v moškem nazivu Sir, je bil za žensko v tistih konservativnih časih redka čast.

Kmalu po imenovanju je bila skupaj z dvesto drugimi sufražetkami aretirana in odpeljana v londonsko ječo Holloway, iz katere je, s pomočjo varščine, prišla že po treh tednih. Po tem neljubem dogodku se je le morala umakniti iz javnega angleškega življenja. Odpotovala je v Egipt in se lotila opere *The Boatswain's Mate*. Ob Nilu se je močno zaljubila v numbijskega hermafrodita, strastno kot vedno, čeprav je bila stara že skoraj šestdeset let.

Pri svojih enainsedemdesetih se zaljubi poslednjič, viharno kot zmeraj, v drugo razvpito Angležinjo, pisateljico Virginijo Wolf. "Ko sem spoznala Virginijo," je zapisala, "sem

čutila nekaj, kar lahko primerjam samo z občutki, ki sem jih imela, ko sem prvič slišala Brahmsa."

Po vrnitvi v Anglijo zbolil in se leta 1942 zrušil v svojem stanovanju. Po okrevanju se zopet umakne in načrtuje izdajo gramofonske plošče. Še kot petinosemdesetletnica dirigira *Metropolitan Police Band* ob otvoritvi spomenika Emmeline Pankhurst, voditeljici sufražetk in nekdanji staršni ljubezni. 8. maja 1944 Ethel Mary Smyth umre na svojem domu v Wokingu (Surrey).

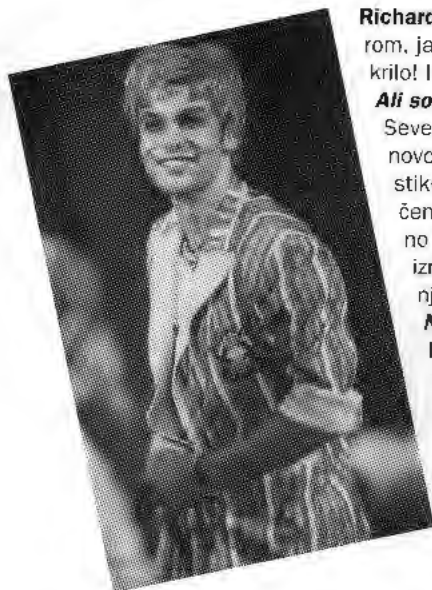
Le redki skladatelji, dirigenti in glasbeniki so spoznali Ethelino vsestransko nadarjenost še za časa njenega življenja. Med njimi je bil dirigent Bruno Walter, prepričan, da je bila Ethel tako pomembna skladateljica, da si je zagotovila svoj prostor v zgodovini glasbe. Pa ni bilo čisto tako. Zgodovina je dolgo časa zanemarjala Smythovo, čeprav je Walter prišel do "revolucionarne" ugotovitve, da pri tako velikem talentu, kot ga je imela Ethel, "vprašanje spola ne bi smelo biti pomembno".

Pripravila S.T.

JEAN-PAUL GAULTIER

Bil je osamljen fantek... Medvedku, svojemu edinemu prijatelju, je naredil modrc iz papirja - in postal velik dizajner.

Richard Smith, novinar *Gay Timesa*, ki se je pogovarjal z Gaultierom, ja šele na polovici intervjuja opazil, da njegov sogovornik nosi krilo! In kaj meni Gaultier o razpiti estetiki angleških gayev?

Ali so gayi bolj prilagodljivi kot heteroseksualni moški?

Seveda. Gayi se hočejo pokazati, provocirati in zanimajo jih novosti - kar naprej histerično iščejo nekaj novega. So bolj v stiku z novo modo in jo tudi sami ustvarjajo. Gayi so izločena manjšina. Upirajo se konvencijam in razvili so posebno senzibilnost, ki je bližja ženski. Hočejo se uvaljaviti in izraziti z oblekami. Ali pa izgledati kot veliki mačoti. Med njimi je veliko mojih strank, na kar sem zelo ponosen.

Najbrž te Anglija razume veliko bolj kot Francija?

Da. Angleži so me sprejeli med prvimi, kar je zame veliko priznanje, saj je angleška scena zelo izvira in ekscentrična.

Veliko časa preživiš v Londonu...

To je ljubezenska zgodba. Zame je London eksotičen, ker je tako blizu Pariza, pa vendar tako drugačen - ljudje so drugačni, stališča so drugačna, celo vožnja je drugačna. In priznati moram, da so mi všeč londonski fantje. Zelo so simpatični. Poleg tega imajo osebno. Gre za

svobodo, ki je v Parizu ne čutim. Angleži imajo raje

ekstravaganco kot Francozi. Ker je Anglija bolj puritanska in konservativna, moraš reagirati na to in tako pride do ekstremnih nasprotij. Rad imam ekstreme. Francija je bolj sredinska in ne daje možnosti za raziskovanje lastne osebnosti ali ekscentričnosti. Angleži naj bi bili zelo zadržani in tudi so, ker pa so zadržani, so lahko tudi ekstremno drugačni. Včasih se sprostijo, včasih s pivom in včasih celo brez, saj veš.

Kaj te zanima v Angliji?

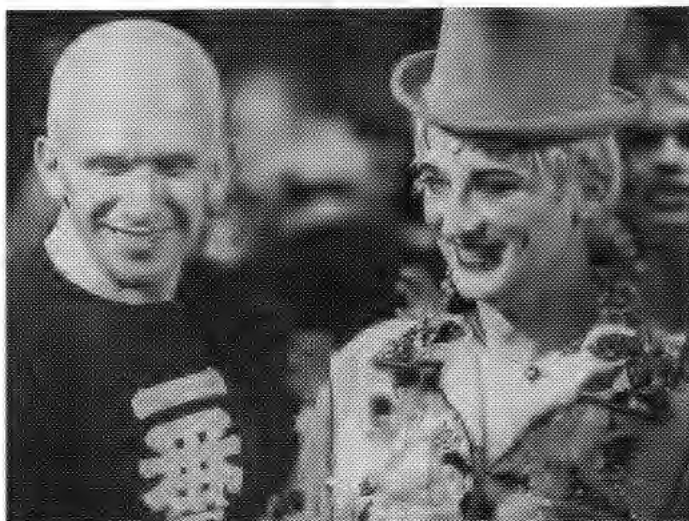
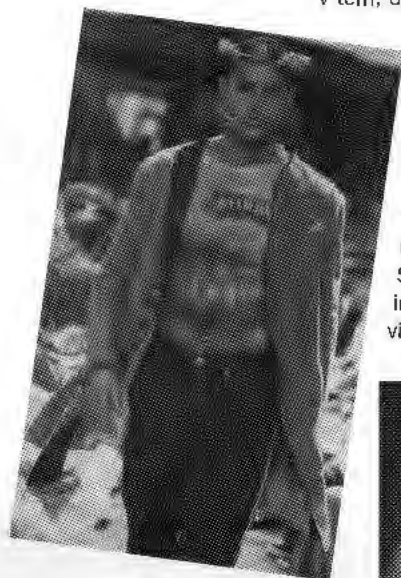
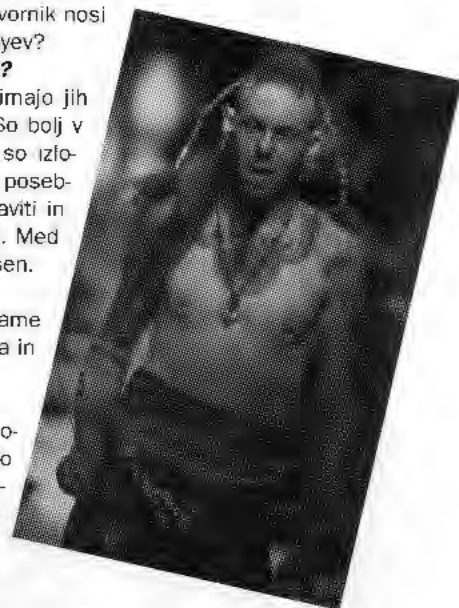
Obiskujem klube. Boljši so kot francoski, zato ker je v Londonu veliko več deklariranih homoseksualcev. V Parizu ostajam doma in kuham, ker vsi mislijo, da je to zelo modno početje. Velika razlika je tudi v tem, da v Parizu ljudje hodijo v klube zaradi kruzinga in razkazovanja.

V Angliji pa se hodi v klube zaradi srečevanja, plesa in zabave. Sedaj se Francozi nočejo več niti razkazovati, tako da ni nikjer nikogar. V Parizu obstaja samo en gay klub - *Queen*.

V Londonu imaš veliko različnih klubov in vsi so polni.

Rad opazuješ ljudi, kajne?

Moj položaj je na nek način voyeurski. Ne gre za to, da bi gledal druge samo zaradi svojega poklica, ampak je to v moji sekundarni naravi. Na primer, ko se pogovarjam s tabo, te gledam. Gledam ti v oči, istočasno pa gledam tudi tja in sem, vse naokoli. Sem kot muha. Vizualne stvari so zame hrana. Potrebujem imidž, imidž, imidž - veliko imidža. In potem uporabim imidž, ki sem ga videl na TV ali kjerkoli in nekaj ustvarim. Čeprav ne vem, kaj.

EZOTERIČNA SEKSOLOGUA

(predavanje Vilija Ravnjaka v prostorih Roza Kluba na Metelkovi 14. aprila in 5. maja letos)

Ena izmed bistvenih metod samospoznavanja, dela na sebi, je kultiviranje spolne energije (tantra). Spolni nagon je mogoče samo kultivirati, ne zatreti. Spolna energija je bipolarna, je vedno konstruktivna in destruktivna.

Reinkarnacija, energetski vidik odnosov in homoseksualnost

Reinkarnacijska teorija in homoseksualnost - najpogosteje se v homoseksualni usodi razrešujejo zločini proti srcu/ljubezni. Prejšnja življenja raziskujemo z metodo hipnotične regresije.

Zakaj, čemu narava dopušča "napako", da se rojevajo homoseksualci? Človek ni le biološko, ampak tudi duhovno bitje. Karma istospolno usmerjenih ljudi je ustvarjanje duhovne nadstavbo. To so božji izbranci v tem smislu, da je njihova skrb razvijanje duhovnosti. Med njimi je veliko svečnikov, umetnikov, filozofov, vojščakov, mistikov.

Alkimistični prikaz razlike med homo in heteroseksualnimi spolnimi odnosi z energetskega vidika:

- I. $\triangle + \triangle = \triangle$ prvi ogenj, praogjenj (moška homoseksualnost)
- II. $\nabla + \nabla = \nabla$ prva voda, pravoda (ženska homoseksualnost)
- III. $\triangle + \nabla = \square$ končna prizemljitev, nastane zemlja (heteroseksualni spolni odnosi)

Ženski in moški homoseksualni odnosi ne morejo doseči prizemljivosti, ampak obstajajo na ravni duha. Heteroseksualni odnosi so determinirani odnosi, ki so namenjeni ustvarjanju v ljubezni.

Stari Rimljani so razlikovali dve Afroditi:

- Afrodita Urania: božanska ljubezen, usmerjena navzgor

- Afrodita Pendermos: zemeljska ljubezen

Pri homoseksualnih odnosih pride do preveč jin ali jang energije, ki pa ob konstruktivni uporabi povečuje ustvarjalno moč. Nekonstruktivna uporaba povzroči notranji zlom. Problem homoseksualnih odnosov je v energijskem usklajanju. Heteroseksualni spolni odnos je naravna oblika, medtem ko so homoseksualni odnosi izključno človeška tvorba, ki potrebuje duhovno usklajanje. Gre za t.i. razbijaške odnose, za hipertrofno ene energije. Homoseksualnost je torej predstopnja, povezana z duhovno ravni človeka. Zaradi nabijanja iste energije se želja po spolnih odnosih stopnjuje, kar morda pojasnjuje tudi promiskuiteto med tovrstno populacijo. Ni korektiva v naravni obliki, ni možnosti za prizemljitev. To je energetsko razbijaška metoda, ki nas lahko dvigne v nebo ali pekel.

AIDS kot karma

Pojav aidsa je povezan s temačnim položajem Plutona v Škorpionu. Pluton bo ostal v Škorpionu do leta 1995, potem naj bi se stvari izboljšale. Upajmo! Z metafizičnega vidika je aids opozorilo, ljudi opominja na dvoobraznost spolne energije, torej na njeno konstruktivno in destruktivno plat. Če ti je določeno tako umreti, je to stvar osebne karme. Ravnjak sam pa čuti, da Slovenije ne bo zajela epidemija aidsa v taki meri, kot se je to zgodilo ponekod v svetu - Slovenija naj ne bi imela take karme.

Orgazem, refleksološke cone,

spojitev s kozmosom

Seksualna magija se konkretno ustvarja s človekovo spolno energijo, s konkretno uporabo genitalnih izločil (sperma, menstrualna kri).

V končni fazi v trenutku orgazma doživite spojitev z bogom, s kozmosom.

Tri poti do boga:

1. POT ASKEZE, odpovedovanje
2. POT DROGE, s halucinacijami pridemo do razširjene zavesti
3. POT SEKSA, vrhunska, mistična ekstaza oziloma spajanje z bogom.

Druga in tretja pot se pogosto povezujeta. V starih civilizacijah so uporabljali drogo v religijske namene. Danes uporaba drog ni osmišljena z višjim. Seksualna znanja z Vzhoda zahodnjaki želijo uporabljati za povečanje spolnega užitka, zadostiti pohoti, pojačati hedonizem. Izvirni smisel ezoteričnega seksološkega sistema pa je v mistiki. Na to pot se človek lahko odpravi šele, ko poteši svoje primarne seksualne želje. Pohotnost je deviacija druge čakre, je odmik od dokončne potešenosti (primer de Sade). V tantru z enim samim orgazmom dosežemo maksimalno izpolnitev, osvoboditve.

Človek je energijsko bitje. V pravem spolnem odnosu oride do spojitve vseh štirih ravni, saj je spolni odnos najvišja energijska akcija. Če nimate ustreznega partnerja, lahko doživite popolno energetsko razrušenje.

Že vsaka zaljubljenost je energijsko dejanje, astralni kontakt. Zaljubljenost je posledica razmnoževalnega nagona. Homoseksualnost se ne more osmišljati z reprodukcijo v fizičnem smislu. Platon jo opredeljuje kot obliko rojevanja, oplajanja na astralni ravni. Homoseksualnost je zračni fenomen, se ne more utelesiti. Zato je osnovni namen v razvijanju in vzgajanju duha. Šamani so bili ponavadi biseksualni, nebo in zemljo so spajali v eni osebi, zato so kanalizirali ženska in moška božanstva.

Iz vsakega spolnega odnosa se nekaj rojeva, še najmanjkrat otrok. Zato velja razmisliti, kaj rojevamo!

Sokrat je obvladal svojo spolnost, s svojimi poželenji se je lahko poigral. Ljudje, ki visoko obvladajo spolno energijo, lahko imajo spolni odnos (ne nujno v fizičnem smislu) s katerokoli osebo. Temu se reče energijski oziroma spolni vampirizem.

Orgazem je stanje, v katerem človek pade v popolno fracionalno sfero, duša se spaja z božanstvom. T.i. običajni orgazmi se zadržujejo predvsem na področju genitalnih organov. Mistični, popolni orgazem je orgazem organov in žlez. Taoisti pravijo, da je orgazem ozdraviljoč tonik. Zakaj? Moški oziroma ženski spolni organ je refleksološka cone, v kateri je kompletna človekova anatomija. Poleg spolnih organov so take refleksološke cone še dlani oz. podplati, ustnice in oči. Pri moškem je ta cone na penisu, pri ženski v vagini, zato ob spojitvi pride do enakomerne stimulacije celotne cone. S tega vidika so problematični ženski homoseksualni odnosi, kjer težje pride do draženja celotne refleksološke cone v vagini.

Štirje glavni energijski prevodniki v telesu, organi, s katerimi vzpostavljamo stik z drugim:

1. spolni organi, peting, tudi sama privlačnost (ki

predstavlja tranzit k nekemu);

2. oči predstavljajo neposredni vstop v dušo drugega. Oči nikoli ne lažejo, so resnica;

3. dlani - po azijski tehniki se skozi dlani pretaka univerzalna kozmična energija. Na primer v času petinga se obdeluje aura neke osebe;

4. jezik oziroma ustnice - faza poljubljanja je izredno močno energijsko dejanje.

Zaljubljenost, ljubezen, prijateljstvo

Oči igrajo konkretno vlogo v fazi zapeljevanja, zaljubljanja, v predfazi. Vsak človek ima v sebi bazični spolni arhetip (spolna usmerjenost) in podarhetipe, ki določajo, v kakšnega človeka se zaljubimo. Vse življenje se zaljubljamo v isto osebo, v naš notranji ideal. To sliko projiciramo navzven, materializira se nam v ljudeh, v katere se zaljubimo. To je povezano s platonsko teorijo zaljubljanja in videnja lepote v drugem. Mi se nikoli ne zaljubimo v grdega človeka - človek, v katerega smo zaljubljeni, je za nas vedno najlepši. Ljubezen nas topi, ko zaljubljenka iluzija odpade. Zaljubljenost je v bistvu igra iluzije, ključni moment, igra boga, popolna stopnja začaranosti. Če bi bili trezni in racionalni, bi se malokdo zaljubil. Zaljubljenost se dogaja instinktivno. Ključnega pomena je, da se naučimo razlikovati med iluzijo in stvarnostjo. Zaljubljenost ni osveščena ljubezen, (potreben je prehod iz druge v četrto čakro), je pa močan motor, iluzija, ki pa ne sme preprečiti, da ne bi ljubili s polnim srcem, z osveščeno ljubeznijo. V bistvu je nujno slediti instinktu zaljubljenosti, ki nas bo vedno pripeljal do pravih ljudi. Vedno živimo z iluzijami, pomembno je, da se jih zavedamo! Lepota, ki jo vidimo v drugih, je naša lepota, smo mi sami. Ko to človek spozna, se spoji s samim seboj in takrat nastopi ljubezen v čisti obliki, takrat človek ljubi do popolnosti.

Azijci, Indijci, Kitajci si ne postavljajo tako visokih idealov kot Evropejci, ki potem vedno divjajo v tragedije.

Prijateljstvo je najčistejša oblika ljubezni, ker ni utemeljena na ničemer, kar bi bilo umrljivo. To je srčna čakra, kjer se začneja spiritualna energija. Prijateljstvo pomeni veselje sobivanja, kjer ne iščemo profita, je čista nematerialna energija, rast.

Sokrat in Simpozion (416 pr.n.št.), razprava o bistvu erosa. Eros je v končni fazi želja po resnici, po popolnosti, je stopnja boga. Sokrat omenja naslednje stopnje, ki predstavljajo prehod iz druge čakre (telesna spolnost) v četrto čakro, oziroma prehod od fizične k duhovni lepoti: lepota enega telesa: lepota, ki jo vidimo tudi v drugih telesih; potem odkrijemo lepoto duše in na koncu lepoto miselnega sveta. Za vse ljudi ni nujen prehod preko vseh stopenj, po reinkarnacijski teoriji pridemo na svet z določenim znanjem o ljubezni, morda že na višji stopnji.

Pot kultiviranja spolne energije je ena izmed poti do boga, je pa zelo pomembna, kajti spolna energija je ena izmed najmočnejših energij človeka. Do višjega, duhovnega pa ne pridemo le preko drugih ljudi, to je lahko tudi ljubezen do drugih stvari.

Kajti: človek je samo to, v kar verjame. In človek ima to fantastično sposobnost, da lahko verjame v karkoli, v vse.

S.T.

HEPATITIS B

Povzročitelj

Virus hepatitisa B (HBV) spada v skupino Hepadnaviridae. Vsebuje dezoksiribonukleinsko kislino. Na površini plašča se nahaja plaščni antigen HBsAg. Sintetizira se v citoplazmi jetrnih celic, najdemo pa ga tudi v telesnih tekočinah.

Način prenosa

Najpogostejši način prenosa virusa Hepatitisa B je spolni stik. Prenos s krvjo in krvnimi derivati, ki je bil pogost včasih, je danes redke zaradi ugotavljanja antigena v krvi krvodajalcev. Med narkomani se virus širi z uporabo nesterilnih igel. Podobno je možen prenos virusa pri tetoviranju. Okužena mati pogosto rodi okuženega otroka, ali pa se ta okuži pri porodu. HBV se nahaja v krvi, slini, spermi, vaginalnem izločku, seču in mleku doječe matere.

V Sloveniji je bilo leta 1991 133 bolnikov s hepatitisom B. Prekuženost so ugotovili pri 16% krvodajalcev. Virus lahko ostaja v organizmu in povzroča kronično nosilstvo HBV. Pri nas je kroničnih nosilcev 1-2%, na Daljnem vzhodu pa 25-60% vsega prebivalstva.

Klinična slika

Večina oseb, ki se okuži s HBV, preboli okužbo brez simptomov. Le 25-30% okuženih ima klasično obliko bolezni. - Oseba zboli 4 do 28 tednov po okužbi. Nekateri bolniki imajo 1 do 4 tedne pred pojavom bolezni neznatne težave: koprivnica, bolečine ali otekline sklepov, kar pa ne traja več kot en teden. Teden do dva pred pojavom značilnih kliničnih znakov bolnik izgublja tek, je utrujen, ima glavobol, toži o slabosti. Poviša se mu temperatura, lahko se pojavi bruhanje. Bolniki opazijo temen seč in svetlo blato. Pojavi se tudi zlatenica. Bolezen traja 4 do 6 tednov po pojavu zlatenice, nekateri bolniki pa tožijo o utrujenosti tudi še nekaj mesecev po preboleli bolezni.

Potek bolezni je lahko različen. Večina bolnikov preboli bolezen brez značilnih simptomov, nekateri bolniki pa umrejo v teku akutne bolezni. Mnogi bolniki seveda po hepatitisu B okrevaljo. Možne posledice okužbe s HBV so: kronični hepatitis, ciroza in rak jeter. Kronična oblika hepatitisa lahko poteka v bolj ali manj aktivni obliki. Približno 10% oseb, ki so prebolele okužbo s HBV, predvsem tistih s subkliničnim in kliničnim potekom bolezni, ostane trajnih nosilcev HBV. - Še posebej je okužba s HBV nevarna za seropozitivne osebe (okužene s HIV).

Zdravljenje

Specifičnega zdravila za zdravljenje virusnega hepatitisa ni. Priporočljiv je počitek. Dieta ni potrebna. Za zdravljenje aktivnega kroničnega hepatitisa uporabljamo interferon alfa in kortikosteroide. Bolniki s hudim potekom se zdravijo v bolnišnici.

Preprečevanje

Preprečevanje je usmerjeno proti prenosu virusa preko kože z okuženimi iglami (narkomani, tetoviranje, okužba osebja v zdravstvu). Ogroženi so še zlasti družinski člani bolnika oziroma kroničnega nosilca HBsAg. Neposreden stik s krvjo, slino ali spermo je izredno pogost izvor okužbe. Družinski člani ne smejo uporabljati iste zobne ščetke, termometra, brivskega aparata, jedilnega pribora,

osebne perila, brisač in krožnikov.

Cepljenje

Pasivna imunizacija: osebi, ki se je morda okužila, vbrizgamo protitelesa proti HBV. To je potrebno opraviti v 2-7 dneh po okužbi. Zaščita je kratkotrajna.

Aktivna imunizacija: zaščito dosežemo pri 80-90% cepljenih. Cepljenje priporočamo medicinskemu osebju, homoseksualcem, prostitutkam, intravenoznim narkomanom, bolnikom na dializi, bolnikom, ki redno prejemajo kri in krvne derivate, zapornikom, družinskim članom in spolnim partnerjem

oseb, ki so nosilci HBsAg, ter duševno prizadetim, ki se nahajajo v ustreznih zavodih. Cepljenje ponovimo čez en in šest mesecev, včasih vsake 4 leta.

In homoseksualci: po nekaterih podatkih iz ZDA naj bi bilo 5% seksualno aktivnih moških homoseksualcev prenašalcev. Kar 60% homoseksualcev pa kaže znake prejšnje hepatitične B infekcije. - Seveda bi veljalo razmisliti, da se cepite proti hepatitisu B. Obrnite se kar na svojega zdravnika.

AIDS

Do konca marca 94 je bilo v Sloveniji uradno zabeleženih 32 primerov aidsa (tu so všteti vsi od 1986, tudi že umrli). 30 je bilo moških (od tega polovica starih med 25 in 34 let). Največ bolnikov se je okužilo pri spolnih stikih z drugimi moškimi - 18. Ker je inkubacijska doba pri aidsu relativno dolga, saj polovica okuženih s HIV zboli v desetih letih, nam ti podatki kažejo značilnosti vzorca prenašanja okužb s HIV med prebivalci Slovenije izpred mnogih let.

Poleg tega je bilo prijavljenih še dodatnih 50 primerov diagnosticirane infekcije s HIV brez razvitega obolenja aidsa (seropozitivni). Od tega je 38 moških, od katerih se jih je 16 okužilo s homoseksualnimi stiki.

Število okuženih tj. seropozitivnih je dejansko dosti večje - ocenjujemo lahko, da nekje med 500 in 1000. Kajti nekateri se raje testirajo v tujini, velika večina pa se sploh ne testira.

VARNEJŠI SEKS

Čeprav se o njem veliko govori, vedno znova ugotavljamo, da je znanje dokaj površno. Tako je najnevarnejše:

1. pomanjkljivo znanje (recimo uporaba kondoma, toda neprimerne ali brez ustreznega lubrikanta)
2. da nam je vseeno (morda danes, toda jutri bo prepozno)

Varnejši seks je tisti, ko sperma ali kri enega partnerja ne pride v telo drugega. KONDOM mora biti kvaliteten (za analen seks močnejši, priporočamo *Power Play Extra Strong* - in ne glejte na ceno!!!), pravilno uporabljen (da se ne strga in dodatno namazan z lubrikantom (zlasti K-Y, ki ga kupite v sex shopu) - če ga premažete s čim drugim (olja, kreme, vazelin), je tako, kot da ga sploh ne bi imeli (ker ta mazila neopazno razžirajo kondom). FAFANJE je varnejše teden, ko sperma (ali kri) ne pride v usta. DRUGE OBLIKE (zlasti gnetenje, drgnjenje, masturbacija) so dokaj varne, če ne pride do poškodb (krvavenja). Varnejši seks je prav tako pomemben za SEROPOZITIVNE, ker vsaka nova okužba ali druga infekcija pospeši razvoj aidsa.

TESTIRANJE je posebno poglavje. Vsak test pove zgolj stanje izpred 3 ali 4 mesecev (torej, če vam kdo pred nosom maha z negativnim rezultatom, to pomeni, da pred 3 ali 4 meseci še ni bil okužen, sedaj pa morda že je!!!). Zato morate počakati par mesecev, če sumite, da ste se morda okužili, šele nato se odidite testirat.

V Ljubljani se lahko testirate na Mikrobiološkem inštitutu (anonimno in brezplačno, naročite se po tel. 1403 042 int.398) ali na Infekcijski kliniki (ob poned. ob 13.00).

Pripravljen moraš biti na vse

Ali gre za krizo morale ali za demokratizacijo družbe, je težko reči, dejstvo pa je, da postaja v Beogradu prostitucija donosen vir dohodkov. Ne glede na besedilo oglasov je ponudba večinoma ista - seks, seks, seks... Preko enega od takšnih smo spoznali Viktorja, ki že leto in pol dela kot prostitut.

Kako si se odločil ukvarjati se s prostitucijo?

Težko, ampak sila kole lomí. Če bi mi kdo rekel kaj takega pred dvema letoma, bi mu rekel, da je nor. Zdaj sem pač tu kjer sem in zadovoljen sem.

Kako to misliš, zadovoljen?

Če ne bi zaplul v te vode, ne bi imel toliko denarja in ne bi spoznal toliko gayev.

Misliš na svoje stranke ali kolege?

Na ene in druge. Na nek način so moji poslovni prijatelji.

Kakšen je bil tvoj prvi "posel"?

Šlo je za posel z moškim okoli petdesetih let, s katerim zagotovo ne bi nikdar šel prostovoljno v posteljo, vendar je bilo 70 mark dovolj, da "pretrpim" z njim tisti dve uri. Svetovali so mi, naj čimveč časa porabim za pogovor in predigro, vendar je dobro vedel kaj hoče. Trudil sem se, da bi mislil na nekoga drugega, vendar mi ni uspelo. Eno je govoriti o "poslu", nekaj povsem drugega pa je to zares početi.

Ali to pomeni, da delaš samo zaradi denarja?

Seveda, denar je najpomembnejši. Vendar so tudi lepi trenutki. So ljudje, ki bi radi ti dve uri preživeli s tabo, ne samo s tvojim telesom. Včeraj sem na primer bil tretjič z istim tipom, ki me nagovarja, naj pustim vse skupaj in ostanem le z njim.

Boš pristal?

Prvo je to, da mi ni dovolj všeč. Drugič, oženjen je, in tretje je to, da nikoli ne bo pozabil, kaj sem počel in kje me je spoznal.

Kakšne so cene tvojih uslug in koliko pri tem zaslužiš ti?

Cene so enake kot pri puncah, so le manjše razlike. Pasivni se jemljejo izključno za dve uri za 100 mark, aktivni pa za eno uro za 70 mark. Denar se deli tako, da ostane meni 60 mark, 40 pa agenciji. Taksí in hotelsko sobo plača stranka.

Delaš samo v hotelih?

Največkrat delam v hotelih, kajti ljudje so danes precej plašni. Meni osebno je mnogo prijetneje delati v "domaćem" okolju.

Te je strah, ko odhajaš na delo, sploh veš h komu greš?

Od stranke se največkrat zahteva, da pride v agencijo, kjer se včlani in izbere mladeniča. Pri tem mora pustiti svoje podatke iz osebne izkaznice. To ni potrebno le v primeru, da je nastanjen v hotelu. Poleg tega pa nas vedno spremlja telesni stražar, ki pobere denar in preveri, če je vse v redu.

Kaj se zgodi, če hoče kdo ostati s tabo dalj časa?

Za to mora seveda plačati. Ko pokaže denar, se lahko pogovarjava o tem. Če želim ostati, pokličem agencijo in povem, za

koliko podaljšujem. V nasprotnem primeru pride pome stražar.

Torej je vedno odločilen denar?

No, ne vedno. Včasih se najde tudi takšen, s katerim ostanem, da se pogovarjava. Enkrat sem hotel ostati z nekom, pa mi je rekel "žal se mi mudi", pustil nekaj drobiža in odšel. Nikoli več ga nisem videl. Kaj hočeš, nihče ni popoln.

Delaš samo za agencijo, ali tudi "privatno"?

Če delaš sam, dobiš več denarja, vendar je bolj nevarno. Z agencijo je vamo, imaš tudi stražarja. Med 40 markami in varnostjo sem se odločil za to drugo. Neki kolega se je sam zmenil za posel z nekom iz UN-PROFORja. Ko je prišel v sobo, sta bila v sobi še dva tipa, in vsi so bili pijani. A ve se, da se lahko priporočiš le še bogu, če te oni nataknejo.

Lahko posel tudi zavmeš?

Seveda, to je moja pravica. Če mi stranka ni všeč, če zahteva nekaj, česar nočem početi, če je pregrob ali če noče uporabiti kondoma.

Bi ti ali kdo od tvojih kolegov pristal tudi na delo brez kondomov?

Okoli tega se lomijo kopja. Strah pred aidsom je velik in med pogoji, ki jih postavlja agencija, je tudi uporaba kondoma. Veliko jih ponuja denar za seks brez kondoma. Kolikor vem, nihče od fantov ne pristane, vem pa, da so neke punce tvegale za dodatnih 100 mark. Meni je ljubše življenje.

Si že slišal za Arkadijo?

Slišal sem že, vendar ne vem, če še obstaja. V vsakem primeru podpiram društvo.

Kaj bi povedal tistim, ki bi morda radi postali tvoji kolegi?

Naj pustijo takšne namere. Bodo veliko srečnejši, pa še jaz bom imel manj konkurence. Ha, ha, ha. Ne, resno, ni vsak za takšen posel. Poznam veliko fantov, ki so imeli težave zaradi slabe vesti in razne druge probleme, od prepoznavanj do pretepanj. Človek mora biti res pripravljen na karkoli.

KAM V BEOGRADU?

Edino "uradno" mesto so seveda prostori gay in lezbične organizacije *Arkadija*, Kralja Petra 87 (petki ob 19.00); sicer pa so tu tudi nekatere običajne diskoteke, v katere gayi raje zahajajo: *Soul Food*, Francuska 8 (četrtki in nedelje); *Akademija* - Klub FLU, Rajičeva (torki); *Prostor*, Sarajevska 26; kot tudi slaščičarna hotela *Moskva* na Terazijah, ki je najstarejše zbirališče. Na prostem se hodi v *Karadjordjev park*, v park pri Jugoslovenskom Dramskom Pozorištu ter poleti na nudistično plažo na Adi Ciganliji; pa morda še kam...

(povzeto po biltenu *Arkadija*)

Vodni športi

V erotičnem objemu vode postajamo rahlo perverzni

ga. "Vodni športi" je povsem nedolžna in nevtralna fraza za večino družbe, označevala pa naj bi telesne aktivnosti v zdravem in čistem okolju... "Mokre igrice" iz ponudb oglasov gotovo ne vabijo na vrhne zabave s cevjo za zalivanje rož... Ni naključje, da se v malih oglasih že kot klise pojavlja postava plavalcev, tako kot tudi vodni športi. Ne gre za navdušenje nad športom (atletiko), pač pa pomeni fraza celo ikonografijo seksualnosti, skorajšnje golote in moškosti, ki je na

mu vode postanemo vsi skupaj perverzni. Gre za košček okusa svobode, ki nam omogoči, da vsakokrat malo drugače pogledamo svoje soplavalce.

Ocean je blesteč in zapeljiv. Bogataši srebrajo sampanjec ob sončnem zahodu. Vsi so lepi, s čudovitimi telesi in zagorelo poltjo. Vozijo se s hitrimi športnimi avtomobili, za zabavo ribarijo s svojih velikih belih jaht. Problem je le v tem, da je ta imidž Monte Carla že obrabljen. Ima svojo moč, očara domišljijo. Vendar homoerotika potrebuje več, če hoče ubežati spominu na Esther Williams in Grace Kelly ter nas zgrabiti za tibia. Tu nastopi "športna" bit...

Šport je vedno bil glavna opora fotografijam moških teles in gay pornicem, ki so jim sledili. Šport naredi občudovanje moškega telesa sprejemljivo. S patino heteroseksualnosti zavaruje najbolj očitno homoerotiko. Desetletja erotičnih podob dolgujejo svoj obstoj kopalnim oblekam in hlačkam za poziranje.

Če dajejo bodybuilderji vtis izumetničenosti, prizadevanja za ideale, ki so dvomljivi, so lahko plavalci videti naravni in spontani v svoji privlačnosti in skorajšnji goloti. Ne domišljajo si, da so gladiatorji, ne potrebujejo bojne opreme in lovorik, želijo si le preživeti dneve na plaži.

Zaradi nagljenja k mišičasti spolni privlačnosti so fotografi svoje modele otovorili s sulicami, plavutmi, vesli, jadrainimi deskami, ali pa kar z brisačami in jih postavili na plažo. Vsakršna erotična nagljenja so bila nedolžna, dokler je bilo v ozadju morje, in svatlo sonce je zagotavljalo, da se ne bo zgodilo nič nespodobnega.

Takšno početje bi lahko pripisali klimi homofobije in cenzure, vendar ni šlo samo za odziv na represijo. Vodni športi še zdaj oblikujejo glavno ozadje gay fantazij in erotike, in verjetno bo tako ostalo tudi vnaprej. To dokazuje tudi sedanja gay pornografija. Tretjina slik je posnetih na plažah, vsaki tretji video se začne nekje na obali, ko naš junak pri teče skozi valove, s surfom v roki. Ali na bazu. Ali pa kamera teče po morskem bregu in se ustavi v osamljenem zalivu, kjer je tisti tip... In vsi radi fantaziramo, kako bi fukali nekje na obali, seveda pa pozabljamo, da nam lahko pesek v KY gelu uniči ves dan.

Medtem pa so v resničnem svetu plaže še vedno imeniten prostor za štrikanje, prav tako kot bazeni. Nizu mokrih zadovoljstev so svoje pridodale še savne. Kopalniške zgradbe kot prostori, ustvarjeni za anonimen gay seks, naj bi imele toplice, tuše, bazen, parne kopeli... Vsepovsod sama voda. Čistoča in zdravje, v glavnem značilnosti vodnih športov, sta postala paradigma za te templeje seksa, prostore namenjene dojanjem, katerih naj bi se izogibali kot umazanih in nizkotnih. Ali to pomeni, da seks le ni tako umazan po vsem tem ... ali pa to le dokazuje, da mislimo, da je.

primer atletska postava (tekača) ne uspe pričarati.

Plavanje je v resnici edina aktivnost, pri kateri je sprejemljivo sodelovati z malo ali kar nič blega na sebi. Plaže in bazeni so mesta, kjer so ljudje zreducirani na svoje bistvo, vsa navlika tipa družbeni status in podobno pa odpade. Kar šteje, je telo, fizis, ki ga vedno tako radi zanikamo in tlačimo. Naj bodo kopalke firme Armani ali C&A, ne bodo spremenile tiste klobas(ice) špeha, ki nam visi čez pas.

Manko blaga človeka kroti in straši. Zato privzame posebno psihološko kamuflažo, midcan, mačizem in hladno samozamišljenost. Tipične podobe deskarjev in plavalcev so polne obnašanja, ki je seksi samo po sebi.

V vodi smo izven svojega osnovnega, normalnega okolja. Običajna pravila ne veljajo več. Stvari ki jih imamo za dane - dihanje, težnost, stabilnost - nenadoma ne potekajo več v ustaljenem redu in moramo jih zavestno nadzorovati, po drugi strani pa smo v podobnem okolju kot pred rojstvom, se prvi kot v maternici. Je potem presenetljivo, da ne upoštevamo več vseh prepovedi in se znebimo seksualnih zadržkov?

Voda ni čutno nevtralna kot zrak. Čutimo lahko njeno pretakanje okoli nas. Dotika se nas na vseh tistih mestih, kjer naj ne bi bili dotikani, vsaj takrat ne, ko nas kdo gleda. Odnosa nas, izgubljam tla pod nogami. Telo moramo uporabiti na nov način, ki je spočetka videti povsem nenaraven. Znajdemo se v pramežu nečesa mnogo večjega, močnejšega, ki pa nam na nogo noče nič nudnega. Treba se je samo sprostiti in vse bo v mirnem redu.

Če je eno od nedolžnih plavanja razlika v glavnem v tem, da se v vodi tudi vsi

Besede karšneko že, lahko pomenijo marsikaj. Včasih iste vzorce, za različnim ljudem zelo razno. Če govorimo o posamezniku lahko besede pomenijo nekaj, kar je znano samo njemu, ali pa besede, iz katero izhaja. Še besede v govoru, razpajanjem s specifično govorico, z njemu lastnim načinom komuniciranja in razpajanjem le temu.

Mislimo eno, izrečemo nekaj, pomeni nekaj

Prijatelji, prijateljice!

Roza klub vsaki posreduje servis za osebnostne stike. Ključdelovalec podobnih kot druge negetivje te vrste, s to razliko, da bo tu servis naš, ne bo pridobilniški in bo zato tudi cenovni. Naše ciljno vsehilo bo ponujati v osamljenosti in osebnosti vsakega z iskrenim pripravljenostjo prijatelja in partnerice (partnerja) ... Lepo bi pa je odvisen predvsem od vašega socialnega stajanja.

Kako se pripraviti? Prvič bi si prijaviti pošto, pri prijavi ter pošli na naslov: **Roza klub, Kersnikova 4, Ljubljana, s pripisom Kontakti** (Partnerice Roza klub). In so plačljivi članstvo, imajo uslugi servisa zahtevati leto brezplačno, ostali pri prvotni stopnji. Da bi bila diskusija zagnana lažje, je poskušano sistematični sferi: prijavitelj pošti s šifro diskvalifikacije za zapeljivo kverto s svojim naslovom... Šifrirano kverto s svojimi podatki bo moji odprti sedle takrat, ko ti bo moji moji prijatelja partnerja (partnerice) imenovali partnerico.

Kaj je prijavitelj pošto? To je arhivirani list, ki vsebuje tvoje izjave in druge podatke, obenem pa tudi, kakšno partnerico (kakšno partnerja) si želiš. To bo omogočilo, da ti najdemo najbolj ustrezno osebo. Partnerstvo je, da zlasti izpolniš vprašanja s svojimi podatki, pri partnerici (partnerju) pa izpolni le ime, kar se ti zdi zelo pomembno, ali pa izpolniš...
Prijavo pošto lahko dobiš s Kersnikova, osebno ali pisмено na Roza klub...
Vedno uspešno pri iskanju svoje partnerice...

ROZA KLUB - LJUBLJANA - KERSNIKOVA 4 - KONTAKT

MOJI PODATKI

KAKŠNA PARTNERJA SI ŽELIM

ime: _____ starost: _____ večero, od _____ do _____
 priimek: _____ vsilina: _____ večero, od _____ do _____
 tel.: _____ tel.: _____ večero, od _____ do _____
 kraj: _____ kraj: _____
 oči: _____ oči: _____ vsakdo, da, ne
 brat: _____ brat: _____ večero, da, ne
 mati: _____ mati: _____ večero, da, ne
 otroci: _____ otroci: _____ večero, da, ne
 posestnik: ne, sloba posestnik: ne, sloba
 vrtilja, močna srednja, močna
 vsaj: avaren, roski, brez, natančen, medel
 močno, lenoben, lenoben, lenoben, močno
 kajti san do partnerja: levarski se ne rad podajam
 sem rad vstopim

MOJI PODATKI

KAKŠNO PARTNERJO SI ŽELIM

ime: _____ starost: _____ večero, od _____ do _____
 priimek: _____ vsilina: _____ večero, od _____ do _____
 tel.: _____ tel.: _____ večero, od _____ do _____
 kraj: _____ kraj: _____
 oči: _____ oči: _____ večero, da, ne
 brat: _____ brat: _____ večero, da, ne
 mati: _____ mati: _____ večero, da, ne
 otroci: _____ otroci: _____ večero, da, ne
 posestnik: ne, sloba posestnik: ne, sloba
 vrtilja, močna srednja, močna
 vsaj: avaren, roski, brez, natančen, medel
 močno, lenoben, lenoben, lenoben, močno
 kajti je moj odnos do partnerice: levarski se ne rad podajam
 sem rada vstopim

spolna želja: _____
 kdajti naj bodo partnerji invari: _____
 kdajti partner imajo zati spiti odnosi: _____
 drugi partnerji želja: _____
 materialna pripravljenost: silica dobra onična
 te željeva kverto _____ predala SI O _____ hujše _____ naj bo partner
 interesi: šport kultura potovanja
 kdajti zvezo si želim: obdani stali vselejna zveza a brez skupnega življenja
 skupno življenje kdajti do navedenih...

spolna želja: _____
 kdajti naj bodo partnerji invari: _____
 kdajti partner imajo zati spiti odnosi: _____
 drugi partnerji želja: _____
 materialna pripravljenost: silica dobra onična
 te željeva kverto _____ predala SI O _____ hujše _____ naj bo partnerica
 interesi: šport kultura potovanja
 kdajti zvezo s želim: obdani stali vselejna zveza a brez skupnega življenja
 skupno življenje kdajti do navedenih...

ŠIFRA: _____
 Varnost! Prijavitelj pošto dodelaj zaščiteno kverto s svojim imenom, priimekom, naslovom, eventuelno tel. št., na kverto najpiše le svojo šifro!
 Vse skupaj navedi na Roza klub, Kersnikova 4, Ljubljana, (kon-takt).

ŠIFRA: _____
 Varnost! Prijavitelj pošto dodelaj zaščiteno kverto s svojim imenom, priimekom, naslovom, eventuelno tel. št., na kverto najpiše le svojo šifro!
 Vse skupaj navedi na Roza klub, Kersnikova 4, Ljubljana, (kon-takt).

NON-STOP BREZPLAČNO MUČENJE UŠES NA 89,3 ALI 104,3 OBRATOV

RADIO STUDENT

SPREJEMAMO TUDI NAROČILA ZA MUČENJE OSTALIH ORGANOV

METELKOVA - prostori kot jih še ni bilo

v hiši št. 17 LOVCI od 20.00 do 24.00

zanj

MAGNUS KLUB

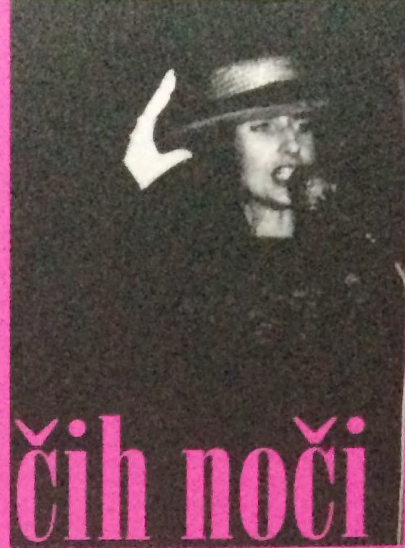
ob ponedeljkih (video program), sredah, četrtnih, petkih (samo za moške!)

zanjo

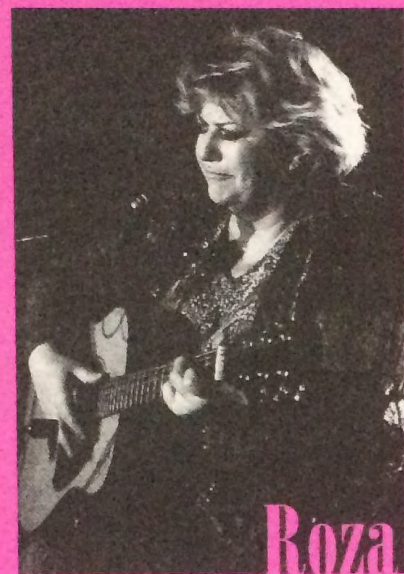
MONOKEL

ob sredah klubski večeri, drugi in četrti petek v mesecu družabni bar

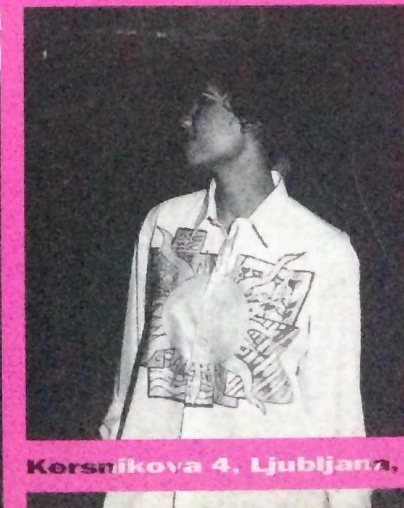

5 let vroćih noći

Roza fisko

Kersnikova 4, Ljubljana, vsako nedeljo, 23.00-4.00